

T. C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AL-UQYÂNÛSU'L-BASÎT FÎ TARCAMATÎ'L-
KÂMÛSÎ'L-MUHÎT - "ĞAYN" MADDESİ
(*al-ğatm*" - *al-iğya*")
GİRİŞ – METİN - SÖZLÜK – DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

Sefa YÜCEL

Yöneten
Yrd. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY

Erzincan 2013

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Yöneticisi / Jüri

Yrd. Do. Dr. Faysal Okan ATASOY

Jüri

Do. Dr. Faruk GÜRBÜZ

Jüri

Yrd. Do. Dr. Mahmut POLAT

Yukarıdaki imzalar, adı geen öğretim üyelerine aittir. 23/12/2013

Prof. Dr. Adem BAŐIBÜYÜK
Enstitü Müdürü

**AL-UQYÂNÛSU'L-BASÎT FÎ TARCAMATÎ'L-ĶÂMÛSÎ'L-MUĤÎT -
“ĶAYN” MADDESİ (al-Ķatm" - al-İĶya")
GİRİŞ – METİN - SÖZLÛK – DİZİN**

Sefa YÛCEL

**Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2013

Tez Yöneteni: Yrd. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY

ÖZET

Bu çalışma, *Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ķâmûsi'l-MuĤît* adlı eserin 34 cm boyunda ve üç cilt olarak yapılan 1305/1887 baskısının 3. cilt 524-894 arası sayfalarında yer alan “Ķayn” maddesinin (bâbu'l-Ķayn) “al-Ķatmu” maddesinden “al-İĶyau” maddesine kadarki kelimeleri kapsamaktadır.

Çalışmada bu maddelerin yazıçevrimi verilmiş, Türkçe ve Arapça bütün kelimelerin dizini hazırlanmıştır. Arapça madde başı kelimeler sözlükteki aslına göre ayrıca dizilmiş ve Asım'ın çevirisi günümüz Türkçesine aktarılarak ayrı bir dizin hâlinde çalışmaya eklenmiştir.

Bu çalışmada amaç Türkçe için önemli bir söz varlığı kaynağı olan “*Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ķâmûsi'l-MuĤît*” adlı eserin yarım kalmış yayımına kaldığı yerden devam etmektir. Sözlük daha önce Hüseyin Atay - İbrahim Atay ve Mustafa Atay tarafından *Arapça Türkçe Büyük Lugat* (C. I. Ankara 1964; C. II. Ankara 1968; C. III. Ankara 1981) adıyla başka sözlüklerden katkılarla çevirilerek yayımlanmaya başlanmış; ancak “Ķayn” maddesinde kalmıştır. *Al-Ķâmûsu'l-MuĤît* aslen Arapça'dan Arapça'ya bir sözlüktür ve Muhammed Mecdü'd-din Yakup Firuzâbâdî tarafından hazırlanmıştır. Mütercim Âsım, *Ķâmûsu'l-MuĤît*'i Türkçeye *Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ķâmûsi'l-MuĤît* adıyla çevirmiştir; eser *Ķâmûs Tercümesi* olarak tanınır.

Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ķâmûsi'l-MuĤît Arapça sözlüklerde görülen bab-fasıl tekniği ile dizilmiştir. Bu sebeple Sözlükte *tarama yöntemi* kullanılmıştır. Tezin kapsamı içine alınan sayfalar taranarak “Ķayn” harfi ile başlayan Arapça kelimeler tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Ķâmûsu'l-MuĤît, Firuzabadi, Mütercim Asım, Sözlük.

**AL-UḲYÂNŪSU'L-BASÎT FÎ TARCAMATÎ'L-ḲÂMŪSÎ'L-
MUḤÎT – ĞAYN-ENTRIES (from *al-Ğatm* - to *al-İğya*)
INTRODUCTION –TEXT - VOCABULARY - INDEX**

Sefa YÜCEL

**Erzincan University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish
Language and Literature**

M. A. Thesis, December 2013

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Faysal Okan ATASOY

ABSTRACT

This study includes some parts of the ğayn's theme that is present between the 524-894 pages of the third volume of the work named *Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ḳâmûsi'l-Muḥît*

In this study transcription of the items has been given and the lexicon of the Turkish and Arabic words has been arranged. Furthermore Arabic words have been set as the original form in the dictionary . Asım's translation has been added to the study by being transferred in modern Turkish.

My purpose is to publish some parts of "*Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ḳâmûsi'l-Muḥît*" that is an important source for Turkish. Although the lexicon had been started to publish previously by Hüseyin Atay, İbrahim Atay and Mustafa Atay it remained on the theme of ğayn. "*Ḳâmûsu'l-Muḥît*" is a monolingual Arabic dictionary that was designed by "Muhammed Mecdü'd-din Yakup Firuzâbâdî" Translator Asım translated this work in to Turkish with the name of "*Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ḳâmûsi'l-Muḥît*" . This work is known as "*Ḳâmûs Translation*"

Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ḳâmûsi'l-Muḥît has been established by the tecnique of "chapter-episode" that appears in Arabic dictionaries. For this reason scanning method hes been used in the dictionary. The thes is includes the Arabic words that begin with "ğayn" letter.

Key words: Qamus al-Muhit, Firuzabadi, Mutarcim Asım, Glossary.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR VE İŞARETLEMELER	IX
ÇEVRIYAZI ALFABESİ	XI
ÖNSÖZ	XII
I. GİRİŞ	1
A. Konu	1
B. Kapsam	1
C. Yöntem.....	1
II. FÎRÛZÂBÂDÎ'NİN HAYATI ve ESERLERİ	3
Eserleri:	3
Sözlük ve Dil Alanındaki Eserleri:.....	4
Tefsir Alanındaki Eserleri:.....	4
Hadis Alanındaki Eserleri:.....	4
Fıkıh Alanındaki Eseri:	4
Biyografi Alanındaki Eserleri:	4
III. MÜTERCİM ÂSİM'İN HAYATI ve ESERLERİ	6
Eserleri:	7
IV. KÂMÛSU'L-MUHÎT	8
V. MÜTERCİM AHMED ÂSİM EFENDİ'NİN KÂMÛS TERCÜMESİ	10
Kâmûs Tercümesi Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	11
VI. KÂMÛSU'L MUHÎT'TE SÖZCÜK TESPİTİ.....	13
VII. METİN HAZIRLANIRKEN İZLENEN YOL	14
VIII. ARAPÇA SÖZLÜK HAZIRLANIRKEN İZLENEN YOL	15
IX. TÜRKÇE DİZİN-SÖZLÜK HAZIRLANIRKEN İZLENEN YOL	16
X. SÖZLÜKBİLİM	19
XI. İNCELENEN ESERDE ZİKREDİLEN BAZI KİŞİ ve ESER İSİMLERİ.....	20
A) Zemaşşerî'nin Hayatı ve Eserleri.....	20

1.) İslami İlimlerle İlgili Eserleri:	22
2.) Dil İle İlgili Eserleri:	22
3.) Edebiyatla İlgili Eserleri:	23
B) Cevherî'nin Hayatı ve Eserleri.....	23
Eserleri:	24
C) Tâcü'l-Luğa	24
D) Besâ'ir.....	25
E) Murtezâ ez-Zebîdî'nin Hayatı ve Eserleri	26
1) Günümüze Ulaşmış Eserleri:	28
2. Kaynaklarda İsmi Zikredilen Eserler:	28
XII. İNCELEME	30
METİN.....	35
ARAPÇA SÖZLÜK.....	85
TÜRKÇE DİZİN-SÖZLÜK	112
KAYNAKÇA.....	202
EK- TIPKI BASIM(ĞÂMÛS TERCÜMESİ)	207

KISALTMALAR VE İŞARETLEMELER

<i>Ar.</i>	Arapça
<i>A. Ü.</i>	Atatürk Üniversitesi
<i>bağ.</i>	bağlaç
<i>bk.</i>	bakın
<i>b.</i>	bin
<i>bs.</i>	baskı, basım
<i>C.</i>	Cilt
<i>cem.</i>	cemi
<i>DİA</i>	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
<i>DS</i>	Derleme Sözlüğü
<i>doğ.</i>	doğumu
<i>ed.</i>	edat
<i>ET</i>	İnternet Adresine Erişim Tarihi
<i>f.</i>	fiil
<i>Far.</i>	Farsça
<i>gr.</i>	gramer
<i>is.</i>	isim
<i>KM</i>	Firûzâbâdî, <i>Al-Kâmûsu 'l-Muḥît</i> , Beyrut 1406/1986.
<i>MEB</i>	Milli Eğitim Bakanlığı
<i>Ktp</i>	kütüphane
<i>mec.</i>	mecaz
<i>mü.</i>	müennes
<i>müf.</i>	müfred
<i>nşr</i>	naşir
<i>nr</i>	numara

<i>ö.</i>	ölümü
<i>S.</i>	Sayı
<i>s.</i>	sayfa
<i>sf.</i>	sıfat
<i>T.</i>	Türkçe
<i>TDK</i>	Türk Dil Kurumu
<i>TDV</i>	Türkiye Diyanet Vakfı
<i>tes.</i>	tesniye
<i>ünl.</i>	ünlem
<i>Yun.</i>	Yunanca
<i>zf.</i>	zarf
<i>zm.</i>	zamir
/	Referans numarasındaki cilt ve sayfa numarasını satır numarasından ayırır.
[=]	Metinde yer almayıp, Arapça örnek cümlelerin Türkçe anlamının tarafımdan verildiği kısmı gösterir.

ÇEVRIYAZI ALFABESİ

ا	e, a, â	ض	d
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	ṭ	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ħ	ك	k, g, ğ
خ	ħ	گ	ŋ
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ū, o, ö, ^v
س	s	ه	h, ɛ, a, i̇
ش	ş	ي	y, ı, i, î, ê,
ص	ş	ع	ʿ

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Firûzâbâdî'nin *Ķâmûsu'l-Muĥît* adlı eserin tercümesi olan *Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ķâmûsi'l-Muĥît* adlı eserin 34 cm boyunda ve üç cilt olarak yapılan 1305/1887 baskısının 3. cilt 524-894 arası sayfalarında yer alan ğayn maddesinin (bâbu'l-ğayn) "al-ğatmu" maddesinden "al-ıgyau" maddesine kadarki kelimeleri kapsamaktadır. Firûzâbâdî *Ķâmûs*'unu Cevherî yöntemine göre oluşturmuştur. Bu yöntemde isimlerden sonra gelen "bi'l-fethi, bi'l-kesri, bi'z-zammi" kayıtları ilk harfin, fiillerden sonra gelen aynı ifadeler muzarinin orta harfinin harekesini gösterir. Şairlere kafîye, nâsirlere seci bulma kolaylığı sağlayan bu sistemde son harfi aynı olan kelimeler bir araya toplanır. Kelime köklerinin esas alındığı dizimde kökün son harfi "bab", ilk harfi ise "fasıl" adıyla ve alfabetik sıraya göre dizilir. Ortada kalan harfler de alfabetik sırayı takip eder. Türemiş kelimeler ilgili köklerin altında açıklanır. Çalışmada bu maddelerin yazıçevrimi verilmiş, (**عَتْمُ** **ğatmu**)Türkçe ve Arapça bütün kelimelerin dizini hazırlanmıştır. Arapça madde başı kelimeler sözlükteki aslına göre ayrıca dizilmiş ve Asım'ın çevirisi günümüz Türkçesine aktarılarak ayrı bir dizin hâlinde çalışmaya eklenmiştir. Kamûsi'l-Muĥît aslen Arapça'dan Arapça'ya bir sözlüktür ve Muhammed Mecdü 'd-din Yakup Firuzâbâdî tarafından hazırlanmıştır. Müellifinin belirttiğine göre iki bin kitaptan yazılmış olan altmış ciltlik aslının kısaltılmış şeklidir. ¹ Eser, Arapça sözcükleri en geniş ölçüde içine almakta ve bunların kullanımına örnekler vermektedir. Mütercim Âsım, *Kamûsu'l-Muĥît*'i Türkçe'ye *Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ķâmûsi'l-Muĥît* adıyla çevirmiştir; eser *Ķâmûs Tercümesi* olarak tanınır.

Mütercim Âsım, eserle ilgili şerhi satır satır izlemiş, maddeleri daha çok aydınlatmak için **Şârih**'in özel düşüncelerini de katmıştır. Eserde adı geçen **Şârih Tacu'l Arus** adlı eserin yazarı Murtazâ ez-Zebîdî'dir.

al-ğamm^u ve *ğammâ'u ğayn*ların fethi ve *mîmler*in teşdidiyle ve *ğummatu ğayn*ın dammiyle *ğuşşq* ve *endüh* ma'nâsınadır, *ğamma* ^{3526/024} lafzının cem'i *ğumūm* gelür. **yuĥâlu aĥazq al ğammu va al-ğammâ'u va al-ğammatu ay al-karbu** [= Onu üzüntü kapladığında

¹ KILIÇ, Hulûsi; "Firuzâbâdî", *DİA*, C. 13, İstanbul 1996, s. 142.

“aḥazā al ḡammu” denir.] **Şârih dër ki** ḡammu mâddesi setr ve taḡti’ê^{3526/025.} ma’ nâsınâ mevdû’ dur, ḥüzün ve endüḥâ ıtlâkı sürür-ı ḳalbi setr êtdiginê mebnîdir intihâ.

Âsım, ayrıca “**mütercim dër ki**” sözü ile başlayarak kendi düşüncelerini ve madde ile ilgili bilgileri eklemiştir.

mütercim dër ki ḡunne ehli tecvîd ‘indinde şıfât-ı ḥurûfdandır ba’ dıların 3680/020.

Mütercim Âsım, maddeler üzerinde çok dikkatle durmuştur: Şârih, müellifin bir açıklamasını tenkit etmişse kendisi ikisi arasında bir yargıçlık yapmış, kimin haklı olduğunu belirtmiştir. Bazen şârihin ilişmediği bir maddede müellifi kendisi tenkit etmiştir. Bazen de Şarih’in eklediği bir düşünceyi tenkit etmiştir.

Mütercim Âsım, bütün bunların üstünde Arapça sözcüklere öz Türkçe karşılıklar göstermiş ve bu karşılıkları çok titizlikle seçmiştir.

al-iḡfâ’u^{3891/013.} hemzenin kesriyle. Bu daḥı uyumak; yâḥûd **ımızganmak** ma’ nâsınâdır.

ımızganmak (I) [ımırmak, ımızgama, ımızgamag, ımızgamak, ımızkamak, ımızlanmak, ımızganmak] 1. Uykulamak. (Honaz –Dz. ; *Bornova – İz. ; *Lapseki –Çkl. ; *Taşköprü –Ks. ; *Safranbolu –Zn. ; Arpaköy –Or. ; Ml. ; *Kilis, *Nizip –Gaz. ; Mr. ; Şabanözü *Polatlı –Ank. ; Köşker –Krş. ; Ng. ; *Ilgın, Faydalı *Kozan –Ada.)

ımızganmak (II) Soyunmak. (Yz.)

ımızganmak (III) Çocuk mızımızlanmak. (Brd. ; *Düzce –Bo. ; *Karaisalı – Ada.)

Arapça sözcüklere yazı dili Türkçesinden karşılık bulamadığında halk ağzından, özellikle kendi bölgesi olan Antep ağzından karşılıklar bulmuştur.

al-taḡanniyu tafa ‘ul vezninde. Bu daḥı zengin olmak ma’ nâsınâdır.^{3893/002.} **yukâlu** taḡannâ al-raculu bi-ma’ nâ ḡanâ ve **ırlamak** ma’ nâsınâdır.

ırlamak (II) 1. Şarkı, türkü söylemek. (*Bornova –İz. ; Lapseki –Çkl. ; Karacalar *Çerkeş –Çr. ; *Ladik –Sm. ; *Maçka ve köyleri –Tr. ; **Gaz.** ; Mr. ; *Antakya –Hat. ; *Keskin –Ank. ; *Ürgüp –Nş. ; *Tarsus –İç.) **2.** Kendi kendine

söylenmek. (Mn. ve çevresi) 3. Köpek saldırmadan önce hırlamak. (*Lüleburgaz – Krk.)

Eski İslam kültürünün canlı bulunduğu bir merkezde, Türk-Arap-Fars dil ve edebiyatlarının adeta yanyana yaşadığı bir hudut mıntıkasında yetişen Âsım, Arap ve Acem dil ve lügatinde geniş ve sağlam malumat sahibi oldu. Âsım Efendi (1755-1819), Osmanlı âlimi, tarih yazarı, dilci, şairdir. Asıl adı Ahmed Âsım'dır. Gaziantep'in tanınmış bir ailesine mensuptur.

Ahmed Âsım Türkiye'de Avrupa ilim ve kavramlarının anlaşılmasında etkili olmuştur. Kendisi Avrupa medeniyetini almaya taraftar fakat Fransız hayranlığına karşıdır. Eserlerinde üslubu sade, dili hayli rahat ve samimi olduğundan Tanzimat yazarları onu kendilerine öncü kabul etmişlerdir. Ahmet Âsım tarihçiliğinden ziyade Kamus mütercimi olarak tanındığından “Mütercim Âsım” lakabı ile tanınmıştır.²

Ķâmûs Tercümesi, Türkçe için değerli bir söz varlığı hazinesidir. Mütercim Âsım çevirisinde Arapça kelimelere Türkçe karşılıklar bulmakta gayet mahir davranmış; kelime açıklamalarında yer yer ağız sözcüklerine de yer vermiştir. Bu bakımdan çalıştığımız konu “Türkçe'nin tarihi söz varlığının ortaya konması” açısından önemlidir.

Bu çalışmaya konu olan 3 ciltlik eserin yaklaşık 17 sayfası ele alınmış, bu 17 sayfadaki 41 satır (toplamda 676 satır) içinden toplam 7849 sözcük ve bunların içinden de 2798 madde başı kelime tespit edilmesi eserin Türkçe için ne kadar geniş söz varlığı hazinesi olduğunu göstermektedir.

Yaptığım çalışmalar süresince bilgisi ve ilgisiyle yanımda olan, böylece değerli bir projeyi kurgulayıp, bir tez konusu ve çalışması olarak belirleyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY'a Arapça bölümlerin irab ve anlamlarında yardımcı olan Prof. Dr. Süleyman TÛLÛCÛ'ye ve Yrd. Doç. Dr. Mahmut POLAT'a ve üzerimde emeği olan değerli hocalarıma ve her konuda yardımcı olan kıymetli arkadaşım Mehmet EREZ'e teşekkürlerimi sunarım.

² KAÇALİN, Mustafa S; “Mütercim Âsım”, *DİA*, C. 32, İstanbul 2006, s. 200.

I. GİRİŞ

A. Konu

Bu çalışma, aslen İranlı olan Arap dil bilgini Muhammed Mecdü 'd-din Yakup Firûzâbâdî'nin *Al-Ukyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Ğâmûsi'l-Muĥît* adlı eserinin 34 cm boyunda ve üç cilt olarak yapılan 1305/1887 baskısının 3. cilt 524-894 arası sayfalarında yer alan **ğayn** maddesinin (bâbu'l-ğayn) “**al-ğatmu**” maddesinden “**al-igyâu**” maddesine kadarki kelimeleri kapsamaktadır. Çalışmada bu maddelerin yazıçevrimi (transkripsiyonu) verilmiş, Türkçe ve Arapça bütün kelimelerin dizini hazırlanmıştır. Arapça madde başı kelimeler sözlükteki aslına göre ayrıca dizilmiş ve Asım'ın çevirisi günümüz Türkçe'sine aktarılarak ayrı bir dizin hâlinde çalışmaya eklenmiştir. ÎÂÛ

B. Kapsam

Bu çalışma yukarda belirtilen eser, cilt ve sayfaların belirtilen madde başları arasındaki kelimeleri kapsamaktadır. Çalışmada bu maddelerin yazıçevrimi (transkripsiyonu) verilmiş, Türkçe ve Arapça bütün kelimelerin dizini hazırlanmıştır. Arapça madde başı kelimeler sözlükteki aslına göre ayrıca dizilmiş ve Asım'ın çevirisi günümüz Türkçesine aktarılarak ayrı bir dizin hâlinde çalışmaya eklenmiştir. Konu, eserin aslı esas alınarak işlenmiştir. Metin içindeki Arapça cümle ibareler okunup ünlüleştirilmiş, Türkçe karşılıkları verilmiştir. Yapılan çeviride noktalama işaretleri kullanılmıştır. Büyük küçük harf kuralına uyulmuştur. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük esas alınmıştır. Türk Dil Kurumu *Yazım Kılavuzu* kurallarına göre düzenlenmiştir. Çalışmamda Mütercim Asım'ın çeviri yaparken seçtiği Türkçe kelimeler *Derleme Sözlüğünden* faydalanılarak “İnceleme” bölümünde yöreleriyle birlikte verilmiştir.

C. Yöntem

Çalışmamda ilk olarak Firûzâbâdî'nin *Al-Ğâmûsu'l-Muĥît* adlı eserinin Beyrut, 1406/1986 baskısının ilgili bölümleri incelenmiş ona göre hareketlenmiştir.

Metin okunurken her satıra referans numarası verilmiştir. Referans numarası verilirken önce cilt numarası, sonra sayfa numarası, sonra da satır numarası yer almıştır. Mesela 3524/025. referans numaralı satırda ilk rakam olan 3, cilt numarasını; 524, sayfa numarasını; 025 de satır numarasını göstermektedir. Her sayfanın başında cilt ve sayfa numarası da köşeli yay içinde [3_524] şeklinde verilmiştir.

Arapça dizin üç sütun halinde oluşturulmuştur.

Türkçe dizin, kelimelerin eser içinde kaç kez geçtikleri ve geçtikleri yere göre kazandıkları anlamlar verilmiştir.

II. FİRÛZÂBÂDÎ'NİN HAYATI ve ESERLERİ ³

Tam adı 'Ebu Tahir Muhammed İbn Yakub İbn Muhammed eş-Şirazî' olan alim, Rebiülahir veya Cemaziyelahir 729'da (Şubat veya Nisan 1329) İran'da Şiraz'a bağlı Kazerun kasabasında doğdu. İlk derslerini babasından aldı ve yedi yaşında hafız oldu. Fîrûzâbâdî Şirazi nisbesiyle de anılır. Fîrûzâbâdî yedi yaşındayken *Kur'an*'ı ezberledi, sekiz yaşında Şiraz'a gitti. ⁴ Müellif Ebu't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed el-Fîrûzâbâdî adıyla da bilinmektedir. *el-Kâmûsü'l-Muḥîṭ* adlı sözlüğü en meşhur eseridir. Fîrûzâbâdî Arap dili, hadis ve tefsir âlimi olarak tanınır. Fîrûzâbâdî geniş bir kültüre ve kuvvetli bir hâfızaya sahiptir. İbn Hacer el-Askalânî'nin belirttiğine göre her gece 200 satır ezberlemeden uyumazdı. Sözlük çalışmalarından başka hadis, tefsir, fıkıh ve tarihle de meşgul olmuş, bu konularda da eser yazmıştır. Fîrûzâbâdî ile Zebîd'de görüşen İbn Hacer hadis konusunda pek titiz davranmadığını, râviler hakkında fazla bilgisi bulunmadığını, hatta sahte sahâbî Hintli Raten b. Nasr'a inanacak kadar saf olduğunu, Buhârî'ye yazdığı şerhini garip hikâyelerle doldurduğunu, birçok yerde Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin görüşlerine yer verdiğini belirterek kendisini tenkit etmiştir. Ayrıca onun *Tenvîrü'l-mikbâs*'ta İbn Abbas adına topladığı rivayetlerden de hadisteki gücünü anlamak mümkündür. Tasavvufî konularda Muhyiddin İbnü'l-Arabî'yi takdir eden Fîrûzâbâdî onu savunmak üzere iki risâle ile bir fetva kaleme almıştır. 817'de (1415) Zebîd'de vefat etmiştir. Eserleri hakkında kapsamlı bilgi *TDV İslam Ansiklopedisi*nde vardır. ⁵ Başlıca eserleri şunlardır:

Eserleri:

Kaynaklarda Fîrûzâbâdî'nin yetmişten fazla eserinden söz edilmektedir. Bunlardan birçoğunun günümüze ulaşmadığı sanılmaktadır. Eserlerinin yaklaşık yirmi dördü dille, dokuzu tefsirle, on biri hadisle, sekizi biyografiyle, sekizi coğrafyayla, altısı akaidle ve fıkıhla, altısı da tarihle ilgilidir. Eserleri ilgili en kapsamlı bilgi *TDV İslam Ansiklopedisi*'nde vardır. Başlıca eserleri şunlardır:

³ KILIÇ, Hulûsi; "Fîrûzâbâdî", *DİA*, C. 13, İstanbul 1996, s. 142.

⁴ KILIÇ, Hulûsi; "Fîrûzâbâdî", *DİA*, C. 13, İstanbul 1996, s. 142.

⁵ SÖNMEZ, Mehmet Ali; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. 13, s. 143-144.

Sözlük ve Dil Alanındaki Eserleri:

- *al-Ḳâmûsu 'l-Muḥît,*
- *Taḥbîrû 'l-müveşşîn fi 't-ta 'bîri (fimâ yukâlü) bi 's-sîn ve 'ş-şîn,*
- *ed-Dürerü 'l-mübeââe fi 'l ğureri 'l müâelleâe,*
- *Celîsü 'l-enîs fi esmâ 'i (taḥrîmi) 'l-ḥanderîs: e) al-Feraid,*
- *Risâle fi me 'âni ba 'zi 'l-ḥurûf)*
- *İ 'tirâzâtü şâḥibi 'l-Ḳâmûs 'ale 'l-Cevherî,*
- *Ṭarîku 'l-esel fi esmâi 'l- 'asel,*

Tefsir Alanındaki Eserleri:

- *Beşâ 'iru zevi 't-temyîz fi leṭa 'ifi 'l-kitâbi 'l- 'azîz,*
- *Tenvîrû 'l-mikbâs (mikyas) min Tefsîri İbn 'Abbâs,*
- *Tefsîru fâtihati (Teyîru fa 'ihati) 'l-ihâb (iyab) bi-tefsîri Fâtihati 'l-kitâb,*
- *Nugbetü (Bugyetü) 'r-reşşâf min hutbeti 'l-Keşşâf,*

Hadis Alanındaki Eserleri:

- *Sifrü (Süferü) 's-sa 'âde,*
- *eş-Şîlâtü ve 'l-büşer fi 'ş-şalâti 'alâ ḥayri 'l-beşer,*
- *al-Eḥâdîsü 'z-za 'ife,*
- *Ed 'iye me 'sûre merviyye 'ani 'n-nebî,*
- *Urcûze fi muştalâḥi 'l-hadîs,*

Fıkıh Alanındaki Eseri:

- *al-İs 'âd bi 'l-iş 'âd ilâ dereceti 'l-ictihâd,*
- *İbnü 'l-Arabî ile ilgili risaleleri,*

Biyografi Alanındaki Eserleri:

- *al-Bulġa fi terâcimi e 'immeti 'n-nahv ve 'l-luġa,*

- *İââretü 'l-ḥacûn ilâ ziyâreti 'l-Ḥacûn* (Mekke 1332),
- *Tuhfetü 'l-ebîh fî men nûsibe ilâ ğayri ebîh,*
- *al-Mirḳâtü 'l-vefiyye fî ṭabaḳati 'l-Ḥanefiyye,*
- *al-Megânimü 'l-muṭâbe fî me 'âlimi Ṭâbe,*⁶

⁶ KILIÇ, Hulûsi; “Fîruzâbâdi”, *DİA*, C. 13, İstanbul 1996, s. 143-144.

III. MÜTERCİM ÂSİM'İN HAYATI ve ESERLERİ⁷

Seyyid Ahmed Âsım, Antep'te dünyaya geldi. 1755 yılında Gaziantep'te doğmuştur. 18.yüzyılın son dönemi ile 19.yüzyılın başlarında önemli bir ilim ve kültür merkezi olan Gaziantep'in kültür yaşamı içinde yetişmiştir. Hayatı hakkında kendi eserleri dışında çok fazla bilgiye sahip değiliz. Eski İslam kültürünün canlı bulunduğu bir merkezde, Türk-Arap-Fars dil ve edebiyatlarının adeta yanyana yaşadığı bir hudut mıntıkasında yetişen Âsım, Arap ve Acem dil ve lügatinde geniş ve sağlam malumat sahibi oldu.⁸ Ahmed Âsım Antep'te iyi bir eğitim gördü, Arapça, hat ve dini ilimeri tahsil etti. Şiir ve edebiyatı babasından ve o sırada Antep'te olan Kilisli Ruhi Mustafa Efendi'den öğrendi. Asım Efendi'nin 36 yaşında başladığı ve 42 yaşında tamamladığı ve ilim aleminde adının duyulmasına vesile olan çalışması 1205-1212 (1791-1797) yılları arasında tercüme ettiği ve III. Selim'e sunduğu *Terceme-i Burhân-ı Kâtı* adlı eseridir. Arapça öğrenmek isteyenler için *Tuhfe-i Vehbî*'ye nazîre olarak 1213'te (1798) *Tuhfe-i Âsım*'ı yazan Âsım Efendi bir müddet sonra da Halepli İbrâhim b. Mustafa el-Mudarî'nin *Nazmü's-sîre (Siyer-i Halebî)* adlı Arapça kitabının tercümesini tamamladı ve III. Selim'e takdim etti. 1215'te (1800-1801) yine III. Selim'in yardımıyla Mısır üzerinden Hicaz'a gitti ve Medine'de hocası Abdullah Necib Efendi ile görüşerek onun tavsiyesiyle *Şerh-i Siyer-i Halebî*'yi yazdı (Süleymaniye Ktp. Esad Efendi, nr. 2299). "Âsım Efendi başarısını en çok sözlükçülük alanında göstermiş, Farsça ve Arapça'dan Türkçe'ye çevirdiği iki eserle *Tibyân-ı Nâfi*' ile *Qâmûs Tercümesi* "Mütercim" unvanını almış, ayrıca vak'anüvis sıfatıyla yazdığı eser ve yaptığı tercümelerle tarih alanında adını durmuştur. Üç dilde şiir yazacak kadar güçlü bir edip olan Âsım Efendi'nin, *Tibyân-ı Nâfi* ile *Qâmûs Tercümesi*'nin önsözünde yer alan şiirleri bu alandaki maharetini göstermeye yeterlidir.

Fîrûzâbâdî'nin *el-Qâmûsü'l-Muhîr* adlı Arapça sözlüğünün Türkçe'ye tercümesini yapmıştır. Âsım Efendi'ye bu büyük çalışmayı Medine'de iken hocası Abdullah Necib Efendi tavsiye etmiştir.⁹ Beş yılda tamamlanan eser 1814'te II.

⁷ KÖPRÜLÜ, M. Fuad; "ÂSİM", *MEB Yayınları, İslam Ansiklopedisi*, C. 1, s. 668.

⁸ KÖPRÜLÜ, M. Fuad; "ÂSİM", *MEB Yayınları, İslam Ansiklopedisi*, C. 1, s. 668.

⁹ KILIÇ, Hulusi; "*el-Kâmûsu'l-Muhîr*", *DİA*, C. 24, İstanbul 2001, s. 287.

Mahmud'a takdim edilmiş ve hemen basılması için ferman çıkmıştır. (Şânîzâde, II, 217). Âsım Efendi, *el-Ğâmûs*'u çevirirken Murtazâ ez-Zebîdî'nin *Tâcü'l-'arûs* adlı şerhinden de faydalanmış; âyet, hadis ve şiir örnekleri vermiş, ayrıca *el-Muhkem*, *el-'Ubâb* gibi kaynaklardan yeni kelimeler ve anlamlar eklemiştir. (Süleymaniye Ktp. , Hüseyin Kâzım Kadri, nr. 161, vr. 13^a, 15^a, 90^a).¹⁰

Eserleri:

- *Burhân-ı Kâtı' Tercümesi (Tibyânı-ı Nâfi' der Terceme-i Burhân-ı Kâtı')*,
- *Ğâmûs Tercümesi (el-Ukyânûsü'l-basit fî tercemeti'l-Ğâmûsi'l-Muhît)*,
- *Tûhfe-i Âsım*,
- *Târih*,
- *Merahu'l-meâlî fî şerhi'l-Emâli*,
- *Terceme-i Siyer-i Halebî*,
- *Makâle-i İstîbsâr-âmiz der Beyân-ı Âmeden-i İngiliz*.¹¹

¹⁰ KAÇALİN, Mustafa S; "Mütercim Âsım", *DİA*, C. 32, İstanbul 2006, s. 200.

¹¹ KAÇALİN, Mustafa S; "Mütercim Âsım", *DİA*, C. 32, İstanbul 2006, s. 200-201.

IV. KÂMÛSU'L-MUHÎT¹²

Tam adı *el-Kâmûsu'l-Muhît ve'l-Kabesü'l-Vasîtu el-Câmi'limâ Zehebe min Lugati'l-'Arab Şemâtî'tir*. Fîrûzâbâdî'nin *el-Kâmûsü'l-Muhît* adlı Arapça sözlüğünün Türkçe'ye tercümesidir. Abdullah Necib Efendi Asım Efendi'ye bu büyük çalışmayı Medine'de yazması için tavsiye etmiştir.¹³ Fîrûzâbâdî, altmış cilt tutacağını tahmin ettiği *el-Lâmi'u'l-Mu'lemü'l-'Ucâbu el-Câmi' beyne'l-Muhkem ve'l-'Ubâb* adıyla bir sözlük yazmaya başlamıştır. Beş cildini kaleme almış; ancak daha sonra bu düşüncesinden vazgeçmiştir. Daha sonra iki ciltlik muhtasar bir sözlük hazırlamıştır. Yapıtına Kâmûs adını vermiştir. Kâmûs (okyanus) kelimesi eserin şöhret bulmasından sonra “sözlük” anlamında da kullanılmıştır. Fîrûzâbâdî eserine bu adı vermekle Arap dilinin bütün kelimelerini kapsadığını iddia etmişse de Cevherî'nin *el-Şihâh*'inde yer alan 40. 000 kelimeye 20. 000 daha ekleyerek kelime sayısını 60. 000'e çıkarmakla birlikte daha önce yazılan 80. 000 kelimelik *Lisânu'l-'Arab*'i yakalayamamıştır. Fîrûzâbâdî eserin ön sözünde Cevherî'nin Arapça kelimelerin en azından yarısını ihmal ettiğini, bunları kendisinin tamamladığını söylemektedir. Cevherî mukaddimesinde, Buhârî'nin hadis ilminde yaptığı gibi sadece kendisine göre sahih olan, yani yaygın biçimde kullanılan kelimelere yer verdiğini açıkça ifade etmiştir.¹⁴

Fîrûzâbâdî'nin 1410 yılında 81 yaşındayken tamamladığı *el-Kâmûsu'l-Muhît*'te kelimeler Cevherî ekolüne göre dizilmiştir. Şairlere kafiye, nâsirlere seci bulma kolaylığı sağlayan bu sistemde son harfi aynı olan kelimeler bir araya toplanır. Kelime köklerinin esas alındığı dizimde kökün son harfi “bab”, ilk harfi ise “fasıl” adıyla ve alfabetik sıraya göre dizilir. Ortada kalan harfler de alfabetik sırayı takip eder. Türemiş kelimeler ilgili köklerin altında açıklanır. Bu yöntemde isimlerden sonra gelen “bi'l-fethi, bi'l-kesri, bi'z-zammi” kayıtları ilk harfin, fiillerden sonra gelen aynı ifadeler muzarinin orta harfinin harekesini gösterir. Fîrûzâbâdî Arap sözlükçülüğünde ilk defa bazı kısaltmalar kullanmıştır: “ج”çoğul, “ع”yer adı, “د”şehir adı, “س”köy adı “م”mâruf gibi. *el-Kâmûsü'l-Muhît*, çok beğenilip kullanılmış

¹² KILIÇ, Hulusi; “*el-Kâmûsü'l-Muhît*”, *DİA*, C. 24, İstanbul 2001, s. 287.

¹³ KILIÇ, Hulusi; “*el-Kâmûsü'l-Muhît*”, *DİA*, C. 24, İstanbul 2001, s. 287.

¹⁴ KILIÇ, Hulusi; “*el-Kâmûsü'l-Muhît*”, *DİA*, C. 24, İstanbul 2001, s. 287.

olmakla birlikte mukaddimede açıklanan ilkelere tam uyulmaması, iç düzeninde belli bir sistemin bulunmaması, bazan tanımların anlaşılacak derecede kısa ve muğlak olması, birçok durumda kelimenin eş anlamlısının veya karşıtının zikredilmesiyle yetinilmesi, sözlükle doğrudan ilgili olmayan tıbbî bilgilere ve özel isim açıklamalarına yer verilmesi, *el-Şihâh* üzerine yapılan ilâvelerde garîb, müvelled ve zayıf kelimelerin sıhhat derecelerine işaret edilmemesi ve *el-Şihâh*'a yönelttiği eleştirilerde Fîrûzâbâdî'nin de hataya düşmesi gibi sebeplerden dolayı eleştirilmiştir.

Kalkûta (I-IV, 1230-1232), Bombay (1272/1884), Tahran (kenarında Farsça tercümesiyle birlikte 1277), Bulak (1289), Leknev (1885) ve İstanbul'da (I-IV, 1304) defalarca basılan *el-Ğâmûsu'l-Muĥît* üzerine şerh, hâşiye, ihtisar, ikmal (müstedrek), tenkit ve tercüme türü birçok çalışma yapılmıştır (bu çalışmalar için bk. Hüseyin Nassâr, II, 599-638; Ahmed Şerkâvî İkbâl, s. 222-225, 234-241; Ahmed Abdülgafûr Attâr, s. 207-215, 220-232, Mustafa Koç, Eyyüp Tanrıverdi, s. 9-16).

Eserin şerh ve hâşiyeleri arasında en önemlisi Murtazâ ez-Zebîdî'nin *Tâcü'l-'arûs (min cevâhiri'l-Ğâmûs)* adlı eseridir. Zebîdî bu çalışmasını 100'den fazla eserden yararlanarak hazırlamıştır. Bu bakımdan *Tâcü'l-'arûs* hem şerh, ikmal, tashih ve tenkit özelliği taşımakta hem de *eş-Şihâh*'ı savunmaktadır. On dört yılda tamamlanan ve 120. 000 kelime ihtiva eden eser, 1306-1308 (1888-1890) yıllarında Kahire'de on cilt halinde harekesiz olarak basılmıştır. Eserin ilmî neşri, Abdüsettâr Ahmed Ferrâc başkanlığında bir heyet tarafından yapılmakta olup baskısı devam etmektedir (I-XXVI, Kûveyt 1385/1965).

el-Ğâmûsu'l-Muĥît'in birçok muhtasarı vardır. Tâhir Ahmed ez-Zâvî, önce eseri köklerin birinci harflerine göre alfabetik olarak dizmek suretiyle *Tertîbü'l-Ğâmûsu'l-Muĥît 'alâ tarîkati'l-Misbâhi'l-münîr ve Esâsi'l-belâga* adıyla yayımlamış (I-IV, Kahire 1378/1959), daha sonra bunu *Muĥtâru'l-Ğâmûs* ismiyle bir cilt halinde ihtisar etmiştir (Kahire 1964).

Sözlük Türkçe'ye iki defa tercüme edilmiştir. Bunlardan ilki olan Merkezzâde Ahmed Efendî'nin *Bâbûs fî tercemeti'l-Ğâmûs'u (el-Bâbûsü'l-vasît fî tercemeti'l-Ğâmûsi'l-Muĥît)* henüz basılmamıştır.

V. MÜTERCİM AHMED ÂSİM EFENDİ'NİN KÂMÛS TERCÜMESİ

el-Ukyânûsu'l-basît fî tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muḥîṭ adını taşıyan eseri hem tercüme, ikmal, tashih ve tenkit, hem de *eş-Şihâḥ*'ı müdafaa özellikleri taşımaktadır. Bu eserin başlıca özellikleri şunlardır:

el-Kâmûs'ta yetersiz olan hareke zaptı tamamlanmıştır. Açıklama ve delillendirme amacıyla âyet, hadis, şiir vb. den şevâhid ve misaller eklendiği gibi *el-Muhkem*, *el-'Ubâb* ve *et-Tâc* gibi kaynaklardan yeni kelime ve anlamlar eklenmiştir. Kelimelere Türkçe karşılık bulmakta büyük titizlik gösteren Âsım Efendi, bu hususta sadece yazı diliyle yetinmeyip halk ağzından da yararlanmıştır. Bu yönleriyle müstakil bir telif sayılabilecek olan *Kâmûs Tercümesi*, ilk defa II. Mahmud'un iradesiyle mütercimim büyük oğlu Hamid'in nezâretinde basılmıştır (I-III, İstanbul 1230-1233). Eserin daha sonra yine İstanbul'da (I-III, 1268-1272; I-IV, 1304-1305) ve Mısır'da (I-III, 1250) basımları gerçekleştirilmiştir. Ahmed Lutfi Efendi, *Kâmûs Tercümesi*'ndeki kelimeleri alfabe sırasına göre düzenleyerek 53. 000 kelimelik *Lugat-ı Kâmûs*'u hazırlamıştır. Aslı Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan eserin elif ve bâ harflerini ihtiva eden ilk iki cüzü basılmıştır (1282, 1286). *el-Kâmûsü'l-Muḥîṭ* Farsça'ya da birkaç defa çevrilmiştir. Yahyâ b. Muhammed Şefî-i Kazvînî'nin *Tercümânü'l-luġa*'sı bunlar arasında yer alır (*el-Kâmûs*, Tahran 1277, ayrıca Tahran 1303-1308).

Şerh, hâşiye ve tercümelerinde yer yer eleştirilen *el-Kâmûsü'l-Muḥîṭ* hakkında müstakil tenkit eserleri de yazılmıştır. Muhammed Sa'dullah b. Nizâmeddin el-Hindî el-Murâdâbâdî, *el-Kavlü'l-me'nûs fî sıfâti'l-Kâmûs* adlı eserinde (Râmpûr 1287/1870) *el-Kâmûs*'u otuz beş yönden eleştirmiştir. Ahmed Fâris eş-Şidyâk da *el-Câsûs 'ale'l-Kâmûs*'unda (İstanbul 1299) sözlüğü yirmi dört noktada tenkit etmiştir. Ahmed Teymur Paşa *Tashîhu aġlâti'l-Kâmûsi'l-Muḥîṭ* (Kahire 1343) ve Kara Dâvud İzmîti *ed-Dürrü'l-lakit fî aġlâti'l-Kâmûsi'l-Muḥîṭ*(nşr. Mustafa Kılıçlı, Erzurum 1990) adıyla birer eser kaleme almışlardır.¹⁵

¹⁵ KILIÇ, Hulusi; "*el-Kâmûsi'l-Muḥîṭ*", *DİA*, C. 24, İstanbul 2001, s. 287-288.

Ömer Âsım Aksoy, Mütercim Âsım'ın *Ķâmûs* çevirisini üstün eser yapan özellikleri şöyle sıralar:¹⁶

Âsım, müellif'in *Besa'ir*'deki açıklamalarından ve başka sözlüklerden de yararlanarak maddelere gereken bilgileri eklemiştir.

Şârih'in şerhini satır satır izlemiş, maddeleri daha çok aydınlatmak için, Şârih'in özel düşüncelerini katmıştır.

Bunlarla da yetinmemiş, "Mütercim der ki" sözüyle başlayarak kendi düşüncelerini ve madde ile ilgili bilgileri eklemiştir.

Maddeler üzerinde çok dikkatle durmuştur: Şârih, Müellif'in bir açıklamasını tenkid etmişse, kendisi ikisi arasında bir yargıcılık yapmış, kimin haklı olduğunu belirtmiştir.

Bazen, Şârih'in ilişmediği bir maddede Müellif'i kendisi tenkid etmiştir.

Bazen Şârih'in eklediği bir düşünceyi tenkid etmiştir.

Bütün bunların üstünde Arapça sözcüklere öz Türkçe karşılıklar göstermiştir ve bu karşılıkları çok titizlikle seçmiştir.

Bazı müelliflerin nezakete aykırı sayarak kullanmadıkları Türkçe sözcükleri de hiç çekinmeden kullanmıştır.

Ķâmûs Tercümesi Üzerine Yapılan Çalışmalar

GÜLER, Kemal; *Kamûsu'l-MuĶit Tercümesi'ndeki Türkçe Hayvan İsimleri*, YL Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya 1988.

KARSLI, İlyas; *Mütercim Ahmed Asım Efendi ve Arap Lügatçılığındaki Yeri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2000.

KİRİŞÇİOĞLU, M. Fatih; *Mütercim Âsım Efendi'nin Ķâmûs Tercümesi'ndeki Uzuv İsimleri*, YL Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya 1988.

¹⁶ AKSOY, Ömer Asım; *Mütercim Asım*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1962, s. 22-24.

KOÇ, Mustafa – TANRIVERDİ, Eyyüp,. *El-Okyânûsu'l-Basît fî Tercemeti'l-
Kâmûsi'l-Muĥît Kâmûsu'l-Muĥît Tercümesi*, Türkiye Yazma Eserler Kurulu
Başkanlığı, İstanbul 2013.

KUŞ, Bahri; *Kâmûs Tercümesi: Transkripsiyonlu Metin (I. cilt /s. 66-130)*, YL
Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum.

MARZOUK, Taher; *Mütercim Âsım'ın "Kâmus Tercümesi"ne Eklediği Türkçe
Kelimelerin Etimolojik Açidan İncelenmesi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2012.

TÜRKMEN, Dursun Ali; *Mütercim Asım Efendi Ve Tuhfe-i Asım*, YL Tezi,
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı, Samsun.

TURHAN, Emin Ali; *"Kamûs-ı Okyanus'ta Nebat Adları"*, YL Tezi, Selçuk
Üniversitesi, Konya 1988.

YAZICI, Numan; *Mütercim Asım Ve Kamus Tercümesi (Hadis İlimleri
Yönünden Değerlendirme)*, YL Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Sakarya.

VI. KÂMÛSU'L MUHÎT'TE SÖZCÛK TESPİTİ

Kâmûs'ta sözcükler, bildiğimiz sözlüklerde olduğu gibi, baş harflerine göre değil, köklerindeki son harflere göre sıralanmıştır. Alfabenin her harfi için de bulunan sözcükler ise baş harflerine göre alfabe sırasına konulmuştur. Bundan dolayı *Kâmûs*'ta bir sözcüğü tespit için:

a) Önce onun kökünü düşünmek gerekir. (Arapça çekimli bir dildir; sözcükler, kökün başına, ortasına, sonuna birtakım harfler eklenerek türetilir.)

b) Sözcükler, köklerindeki son harflere göre alfabe sırasına konulmuş olduğundan, *Kâmûs*'tan alfabenin bu bölümü açılır. (Her bölümde aynı harfle biten sözcükler bulunmaktadır.)

c) Bu bölümlerde sözcükler, bildiğimiz sözlüklerde olduğu gibi sıralanmıştır. Yani sözcüklerin kökündeki baş harflere göre bir alfabe sırası gözetilmiştir. Bu sıra izlenerek aranan sözcük bulunur.

Bu açıklamaya göre *Kâmûs* 'ta “gaşv” sözcüğünü bulalım:

a) Sözcüğün kökü “g ş v”dir.

b) Bu kökün sonunda “v” vardır. “v”alfabede yirmi beşinci harftir, öyle ise *Kamûs*'ta yirmi beşinci harfin yeri olan, “Bâbü'l-vav” (sonu “v” olanlar) bölümünü açacağız.

c) Bölümdeki sözcükler, baş harflerine göre alfabe sırasıyla “fasıl”lar (ayrımalar), içinde toplanmış olduğundan “Faslü'l-gayn” (“gayn” harfiyle başlayanlar) ya bakacağız. Burada “g ş v”nin türevlerini ve bunlar arasında “gaşv”i göreceğiz.

Sözcüklerin böyle sıralanmış olması, aynı kökten gelen sözcüklerin bir arada gösterilmesi gibi bir kolaylık sağlamaktadır. Mütercim Âsım bunu “ahsen-i nizam” ve “ecmel-i intizam” (en güzel sıralama yolu) diye anlatmaktadır.

VII. METİN HAZIRLANIRKEN İZLENEN YOL

Üzerinde çalıştığımız metin, harekesizdir. Mütercim Asım'ın yaşadığı dönemin (XIX. yy) ve yörenin (Gaziantep) dil özelliklerine göre çeviriyazıya aktarılmıştır. Bu aktarma esnasında, metnin aslına sadık kalmak, metnin imlasına ait hususiyetleri korumak amacıyla *TDK Yazım Kılavuzundaki* imla ve noktalama kurallarına göre değil, metindeki yazıma göre düzenlenmiş, paragraf düzenlemesi yapılmıştır.

Metin 12 punto ile yazılmıştır. Metindeki fasıl başlarını ifade eden “*faşlu al-ğayn al-mu ‘cama^{tu}*” bölümleri *kalin, italik 14 punto* ile yazılmıştır. Metinde her satıra referans numarası verilmiştir. Referans numarası verilirken önce cilt numarası, sonra sayfa numarası, sonra da satır numarası yer almıştır. Örneğin 3524/001. referans numaralı satırda ilk rakam olan 3, cilt numarasını; 524, sayfa numarasını; 001 de satır numarasını göstermektedir. Her sayfanın başında cilt ve sayfa numarası da köşeli yay içinde [3_524] şeklinde verilmiştir. Madde başlarındaki Arapça sözcükler metnin aslında parantez () içerisinde yazılmasına karşın çevriyazıda parantezler kaldırılarak **kalin** harfle 12 punto yazılmıştır. Madde başları ile ilgili verilen Arapça örnek cümlelerin Türkçeye çevirisi *italik* köşeli parantez içinde eşit [=] işreti ile gösterilmiştir. Metinde geçen Arapça kelimeler ve vezin adları, “*yukâlu, takûlu*” ile başlayan Arapça cümle örnekleri ve terimler *italik* yazılmıştır. Arapça cümlelerin ilk harfleri büyük harfle yazılmamıştır. Arapça cümlelerin günümüz Türkçesine çevirisi yapılmıştır bu yapılırken Arapça ifade tırnak işreti içerisinde “ ” gösterilmiştir. Metinde geçen kişi adları *italik ve 4 n k a r a l ı k l ı*, eser adları *italik*, yer adları **kalin ve italik** yazılmıştır. Ayetler ve hadisler dipnotlarla verilmiştir. Basmadaki yazım hataları dipnotlarla gösterilmiştir. Arapça harflerin adları *italik* verilmiştir.

Madde başları satır başlarına getirilerek paragraflar halinde oluşturulmuştur. *TDK Yazım Kılavuzuna* göre düzenlenmiştir. Noktalama kurallarına uyulmuştur. Satır numaraları ise paragrafların içinde gösterilmiştir.

ğadan^u 3678/032 عَدْنُ 1. Tazelik, temizlik. 2. Uyku.
3. Uyuşukluk.

ğudna^{tu} 3678/33 عُدْنَةُ bkz. ğadan^u.

ğudunna^{tu} 3678/33 عُدْنَةُ bkz. ğadan^u

IX. TÜRKÇE DİZİN-SÖZLÜK HAZIRLANIRKEN İZLENEN YOL

Bu bölümde kelimelerin metin içinde kaç kez geçtikleri belirtilmiştir. Ayrıca geçtikleri yerlere göre hangi anlamda kullanıldıkları referans numaraları ile oluşturulmuştur:

ķaraņu *is.* Karanlık. -2-
k. 3889/012. , 3889/016.

Arapça vezin isimlerinin, Arapça dizindeki madde başları ve iştikaklarının anlamları Türkçe dizinde verilmemiş, sözcüklerin yanında Arapça isim oldukları “*”, işareti ve “(Ar.) *is.* ” şeklinde belirtilmiştir:

ĝalâ* (Ar.) *is.* -1-
ĝ. 3891/025.

ĝalamu* (Ar.) *is.* -1-
ĝ. 3525/039.

ĝalâniya* (Ar.) *is.* -1-
ĝ. 3892/016.

Bir sözcüğün, anlamı olan kullanımı ile sadece hareke bildiren, vezin şekli olan kelimeler ayrıca yazılmıştır:

“**al-ĝabva^{tu}** ^{3886/035.} *ħaṭvatu* vezninde. Ve **al-ĝubuvva^{tu}** *futuvva* vezninde. Ve **al-ĝubiyy^u** *şuliyyu* vezninde. Ğaflet ma'nâsındır. ” satırındaki “*şuliyyu*” sözcüğü cümlede anlam ifade etmemekte, kendinden önceki sözcüğün harekesinin nasıl olacağını göstermektedir.

Metinde kullanılan ve sözlük değeri olan her kelime ana madde olarak alınmıştır. Arapça madde başları, Türkçe dizinde harf-i tarifleri kaldırılarak sıralanmıştır.

Ana maddelerin altında ve içerden dizilen ara maddelerde, Farsça izâfet-i maktûlar, vasf-ı terkipler, birleşik sıfatlar, birleşik adlar, genellikle tire (-) işareti ile yazılan bütün birleşikler, Arapça nisbet sıfatları, ön takılar ve harf-i cerlerle kurulu yapılar, Türkçe birleşik yapılar, kalıplaşmış sözler, yardımcı fiillerle kurulu birleşikler, bazı unsurları Türkçe olan ama Arapça, Farsça kurallarla oluşturulan tamlamalar bulunmaktadır.

müstağnî (Ar.) is. Doymuş, gözü, gönlü tok. -1-
m. ol- 3892/036.

müsta'liyê (Ar.) is. Üstün duruma geçen. -1-
hurûf-ı m. + dendir 3680/040.

Madde başlarında kelimenin hangi dile ait olduğu kısaltma ile (*Yun. , Ar. , Far.* vb) gösterilmiştir. Kelimelerin kaynağı konusunda TDK *Türkçe Sözlük* esas alınmış, ancak bu sözlükte bulunmayan kelimeler kaynakçada verilen sözlüklerden de yararlanılmıştır. Ara maddelerde ayrıca dil kısaltması verilmemiştir.

kütüb (Ar.) is. Kitaplar. -1-
k. -i tıbbiyede 3889/020.

Ara maddeler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Ara maddelerden sonra, madde başı kelime ve ara maddelerin ikinci ve daha sonraki unsur olarak geçtiği yapılara, asıl madde veya ara maddelerin altındaki satırda göndermeler yapılmıştır. Böylece bir kullanım kolaylığı doğduğu gibi deyim, birleşik vb. çok unsurlu yapılarda karşılaştırma yapması sağlanmıştır. Atıf düzeni içinde göndermeye konu olan kelime, ilk harfi ve nokta ile gösterilmiştir.

Türkçe veya Türkçeleşmiş olan kelimeler için dil kısaltması verilmemiştir.

Fiiller kökün ve gövdenin yanına kısa çizgi (-) konularak belirtildi. Madde başı olan kelimelerin ve ara maddelerin kelime türleri *isim, sıfat, zarf, zamir, bağ vb.* şeklinde belirtilmiştir.

küstâhâne *zf.* Küstahçasına, pervasızca. -1-
k. 3524/022. ve

Anlam verirken genel sözlüklerde olduğu gibi tanım yapılmamış, metnin doğru anlaşılmasına yetecek kadar karşılık verilmeye çalışılmıştır. Bu yüzden çok bilinen kelimelerde kimi zaman madde başı aynen yazılmıştır.

siyâh(Ar.) is. **Siyah.** -3-

s. 3528/015.

s. + ma 3891/022.

s. olup 3890/003.

Fiil kök ve gövdelerinde mastar eki yerine tire (-) işareti kullanılmış, sözlüğün sıralamasında bu ek (-mAK) dikkate alınmamıştır.

bürî-Sarmak, kaplamak. -2-

b. - miş 3527/008.

b. - yen 3889/034.

Değişik yazıma sahip kelimelerde metinde geçen biçimler asıl olarak kabul edilmiş, burada bütün değişik okuyuşlar asıl haliyle sözlükte yer almıştır.

Kelimelere karşılık verildikten sonra, kelimenin geçtiği herhangi bir yerin cilt/sayfa/ satır numarası (referans numarası) kaydedilmiştir.

nebât (Ar.) is. Bitki. -7-

n. **3678/038. , 3887/006. , 3892/006. , 3894/012.**

n. + dır **3524/028.**

n. + ı **3524/033.**

n. + ıñ **3891/030.**

Sözlükte sıralama düzeninin temeli madde başlarıdır. Bunun dışında ara maddeler, deyim ve birleşikler ancak madde başına bağlı olarak dizilmiştir.

Madde başları alfabetik olarak dizilmiş; ara madde, deyim ve birleşikler madde başının içinde belirli bir düzende sıralanmıştır. Türkçe olanlarda yalın biçimlerden ekli biçimlere doğru bir sıralama; Farsça ve Arapçalarda ise alfabetik sıra gözetilmiştir. Sıralamada Arapça hemze (') ve ayn (') harfleri dikkate alınmamış, sonraki harfe göre sıralama yapılmıştır. Harflerin aksan işaretleri de sıralamada göz önünde bulundurulmamıştır.

X. SÖZLÜKBİLİM

Sözlükbilim, bir dilin ya da karşılaştırmalı olarak çeşitli dillerin söz varlığını sözlük biçiminde ortaya koymaya yönelik, bu amaçla yöntemler geliştirerek uygulama yollarını gösteren bir dilbilim alanıdır.¹⁹ Bir dildeki sözlüksel birimleri, başka bir deyişle anlambirimlerin sözlükbirim niteliği taşıyanları ile dilbilgisel olmayan ve sözlükbirimler gibi işlem gören çeşitli birleşimleri (bileşke birimleri) dilbilim yöntemleriyle inceleyen, bu arada sözlük yapımının kuramsal sorunlarını ele alan bilimdir.²⁰

Türk Dil Kurumunun *Türkçe Sözlük*'ünde sözlük kelimesi; “Bir dilin veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser, lügat.” şeklinde tanımlanmaktadır.²¹

Sözlük kelimesini; “Bir dildeki sözcüksel birimlerin tümünün ya da bir bölümünü genellikle abecesel düzen, kimi durumlarda da konulara ya da kavramsal alanlara göre tanımları, tanıkları, söylenişleri, kökenleri, kullanımları, dilbilgisi ulamları, eşanlamlıları vb. ya da bir başka dildeki karşılıkları ile sunulan yapıttır.”²² şeklinde de tanımlanmıştır.

Bu kelimeyi bir başkası; “ Bir dilin etkin ya da birden çok söz varlığını söyleyiş biçimleriyle, yazımlarıyla veren bağımsız biçim birimleri temel alarak bunların başka öğelerle kurdukları söz öğeleriyle anlamlarını, değişik kullanımlarını gösteren bir söz varlığı kitabıdır.”²³ diye tanımlamaktadır.

Sözlükleri hazırlanışları ve nitelikleri bakımından şu şekilde sınıflandırabiliriz.

- 1- Bir ya da daha fazla dilin söz varlığının işlendiği sözlükler,
- 2- Alfabetik sıranın esas alındığı sözlükler,
- 3- Ele alınan söz varlığının niteliğine göre sözlükler.²⁴

¹⁹ Aksan, Doğan; *Her Yönüyle Dil*, Türk Dil Kurumu, s. 71, Ankara, 1985.

²⁰ Vardar, Berke; *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, s.192, İstanbul, 1998.

²¹ TDK; *Türkçe Sözlük*, s.2157^a, Ankara ¹¹2011.

²² Vardar, Berke; *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, s.191, İstanbul, 1998.

²³ Aksan, Doğan; *Her Yönüyle Dil*, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1985.

²⁴ Aksan, Doğan; *Her Yönüyle Dil*, Türk Dil Kurumu, s. 82-85, Ankara, 1985.

XI. İNCELENEN ESERDE ZİKREDİLEN BAZI KİŞİ ve ESER İSİMLERİ

A) Zemaşşerî'nin Hayatı ve Eserleri²⁵

Fars asıllı İslam filozofu; aynı zamanda tefsir, kelâm, fıkıh, lügât ve belâgat gibi birçok İslam'i bilim alanında araştırmalar yapmış ve çeşitli eserler vermiş olan İslâm âlimi. 1074 yılında Harezmi'nin Zemaşşer kasabasında doğmuş, 1144'de bir Arefe gecesi Cürcaniyye'de vefât etmiştir. Tam adı al-Zemaşşerî, Abu'l –Kâsım Câr Allâh Mahmûd b. 'Omar b. Aḥmad al- Zemaşşerî al-Hârizmî'dir.²⁶

“Zemaşşerî, bazı kaynakların bildirdiğine göre çocukluğunda damdan veya hayvandan düştüğü, daha kuvvetli bir ihtimalle de yolculuk esnasında kar fırtınasında donduğu için bir ayağını kestirmek ve takma bir bacakla yürümek mecburiyetinde kalmıştı. “

“O, bu haliyle kendisini teselli için şiirlerinde aksaklığının bir eksiklik teşkil etmediğine değinecektir. Divân (148^b)'na göre, dindar bir aileden geldiği anlaşılan Zemaşşerî'nin, ilk bilgilerini kendisine borçlu olduğu babası, büyük bir ihtimalle siyasi bir sebepten dolayı (169^{a-b}) hapsedilmiş ve son senelerini hapiste (124^a) geçirmiştir. “

“Ayağı sakat olduğu için babası, onu, hayatını oturarak kazanması maksadıyla terzi yapmak istemiş, ancak çocuğunun okumaktaki ısrarı karşısında bir medreseye vermişti. (İshak Hocası, ayn. esr. , 1, 299) Zemaşşerî'nin ilk ve en müessir hocası, zamanın lügat, nahiv ve tıp sahasında sayılı âlimlerinden biri olan Abū Muzar Mahmûd b. Carîr al-Zabbî (ö. 507=1113)'dir. Zemaşşerî Hârizm'de Mütezile inançlarını yayan bu hocasından dil ve edebiyat dersleri okumuş ve bu arada Mütezile akîdesinin esaslarını öğrenmiştir. Zemaşşerî'nin üstün kabiliyete sahip olduğunu gören al-Zabbî, ona karşı her türlü maddi ve manevi yardımı göstermiştir. (Divân 159^b) Kültür merkezi olan Buhara'ya da giden Zemaşşerî'nin orada hangi alimlerin derslerine devam ettiği bilinmemektedir. “

“Zemaşşerî'nin gençlik devresi, ilmi ve edebi faaliyetleri teşvik ve himaye etmiş olan Sultan Melikşah ile veziri Nizâm-ül-mülk'ün zamanına rastlar. Bu sıralarda Zemaşşerî, Nizam-ül-mülk için yazdığı bir kasidede zamandan şikayet etmekte, kendi kabiliyet ve üstünlüğünün överek yüksek bir makama getirilmesini istemektedir. Ancak Zemaşşerî, Nizâm-ül-mülk'ten beklediği ilgiyi belkide Mütezile oluşu dolayısıyla görememiştir. Bir müddet sonra Zemaşşerî Hârizm'i terk ederek

²⁵ YÜCE, Nuri; “Zemaşşerî” *İslam Ansiklopedisi*”, MEB Yayınları, c. 13, s. 509-514, 1997.

²⁶ YÜCE, Nuri; “Zemaşşerî” *İslam Ansiklopedisi*”, MEB Yayınları, c. 13, s. 509-514, 1997.

(Divân, 63^b) Horasan'a gider. Horasan'dan İsfahan'a geçen Zemaşşerî, Melikşah'ın oğlu Muhammed'le münasebet kurarak onu bir kasidesinde över. (Divan, 149^b)

Bağdad'daki meşhur Nizâmiye Medresesi'si Zemaşşerî'nin yetişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

“Zemaşşerî, 512 (1118) senesinde 40-45 yaşlarında iken şiddetli bir hastalığa yakalanmıştı... Hekimlerin "nahike" dedikleri bu illet yüzünden çok zayıflamıştı. Bu hastalıktan kurtulunca kendi kendine şöyle karar vermişti: “Bir daha asla devlet adamlarına medhiye yazmayacak ve onlardan makam, ihsan dilenmeyeceğim... Gelip geçici dünyevi sultanları bırakarak Sultanlar Sultanına yöneleceğim...” O kararından sonra Mekke'ye gitmişti yakalandığı hastalıktan sonra mütevazı, kanaatkar, kamil bir alim oluş. Sağlık bazen hastalık, hastalık da şifa gibiydi. Bu sebeple: “Beden sağlığı en büyük nimetlerden biri olduğu halde, fitne ve isyana sebep olabilir.” demişti.²⁷ Daha sonra Mekke'de ilmi ve şahsi hayatına devam etti. Buradaki ikameti sırasında Arap yarımadasını dolaşarak çeşitli kabilelerin dili, edebiyati, örf ve adetleri hakkında etraflı bilgiler elde etti. Vatanını çok özleyen Zemaşşerî, iki yıl sonra Harizm'e döndü. Fakat burada çok kalmayarak tekrar Mekke'ye geldi. Çok sevdiği Kabe'de uzun süre kaldığından dolayı Car Allah (Allah'ın komşusu) lakabını alan Zemaşşerî, 3 yıl sonra buradan Harizm'e 533 (1138) senesinde döndü. Fahr H'arizm (Harizm'in kendisi ile övüdüğü kimse) diye de tanınmış olan Zemaşşerî burada büyük bir ilgi ile karşılandı.”

Zemaşşerî'nin bizi en fazla ilgilendiren eserleri hiç şüphe yoktur ki, *El-Keşşaf* ile *Mukaddimetü'l-Edeb* isimli eserleridir. Çünkü birinci eserde “mütezele” mezhebiyle ilgili görüşleri, ikinci eserde ise, Türklük ile ilgili bilgileri bulmak mümkündür.²⁸

“Zemaşşerî mütezile inancına bağlı olmakla birlikte, hayatının son yıllarında bundan vazgeçtiği rivayetler arasında vardır. Onun “hayır” ve “şer” kavramlarına verdiği anlam, ehli sünnete yakındır. Ona gelinceye kadar birçok müfessir, hayır ve şer olarak gördükleri insan davranışlarını herhangi bir ayırım yapmaksızın “fitri”, ya da “edinilmiş” bir davranış biçimi olarak tanımlamışlardır. Fakat Zemaşşerî bu konuda çok farklı bir bakış açısı kullanmıştır. Ona göre “amel ile itimal arasında nasıl bir fark var ise kisb ile iktisab arasında da öyle bir fark vardır. Amel işlemek, itimal tekellüf ile işlemektir. Kisb; kazanma, iktisab tekellüf ile kazanmak demektir. Bu farka göre insan hayrı fitratıyla işler, şerri fitratıyla işlemez, tekellüf ile işler. Hayra bittabi meyl eder, şerre kürenin ile meyl eder; terbiyenin, muhitin insan

²⁷ CEYHAN, Adem; Zemaşşerî'nin Bir Saati, Yağmur Dergisi, Nisan, Mayıs, Haziran 1999.

²⁸ AKYÜZ, Hüseyin; *Türk Eğitimcileri I*, MEB Yayınları 3434, s. 125, İstanbul, 2001.

üzerinde pek çok tesiri vardır. ²⁹ Zemahşerî'nin bu yorumu, İslamdaki “her doğan çocuk İslam fitratı üzerine doğar, onun şu ya da bu şekildeki davranışa yönelmesi aldığı eğitimin eseridir” anlayışının değişik ifadesinden başka bir şey değildir. Bu görüş aynı zamanda pozitivist bir yaklaşımı da ihtiva etmektedir.” ³⁰

Hiç evlenmediği anlaşılan Zemahşerî, zamanını tamamiyle ilme vermiş, böylelikle kısa zamanda sahasının en önde gelen alimlerinden biri olmuştur. Onun Harizm, Horasan, Irak ve Hicaz'da bilhassa dil ve tefsir sahalarında verdiği dersler büyük bir alaka ile dinlenmiştir. ³¹

1.) İslami İlimlerle İlgili Eserleri:

- a) *al-Kaşşaf*
- b) *Nukat al-a'rab fî ġarîb al-i'râb fi'l-Kur'ân*
- c) *al-Minhâc fî uşûl al-Dîn*
- d) *Mu'cam al-hudûd*
- e) *Ru'us al-masâ'il*
- f) *Żâllât al-nâşid va'l-râ'iz fi'l-farâ'iz*
- g) *Manâsik al-Hacc*
- h) *Muhtaşar al-muvafaqa bayn ahl al-bayt va'l-sahaba,*
- ı) *Şarh muhtaşar al-Kudûri*
- i) *al-Faiğ fî ġarîb al-Hadîs,*

2.) Dil İle İlgili Eserleri:

- a) *al-Mufaşşal*
- b) *al-Unmûzac*
- c) *al-Muġaccât*
- d) *al-Mufrad va'l-murakkab*
- e) *Mas'ala fî kalimat al-şahâda*

²⁹ İZMİRLİ, İsmail Hakkı; *Yeni İlmî Kelam*, Umran Yayınları, Ankara, 1981, s. 340-341; Hüseyin Akyüz, s. 131.

³⁰ SÖNMEZ, Selami; *Ebu'l-Kasım Mahmud Zemahşeri ve Eseri Mukaddimetü'l-Edeb'in Didaktik Değeri*, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 40, Erzurum, 2009.

³¹ YÜCE, Nuri; “Zemahşerî” *İslam Ansiklopedisi*”, *MEB Yayınları*, c. 13, s. 509-514, 1997.

f) *al-Amâli fî'l-naḥv*

g) *Şamîm al- 'Arabîya*

h) *Mukaddimat al-adab*

3.) Edebiyatla İlgili Eserleri:

a) *Navâbiğ al-Kalîm*

b) *Atvâķ al-Zahab*

c) *Maķâmât*

d) *Rabî ' al-abrâr*

e) *Divân*

B) Cevherî'nin Hayatı ve Eserleri³²

Eserde adı geçen bir diğerk alimi, Cevherî'dir (ö. 400/1009'dan önce). Farab'lı Kazak Müslüman yazar ve sözlük bilimi uzmanı. Hicaz'da Arapçasını ilerletti, sonra Nişabur'a yerleşerek eserlerini yazdı. Burada *al-Sihah* adlı eserini yazdı. 1729 yılında bu eser Vankulu Mehmed Efendi tarafından *Vankulu Lugati* adı altında basıldı. Bu lugat İbrahim Müteferrika'nın matbaada bastığı ilk kitap ünvanını aldı.³³ Cevherî, aslen Türk olup Fârâb'da doğdu. İnci, yakut, elmas gibi değerli taş yapımı veya ticaretiyle uğraşan kimse manasına gelen Cevherî nisbesiyle anılmasının sebebi bilinmemektedir. İlk tahsiline Fârâb'da *Divânü'l-Edeb* adlı sözlüğün yazarı olan dayısı İshak b. İbrâhim el-Fârâbi'den (ö. 350/961) dersler aldı. Daha sonra Bağdat'a gitti. Orada Ebü Saîd es-Sîrâfî ile Ebu Ali el-Fârisî'nin derslerini aldı.

Kuzey Irak, el-Cezîre ve Suriye'deki Rebîa kabileleriyle Hicaz ve Necid'deki Mudar kabileleri arasında uzun müddet kaldı. Cevherî aslen Türk olduğu için gramer yoluyla nazari olarak öğrendiği Arapça'yı buralarda gezerek uygulamalı olarak öğrendi. Bu seyahatlerden sonra Bağdat'a döndü, fakat burada fazla kalamadan memleketine gitmek üzere yola çıktı. Uğradığı Damgan'da oranın eşrafından olan Ebu Ali Hüseyin b. Ali, kendisinden ilim tahsil etmek ve hat öğrenmek üzere Damgan'da kalmasının rica ettiği için bir süre orada kaldı. Daha sonra Horasan bölgesinin en büyük ilim merkezlerinden biri olan Nişabur'a gitti ve ömrünün sonuna kadar bu şehirde bir yandan eğitim ve öğretimle, bir yandan de eser telifi ve *Kur'ân-ı Kerim* istinsahıyla meşgul oldu. *Tâcu'l-luga'yı* Ebü Mansur Abdurrahim b. Muhammed el-Bîşekî adına burada yazdı. Sözlükçülüğünün yanında iyi bir hattat

³² KILIÇ, Hulûsi; "Cevherî", *DİA*, c. 7, s. 459, İstanbul, 1993.

³³ <http://tr.wikipedia.org>

olan Cevherî'nin hattı, daha önceki hattatlardan İbn Mukle'nin (ö. 272/886) hattı kadar güzeldi. *Kur'ân* nüshaları yüksek fiyatlara satılabiliyordu.

“Kaynakların belirttiğine göre son zamanlarda vesveseye kapılıp akli dengesini kaybeden Cevherî, uçmak için kanat takarak Nîşabur'daki evinin veya caminin damına çıkmış, yazdığı sözlüğü kastederek toplanan halka, “Bu dünyada benden başka kimsenin yapmadığı bir şey yaptım. Ahiret için de kimsenin yapmadığı bir iş yapacağım.” diyerek uçmaya kalkmış, fakat düşerek ölmüştür.”³⁴

Eserleri:

a) *Tâcü'l-luğa*

b) *Kitâbü 'Aruzi'l-varaka*

c) *Kitâbü'l-Kavâfi*

C) Tâcü'l-Luğa³⁵

Tam adı *Tâcü'l-luğa ve şihâhu'l- 'Arabiyye* olmakla beraber daha çok *Sihâhu'l-luga* ve kısaca *es-Sihâh* diye anılır. Eserin adını “sihâh”ın (“sahîh”in çoğulu) yanısıra müfred olarak “sahah” şeklinde tespit edenler de vardır. Cevherî *es-Sihâh*'ı ile, özgün tertibi ve Buhari'nin hadis ilminde yaptığı gibi yalnız sahih, fasih ve meşhur kelimelere yer vermesi bakımından Arap sözlük bilimi tarihinde yeni bir çıkış açmış, aranan kelimeye ulaşmada daha kolay bir yöntem geliştirmiştir.

“Cevherî'den önce Halil b. Ahmed'in *Kitâbü'l Ayn*'inde uyguladığı, köklerin ilk harfleri dikkate alınıp mahreçlerine göre tertibi ve iştikak ilgisini göz önünde bulundurarak aynı harflerin farklı sıralanmasında doğan köklerin aynı yerde toplanması (taklib sistemi) İbn Düreyd'in *el-Cemhere*'sinde görülen kökün ilk harfini esas alan tertibi ve taklib sistem, Ebū Amr eş-Seybânî'nin *Kitâbü'l-Cim*'inde uyguladığı kökün ilk harfi ni esas alan tertibi, Ebū Ubeyd Kâsım b. Sellâm'ın *el-Garibü'l-musannef*'inde kelimelerin konularına göre sıralanması, İshak b. İbrâhim el-Fârâbî'nin *Divânü'l-edeb*'inde uyguladığı kelimelerin sarf kalıplarına göre tertibi aranan kelimeyi bulmada büyük zorluklar çıkarıyordu. Çünkü bükünlü dillerden olan Arapçada kelimelerin başına ve ortasına eklenen harflerle değişim ve dönüşüne (ibdâl, idgam, kalb) uğrayan asıl harfler köklerin tesbitinde ve aranan kelimeye ulaşmada güçlük arz ediyordu. Cevherî köklerin son harfleri ekleme harfler grubunda yer almadığından daha istikrarlı olduğunu ve daha az değişime maruz kaldığını göz önünde bulundurup son harfi aynı olan köklerle türevlerini bir bölümde toplamış böylece hem daha pratik bir yöntem ortaya koymuş, hem de şair ve yazarlara aynı

³⁴ KILIÇ, Hulûsi; “Cevherî”, *DİA*, c. 7, s. 459, İstanbul, 1993.

³⁵ KILIÇ, Hulûsi; *DİA*, “*Tacü'l-Luga*”, C. 39, İstanbul, 2003, s. 356-357.

yerde toplanan kafiyedeş ve secidedeş kelimeleri bulma kolaylığı sağlamıştır. Bu sebeple onun tertibine “kafiye sistemi” denilmiştir. Kökün son harfi “bab” ilk harfi “fasıl” başlığını taşıyan sözlükte alfabe harfleri sayısınca yirmi sekiz bab ve her babda on altıdan yirmi sekize kadar değişen fasıl bulunmaktadır. Bömlerin bütün harfleri bu tertip içinde alfabetik sıralanmıştır. Cevherî'nin Arap sözlükçülüğünde yaptığı bir yenilik de kelimelerin istinsah, tashif ve tahrif hatalarına sebep teşkil eden hareke ile değil daha güvenli bir yol olan yazı ile tesbit edilmesidir. Bu yöntemde isimlerden sonra gelen “bi'l-fethi, bi'l-kesri, bi'z-zammi” kayıtları ilk harfin, fiillerden sonra gelen aynı ifadeler muzarinin orta harfinin harekesini gösterir. Cevherî kelimelerin sıhhat derecelerini sahih, zayıf, metruk, mühmel, mezmum, redi şeklinde belirttiği gibi muhdes/müvelled, muarreb, dahil, müşterek, müteradif ve ezdad gibi kelime kategorilerine de işaret etmiştir. Ayrıca sözlükçüler arasında grameri en iyi bilen kişi olarak birçok sarf ve nahiv meselelerine değinmiştir.”³⁶

“Tanınmış bir eser olduğu için *Tâcü'l-luğa* (Sezgin, VII, 215-217) ilk defa Tebriz'de (1270) ardından Bulak'ta (1282, 1292) ve Kahire'de (1301) basılmıştır. Sözlüğün ilmi neşrini Ahmed Abdülgafur Attar (I-VI, Kahire 1376/1956, 1399/1979, 1404/1984, 1990) ve Şehabettin Ebū Amr (I-II, Beyrut 1418/1998) gerçekleştirmiştir. Nedim ve Üsâme Maraşlı kitabı, asıl köklerin ilk harflerini dikkate alarak yeniden düzenlemek ve bazı teknik terimleri Fransızca, İngilizce ve Latince karşılıklarıyla birlikte eklemek suretiyle *es-Sıhâh fi'l-luğa ve'l-ulum* adıyla iki cilt halinde yayımlamıştır (Beyrut 1974).”³⁷

Tâcü'l-luğa Türkçe'ye ve Farsça'ya da çevrilmiştir. Cemâl-i Karşı'nın 681(1282) yılında kaleme aldığı *es-Surâh mine's-Sıhâh* adlı Farsça çevirisi basılmıştır (I-II, Kalküta 1812-1815, 1245/1829; Tahran 1286; Hint 1328/1910) *es-Sıhâh*'ın Mehmed b. Mustafa Vâni tarafından yapılan Türkçe tercümesi *Lugat-ı Vankulı* adıyla tanınmıştır. Eser İbrâhim Müteferrika'nın kurduğu matbaada ilk basılan kitaplardandır (1728-1729); daha sonra da çeşitli baskıları yapılmıştır.³⁸

D) Besâ'ir³⁹

Firuzâbâdî'nin yazmış olduğu bir tefsirdir. Bu yapıt el-Melikü'l-Eşref tarafından ansiklopedik bir kitap olarak hazırlanması düşünülen eserin bir kısmıdır. Müellifin önsözde belirttiğine göre söz konusu eser, Kur'ânî ilimlerden fizikteki yakıcı aynalara kadar her biri bir ilme ait “maksad” adı altında altmış bölüm ihtiva edecekti. Muhtemelen ortak bir çalışma ile telifi tasarlanan, ancak Firuzâbâdî

³⁶ KILIÇ, Hulusi; *DİA*, “*Tacü'l-Luğa*”, C. 39, İstanbul, 2003, s. 356-357.

³⁷ KILIÇ, Hulusi; *DİA*, “*Tacü'l-Luğa*”, C. 39, İstanbul, 2003, s. 356-357.

³⁸ KILIÇ, Hulusi; *DİA*, “*Tacü'l-Luğa*”, C. 39, İstanbul, 2003, s. 356-357.

³⁹ KILIÇ, Hulusi; “*Firuzâbâdî*”, *DİA*, C. 13, İstanbul 1996, s. 143-144.

tafından sadece Kur'an ilimleriyle ilgili kısmı yazılan eserin diğer bölümleri el-Melikül-Eşref'in vefatı sebebiyle yazılamamıştır. *Besâ'ir*'de, *Kur'an* hakkında genel bilgilerden sonra her süre "basîret" başlığı altında ele alınarak sürenin nâzil olduğu yer, harf ve kelime sayısı, kurrânın ihtilâfları, hâsılları, sürenin ismi, maksat ve muhtevası, nâsih, mensuh ve müteşâbihi ile sürenin faziletine dair hadislerle ilgili açıklamalar yapıldıktan sonra Kur'ân-ı Kerîm'de geçen kelimeler alfabetik sıra ile izah edilmektedir. Sonunda da *Kur'ân*'da adı geçen peygamberlerle bunlara karşı gelenler hakkında bilgi verilmektedir. *Dârül-kütübî'l-Mısriyye*'deki nüshaları esas alınarak ilk dört cildi Muhammed Ali en-Neccâr (Kahire1383-1389/1963-1969), son iki cildi Abdulhalim et-Tahâvi (Kahire 1390/1970) tarafından neşredilen eserin, Melikü'l Eşref kütüphanesi için 802 (1399-1400) yılında istinsah edilen *Matla'ü zevâhiri'n-nücüm* ve *mecma'ü cevâhiri'l-ulum* adlı bir nüshasında Köprülü Kütüphanesinde bulunmaktadır. (nr. 212) Ancak naşirlerin bu nüshadan haberdar olmadıkları görülmektedir. Eserin bu baskısından daha sonra Kahire ve Beyrut'ta çeşitli ofset baskıları yapılmıştır.⁴⁰

E) Murtezâ ez-Zebîdî'nin Hayatı ve Eserleri⁴¹

Murtazâ ez-Zebîdî klasik Arap lügatçilerinin son halkasını teşkil eder. Onun şöhreti daha ziyade bu sahanın bilinen en geniş eserinin sahibi olmasından ileri gelir.⁴² Mütercim Âsım Efendi, *Ķâmûs Tercümesi'ni* çevirirken Murtazâ ez-Zebîdî "Şarih" olarak belirtilmektedir. Şarih olarak adı geçen Murtezâ ez-Zebîdî, Hadîs ve Hanefî mezhebi fıkıh âlimlerinin büyüklerinden. İsmi, Muhammed bin Muhammed bin Muhammed bin Abdürrezzâk Hüseyinî Zebîdî'dir. Künyesi Ebü'l-Feyz olup, lakabı Murtezâ'dır. 1145 (m. 1732) senesinde, Hindistan'ın Kuzey batısında bulunan Bekerâm şehrinde doğdu. 1205 (m. 1791) senesi Şa'bân ayında tâ'ûn hastalığından Mısır'da vefât etti.

"Murtezâ Zebîdî, Yemen'in Zebîd şehrinde büyüdü. İlim öğrenmek için çok yerler dolaştı. Zamanın büyük âlimlerinden olan Şeyh Abdullah Sindî, Şeyh Ömer bin Ahmed Mekkî, Abdullah Sekkâf, Muhammed bin Alâüddîn Nezcânî, Süleymân bin Yahyâ, İbn-üt-Tayyib, Seyyid Abdürrahmân Ayderûs, Şeyh Abdullah Mîrgânî ve birçok âlimden ilim öğrendi. Fıkıh ilmini Şeyh Abdullah'dan öğrendi. Şeyh Abdullah'ın yazmış olduğu eserlerin çoğunu okuyup icâzet aldı. "Muhtasar-üs-Sa'd"ı, Şeyh Abdürrahmân Ayderûs'dan okudu. Onun uzun zaman sohbetlerinde bulunarak, bâtinî ilimlerde kemâle geldi. Nesebinden dolayı aldığı "es-Seyyid" ve "eş-Şerif" lakapları yanında isminden çok yayılan diğer lakabı El-Murtazâ'dır.

⁴⁰ KILIÇ, Hulûsi; "Firuzâbâdî", *DİA*, C. 13, İstanbul 1996, s. 143-144.

⁴¹ AKKUŞ, Süleyman, ÖNAL, Recep; *Muhammed Murtaza ez-Zebidi ve İthâfî's-Sâdeti'l-Müttakin bi Şerhi Esrari İhyâ'i 'Ulu mi'd-Dîn Adlı Eserin Kelam İlmi Açısından Tahlili*, s. 119-124.

⁴² Yıldırım, SUAT; *Muhammed Murtaza ez-Zebidi(Hayatı ve Eserleri)*, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1986.

Genellikle ez-Zebîdî veya El- Murtezâ ez-Zebîdî şeklinde anılır. Babasının ve dedesinin adı da Muhammed'dir. Tanınmış bir aileye mensup olduğu için şecerisini, dolayısıyla isim silsilesini çok gerilere kadar tespit ve takip etmek mümkündür.”

“Murtezâ ez-Zebîdî, ilim hayatı oldukça ileri seviyede olan doğum yeri olan Belgram'da tahsile başladı. 1162 (1748) yılında henüz on yedi yaşında iken tahsil için Yemen'de Zebîd şehrine gitti. Burada Şaman Mescidinde Süleyman b. Yahya b. 'Omar b. Abdilkadir El-Ehdeli (doğ. 1136/1723) nin fıkıh usulü ve *Cami'u's-Sahih*'inin tamamını, Müslim'in aynı adlı meşhur eserini de yarısına kadar okudu. Burada beş sene kadar kaldı. Gerek Zebîd'de gerekse Yemen'in diğer mühim şehirlerinde tahsilinin ilerletmek için geçirdiği bu çok hareketli yıllar onun şahsiyetinin teşekkül ettiği mühim bir devreye rastlar. Buradaki ikameti ona en yaygın nisbeti olan Murtezâ ez-Zebîdî'yi verdi ve o, en çok bu nisbesiyle şöhret buldu.”

“Mekke'de çok büyük alimlerle buluşarak onlardan ders almıştır. 1163 (1749) yılında Mekke'ye yaptığı bir seyahatte eş-Şeyh 'Abdullah b. İbrahim b. Hasan b. Muhammed Mirgânî et-Tâifî El-Huseynî ile tanışmış olan Murtezâ ez-Zebîdî ondan ders almak için 1166 (1752) da Taif'e yerleşerek fıkıh derslerini takip etmiş hatta ondan birkaç eserini okuyarak icazet almıştır.”

“Murtezâ ez-Zebîdî 9 Safer 1167 (9 Aralık 1753) de Mısır'a gelir, ve Kahire'de Hanu's-saga'ya yerleşir. Burada devrin alimlerinin derslerine devam eder. Bu arada İsmail Kethüda Azban'la tanışarak onun himayesine girer. Mısır'a gelişinden sonra Kahire ile es-Said arasında üç defa seyahat etti. Oranın alimleri ve büyükleriyle buluşarak ders aldı. Mısır'ın Akdeniz sahillerindeki mühim şehirlerinden Reşid, Demyat ve El-Mansura'yı da ziyaret eden Murtezâ ez-Zebîdî bütün bu seyahatlerini, bur takım latifelerini ihtiva eden manzum, mensur seyahatnamelerde anlatmıştır. Murtezâ ez-Zebîdî'nin bu seyahatleri sayesinde şöhreti Kahire'nin dışına taşmıştır. *Fuvve*'de Yunus suresinin tefsirini yaptı.”

Farsça'yı küçüklüğünde Hindistan'da, Türkçe'yi de Hicaz veya Mısır'da öğrendiğini tahmin ettiğimiz Murtezâ ez-Zebîdî Farsça, Türkçe ve Gürcüce biliyordu.

Hicri XII. asrın son yıllarında Mısır, iç karışıklıklara sahne olmuştur. Halk büyük sıkıntılara maruz kalmıştır. Osmanlı Devleti Murtezâ ez-Zebîdî'ye İstanbul'a gelmesini teklif ettiysede o, Mısır'da kalmayı tercih etmiştir.

Murtezâ ez-Zebîdî Şaban ayında 1205, (Nisan 1791) yılında tauna hastalığına yakalanarak dili tutuldu ve bir süre sonra vefat etti.

Asrını büyük alimi Murtezâ ez-Zebîdî, ilmi faaliyetlerinin neticesi olarak çok sayıda eser yazmıştır. Çok sayıda telifi bulunmaktadır. En önemli eseri, hocalarından Muhammed b. et-Tâyyib El-Fâsî El-Lugavî en-Nahvî'nin (ö. 1170/1756) teşvikiyle birkaç senede yazdığı *Tâcu'l- 'arus min cevahir El-Kâmus*'tur.⁴³

1) Günümüze Ulaşmış Eserleri:

- a) *İthâfü's-sâdeti'l-müttakin bi şerhi esrari İhyâ'i 'ulu mi'd-dîn*
- b) *Tâcü'l- 'Arus min Cevâhiri'l-Kâmus*
- c) *el-İkdü'l-mükellel bi'l-cevheri's-semin fi turuki'l-ilbasi ve 'z-zikri ve 't-telkîn*
- d) *Bulgatu'l-erîb fi mustalahi âsâri'l-Habîb*
- e) *Ukudü'l-cevâhiri'l-münîfe fi usuli edilleti mezhebi'l-İmam Ebî Hanîfe*
- f) *Esânîdü'l-Kütübi's-sitte*
- g) *Gâyetü'l-ibtihâc li muktefî esânidi kitâbi Müslimi ibni'l-Haccâc*
- h) *el-Kavlü'l-mebtut fi tahkîki lafzi 't-tâbut*
- i) *el-Mekâidü'l-indiyye fi 'l-meşâyihi 'n-Nakşibendiyye*
- i) *Mucemü'l-meşâih*
- j) *Tekmîletü'l-Kâmusi mine 'l-luğa*
- k) *Tervîhü'l-kulub bi zikri müluki benî Eyyub*
- l) *Tuhfetu'l kemâil fî mehdi Şeyhi'l-Arab İsmail*
- m) *Tuhfetü ihvani ez-Zemen fi hükmi kahveti'l-Yemen*

2. Kaynaklarda İsmi Zikredilen Eserler:

- a) *Akîletü'l-etrâb fi senedi 't-tarîkati ve 'l-ahzâb*
- b) *Bernâmecun*
- c) *Cüz 'ün fi tahkîki's-salati'l-vustâ*
- d) *Dürretü'l-mudîe fi 'l-vasiyyeti'l-mardiyye*
- e) *Ebvâbü's-seâde ve selâsilü's-siyâde*

⁴³ MARZOUK, Taher; *Mütercim Âsım'ın "Kâmus Tercümesi"ne Eklediği Türkçe Kelimelerin Etimolojik Açısından İncelenmesi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2012.

- f) *Emâli 'l-Hanefiyye*
- g) *el-Hadîsü 'l-müsel*
- h) *Ferâidu vâcibâti 'l-İslâm*
- ı) *Halâvetu 'l-fânîd fî irsâli halâveti 'l-esânîd*
- i) *Fecru 'l-Bâbîlî fî tecümeti 'l-Bâbüli*
- j) *Esânîdu 't-turuki 's-selase*⁴⁴

⁴⁴ AKKUŞ, Süleyman, ÖNAL, Recep; *Muhammed Murtaza ez-Zebidi ve İthâfî 's-Sâdeti 'l-Müttakin bi Şerhi Esrari İhyâ 'i 'Ulu mi 'd-Dîn Adlı Eserin Kelam İlmi Açısından Tahlili*, s. 119-124.

XII. İNCELEME

Bu çalışmamda “*Kâmûsu'l-Muhtâ*” adlı eserin künyesi, kapsamı, kullanılışı gibi birçok özellik yönünden çok değerli bir eser olduğu, ciddi oranda kelime varlığına sahip olduğu görülmüştür. Eseri tercüme eden Mütercim Âsım Efendi Arapça yazılan bu eseri Osmanlı Türkçesine aktarırken kelimelere Türkçe karşılıklar vermiş, kelimeler eklemiş ve kelimelerin kullanılış şekillerini açıklamıştır. İncelemeye alınan kelimeler dizinde referans numaraları ile yer aldığı için burada ayrıca geçtiği sayfa/satır numarası ayrıca verilmemiştir. Aşağıda çevirisi yapılan bölümlerde tespit edilen kelimelerin anlamları, kullanıldığı yöreler *Derleme Sözlüğü*'nden faydalanılarak aşağıda verilmiştir.

bingişmek (I) [**bengeşmek, bingecmek, bingişmek -1, 2**] Birbiri üstüne binmek, karışmak, kaynaşmak, damar damar üstüne binmek. (*Eşme –Uş. ; Çeliş, Kozluca –Brd. ; İğdir, *Çivril –Dz. ; Tepeköy *Torbalı –İz. ; Hamzabali *Bozdoğan –Ay. ; -Ba. ; *Göynük –Bo. ; -Ama. ; Uğurlu *Ermenek, -Kn. ; *Elmalı, Karadere *Gündoğmuş, Bağyaka *Finike, Güzelsu, *Akseki, *Silifke –İç. ; Yerleşik –Mğ.) (DS II, 696)

bölük (I) **1.** Tarlalar ortasında kalmış orman parçası. (Örencik *Yeşilova –Brd.) **2.** Toprak, tarla parçası. (Kösten –Dz. ; Bucak, Yenice *Tarsus –İç.) **3.** Yerli bez parçası, dokuma. (*Ağın, *Keban –El.) **4.** Parça parça ayrılmış saç örgüsü. (Gaz. ; *Antakya –Hat.) (DS II, 768)

bölük (II) Oyunlarda, garsonun getirdiği çay, kahve, şeker. (*Nizip –Gaz.) (DS II, 768)

bölük (III) Mahalle. (*Elmadağ –Ank.) (DS II, 768)

buşalmak [**boşalmak, bonalmak, bongalmak, bonulmak, bovalmak, bungalmak, bungunlamak, bunsukmak**] Usanmak, yorulmak, bunalmak, darda kalmak. (Nefsiköseli *Görel –Gr. ; Denizli, Beşikdüzü *Vakfikebir –Tr. ; *Milas –Mğ.) (DS II, 791)

bürümek **1.** Örtmek, kaplamak. (-Brd. ; -Kü. ; *Akyazı ve çevresi –Ke. ; *Düzce –Bo. ; *Devrek –Zn. ; Ağlı *Küre –Ks. ; *Zile, *Niksar –To. ; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or. ; *Afşin, *Elbistan –Mr. ; Hisarcık *Yayladağı –Hat. ; Karaözü *Gemerek –Sv. ; Kn. ; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Toplanmak. (Narlı *Yeşilova –Brd.) (DS II, 829)

çalkantı (I) **1.** Elenen tahılın kalbur üstünde kalan toz ve çöpleri. (*Eğridir –İsp. ; -Brd. ; İshaklı *Çivril –Dz. ; Es. ; Ama. ; *Bor –Nğ. ; Limasol –Kıbrıs.) (DS II, 1057)

çalkantı (II) [**çalhantu** (II) **1**] Bulaşık suyu. (Ml.) (DS II, 1057)

çaparız (I) 1. İçinden çıkılamayacak karışık iş. (*Lapseki –Çkl. ; Ulubey *Şihlar –Or. ; Gm. ; *Kilis –Gaz. ; *Bor –Nğ.) **2.** Engel (Alacalı *Şile –İst.) (DS II, 1074)

çaparız (II) Borcuna sadık olmayan. (Karakuş *Ünye –Or.) (DS II, 1074)

elenti (I) [elemük, elenik, elentü] Arpa, buğday ve benzerlerinin kalburdan geçirilmiş kısmı. (Çığrı, Kızılköy *Dinar –Af. ; *Eşme –Uş. ; Sofular *Eğridir ve köyleri, Uluğbey *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç –İsp. ; Kavak, Kayadibi, Güney *Yeşilova, . Kozağaç *Göhlisar, Yayla, Başpınar *Tefenni, Hacılar, Kozluca, Çebic –Brd. ; İsabey, Yukarı Seyit, Bekilli, *Çal, Oğuz, Akseki, Darıveren *Acıpayam, Kavak, Bulkaz, *Çivril, *Sarayköy ve köyleri –Dz. ; Eymir *Bozdoğan, . Ay. ; *Ödemiş ve çevresi –İz. ; Ba. ; Fili *Biga –Çkl. ; Tokat, Es. ; *Merzifon –Ama. ; Uzunmusa –Or. ; *Kelkit ve köyleri, Uluşiran *Şiran, -Gm. ; Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli –Ar. ; Ezm. ; *Refahiye –Ezc. ; Aşudu *Darende, Ml. ; *Kilis *Nizip –Gaz. ; *Gürün, *Koyulhisar Soğukpınar *Kangal –Sv. ; *Mucur –Krş. ; Ky. ; *Bor –Nğ. ; *Karaman –Kn. ; *Mut ve köyleri –İç. ; Dont, *Fethiye ve köyleri, *Milas, Yerkesik –Mğ. ; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) (DS V, 1711)

[elemük]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) (bk. elenti)

[elenik]: (Sofular *Eğridir –İsp.) (bk. elenti)

[elentü]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) (bk. elenti)

elenti (II) Üşüme, titreme. (Ky.) (DS V, 1711)

ımızganmak (I) [ımırmak, ımızgama, ımızgamag, ımızgamak, ımızkamak, ımızlanmak, ımızganmak] 1. Uyuklamak. (Honaz –Dz. ; *Bornova –İz. ; *Lapseki –Çkl. ; *Taşköprü –Ks. ; *Safranbolu –Zn. ; Arpaköy –Or. ; Ml. ; *Kilis, *Nizip –Gaz. ; Mr. ; Şabanözü *Polatlı –Ank. ; Köşker –Krş. ; Nğ. ; *Ilgın, Faydalı *Kozan –Ada.) (DS V, 1711)

ımızganmak (II) Soyunmak. (Yz.) (DS V, 1711)

ımızganmak (III) Çocuk mızımızlanmak. (Brd. ; *Düzce –Bo. ; *Karaisalı –Ada.) (DS V, 1711)

ırlamak (I) [-ırgalamak] (DS VII, 2487)

ırlamak (II) 1. Şarkı, türkü söylemek. (*Bornova –İz. ; Lapseki –Çkl. ; Karacalar *Çerkeş –Çr. ; *Ladik –Sm. ; *Maçka ve köyleri –Tr. ; Gaz. ; Mr. ; *Antakya –Hat. ; *Keskin –Ank. ; *Ürgüp –Nş. ; *Tarsus –İç.) **2.** Kendi kendine söylenmek. (Mn. ve çevresi) **3.** Köpek saldırmadan önce hırlamak. (*Lüleburgaz –Krk.) (DS VII, 2487)

ırlamak (III) Süslenmek. (*Safranbolu –Zn.) (DS VII, 2487)

irkilmek(I) 1. Halk toplanmak: *Adam düşünce hemen oradakiler başına irkildiler.* (*Lapseki –Çkl. ; Saray –Çkr. ; *Alanya –Ant.) [irkilmek]: (Süme *Bulancak –Gr.)
2. [-ilkilmek (I)] (DS VII, 2552)

irkilmek (II) Düşünmek. (Yağcılar *Ödemiş –İz.) (DS VII, 2552)

issi (I) Yakıcı ve bunaltıcı sıcak, ısı. (*Sivaslı –Uş. ; Aşağıdinek *Şarkikaraağaç, Yassören *Senirkent, *Keçiborlu, Gönen, Isp. ; Yazır *Tefenni –Brd. ; Çindere, Honaz, Bekilli *Çal, *Güney, *Buldan ve köyleri –Dz. ; Bil. ; Bozan –Es. ; Ezm. ; *Erciş –Vn. ; Bt. ; Ml. ; *Bor –Nğ. ; *Akşehir, *Ermenek –Kn. ; *Akseki –Ant.) (DS VII, 2569)

issi (II) [istidam] Hamam. (Ezm. ; *Doğubeyazıt –Ağ. ; Ml. ; *Bor –Nğ.) [istidam]: (Ky.) (DS VII, 2569)

issi (III) Akıl, düşünce. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.) (DS VII, 2569)

issi (IV) 1. Sert bakışlı (kimse). (Durali *Biga –Çkl.) **2.** Sert ve kötü bakışlı (hayvan). (Gölcük, Kumarlı *Bayramiç –Çkl.) (DS VII, 2569)

karamtıkkızıl Siyahla kırmızı arası bir renk. (*Lapseki –Çkl.) (DS VIII, 2651)

karankuluğ [karandırık, karanduruk, karanu] Karanlık. (Kerkük) (DS VIII, 2651)

[karanu]: (*Zile –To.) (DS VIII, 2651)

kıpkıp [kıpık -2] Gözünü çok kırpan insan. (*Eğridir ve köyleri –Isp. ; Dz. ; Eymir *Bozdoğan –Ay. ; Ant. ; Yerkesik *Milas –Mğ.) (DS VIII, 2813)

[kıpık -2]: (*Çeşme –İz. ; İğneciler *Mudurnu –Bo. ; *Kurşunlu –Çkr. ; Gaz. ; Tavşanlı *Hafik –Sv. ; *Ermenek –Kn.) (DS VIII, 2813)

kıpma Göz açıp kapayınca kadar geçen zaman, an, kısa süre. (Söğüt, Honaz –Dz. ; Dallica *Nazilli –Ay. ; Tokat –Es. ; Kuz *Ünye –Or. ; Rz. ; *Ermenek –Kn. ; Yerkesik –Mğ.) (DS VIII, 2814)

kıpmak Kırpmak (göz için). (Gaz. ; *Mut ve köyleri –İç.) (DS II, 2814)

ogunmak (I) [ovunmak (I) -1, 2] 1. Soluğu kesilmek, tıkanmak. (Çerçin –Brd. ; *Lapseki –Çkl. ; *Erciş –Vn. ; Ur. ; *Koyulhisar –Sv.) **2.** Çok ağlamaktan güçsüz kalmak, bayılır gibi olmak, bayılmak. (Çerçin –Brd. ; Köstem, Honaz –Dz. ; *Lapseki –Çkl. ; Geyve –Ke. ; Ml. ; *Nizip –Gaz. ; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat. ; Maksutlu *Şarkışla, *Gemerek –Sv. ; Nğ.) (DS IX, 3271)

[ovunmak (I) -1]: (Salda *Yeşilova –Brd. ; *İskilip –Çr. ; Hacıilyas *Koyulhisar – Sv. ; Köşker –Krş. ; *Ermenek –Kn.) **3.** Yaralı, acıdan kıvrınmak, çırpınmak. (Bağıllı *Eğirdir –Isp. ; Gm.) (DS IX, 3271)

[ovunmak (I) -2]: (*Taşköprü –Ks.) **4.** Üzölmek, yaptığına acınmak. (*Mustafakemalpaşa –Brs.) **5.** Heyecanlanmak. (Ed.) **6.** Övünmek. (Tr. ve çevresi) (DS IX, 3271)

öğürtlemek (I) [övürtlemek, öyürtlemek] Ayırmak, Ayıklamak, seçmek, temizlemek (*Lapseki –Çkl.) (DS IX, 3323)

[övürtlemek]: (Çepni *Gemerek –Sv.) (bk. öğürtlemek)

[öyürtlemek]: (İz.) (bk. öğürtlemek)

sakar (I) İnce söğüt dallarından örölmüş büyük saman sepeti. (*Erciş –Vn. ; *Ahlat –Bt.) (DS X, 3518)

sakar (II) Ağzı, gözü, burnu kara kuzu. (*Şebinkarahisar –Gr. ; Ağrakos *Suşehri – Sv.) (DS X, 3518)

sakar (III) Şeker. (Kıbrısçık –Ank.) (DS X, 3518)

savişmak Kaçmak, gitmek. (İncekum *Silifke –İç.) (DS XII, 4674)

urmak (I) [urlamak] 1. Vurmak. (*Ağın –El. ; Ng. ; *Gazipaşa –Ant.) **2.** Çalmak. (*Ağın –El. ; Ng. ; *Gazipaşa –Ant.) (DS XI, 4041)

urmak (II) Kuyudan su çekmek için kullanılan ağaç kova. (Muratlar –Çkl.) (DS XI, 4041)

ümük [ümürtlek (I), ünük] 1. Soluk borusu, gırtlak. (Yeniceköy, Yılanlı *Eğridir, Loğuz, Hisarardı, *Yalvaç, Isp. ; Eynes –Brd. ; Yukarı Seyit, İsabay, *Çal, Kızılçasöğüt *Çivril, Kadıköy –Dz. ; Köşk, Ay. ; *Bergama –İz. ; Mn. ve köyleri; *Düzce, Gökçesu –Bo. ; *Şile –İst. ; Adatepe *Devrek, *Kilimli –Zn. ; Ks. ; *Kurşunlu –Çkr. ; Karaevran, *İskilip –Çr. ; Sm. ; Gaz. ; Yz. ; Etimesgut, Kayaş, Evciler *Bala, Ank. ; Himmetli *Bor –Ng. ; Kn. ve köyleri; Toprakkale *Osmaniye, *Karaisalı –Ada. ; *Mut köyleri, *Tarsus, Buluklu, İç. ; *Manavgat, *Kaş, Güzelsu *Akseki –Ant. ; Pınarlıbelen *Bodrum, Kınık *Fethiye, *Marmaris, Kavakdere, Şerefler –Mğ. ; Ed. ; *Lüleburgaz –Krk.) (DS VII, 1993)

[ünük]: (İz. ; Ömerköy *Susurluk, Yeniköy. Zeytinli, Kızılkeçili *Edremit –Ba. ; Çardak *Lapseki, Fili *Biga –Çkl. ; Brs. ; Ahırköy *Söğüt –Bil. ; Saraylı *İzmit –Ke. ; Bo. ; *Safranbolu, *Ereğli –Zn. ; *Karamürsel –Ke. ; Ada. ; *Milas, *Bodrum –Mğ. ; *Lüleburgaz –Krk. ; Bulgaristan, Tuna Boyu.) (DS VII, 1993)

ünkülenmek [ünkülük etmek] Bekinmek. (Salihli Yörükleri –Ada.) **[ünkülük etmek]** : (Salihli Yörükleri –Ada.) (DS XI, 4066)

METİN

[3_524]

al-ğatm^u ^{3524/003.} *katm* vezninde. Havanın be-ğayet ıssiligine dënür ki insân ve hayvânı ^{3524/004.} buñaldup helâk eylemek derecesinde ola. **tağûlu** *vağ'anâ ğatmun ay şiddatu'l-ğarri yakâdu ya'ğuzu bi'n-nafsi [= Bize can alacak kadar şiddetli sıcaklık isabet ettiğinde “vağ'anâ ğatmun” dersin.]*

al-ğatama^{tu} *acamağ* vezninde. ^{3524/005.} Ve mürâdifidir ki lisânda olan tutkunluğdur. **yukâlu** *fihî ğutamun ay 'acamatun fi'l-manğaki [= Lisânında tutukluk olduğunda “fihî ğutamun” denir.]*

al-ağtam^u *ağmar* vezninde. Lisânında ^{3524/006.} *'ucma* olmağla aşlâ bir kelâmı feşâhat ve beyânla edâyâ muğtedir olmayan adamağ dënür, henüz lisân ile ülfet eden 'abîd ve 'imâ gibi. ^{3524/007.} Cem'i ğutmun gelür, ğaynıñ dammiyla. Ve ğutamaya nisbetle ğutmiyyun dağı dënür. **yukâlu** *raculun ğutmiyyun ay ağtama ve ğutmiyyun [= Edebî ve açıkça konuşamadığında “raculun ğutmiyyun” denir.]*. Pek koyu olduğundan ^{3524/008.} kabâ dök[dük]de ğaşırdısı olmayan süde ıtlâk olunur. **yukâlu** *labanun ğutmiyyun ay sahinun lâ savta li-sabbihi [=Süt dökülürken ses çıkarmadığında “labanun ğutmiyyun” denir.]*

hiyâğun ğutaymun ^{3524/009.} *zubar* vezninde. Ölüm elğâbindandır. **yukâlu** *vağ'a fi hiyâzun ğutaymun ay mâta [=Öldüğünde “vağ'a fi hiyâzun ğutaymun” oldu denir.]*

al-iğtâm^u *hemzenin kesriyle*. Bir adamı uşandırınca ^{3524/010.} kadar ziyâretine mülâzemet eylemek ma'nâsındır. **yukâlu** *ağtama'z-ziyârata izâ akzara minhâ hattâ yumilla [=Çok fazla, biktırincaya kadar ziyaret ettiğinde “ağtama'z-ziyârata” denir.]*

al-iğtitâm^u *ifti'al* vezninde. Tuğme ^{3524/011.} ve imtilâ olmak ma'nâsındır. **yukâlu** *igtatama'r-raculu izâ ittağama [= Midesi dolup şiştiğinde “igtatama'r-raculu” denir.]*

al-ağtam^u *tâ-yi mütellete* ile *ağmar* vezninde. Beyâdı sevâdına ğâlib ^{3524/012.} olan saça dënür. **yukâlu** *şa`run ağsamun izâ ğalaba bayâğuhu'alâ savâdihî [= Saçtaki beyazlıklar siyahtan çok olduğunda “şa`run ağsamun” denir.]*

al-ğutmat^u *ğurfâ* vezninde. Elvândan karamtık bozluğ ve anğ şebih ^{3524/013.} levne dënür. **yukâlu** *fî lavnihî ğutmatun ay varağatun va nahvuhâ [= Renginde bozluk ve benzeri bulunduğunda “ğusma” var denir.]*

al-ğatam^u ğaynıñ fethiyle. Bir adama birden vāfir nefis ve a‘lā māl vèrmek ma‘nāsınadır. ^{3524/014.} **yukālu** ğatama lahu gaşman min āl-bābil avvali izā dufa ‘lahu dufa ‘tun min al-māli cayıdatan [= Birinci babda. Ona malı bir defa iyi bir (şekilde) verdiğinde “ğatama lahu” denir.]

al-ğatımat^u safına vezninde. Bir dürlü ta‘ām adıdır kî bedeviler ^{3524/015.} çekirgeden yaparlar **al-ğatımat^u** fariha vezninde. Şirdān ve kırk bayır dedikleri nesneye dēnür kî āhşā-i hayvāniyyedendir.

al-mağtūm^u ^{3524/016.} kendisine ba‘dı nesne katılmış nesneye dēnür. **yukālu** şay’un mağtūmun ay muhallatun [= Birbirine karıştırılmış şeye “mağtūmun” denir]

al-ğutm^u ğaynıñ dammiyla. Penîr mayası dedikleri ^{3524/017.} nesnedir kî me‘küldür kıba ma‘nāsına kî kıbanıñ cem‘idir *anfuha* dañı dēnür. Lākin *Ş ā r i h* bunu da *faht* ile tefsîr eylemişdir kî ^{3524/018.} kırk bayır ve şirdān dedikleridir mü’ellifin *ğutma* ‘yı anıñla beyānı *Ş ā r i h* ‘e muvāfıktır

al-ğaytamāt^u baytarq vezninde. Şūriş ve fitne ve kıtāl ^{3524/019.} ma‘nāsınadır. **yukālu** mā hāzihī ‘l-ğaytamatu ay al-ķitālu va al-iđ tirābu [= Bu savaş, bu ızdırap da ne dediğinde “mā hāzihī ‘l-ğaytamatu” denir.]

al-ğūcum^u ğaynıñ dammiyla. Ğumūcu maķlūbıdır kî *ğamc* cem‘idir. ^{3524/020.} Tatlı olmayan suya dēnür. *H a n z a l a b . M u ş î h nām şā ‘iriñ ş i ‘irinde ğucūm ‘unvānında vārid olmuşdur*

al-ğazm^u ğaynıñ fethi ^{3524/021.} ve *zāl-i mu ‘cemeniñ sūkūnuyla*. *Ğatm* ma‘nāsınadır kî bir adama defa‘ten māl-ı nefis vèrmektir **yukālu** ğazama lahu min mālihi ğazmān min āl-bābi ^{3524/022.} āl-avvali bi-ma‘nā ğatamū [= Ona bir kere malın iyisinden verdiğinde “ğazama lahu min mālihi” denir.] ve bir nesneyi şereh ve hırşla harıl harıl yèmek a‘lā kavlin ādāb ile yèmeyüp dökerek şaçaraq küstāhāne yèmek ^{3524/023.} ma‘nāsınadır. **yukālu** ğazmahu va ğazamahu ğazimān min āl-bābi al-rābi ‘i va āl-avvalu izā ākalahu bi-nihmati va bi-cafāi va şiddati [= Dördüncü babda ve birinci babda. Yemeği dökerek yediğinde “ğazamahu” denir.]

al-iğtizām^u ifti ‘āl ^{3524/024.} vezninde. Ğazam ile ma‘nā-ı tānide mürādifdir. **yukālu** iğtazamahu bi-ma‘na ğazamahu [= Onu hırlayarak cefayla, şiddetle yediğinde “iğtazamahu” denir.] Ve deve köşeki anasının südünü hep emmek ma‘nāsınadır. ^{3524/025.} **yukālu** iğtazama al-faşilu māfıdar ‘i ummihi izā şariba camī ‘ahu [= Deve yavrusu annesinin memesindeki sütün hepsini emdiğinde “iğtazama” denir.]

al-mutağazzim^u ismü ‘ill bünyesiyle. Ve

al-ğuzam^u *zufar* vezninde. Akūlu^{3524/026} ve înhân adamağ dēnür kî şıgır gibi her şey'i ekl eder

al-iğzām^u *hemzenin* kesriyle. Ve

al-ğanzamat^u *dahracq* vezninde. ^{3524/027}. Bu dağı devē köşeki anasının hep südüni emmek ma'nāsınadır. **yukālu** *ağzama al-faşilu māf dar'i ummihi va ğanzamahu izā şeribe* ^{3524/028}. *cemî'ahu* [= *Deve yavrusu annesinin sütünün hepsini emdiğinde "ağzama" denir*]

al-ğuzzāmat^u *rummānq* vezninde. Devē mer'āsından hamđi nevi'nden bir nebātđır cem'i *ğuzzām*'dır *hāsız*

al-ğazam^u *fethateynle*. ^{3524/029}. Bu dağı bir ot adıdır.

al-ğazîmat^u *safînq* vezninde. Zikr olunan otı bitüren arđa dēnür ve geniş kuyuyağ dēnür. **yukālu** ^{3524/030}. *bi`run ğazîmatun ay vāsi`atun* [= *Geniş kuyuya bi`run ğazîmatun denir*] Bu ma'nādandır kî *alk fî ğazîmati fulānin māşi`ta* [= *Falanın kuyusuna dilediğini at*] dērler *alk fî rahbi bā`ihi ve şadrihi* ma'nāsına ya'nî ^{3524/031}. *be-ğāyet kerîm ve mutaħammil ve deryā-dil olmağla her neğ teklif ve niyāz edersen luğf ve taħammül eder. Ve ğazimq ğazma* ma'nāsınadır. ^{3524/032}. *Ka-mā sa-yuzkaru.*

al-ğazmat^u *tamrq* vezninde. Kelimeğ ma'nāsınadır. **takūlu** *āsami`tu minhu ğazmatan ay kalimatan* [= *Ondan bir kelime işitmediğimde "gazma" denir.*] Ve maşdar olur *be-ğāyet sebze* ^{3524/033}. ve nebātı çok yerē uğramağ ma'nāsına. **yukālu** *ğazamū bi`l-ğazmeti ğazmatan izā aşābūhq* [= *Bitkisi çok olan yere rastladıklarında "ğazamū bi`l-ğazmeti" denir*]

al-ğuzmat^u *ğurfq* vezninde. Elvāndan ^{3524/034}. *ķaramtıķ bozluğā dēnür yukālu fî lavnihi ğuzmatun ay ğubratun kadiratun* [= *Renginde bozluk bulanıklık olduğunda renginde "gazme" var denir.*] Ve bir pāreğ mağ dēnür. **yukālu** *'agāhu ğuzmatan min al-māli ay ķiğ`atan* ^{3524/035}. *minhu* [= *Ona maldan bir parça verdiğimde "guzma" verdi denir.*] Ve çok südeğ dēnür, bundā fethātlağ da cā'izdir, cem'i **ğuzmu** gelür *şurad* vezninde. Ve **ğazamu** gelür *cabal* vezninde. Ve *ğazamq* ^{3524/036}. *çayırı ve çimeni ĥadden bîrûn arđa dēnür, ğazîmq dağı dēnür. yukālu vaķa`ū fî ğuzmatin min al-ārđi va ğazîmatin āy vāķia`tin* ^{3524/037}. *munkaratın ya'nî min al-bakli va al-`uşbi* [= *Otu ve çimeni kötü olan bir yere gittiklerinde "vaķa`ū fî ğuzmatin min al-ārđi" denir.*]

zuğzum *đammeteyn* ileğ bir mevđi'; yāhūd bir cebel adıdır.

al-ğazāyim *ketret* ve *cemi`yetden biri biri* ^{3524/038}. *üzerineğ kat kat bingişmiş nesnelereğ dēnür, müfredî ğazîmqdır*

al-tağazzum *tafa* ‘ul vezninde. Ta‘amı datmak ma‘nâsınadır. ^{3524/039.} **yuḳālu** *tağazzama al-şay* ‘izātaḥ ‘amahu [= Yiyeceği tattığında “tağazzama” denir.]

al-ğazramat^u *Dahracā* vezninde. Bir nesneyi keyl ve vezinsiz oranlayup mārda satmak

^{3524/040.} ma‘nâsınadır. **yuḳālu** *ğazrama al-şay* ‘a ay *ğazmarahu ay bā’ahu cizāfan* [= Bir şeyi kabala sattığında “ğazrama al-şay’a” denir.] Ve söz karışmak ma‘nâsınadır. **yuḳālu** *ğazrama al-kalāmu izā* ^{3524/041.} *ihtalaḥa* [= Hata yaptığıında “ğazrama al-kalāmu” denir.]

al-ğuzārim^u ‘ulābiḥu vezninde. Çok şuya dēnür. **yuḳālu** *mā* ‘un *ğazārimun ay kaḥḥrun va kayfamā ittafaḥa* [= Su çok olduğunda “mā’un ğazārimun” denir.] Ölçüyē dēnür. **yuḳālu** [3_525] ^{3525/001.} *kaylun ğazārimun ay cuzāfun* [= Kabala ölçüyē “kaylun ğazārimun” denir.]

al-tağazram^u *tadahracā* vezninde. Aşla irkilmeyüp ve tereddüd tel‘asüm eylemeyüp hemān yemîn eylemek ^{3525/002.} ma‘nâsınadır. **yuḳālu** *tağazrama al-raculu yamīnan izā ḥalafa bihā va lam yuta ‘ti* ‘⁴⁵ [= Adam, muhalefet ettiklerinden tereddüt etmeyip hemen yemin ettiğinde “tağazrama al-raculu” denir.]

ğarmā sakrā vezninde. Bir mevdi‘ adıdır ve *ğarmā* harf-i ^{3525/003.} *istiftāḥ* olan ammā ma‘nâsına bir kelimedir ki yemîn ma‘nâsına da istigmāl olunur. **yuḳālu** *ğarmā va cazzika*⁴⁶ *kamā* [= Yemin olsun manasında “ğarmā va cazzika” denir.] **yuḳālu** *amā va caddika* [= Dedigin gibi ceddine yemin olsun denir.] ^{3525/004.} *nēḥe ki mühmelē ile ‘armā ve ḥā ile ḥarmā* daḥı bu ma‘nāya müsta‘meldir, nēḥe ki māddelelerinde zikr olundu.

al-ğarmā sakrā ^{3525/005.} vezninde. İşin eygüli girān-cān ‘avratā dēnür. **yuḳālu** *imrā’atun ğarmā taḥilatun* [= Kadın becerikli olduğunda “ğarmā” denir.]

al-ğarām^u *ğaynıḥ* fethiyle. Bir şey’e pek düşkünlige ^{3525/006.} dēnür, hırş ve vülū‘ ma‘nâsınadır. **yuḳālu** *bihi ğarāmun ay vülū’u* [= Onun düşkünlüğü bağımlılığı olduğunda “bihi ğarāmun” denir.] Ve şerr-i dāim ma‘nâsınadır ve helāk ma‘nâsınadır ve ‘azāb ^{3525/007.} ma‘nâsınadır. *ḳāla al-şāriḥu va minhu ḳavluhu ta’āla inna ‘azābahā kāna ğarāman*⁴⁷ *ay dā’imān av halākan* [= Şarih Allah’ın bir sözünde onların azabı süreklidir.]

⁴⁵ Basmada: *yatata* ‘ta

⁴⁶ Basmada: *cazzika*

⁴⁷ Allāh, *Kur’ān*: 25 al-Furḳān, 65: Onlar şöyle diyenlerdir : “Ey Rabbimiz! Bizden cehennem azabını uzaklaştır, gerçekten onun azabı sürekli bir helāktir. ”

al-muğram mukram veznindedir. ‘Aşkâ^{3525/008}. giriftâr olan âşüfteye dênür. **yukâlu** huva muğramun ay asîr al-ħubbi [= O aşk esiridir olduğunda “muğramun” denir.] ve tıķlet-i deyne giriftâr olan adama dênür. **yukâlu** huva muğramun^{3525/009}. ay asîr al-dayni [= O borç batağına düşmüş, borç esiri ise “muğramun” denir.] ve bir nesneye pek düşkün, ħarîş olan adama dênür. **yukâlu** huva muğramun bihi ay mûvla ‘u [= O ona çok düşkün ise “muğramun bihi” denir.] kâla al-şâriħu **yukâlu**^{3525/010}. uğrima bihi ‘ala al-machûli fa-huva muğramun [=Ona bağımlı olduğunda meçhul sigasında “uğrima bihi” denir.]

al-ğarîm^u amîr vezninde. Borçluya dênür. **yukâlu** huva ġarîmun lahu ay medyûnun [= O ona borçluyrsa “ğarîmun lahu” denir.] Ve alacak^{3525/011}. şâhibine dênmeķle đidd olur. **yukâlu** huva ġarîmuhu ay dâyinuhu [= O onun alacaklısı olduğunda “huva ġarîmuhu” denir.]

al-ğarâma^{tu} saħaba vezninde. **al-ğurm** kufîl vezninde. Ve **al-muğram**^{3525/012}. mukram vezninde. Edâsı lâzım olan nesneye dênür, deyn ve diyet gibi. **yukâlu** ‘aleyhi ġarâmatun va ġurmi va muğram va huva mâ yalzamu adâ ‘uhâ [Onun ödemesi gereken borcu, diyeti olduğunda “‘aleyhi ġarâmatun” denir.]^{3525/013}.

al-iğrâm^u hemzenin kesriyle. Ve **al-tağrîm**^u taf‘îl vezninde. Bir kimse zımmetinde müteķarrir olup edâsı lâzım olan nesneyi ödetmek^{3525/014}. ma‘nâsınadır. **taķûlu** ağramtahu va ġarramtahu izâ ca‘ltahu mû‘addiyen [= Bir şeyi ödettiğinde “ağramtahu va ġarramtahu” denir.] Zamaħşarî⁴⁸, Muķaddimatu al-Âdap’de ba-tuvân afkandaş ħ‘âste râ ‘ibâretiyle^{3525/015}. tefsîr eylemeķle aña mâlı ödetdi demek olur. Ve Mişbâħ⁴⁹’da iğramahu izâ ca‘lahu ġarimân [= Onu borçlu yaptığı zaman] ‘ibâretiyle mersûm olmağla anı medyûn^{3525/016}. êtdi demek olur. Pes bu iki ma‘nâyada vârid olmuş olur.

al-ğarm^u ġaynın fethiyle. Ve **al-ğarâma**^{tu} salâmğ vezninde. Zimmetine^{3525/017}. edâsı lâzım gelen nesneyi ödemek ma‘nâsınadır. **yukâlu** ġarâma al-dîyata ġarmân va ġarâmatan min al-bâbi al-râbi ‘izâ adâhâ [= Dördüncü babda. Ödediğinde “ğarâma al-dîyata” denir.]

al-iğrinşâm^u^{3525/018}. şîn-i mu‘ceme ile iħrincâm vezninde. Bir adamın da‘if ve huzâldan gövdesinin eti şolup ķarnı incelüp içeri geçmek^{3525/019}. ma‘nâsınadır. **yukâlu** iğranşama al-raculu izâ zebele laħmuhu va ħamuşa batnuhu [= Adam zayıfladığında karnı içine geçip solduğunda “iğranşama al-raculu” denir.]

⁴⁸ YÜCE, Nuri; “Zemaħşeri (Hayatı ve Eserleri)”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, c. XXVI 1986-1993, s. 289-316.

⁴⁹ el-Mișbâħ, Mutarriżi’nin (ö. 610/1213) Arap gramerine dair eseri DİA C. 30, s. 177

al-ğurtumāniyy^u *tā-i mahmalq* ile ‘unfūāniyyu vezninde. Hüb ^{3525/020.} çehre dilber delîkânlüya dênür. **yukālu** *fatān ğurtumāniyyun ay al-ḥasanu al-vachu* [= *Güzel yüzlü genç delikanlı olduğunda “fatān ğurtumāniyyun” denir.*]

al-ğarḳam^u *kāf* ile *ca far* vezninde. *Ḥaṣeḩe-i zekere* ^{3525/021.} dênür.

ğuzam^u *kūrama* vezninde. **Şehr-i Herāt** kaḩasında bir ḳaryedir.

al-ğasam^u *ğaynıñ* ve *siniñ* fethiyle. Hava yüzine ‘arıḩ ^{3525/022.} olan ḳaranlığa kezālik toz ve puş ve dumanlığa dênür. **taḩūlu** *mā hazā al-ğasamu ay al-sav’adu va iḩtilātu al-zulmati va al-habvatu va al-ğabaratu* [= *Toz ve karanlık karışımı ve karartı olduğunda “mā hazā al-ğasamu” denir.*] ^{3525/023.}

al-ğusūm^u *hucūm* vezninde. Gece pek ḳaranlı olmak ma’nāsınadır. **yukālu** *ğasama al-laylu ğusūmān min al-bāb al-avvali izā aḩlama* [= *Birinci babda. Gece zifiri karanlık olduğunda, ” ğasama al-laylu” denir.*]

al-iğsām^u ^{3525/024.} *hemzeñiñ kesriyle*. *Ğusūm* ma’nāsınadır. **yukālu** *ağsama al-laylu bi-ma’nā ğasama* [= *Gece kapranlık olduğunda “ağsama al-laylu” denir.*]

al-ağsām^u *hemzeñiñ fethiyle*. Ve **al-ğusam** ^{3525/025.} *şurad* vezninde. Bulud pärelerine dênür. **yukālu** *fî al-samā’ i ağsāmun va ğusamun ay ḩiḩa’un min saḩābin* [= *Havada bulut parçaları olduğunda “fî al-samā’i ağsāmun va ğusamun” denir.*]

al-ğaşm^u *ğaynıñ fethi* ve *şîn-i* ^{3525/026.} *mu’cemeniñ sükūnuyla*. Zulm eylemek ma’nāsınadır. **yukālu** *ğaşamahu al-vāliyyu ğaşmān min al- bābi al-avvali izā ḩalamahu va ğaşmu* [= *Birinci babda. Vali ona zulmettiğinde “ğaşamahu” denir.*] *sarāt* arḩında ^{3525/027.} bir vādî adıdır ve develere şāğ ve ‘alîl demeyüp cümlesiñe birden ḩatrān sürmek ma’nāsınadır. **yukālu** *ğaşama al-ibila ğaşmān* ^{3525/028.} *min al-bābi al-tānî izā hanā’āhu yuş ibhu ‘alā şaḩîḩihi va saḩîmihi* [= *İkinci babda. Sağlıklı ve hasta demeden develerin tamamını katranladığında “ğaşama al-ibila” denir.*] ve oḩuncu gece vakti eyüsiñe ve kötüsüñe baḩmayup bî-te’emül keyfemā ittefeḩa. ^{3525/029.} Oḩun eylemek ma’nāsına müsta’meldir. **yukālu** *ğaşama al-ḩāḩibu izā iḩtaḩaba laylān fa-ḩaḩa’a kulla mā ḩadara ‘alayhi bilā nazarin va fikrin* [= *Oduncu bakıp düşünmeden rast gelen odunları geceleyin topladığında “ğaşama al-ḩāḩibu” denir.*]

al-ğaşam^u fethateynle. ^{3525/030.} İsimdir develeri şaḩîḩ ve saḩîm demeyüp cümlesiñi birden ḩatrānlamağa dênür.

ğayşam^u *ḩaydar* vezninde. Bir racul adıdır. ^{3525/031.}

al-ğaşamşam^u ve **al-ğaşamşamîyy^u** feteħât ile. Cür'et ve ikdâm ve şecâ'at ma'nâsınadır. **yuk̄alu** *innahu lazû ğaşamşamatin va ğaşamşamîyyatin [O gerçekten cesaret sahibi olduğunda "innahu lazû ğaşamşamatin" denir]* ^{3525/032.} *ay zû cur'atin va mağain[= Yani cesaret ve meziyet sahibi]*

al-miğşam^u minbar vezninde. Ve **al-ğaşamşam^u** safarcala vezninde. Şol dilîr ve dilâverê denür kî bir kimseden ^{3525/033.} isti'ânet etmeyüp hemân kendi başına saldırıp kaşd eylediği nesnedden her ne kadar mahûl ve ğatar-nâk işe de ^{3525/034.} aşıla yüz döndürmez ola. **yuk̄alu** *huva miğşamun va ğaşamşamun izâ kâna yarkabu ra'sahu falâyatnihi 'an murâdihî şayun [= Hiçbir şeye aldırmadan kendi bildiği gibi yaptığında "huva miğşamun va ğaşamşamun" denir.]*

al-ğadıram^u ^{3525/035.} *dâ* dı mu'ceme ile *ca'far* ve *zibric* vezinlerinde. Şol ğalîz yere denür kî toprağı çok ve yumşak ve yapışkan ola ve şol ^{3525/036.} özlü kızıl kuru balçığa denür kî câ-be-câ çatlamış ola *'alâ kavlin küfekî taşı* gibi ve kirec gibi yumşak olup ^{3525/037.} yürürken ayak gömilür olan yere denür.

al-ğitamm^u *hicaffu* vezninde. Ve **al-ğityamm^u** *kirşabbu* vezninde. Ve **al-ğatamtam^u** *safarcal* ^{3525/038.} vezninde. *'Azîm deryâya* denür. Ve *ğitammu deryâ-dil* ve *havşala-dâr* kalbi geniş adama itlâk olunur. **yuk̄alu** *raculun ğit ammun* ^{3525/039.} *ay vâsi 'u al-ahlâkı [= Ahlakı geniş ahlaklı adama" raculun ğitammun" denir.]* ve *cem* 'i *keşire* itlâk olunur.

al-ğitamm^u *mimiñ* teşdidîyle *ķoyu süde* denür **al-ğalam^u** fethateyn ile. Ve

al-ğulmat^u ^{3525/040.} *ğurfâ* vezninde. Bir adamın şehvet-i cimâ'ıyyeşî ğalib olmak ma'nâsınadır. **yuk̄alu** *ğalama al-şüfiyyu ğalamân va ğulmatan min al-bâb al-râbi'* ^{3525/041.} *izâ ğalaba şahvatan va ğalama hâşşatan [= Dördüncü babda. Sofinin şehveti arttığıında "ğalama" denir.]* puğur ve ayğır kısmı haşarı olmak ma'nâsınadır. **yuk̄alu** *ğalama al-ba'iru izâ hâca min al-ğulmati [= Devenin şehveti arttığıında "ğalama al-ba'iru" denir.]*

al-iğtilâm^u ^{3526/001.} *ifti'âl* vezninde. *Ġalim* ma'nâsınadır. **yuk̄alu** *iğtalama al-raculu ve al-ba'iru bi-ma'nâ ğalama [= Adamın, devenin şehveti arttığıında "iğtalama" denir.]*

al-ğalim^u *katif* vezninde. **al-ğilliyim^u** ^{3526/002.} *sikkiyt* vezninde. **al-miğlîm^u** *mindîl* vezninde. İsm-i fâ'illerdir şehvet-i cimâ'ıyyeşî ğalip adama denür, mü'enneñi ğalimadır. *fariħa* ^{3526/003.} vezninde. *Muğtalimâ* ve *miğlîma* ve *miğliym* ve *ğilliyq* ve *ğilaymdir sikkiytq* ve *sikkiyt* vezinlerinde.

al-iğlām^u *hemzenin kesriyle*. Bir nesne ^{3526/004.} bir adamı şehvete götürmek ma'nāsındır. ma'cün-ı muḳavvî gibi **yukālu** *ağlamahu al-şay'u izā hayyaca ğalamatahu [= Bir şey onun şehvetini arttırdığında "ağlamahu" denir.]*

al-ğulām^u *ğurāb* vezninde. ^{3526/005.} Bıyığı terlemiş çār-ebru haddine varmak üzere olan oğlana dēnür, 'alā *ḳavlin* *tevellüdi* günden civān olanca kadar ğulām ^{3526/006.} *ıtlāk* olunur. Ve kühület kertesine varmış adama dēnmekle dıddı olur, cem'i *ağlamā* ve *gilmā* ve *gilmān* gelür *ğaynların* ^{3526/007.} kesriyle. Mü' enneti *ğulām*dır.

al-ğulūmath^u ve **al-ğulūmiyyat^u** ve **al-ğulāmiyyat^u** isimlerdir, *ğulāmlığa* dēnür.

al-ğaylam^u *haydar* vezninde. Göz ^{3526/008.} kuyularda olan şu menba'sına dēnür ve cima'a müştehiye olan kıza dēnür. **yukālu** *cāriyatun şārat ğaylamān ay muğtalimatan [= Cariye cimaya istekli olduğunda "şārat ğaylamān" denir.]* ve *ḳurbağaya* ^{3526/009.} dēnür ve bir mevdi' adıdır. Ve erkek *ḳaplumbağaya* dēnür. Ve başının ortası yaşşı saç çok delikānlüya dēnür, nefsine ^{3526/010.} nisbetle *ğaylamiyyu* daḥı dēnür ve ba'dıları ya'nî *layti luğaviyyun ğaylamun maşṭun ve madriyyun* ma'nālarında gelür dēyü *tebt* eylediler; lakin ^{3526/011.} muşafdar şavāb olan fāylāfiylam olmağdır ve *ğaylamkas* ve kimşe ma'nāsına *musta'mel* olur. **yukālu** *mā bi'd-dāri ğaylamun ay aḥadun [= Evde birisi olduğunda "mā bi'd-dāri ğaylamun" denir.]*

ğulaymun ^{3526/012.} *zubayr* vezninde. İ b n - i S ā m b . N ū ḥ 'alayhi's-salāmdır

tağlam^u *tamna'* vezninde. Bir arđın ismidir.

tağlamāni *taṭnīya* olarak bir mevdi' ^{3526/013.} adıdır.

al-ğalşamat^u *ğaynın* ve *şādın* fethiyle. Baş ile boyun beyninde olan ete dēnür, Türkî'de süksün eti dērler, *sınların* dammiyla. ^{3526/014.} 'Alā *ḳavlin* küçük dil ile kızıl öykenin *ḳavuşdığı* yerdē olan yumrıcaya dēnür; yāḥūd boğaz deliginin başına dēnür, ^{3526/015.} şevārib ve *ḥarḳadaşıya* *ḳi* Türkî'de üñük başı ta'bır olunur; yāḥūd lisānın köküne dēnür. **yukālu** *iştakā ğalşamatuhu va huva* ^{3526/016.} *al-laḥmu bayn al-rā'si va al-'unuḳi av al-'ucratu 'alā multakā al-lahāti va al-marî'i avrasu al-ḥulkūmi bi-şavāribihi va ḥarḳadatihi av aşlu'l-lisāni* ^{3526/017.} *va ğalşamaṣ sādātu va şurafā'* [= *Bogazı rahatsızlandı, kafa ve bogaz arasındaki ettir ya da gırtlak, yutak, adem elması ve dil kökünün bulunduğu yere "ğalşamaṣ" denir.]* ma'nāsına *müsta'mel*dir ve *ğürüh* ve *cemā'at* ma'nāsındır ve *maşdar* olur. Zikr olunan *ğalşamaṣı* ^{3526/018.} kesmek ma'nāsındır. **yukālu** *ğalşamaḳhu izā ḳaṭ'u ğalşamatihi [= Boğazından kestiginde "ğalşamaḳhu" denir.]* Ve bir adamın *ğalşamaṣından* *ṭutmak*

ma'nāsınadır. **yukālu** *ğalşamahu* ^{3526/019.} *izā āḥaza bi-ğalşamatihi* [= Boğazından tuttuğunda, "ğalşamahu" denir.] Ve şeref ve ta'ayyün ma'nāsına müsta'meldir. *yukālu huva fi ğalşamatin min kavmihi ay fi şarafın va 'adadin* [= O, kavminde şeref ve çokluk sahibi olduğunda "huva fi ğalşamatin" denir.] Ya'ni ^{3526/020.} kavmi içre sayılır şerif ve zî-şandır.

zu'l-ğalşamāt^u *Ḥarmalatu b. 'Abdi'llahi'l 'İcliyyü* laqabıdır ki Fāris⁵⁰ ve şa'irdir, *ğalşamāşı* ^{3526/021.} ur tarzında büyük idi.

al-muğalşamāt *mudaḥracāt* vezninde. *Muğalşamānıñ* cem'idir ki boyunu bağılu hātūna ıtlāk olunur. ^{3526/022.} **yukālu** *hunna muğalşamātun ay maşdüdatu al a'nāki* [= Boyunları bağılı olan kadınlara "hunna muğalşamātun" denir.] Ya'ni gerdanları çevre ve gerdan-bend ma'küleşî pîrāye ile bağılu olan ^{3526/023.} maḥbūbelerdir.

al-ğamm^u ve *ğammā'u* ğaynların fethi ve mîmlerin teşdidiyle. Ve *ğummatu* ğaynıñ dammiyla. *Ğuşşā* ve endüh ma'nāsınadır. *Ğamma* ^{3526/024.} lafzınıñ cem'i *ğumūm* gelür. **yukālu** *aḥazā al ğammu va al-ğammā'u va al-ğummatu ay al-karbu* [= Onu üzüntü kapladığında "aḥazā al ğammu" denir.] *Şār ih* dër ki *ğammu* māddeşi setr ve tağti'ê ^{3526/025.} ma'nāsına mevdū'dur, hüzün ve endüha ıtlākı sürür-ı kalbi setr êdiginê mebnîdir intihā. Ve *ğammun* maşdar olur, bir adamı ^{3526/026.} *ğuşşā-nāk* eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** *ğammahu ğamman min al-bābi al-avvali izā aḥzanahu* [= Birinci babda. Onu üzdü, hüzünlendirdiğinde *ğammahu*, denir.] Ve dābbeniñ ağızına burununa *ğamāmā* geçürmek ^{3526/027.} ma'nāsınadır. **yukālu** *ğamma al-ḥimāra va ğayrahu izā al-kama famahu va manḥirayhi al-ğamāmata* [= Eşek ve diğerlerinin burnuna torba geçirdiğinde "ğamma al-ḥimāra va ğayrahu" denir.] Ve bir nesneyi örtüp bürimek ma'nāsınadır. **yukālu** ^{3526/028.} *ğamma al-şay'a izā ğaṭṭāhu* [= Bir şeyi örttüğünde "ğamma" denir.] Ve gün ziyādeşiyle ıssı olmak ma'nāsınadır. **taḳūlu** *ğamma yavmunā izā iştadda ḥarruhu va ğammun* [= Gün çok sıcak olduğunda, "ğamma yavmunā" dersin.] Pek ıssı güne ^{3526/029.} ıtlāk olunur ki vaşif bi'l-maşdardır. **yukālu** *yavmun ğammun va laylatun ğammun ay zū-ḥarrin va satrin* [= Hararetili gün ve gece olduğunda "yavmun ğammun" denir.] Ma'nāsından olaşarak hilāl saḥābı ^{3526/030.} raḳîk ile mestür olmak ma'nāsına müsta'meldir. **yukālu** *ğamma al-hilālu*⁵¹ *'alā'l-machūli izā ḥāla dūnahu ğaymun raḳîkun* [= Mechul kalıbında hilalin ince bir bulutla örtüldüğünde "ğamma al-hilālu" denir.] Ve bir ḥaber başı ^{3526/031.} örtülü mübhem ve ser-bestê olmak ma'nāsına müsta'meldir. **yukālu** *ğumma al-*

⁵⁰ İran.

⁵¹ Basmada: *helāk* olarak yazılmış.

ḥabaru 'alayhi 'alā al-machūli izā ista 'cama [=Mechul kalıbında haberin başı belli olmadığında "ḡumma al-ḥabaru" denir.]

al-iḡtimām^u ^{3526/032.} *ifti 'āl* vezninde. Ve **al-inḡimām^u** *infi 'āl* vezninde. *Ḡuṣṣq-nāk* olmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ḡummahu fāḡtamma va inḡamma va iḡtimām [=Haberin başı belli olmadığında "ḡummahu" denir.]* ^{3526/033.} ot çoğalup boylanmak ma'nāsınadır. **yukālu** *iḡtamma al-nabatu izā ṭāla va kaṭura va inḡimāmu [= Bitkiler uzadığında ve çoğaldığında "iḡtamma" denir.]* Örtünüp bürinmek ma'nāsınadır. **yukālu** ^{3526/034.} *ḡummahu ay ḡaṭṭāhu fa 'nḡamma [=Onu örttüğünde "ḡummahu" denir.]*

al-iḡmām^u *hemzenli kesriyle. Ḡam-nāk* eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** *mā aḡammaka lī va mā aḡammaka bī va mā aḡammaka* ^{3526/035.} *a'layya ay mā aḡzanuka [=Birini üzdüğünde "mā aḡammaka lī" denir.]* Ve havā pek ıssı olmak ma'nāsınadır. **yukālu** *aḡamma yavmunā izā iṣṭadda ḥarratan [=Gün çok sıcak olduğunda "aḡamma" denir.]* ve havā buludlu olmak ^{3526/036.} ma'nāsınadır. **yukālu** *aḡammati al-samāu izā ṣārat za ḡamāmatin [=Hava bulutlu olduğunda "aḡammati al-samā"u denir.]*

al-ḡamm^u ve **al-muḡimm^u** *mîmiñ ḡammıyła. İsm-i fā'illerdir, ḡamma* gibi ^{3526/037.} pek ıssı vakta dênür. **yukālu** *yavmun ḡammun va ḡāmun va muḡammun ay zu ḥarrin av zu ḡammīn [=Gün çok sıcak olduğunda "yavmun ḡammun" denir.]* ve **yukālu** *laylatun ḡammun va ḡammā ka-ḥattā va ḡummatun [=Gece sıcak olduğunda "laylatun ḡammun" denir.]*

al-ḡumma^{tu} ^{3526/038.} *ḡayniñ ḡammıyła. Başı örtülü mübhem işe dênür. yukālu* *amrun ḡummatun ay mubhamun [= İşler karışık olduğunda "amrun ḡummatun" denir.]* Ve ṭulum maḡūleşi nesneñiñ dibine dênür.

al-maḡmūm^u ^{3526/039.} *seḡablā mestūr hilāle dênür. yukālu* *ḡumma al-hilālu fa huva maḡmūmun izā ḥāla dūnahu ḡiyun rakīkun va muphamun [= Hilal ince bir bulutlu örtüldüğünde veya anlaşılmaz bir şey olduğunda "ḡumma" denir.]* Ve ser-bestē ḡaberē dênür. ^{3526/040.} Ve *zukkāmā* uğramış adama dênür.

al-ḡammā ḥattā vezninde. Medd ile ve **al-ḡuma ḡayniñ ḡammıyła. Ve al-ḡumiyya^{tu}** *ḡayniñ ḡammıyła.* ^{3526/041.} Hava açıklık olmamaḡla hilāliñ mestūrliğina dênür. **yukālu** *ṣammanā li'l-ḡumma va al-ḡummau va al-ḡumā va al-ḡumiyyatu ay ṣammanā 'alā ḡayrin [3_527]* ^{3527/001.} *ru'yatu'l-hilāli [=Hava açık olmadığında hilalin kapanmasına "ṣammanā li'l-ḡumma" denir.]*

al-ḡamāma^{tu} *saḡābq* vezninde. Ve mürādifidir *'alā kavlin* beyāḡ bulūda dênür, cem'i ḡamām ve ḡamāyimidir. Ve Ebu Dāvud ^{3527/002.} al-İyādî nām kimseniñ

yāhud ba‘dı mülūki āli münziriñ feresi ismidir. Ve gam‘amu Ca‘feri Tayyār’ıñ kılıcı ismidir

al-muğammim^{3527/003.} *muḥaddiṭ* vezninde. Şuyı çok buluda ve denize dēnür. **yukālu** *ğaymun va bahrun muğammimun ay kasır al-māi* [= Deniz suyu çok olduğunda “muğammimun” denir.]

kurā‘u’l-ğamîmi *kāfiñ* dammiyla.^{3527/004.} Ve *amîr* vezninde. **Haremeyn** beyninde **Mekke**‘ye iki kōnak mesāfede bir vādî adıdır ve *ğayniñ* dammiyla. *Zubayr* vezninde olan^{3527/005.} rivāyet vehimdir; *zîrā zubayr* vezninde. **Diyār-ı hanzalqda** bir başka vādî adıdır ve *ğumayyim* *ğayniñ* dammi ve *yā-yi* müşdedeñiñ^{3527/006.} kesriyle. **Benî Sa‘ad** yurdunda bir şuyun adıdır.

al-ğumām^u *ğurābu* vezninde. Zükkām ‘illetine itlāk olunur, şammeyi seddi ve setri^{3527/007.} eylediği için

al-muğimma^{tu} İsm-i fā‘il bünyesiyle. Otu firāvān yere itlāk olunur. **yukālu** *arđun muğimmatun ay kaṭīratu’n-nabāti* [= Bir yerin bitkisi çok olduğunda “arđun muğimmatun” denir.]

al-ğamam^u^{3527/008.} fethateynle. Cebhe ve kafaya saç inüp bürimege dēnür.

al-ağamm^u saç inüp cebhe ve vechē ve kafasını bürimiş^{3527/009.} adama dēnür. **yukālu** *huva ağammu al-vachi va al-kaḫā* [= Onun yüzü ve kafasını saç bürüdüğünde “huva ağammu al-vachi va al-kaḫā” denir.] Ve kabalāyı saḫāba dēnür kî ašlā furcaşı olmağa. **yukālu** *saḫābun ağammun*^{3527/010.} *ay lā furcaṭa lahu* [= Bulutun hiçbir boşluğu olmadığında “saḫābun ağammun” denir.]

al-ğamğama^{tu} *zalzalq* vezninde. Öküzler bir nesnedēn belinleyüp korkdukları vakitde böğürüşmek ma‘nāsındır.^{3527/011.} **yukālu** *ğamğamat at-tirānu izā şātū indez-zu‘ri* [= Öküzler korkup bağırdıklarında “ğamğamat” denir.] Ve bahādırlar cenkde haykırup gürüldemek ma‘nāsındır. **yukālu** *al-ābṭālu*^{3527/012.} *ta* *ğamğama izā şātū inda al-kiṭāli* [= Yiğitler savaş sırasında bağırdıklarında “tağamğama” denir.] Ve sözi vādih ve āşikāre söylemeyüp mübhem ve müşevveş söylemek ma‘nāsındır. **yukālu**^{3527/013.} *ğamğama al-kalāma izā lam yubni* [= Sözü açık seçik söylemediğinde “ğamğama” denir.]

al-tağamğum^u *tazalzulu* vezninde. Bu dañı sözi beyān idemeyüp mırıl mırıl söylemek ma‘nāsındır.^{3527/014.} **yukālu** *tağamğama al-raculu izā lam yubni kalāmahu* [= Sözü açık söylemeyip mırıl mırıl söylediğinde “tağamğama” denir.]

al-ğamîm^u *amîru* vezninde. Koyulmak için ateşde ışıdılmış süde dēnür.^{3527/015.} **yukālu** *saḫānā* *ğamîmān ay labanān kaḫ saḫhana ḫatta yavluzā* [=

Koyulaşana kadar ateşte ısıtılmış süt içirdiğinde “sakānā gamīmān” denir.]
Ve kuru otın altında nābit tāze otā dēnür.

al-ġummā *rubbā* vezninde. Āfet^{3527/016.} ve dāhiyeye dēnür. Ve bir karye adıdır. Ve şol emr-i şedîde dēnür ki semt-i sülük ve teşbiṭi ve ciheti selāmeti müşkil ve mestür^{3527/017.} ola.

al-ġammā *ġaynıñ* fethiyle de luġatdır. **al-ġamā**, **al-ġimā** *ġaynıñ* fethi ve kaşrıyla. Cenkte ‘askeri başup ihāṭā eden toza ve dumana^{3527/018.} ve şiddet ve miḥnete itlāk olunur.

al-ġumūm^u *ġaynıñ* ḍammıyla. Hurde ve hafî olan yıldızlara itlāk olunur, *ġāmmu* müfredidir.^{3527/019.}

al-muġāmma^{tu} *mufā‘ala* vezninde. İki adam biribirini ġam-nāk eylemek ma‘nāsınadır. **yukālu** *ġāmamtahu ay ġamamtuhu va ġammanî [= Onu, beni üzdüğünde “ġāmamtahu” denir.]*

al-ġimāma^{tu} *kitāba*^{527/020.} vezninde. Şol torba maḳūleşine dēnür ki ‘alafdan men‘ için anılla devēniñ ve sā‘ir tavarıñ ağızlarını burarlar. Ve nāḳanıñ^{3527/021.} gözlerini ya burunını bağlayacak baġa ve şarġıya dēnür. Ve çoçuġuñ hıtān yeriniñ derisine dēnür. Bunda *ġaynıñ* ḍammıyla da^{3527/022.} luġatdır.

ġuntum *kuñfuz* vezninde. İbn-i Tavābat al-Ṭā‘î‘dir ki muḥadditdir

al-ġanam^u *fethateynle*. Koyun cinsine mevḍū‘ isimdir^{3527/023.} ve mū‘ennettir. Lafından müfredi yokdur, şatun müfredidir, zükür ve ināṭdan herbirine muhteliṭ olduklarında mecmū‘na itlāk^{3527/024.} olunur, cem‘i **aġnām** ve **ġunūm** ve **aġānimun** gelür. Ve tetniye kılınup *ġanamāni* dēnür ki süri irādesiyle. **yukālu** *rāḥa ‘alā fulānin*^{3527/025.} *ġanamāni ay kaṭi‘āni*[= İki sürü koyun kaybolduğunda “ġanamāni” denir.] Şāriḥ der ki **ġanam** lafzınıñ muşāġġarı **ġunayma**‘dir; zîrā şol esmā‘i cumū‘ ki lafzından vāḥidi olmayup^{3527/026.} ve insāndan ġayrî için ola. La cerem aña te‘nîṭ lāzımdır. Ve *ġanam* ġanîmetden me‘hūzdur, ālet difā‘î olmayup ve zātında sehl^{3527/027.} ve rām hayvañ olmaqla ġüyā ki cümleye ġanîmet olur. Ve bu ism-i ‘ayn olmaqla maşdardan aḫzı hılāf-ı meşhürdur.

al-muġnama^{tu}^{3527/028.} *mukrama* vezninde. **al-muġannama^{tu}** *mu‘azzama* vezninde. Firāvān koyuna dēnür. **yukālu** *ġanamun muġnamatun va muġannamatun ay kasîratun* [= Koyun çok olduğunda “ġanamun muġnamatun” denir.]

al-ġanîm^u *amîr* vezninde.^{3527/029.} Ve **al-muġannim^u** *mu‘akḳid* vezninde. **al-ġanîma^{tu}** *safîna* vezninde. **al-ġanm^u** *kaflu* vezninde. Düşmandan alınan toymuluk mālınā dēnür.^{3527/030.} Fay’un ma‘nāsına, mütercim der ki muṭarrızı maġribde. Fay’un

ve ğanîmet ve neflün beyinlerini *E b ũ ' U b e y d e* 'den rivâyetle bu resme fark eylemiştir ki ^{3527/031.} ğanîmet ehl-i şirkden ħarb kâ'im olduğu hâlde 'unveten aħz olunan mâla dênür. Bunun ħükmî ba'd al-tahmîsi bâkîsi ^{3527/032.} ğānimîne taħşîş olunur. Ve fay'un ba'd al-ħarbi zafer-yāb olunan mâldır ki tahmîs olunmayup kâffe'-i müslimîniñ ħaqqı olur. ^{3527/033.} Ve nefl ğuzāta sehimlerinden zā'id iġtā olunan mâla dênür ki metelā ser-'asker başı beglik mâlı kātiliñdir dēyü terħîş eylese. ^{3527/034.} Ğāzîniñ katl eylediği kâfiriñ mâlı kendiniñ olup sehminē ma'dūd olmaz. Pes bu itlākāt-ı şer'iyeden olur intiha.

al-ġunm^u, al-ġanm^u ^{3527/035.} ġayniñ dāmmı ve fethiyle. Ve **al-ġanam^u** fethateynle. Ve **al-ġanîma^{tu}** *safîna* vezninde. **al-ġunamāni** ġayniñ dāmmıyla. Düşmandan ^{3527/036.} toyumluk almak ma'nāsınadır. **yukālu** *ġanamu al-ġāzî ġunmān va ġunamān va ġanîmatan va ġunamānān min al-bābi al-rābi ' izā aşāba fay'an va ġunaman [= Dördüncü babda. Gazi ganimetten pay alırsa "ġanama" denir.]* Ğayniñ ^{3527/037.} dāmmıyla. Bir nesneye renc ve meşakkatsiz nā' il olmak ma'nāsına müsta'meldir. **yukālu** *ġanama aş-şay' ġunamān izā fāza bihi bilā maşakkatin va 'alā kavlin [= Zorluk olmaksızın onu elde ettiğinde "ġanama aş-şay'" denir.]* ^{3527/038.} ma'nāyı evvelde *ġunmu* fay'un lafdı gibi isimdir. *Ğanîma* ma'nāsına ki toyumluğa dênür. Ve ġayniñ fethiyle maşdardır.

al-ġunāmā ^{3527/039.} ġuşārā vezninde. Ğāyet istifāde ma'nāsınadır, bu vezinlerde olan kelimeler māddeşiniñ nihāyetine delālet eder. **yukālu** *ġunāmāka* ^{3527/040.} *in taf'ala kazā ay kuşārāka [=En son bir şey yaptığında "ġunāmāka" denir.]* Ya'nî *mablağa cahdika vāllazî tataġannamahu*

al-taġnîm^u *taf'îl* vezninde. Bir adama ğanîmet baħş ve in'ām eylemek ^{3527/041.} ma'nāsınadır. **yukālu** *ġannamahu kazā izā naffalahu iyyāhu [= Ona hediye ettiğinde "ġannamahu" denir.]*

al-iġtinām^u *ifti'āl* vezninde. Ve **al-taġannum^u** *tafa'ul* vezninde. Bir nesneyi ğanîmet [3_528] ^{3528/001.} bilmek ma'nāsınadır. **yukālu** *iġtinamahu va taġannamahu izā 'addahu ġanîmatan [= Onu ganimet olarak saydığıında "iġtinamahu" denir.]*

ġannāmun *şaddād* vezninde. Esmādandır, *ġannāmu* *E b ũ ' İ y ā d v e Ğ a n n ā m b .* ^{3528/002.} *E v s a l - B e y ā d î* şahâbelerdir. Ve bir deveniñ ismidir.

ġanamun ġayniñ fethiyle. *İ b n - i T a ' l i b b . V ā ' i l* 'dir ki bir kabîle pederidir.

ġunaym^u ^{3528/003.} *zubayr* vezninde. *İ b n - i K a y s* 'dir ki tâbi'idir.

ġanāmā *saħābq* vezninde. Bir ħātünüñ adıdır.

yağnam^u *yamna* 'u vezninde. İ b n i S ā l i m b . ^{3528/004.} K a n b e r 'dir ve K a n b e r Ğ u l ā m - ı H a d r e t i H a y d a r 'dır. Ve ' A b d u l l a h b . M a ğ n a m k i *mağa* 'd veznindedir. Şuḥbetinde ihtilâf olındı.

gunaymān^u ^{3528/005.} *ğaynı*ḥ dammıylā. Bir mevdi' dir.

ğanamağ feteḥātla. İ b n i T a ' l a b a t a b . T a y m i ' l l ā h 'dır.

al-ğayham^u *haydar* vezninde. *Ğayhabu* gibi zulmet ^{3528/006.} ma'nāsınadır.

al-ğaym^u *ğaymı*ḥ fethiyle. Buluda dēnür, seḥāb ma'nāsına. **yukālu** *dūna al-hilāli ğaymun ay saḥābun* [= *Hilalin ardında bulut ve sema fırtınalı olduğunda "dūna al-hilāli ğaymun" denir.*] Ve *ğayz* ^{3528/007.} ve kīn ma'nāsına müsta'meldir. **yukālu** *lī fulānin fī kalbihi ğaymun ay ğayzun* [= *Falancanın kalbinde ğayz ve kin olduğunda "fī kalbihi ğaymun" denir.*] Ve devē kısmına maḥşūş kulāb marağı gibi bir marağ ^{3528/008.} adıdır. Lakin *ğaymun* helāk eylemez. Pek şusuz kalmakdan yüregi muḥterik olur. Ve *ğaym* pek şuşayup yürek yanmak ma'nāsınadır. ^{3528/009.} **yukālu** *ğāma al-raculu yağīmu ğaymān izā 'aṭaşa va ḥarra cavfuhu* [= *Adamın içi hararetli olduğunda "ğāma al-raculu" denir.*] Ve havā buludlu olmak ma'nāsınadır **yukālu** *ğāmat as-samā'u izā şārat* ^{3528/010.} *fiḥā saḥābatun* [= *Semada bulutlar olduğunda "ğāmat as-samā'u" denir.*]

al-mağyūm^u *ğaym* 'illetine uğramış devēye dēnür.

al-ğaymān^u 'aṭşānu vezninde. Şusuzluğdan yüregi yanmış ^{3528/011.} adamağ dēnür, mū'enneṭine de *ğamyā* dēnür. Ve Ğ a m y ā n i b . H u t e y l İ m ā m M ā l i k ḥadretlerinin ceddidir.

zū-ğaymānin *eẓvā* ' ta'bīr ^{3528/012.} olunan M ü l ü k - ı H i m y a r 'dan bir melik lağabıdır.

al-iğāma^{tu} *iğāmağ* vezninde. Ve **al-iğyām^u** aşlı üzre ve **al-tağyīm^u** *taf'ıl* ^{3528/013.} vezninde. **al-tağayyum^u** *tafa'ul* vezninde. Havā buludlanmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ağāmat al-samā'u va uğmiyat va ğummiyat va tağammāyat bi-ma'nā ğāmat* [= *Sema bulutlandığında "ağāmat al-samā'u" denir.*] Ve

iğyām ^{3528/014.} bir maḥalledē muḥim olmak ma'nāsına müsta'meldir. **yukālu** *ağyama al-kaḥmu izā aḳāmū* [= *Bir yerde topluluk ikame ettiğinde "ağyama al-kaḥmu" denir.*] Ya'nî *ka-'l-ğaymi* ve bir adamağ şusuzluğ ^{3528/015.} uğramak ma'nāsınadır. **yukālu** *ağyama al-kaḥmu izā aṣābahum ğaymun ay'aṭşun* [= *Eğer bir topluluk sustuğunda "ağyama al-kaḥmu" denir.*] Ve

tağyîm^u geçeniñ dulmeti siyâh bulud gibi başup^{3528/016}. çökmek ma'nâsına müsta'meldir. **yukâlu** ağyama al-laylu izâ câ'a ka-'l-ğaymi [= Gece karanlığı bulut gibi koyu karanlık olduğunda "ağyama al-laylu" denir.]

mağāma mimin fethiyle. *E n d ü l ü s* ülkesinde bir belde^{3528/017}. adıdır. [3_678]

faşlu'l-ğayn al-mu'camat

al-ğabn^u^{3678/007}. *ğayn*in fethi ve *bān*in sükünüyla. Ve **al-ğaban^u** fethateynle.^{3678/008}.

Bir nesneyi unutmak; yāhūd ğaflet eylemek; yāhūd ğalaṭ eylemek ma'nâsınadır. **yukâlu** ğabana 'ş-şay'a va fihi ğabnān va gabanān min al-bābi al-rābi'i^{3678/009}. izâ nasiyahu av aġfalahu av ğaliṭa fihi [= Bir şeyi görmezlikten geldiğinde "ğabana 'ş-şay'a" denir.] Ve ğabana fethateynle. Ve

ğabāna ğabāvq vezninde. Bir adamın re'yi ve endişesi süst ve da'if^{3678/010}. olmak ma'nâsınadır. **yukâlu** ğabana rā' yahu ğabānatan va gabanān izâ da'ufa [= Adamın düşüncesinin zayıf olduğunda "ğabana rā'yahu" denir.] Ve ra'yahu kelimesi manşübdur. Mütercim der ki bu terkîb safiha nafsahu^{3678/011}. va baṭara 'ayşahu kabîlindedir ya'nî fi'l aslı safihat nafsahu ve baṭara 'ayşuhu ve ğabana rā'yuhu olup vaktâ ki ef'āl-i merkûme ricâlê^{3678/012}. taḥvîl ve isnād olunmağla mā-ba'dları menşüb oldu; zîrâ ef'āl mā-ba'dlarına vâki' oldu. Pes taf'îl bābindan safiha nafsuhu^{3678/013}. va ğabana rā'yuhu taqdîrinde oldılar. Ve bu B a ş r i y ü n ve K i s ā 'î kollarıdır. Ve bunların 'indinde manşüb mezkûri taqdîm câ' izdir.^{3678/014} Nêṭe ki ğulāma ḍaraba zaydun derler. Ve 'inde'l Ferrā' metelâ safiha nafsahu terkibinde vaktâ ki fi'l nefsinden şāhibine taḥvîl olunmağla^{3678/015}. mā-ba'di müfesser mecrâsına cārî oldu; tā ki sefâhat anda olduğına delâlet eyleye. Pes bunun hükmî safiha zaydun nafsān^{3678/016}. demek idi; zîrâ müfesser nekrâ olur lakin bu idâfeti üzre terk olunup nekrâ gibi manşüb olarak terk olundu,^{3678/017}. nekrâyâ teşbihen. Ve bu şüretde taqdîmi câ'iz degildir ve ba'dılar ğabana fi ra'yihî kavliyle te'vîl eylediler ve ba'dılar nevâdirden^{3678/018}. olarak temyîziyyetine zāhib oldılar ve ğabana fethateynle. da'f ve nisyān ma'nâlarına isim olur. **yukâlu** bihi ğabanun ay da'fun [= Zayıflık olduğunda "bihi ğabanun" denir.] Ve **yukâlu**^{3678/019}. ğalabahu al-ğabanu ay al-nisyanu [= Unutkanlık galip geldiğinde "ğalabahu al-ğabanu" denir.]

al-ğabîn^u amîr vezninde. Ve **al-mağbūn^u** re'y ve fikr ve endişesi süst ve da'if olan^{3678/020}. adamâ dênür.

al-ğabn^u, **al-ğaban^u** *ğayn*in fethiyle. Ve *bān*in sükünü ve fethiyle. Bir adamı mu'amelêde aldatmak ma'nâsınadır. **yukâlu** ğabanahu fi'l-bey'i^{3678/021}. ğabnān va gabanān min al-bāb al-tānî izâ ḥada'ahu [= İkinci babda. Satışta onu

aldatırsa veya aldatıldığında “ğabanahu” denir.] Ba‘dıları dedi ki sükunla ğabnu mu‘amelde ħud‘aya ve fethateyn ile.

al-ğaban^u da‘fi re‘ya ^{3678/022.} ve endişeye mahşüsdür.

al-mağbūn^u mu‘amelde aldanmış adama dēnür. **yukālu** ğubina al-raculu fī‘l bey‘i ‘alā‘l-machūli fahuva ^{3678/023.} mağbūnun ay maħdū‘ [= O adam satışta aldatıldığında “ğubina al-raculu” denir.] Bu ma‘nada ğabına safına vezninde. İsimdir mu‘amelde aldanmağa dēnür. **yukālu** laħikathu fī ticāratihī ğabīnatun ^{3678/024.} va ğabnu [= Ticaretinde aldatılmaya uğradığında “laħikathu fī ticāratihī ğabīnatun” denir.] Bir nesneyi eyüce bilmeyüp ħakikat-i ħalinden ğāfil olmak ma‘nāsındır. **yukālu** ğabanū ħabaru‘ n-nāḳati va ğabanū ğabnān ^{3678/025.} min al-bābi al-avvali va al-rābi‘i izā lam ya‘lamū ‘ilmahā [= Birinci babda. Deve hakkında herhangi bir malumatı olmadığında “ğabanū ħabaru‘ n-nāḳati” denir.] Ve uzun cāmeyi kıvrup kaçmak ma‘nāsındır. **yukālu** ğabana‘t-tavbu ^{3678/026.} izā a‘tafa [= Eteği büzüldeğinde “ğabana‘t-tavbu” denir.]

al-tağābun^u tafā‘ul vezninde. Biri birini aldatmak ma‘nāsındır. **yukālu** tağābanū izā ğabana ba‘duhum ba‘dān [= Birbirlerini aldatkılarında “tağābanū” denir.] ^{3678/027.} Bu melābiş ile yevmi kıyāmete yevmi‘t-teğābun ıtlāk olundu güyā ki ehli cennet rābiḥ olmağla ħāsir olan ehli cehennem ğabn ^{3678/028.} eylemiş olurlar, bu mādde iştirāke mevdu‘ olmağla ehli cehennem tarafı taħakküme mahmül olur, mü‘ellif *Başā‘ir*‘de vücūh-ı ‘adide ^{3678/029.} daḫı beyān eylemiştir.

al-mağbin^u manzil vezninde. Bedende olan kaşık yerine dēnür. Koltuk içi ve kaşık gibi cem‘i mağābindir. ^{3678/030.} ğabana‘t-tavba maddesindedir.

al-iğtibān^u ifti‘āl vezninde. Bir nesneyi koltuk ve kaşık gibi kışık yerde gizlemek ma‘nāsındır. ^{3678/031.} **yukālu** iğtabana‘ş-şay‘a‘ izā ihtaba‘ahu fī‘l-mağbini [= Bir şeyi kiler gibi gizli bir yerde gizlediğinde “iğtabana‘ş-şay‘a” denir.]

ağban^u aħmad vezninde. Esmādandır M ā l i k b . A ğ b a n Cuhayna kabilesinden bir kimsedir.

al-ğābin^u ^{3678/032.} şāḫib vezninde. Kār ve ‘amelden süst ve fātir adama dēnür. **yukālu** huva ğābinun ay fātirun ‘ani‘l-‘amali [=İş yapamaz durumda gevşek olursa “huva ğābinun” denir.]

al-ğadan^u fethateyn ile. ^{3678/033.} Ve **al-ğudna^{tu}** gurfā vezninde. Ve **al-ğudunna^{tu}** ħuzukḳā vezninde. Tāzelik ter‘lik ve tāb ve tarāvet ma‘nāsındır. **yukālu** bihi ğadanun ^{3678/034.} va ğudnatu va ğudunnatu ay ni‘matun va lī natun ve ğadanun

[= Onda gevşeklik ve yumuşaklık olduğunda “bihi ğadanun” denir.] Uyķuya dēnūr. Ve imızĝanmaĝa dēnūr. **yukālu** ĝalabahu'l-ĝadanu ay a'n-navmu va kazā a'n-na'āsu [=Uyku ve uykusuzluk ona galip geldiĝinde “ĝalabahu'l-ĝadanu” denir.] ^{3678/035}. Ve gevşekliĝe ve süstlükē dēnūr. **takūlu** aħazanī ĝadanun ay istirhā'u va fatratu [= Bir gevşeklik, uyusukluk beni aldıĝında “aħazanī ĝadanun” dersin.] Ve

ĝudunna ĥuzukķķa vezninde. Kulak altında çenēniĝ ^{3678/036} nihāyet buldıĝı yērdē olan kemiklerde vāķi' yumrıça etceĝizē dēnūr.

al-muĝdavdin^u 'igdidāndan ism-i fā'il olmak üzere ^{3678/037} bir tarafa toĝrı yumuşaklıĝından mā' il olmuş tāzē nihāle dēnūr. **yukālu** ĝaşanun muĝdavdinun ay a'n-nā'imu'l-maṭnā [= Taze dal bükülebildiĝinde “ĝaşanun muĝdavdinun” denir.] Ve ter ü tāzē civāna ^{3678/038} dēnūr. **yukālu** şābbun muĝdavdinun ay nā'imun [= Genç gevşek olduğunda “şābbun muĝdavdinun” denir.] Mütercim dēr kī Şihāh⁵²'da ve sā'irde igdidān saç uzayup kemālinī bulmak ve nebāt ^{3678/039} ziyādeşiyle tāb ve tarāvet bulup yemyeşil olmak ma'nālarınada mersūmdur.

al-ĝudāniyy^u ĝurābiyyu vezninde. Muĝdavdin ^{3678/040} ma'nāsınadır.

al-taĝaddun^u tafa'ul vezninde. Tāzē nihāl bir tarafa egilüp bükölmek ma'nāsınadır. **yukālu** taĝaddana'l-ĝuşunu ^{3678/041} izā tamāyala va ta'aṭṭafa [= Dal sallandıĝında ve büköldüĝünde “taĝaddana'l-ĝuşunu” denir.]

al-ĝidān^u kitāb vezninde. Şol çubuĝa dēnūr kī bir yēre uzadup üzerine etvāb atarlar **ĝudāma** [3_679] ^{3679/001} tumāmq vezninde. Ve Benu Ğudn ĝayniĝ ḍammıyla. İki cemā'at adıdır

al-ĝadavdaniyy^u safarcaliyyu vezninde. Ceste ve serī' ^{3679/002} ma'nāsınadır.

al-ĝidafn^u sibahl vezninde. Ğidafl kelimesinde luĝatdır kī tām ve sābiĝ nesneyē dēnūr, sā' ir ma'nāları māddeşinde ^{3679/003} zikr olındı.

al-ĝarīn^u şarīm vezninde. Ve **al-ĝiryam** ĥizyam vezninde. Tiryān ma'nāsınadır kī suyık balçıĝa dēnūr. ^{3679/004} Ve minhu **yukālu** atā bi'l-ĝarīni va'l-ĝiryani izā ĝadaba [= Sinirlendiĝinde “atābi'l-ĝarīni” denir.] Ve bönlik ĥumķ ma'nāsınadır. Kōpüĝe dēnūr. Zebed ma'nāsına. Ve seyl şuyı ^{3679/005} ĝötürüp beride kalan çamura dēnūr, gerek yaş ve gerek ķurı olsun.

al-ĝaran^u fetĥateynle. Bir kuş 'alā kavlin taşşancıl ^{3679/006} kuşunun ismidir; yāhūd aña şebīh bir kuşdur cem'i aĝrān gelur ve 'inde' l-ba'ḍi ĝaranu yengeçē dēnūr.

⁵² Tācū'l-luĝa, Arapça sözlük DĪA C. 39, s. 356

ğurān^u *ğurāb*^{3679/007} vezninde. Bir mevdi‘ adıdır.

al-ğarinu *katif* vezninde. da‘îf ve zebūna dēnür.

al-ğaran^u *fethateynle* hamîr tekne içre kuruyup^{3679/008} kalmak ma‘nâsınadır. **yukālu** *ğarana’l-‘acînu ‘ala’l-ğarvî ğaranâ min al-bâb al-râbi’i izâ yabisa [= Hamur kurduğunda “ğarana’l-‘acînu” denir.]*

al-ğazna^{tu} *ğaynıñ* fethi ve *zâ-yı* mu‘cemeñiñ^{3679/009} sükūnuyla. **Kâbil** civarında bir belde adıdır ki bi’l-cümle bilâdın *enzeh* ve *evsa*‘ıdır S u l t â n M a ğ m ü d Ğ a z n e v î ‘nıñ pâyitahtı idi.

al-ğaznayāni^{3679/010} *ğaynıñ* ve *nūmıñ* fethiyle. **Māverā’ ün-nehir’de** bir karye adıdır.

al-ğasn^u *ğaynıñ* fethi ve *sîniñ* sükūnuyla. Ağızda nesne^{3679/011} çiynek ma‘nâsınadır. **yukālu** *ğasana’ş-şay’a ğasnân min al-bâbi al-avvali izâ mağağahu [= Birinci babd. Bir şeyi yutarsa “ğasana’ş-şay’a” denir.]*

al-ğusn^u *ğaynıñ* dammiyla. Da‘îf ve zebūna^{3679/012} dēnür.

al-ğusna^{tu} *ğurfâ* vezninde. Ve **al-ğusnâ**^{tu} *fusât* vezninde. Saç belügüne dēnür, cem‘i *ğusan* gelir, *şurud* vezninde.^{3679/013} **yukālu** *ğusnatun min al-şari va ğusnātun ay haşlatun [= Şiirde bir özellik olduğunda “ğusnatun min al-şari” denir.]*

al-ğisân^u *kitâb* vezninde. Pöstekîden yapılmış kaftāna dēnür ki Şıbyān-ı^{3679/014} ‘Arab giyerler.

al-ğusân^u *ğurābu* vezninde. Nihâyet-i kalb ve ğâyet-i nefis ma‘nâsınadır. **tağūlu** *lağad ‘alimtu anna zalika min gusnânin*^{3679/015} *kalbika ay akşâ kalbika va ğâyati nafsika [= Nefsinin derinliklerinde ve kalbinin en uzak köşesinde olduğunda “gusnânin” denir.]*

al-ğassân^u *şaddādu* vezninde. Ve **al-ğaysân**^u *kaysân* vezninde. Cüvânlık hengâmıñ^{3679/016} *hiddet* ve *kuvveti hâletine* dēnür ki *şa’b* ve *tağil* işleriñ medârı iktidârıdır bu ‘alâka ile bir adamı sen o işiñ adamısı^{3679/017} degilsin dēyecek yerde, *mâ anta min ğassânihi va ğaysânihi dërler lasta min ricâlihi* ma‘nâsına ve *ğassân* bir şu ismiydiki aña Ezz kabîleşinden^{3679/018} bir tâ’ife nâzil olmağla ol şuyâ nisbetle anlara *ğassân* ıtlâk olındı, *B e n ü C e f n e* dedikleri âli mulûk anlardandır^{3679/019} ve ba‘dılar ‘indinde *ğassân* mahşûş bir kabîleşiniñ ismidir.

al-ğassāniyy^u yā-yı nisbetle pek güzel ve dilber adama dēnür, *tarāvet-i* ^{3679/020}. *şebāba* mensūbdur. **yuḳālu** *huva ğassāniyyun ay camīlun ciddān [= O çok güzel bir delikanlı olduğunda “ğassāniyyun” denir.]*

al-ağsān^u hemzenin fethiyle. İnsanın ahlāk ve seciyelerine ^{3679/021}. dēnür. **yuḳālu** *fulānun ‘alā ağsānin min abīhi ay ‘alā ḫalā’iki [=Tıpkı babası gibi olduğunda “ağsānin min abīhi” denir.]* Ve eski esvāba dēnür. **yuḳālu** *tiyābun ağsānun ay ahlāk [= Elbiseler eski olduğunda “tiyābun ağsānun” denir.]* ^{3679/022}.

al-ğaysāna^{tu} *kaysāna* vezninde. Ter ü taze ve nāzik-beden maḥbūbeğe dēnür. **yuḳālu** *cāriyatun ğaysānatun ay nā’imatun [=Cariye yumuşak ve taze olduğunda “cāriyatun ğaysānatun” denir.]*

al-ğaşn^u *ğaynı* ^{3679/023}. fethi ve *şîn-i* mu’cemenin sükūnuyla. Degnekle; yāhūd kılıçla urmak ma’nāsınadır. **yuḳālu** *ğaşanahu ğaşnān min al-bābi al-tānî* ^{3679/024}. *izā đarabahu bi’l ‘asā av bi’s-seyfi [= İkinci babda. Kılıçla veya deynekle vurduğunda “ğaşanahu” denir.]*

al-ğuşāna^{tu} *tumāma* vezninde. Ḥurmā kesildikten sonra dalların diplerinde kalan başağa ^{3679/025}. dēnür.

al-tağaşşun^u *tafa ‘ul* vezninde. Suyun üzerine tavar fişkısı çökmekle murdārlanmak ma’nāsınadır. **yuḳālu** *tağaşşana* ^{3679/026}. *almā’u izā rakibahu’l ba’ru fi ğadīrin va naḥvihi [= Su mahzeni veya benzeri yerlerde bulunan suların üzerini hayvan dışkısı kapladığında “tağaşşana” denir.]*

al-ğuşn^u *ğaynı* dammi ve *şādın* sükūnuyla. Ağacın dalına ve şāhına dēnür ^{3679/027}. incesine ve kalınına itlāk olunur. Küçüğüne *ğaşana* dēnür ki maḥşuşdur cem’i *ğuşūnu* ve *ğişana* gelür ^{3679/028}. *inaba* vezninde. Ve *ağsān* gelür.

al-ğasn^u *ğaynı* fethiyle. Ağacın dalını bir adam kendüye toğrı çekmek ma’nāsınadır. ^{3679/029}. **yuḳālu** *ğaşana’l-ğuşna ğaşnān mil al-bāb al-tānî izā maddahu ilayhi [= İkinci babda. Dalı kendine çektiğinde “ğaşana’l-ğuşna” denir.]* Ve bir nesneyi aḫz eylemek; yāhūd kaṭ’ eylemek ma’nāsınadır. ^{3679/030}. **yuḳālu** *ğaşana’ş-şay’ a izā aḫazahu av kaṭa’hu [= Bir şeyi aldığında veya kestiğinde “ğaşana’ş-şay’a” denir.]* Ve bir adamı işinden men’ ve şarf eylemek ma’nāsınadır. **yuḳālu** *ğaşana fulānān ‘an ḫācatihî* ^{3679/031}. *izā tanāhu va kaffahu [= İhtiyacı olanı geri çevirir veya reddederse “ğaşana” denir.]*

zu’l-ğuşni *Benū Süleym* harrasında bir vādî ismidir.

abū'l-ğuşni D u c a y n b . T ā b i t b . D u c a y n nām ^{3679/032}. kimsenin künyesidir. *Cuḥā* nām kimsenin künyesi degildir; nête kı C e v h e r î ⁵³ öylece vehm eylemiştir ve ba'dıları künyesidir dēdiler ^{3679/033}. *Ş ā r i ḥ* dēr kı bu şüretde Cevherî'ye isnād *vehm-i ġarā'* ibdendir *ma'zalıke cuḥā* māddeşinde bu kavle münākıd tebt eylemiştir. ^{3679/034}. Ve *Cuḥā'* Arabların N a ş r ā ' d d î n Ḥ v ā c e 'sidir.

al-iğşān *hemzenin kesriyle*. Ve **al-tağşîn^u** *taf'ıl* vezninde. Üzüm ^{3679/035}. salkımının dāneleri büyüme ma'nāsınadır. **yukālu** *ağaşana'l-'anḳūdin va ġaşana izā kabura ḥabbahu [= Salkım ve taneler büyüdüğünde "ağaşana" denir.]*

al-ağşan^u *aḥmar* vezninde. Kıyruğında ^{3679/036}. şakar olan öküzē dēnür. **yukālu** *tavrun ağaşanun izā kāna fī zanabihi bayāḍun [= Öküzün kıyruğunda beyazlık olduğunda "tavrun ağaşanun" denir.]*

ğuşnun *ğaynın dammiyla*. Ve **ğuşaynun** *zubayr* vezninde. ^{3679/037}. *Esāmî-i'nās* dandır.

al-ğadn^u *ğaynın fethi* ve *dād-ı* mu'cemenin sükünuyla. Bir adamı işinden alıkoamak ma'nāsınadır. **yukālu** ^{3679/038}. *ğadanahu ġadnān min al-bābi al-tānî va al-avvali izā ḥabasahu va 'āḳahu va nāḳatu [=İkinci babda. Onu engellediğinde ve mani olduğunda "ğadanahu" denir.] Nātāmām* yāvırı düşürmek ma'nāsınadır. **yukālu** *ğadanat* ^{3679/039}. *a'n-nāḳatu bi valadihā izā al-ḳathu li ġayri tamāmin va ġadnun [= Eğer deve yavrusunu hamileliğini tamamlamadan dışarı attığında "ğadanat" denir.] Eṭvābdā* ve deri ve zerre maḳūleşinde olan büklimē ve bükündiyē dēnür. Şiken ^{3679/040}. ma'nāsına fethateynle de cā'izdir. Cem'î *ğudūn* gelür. **yukālu** *ğadana't-tavba va'd-dara' va ġudūnahu va huva't-taṭannā va't-takassur va ġudūnu'l uzuni [= Elbise veya zırh kırıldığında ve büküldüğünde "ğadana" denir.]* ^{3679/041}. Kulakda olan bükümlere ve kıvrımlarā dēnür ve *ğadnun rancun va'ana' unva ta'abun* ma'nāsınadır. **taḳūlu** *lakītu minhu ġadnān ay'anā'un [3_680]* ^{3680/001}. *vata'abā [= Ondan yorgunluk çektiğinde "lakītu minhu ġadnān" dersin.]*

al-tağđîn^u *taf'ıl* vezninde. Bu daḳı nāḳā nātāmām yāvırı düşürmek ma'nāsınadır. **yukālu** *ğadđanat al-nāḳatu bi-ma'nā ġadanat [= Deve yavrusunu düşürdüğünde "ğadđanat" denir.]*

al-ğidān^u ^{3680/002}. *kitābu* vezninde. Ma'nāyi mezbūrdan isimdir, nāḳanın nātāmām yāvırı düşürmesine dēnür.

al-muğādāna^{tu} *mufā'lā* vezninde. ^{3680/003}. Bir kimşeye işāret dımında göz kıpmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ğādāna 'aynahu izā kāsarahā va ḳālafî'l-asāsi ġādānal*

⁵³ Ebū Nasr İsmail b. Hammād el-Cevherî, DİA, C. 7, s. 459

mar'atu izā gāzalahā ^{3680/004}. *bi-mukāsarati'l 'aynayni* [= Kadına baka baka kadının gözünü kaçırttığında, kur yaptığında “gāđana ‘aynahu” denir.]

al-ađđan^u *aħmar* vezninde. Ĥulķı ve māder-zād olarak dā'imā gözini kıpan adama dēnür kī kıpık gözlü ^{3680/005}. ta'bir olunur; yāħūd bir adama 'adāvet yā kibir ve nahvet cihetiyle gözünü çok kıpan adama dēnür. **yuķālu** *raculun ađđanun ay kāsarun* ^{3680/006}. 'aynahu ĥilķatan av 'adāvatan av kibrān [= Birinin terbiyesinden veya korkusundan birinden gözünü kaçırmasına “raculun ađđana” denir.]

al-ğaln^u *ğaynıñ fethi* ve *lāmıñ sükūnuyla*. Oğlānıñ delūķanluluđı çabuk zuhūriyle az vaķitde ^{3680/007}. yāl ü bāl şāħibi olmak ma'nāsınadır. **yuķālu** *ğalana'l-şabābu ğalnān min al-bābi al-avvali izā ğalā* [= Birinci babda. Delikanlılık çoştuğunda “ğalana'l-şabābu” denir.]

al-ğuluvān *dammeteynle*. Yigitliđiñ ^{3680/008}. ve sā'ir nesneñiñ evā'il hengāmına dēnür kī ātiş gibi tünd ve tizliği vaķtidir. **yuķālu** *ğuluvanu'ş-şebābi va al-āmri ay ğuluva' ihi* [= Gençlik veya bir şey çoştuğunda “ğuluvanu'ş-şebābi” denir.]

al-ğamn^u ^{3680/009}. *ğaynıñ fethi* ve *mimiñ sükūnuyla*. Deriyi yumuşayup tüyi yolınmak için kireçleyüp yere gömmek ma'nāsınadır. ^{3680/010}. Kezalik ĥurmā korığını nağıc bulmak için toprağa gömmek yā bir nesneyle örtüp bāsırmak ma'nāsınadır. **yuķālu** *ğamana al-cilda* ^{3680/011}. av al-busra ğamnān min al-bāb al-avvali iza ğamalahu [= Birinci babda. Hurma çekirdeğini gömdüğünde “ğamana” denir.] Ve bir adamı terletmek için üzerini etvābla bürimek ma'nāsınadır. **yuķālu** *ğamana fulānān* ^{3680/012}. izā alkā 'alayhi tıyābahu liya'raķa [= Bir adamın terlemesi için üzeri örtüldüğünde “ğamana” denir.]

al-ğamîn^u *amîr* vezninde. Yere gömülmüş deriyē ĥurmā korığına dēnür.

al-ğumna *ğurfā* vezninde. ^{3680/013}. İsfidāç ismidir kī üstübeç dedikleridir ve kızılçaya dēnür kī nisvān yüzlerine sürüp reng-āmiz ederler

al-inğimān^u ^{3680/014}. *infi'āl* vezninde. Yer altında nihān ve nā-bedîd olmak ma'nāsınadır. **yuķālu** *ğumina fi'l-arđi' alā'l-machūli fānğamana ay udħila fihā* ^{3680/015}. fatağayyaba [= Yere çakıldığında ve toprağın içinde kaybolduğunda “ğumina fi'l-arđi” denir.]

banū'l-ğumnā *buşrā* vezninde. Ĥırā memleketinde bir cemā'atdir.

al-ğunna^{tu} *ğaynıñ dammı* ve *nūnuñ teşđidiyle*. Genizden ^{3680/016}. gelen şavta dēnür kī tekellümdē küçük dilden berü genize çekilüp gelen şavtdan 'ibāretidir. Ba'dı kimsede ĥulķi olur. ^{3680/017}. Ve minhu **yuķālu** *a'n-nūnu aşadda ğunnatan va huva carayānu'l-kalāmi fi'l-lahāti ya 'ā şavtun min kabli'l-ħayāşmi* [=Nun'un

*gunnesi ondan daha şiddetlidir gunne ise damakta sesin akışına denir yani genizden konuştuğunda “gunnatun” denir.] Mü’ellifin ta’rifi müsāmahāya mebnîdir ^{3680/018}. ve Y a z î d b . a l - A ‘ v a r taşların āvāzesinde ya’nî çınlamasında dağı isti’māl eyledi murād iş bu beytinde isti’māl eyledigidir. ^{3680/019}. * izā ‘alā şavānuhu arinnā * yar ma’uhā va alcandalu al-ağannā * Mütercim dër kî *gunne* ehli tecvîd ‘indinde şıfâtı hurūfdandır ba‘dılar ^{3680/020}. harfden ‘addî mecāzdir; zîrā idgām ikiye munkasımdır evvelkisi idgām *bilā gunne*dir kî *tenvîn* ve *nûn-ı sâkinê lāma* ve *rāya* idgām ^{3680/021}. olındıkda *gunnesiz kırā*’ at olunur. *min ladunhu va min rabbi rahîm* gibi ikincisi *idgām-ı bila gunne* dir kî *tenvîn* ve *nûn-ı sâkinê yenmû* ^{3680/022}. harflerinden birine idgām olındıkda *gunneyle kırā*’ at olunur; lakin halef *yā*’ ve *vāvdā gunne* eylemez*

al-ğann^u ğaynıñ fethiyle. Genizden ^{3680/023}. söyler olmak ma’nāsındır. **yukālu** *ğanna’l-raculu ğunān min al-bāb al-rābi’i izā takallama min kabli’l-hayşūmi* [= Dördüncü babda. Adam genizden konuştuğunda “ğanna’l-raculu” denir.] Ve bir mahallin ağaçları çok ^{3680/024}. olmak ma’nāsındır kî sinek āvāzelerinin ketretinin müstelzimidir. **yukālu** *ğanna’l-vādiyu izā katūra şacaruhu* [=Vadinin ağaçları çoğaldığında “ğanna’l-vādiyu” denir.] Ve hurmā ağacı yetişmek ^{3680/025}. ma’nāsındır. **yukālu** *ğanna’l-nahlu izā adraka* [= Hurma ağaçları olgunlaştığında “ğanna’l-nahlu” denir.]

al-ağann^u genizden söyleyen adamağ dënür. **yukālu** *raculun ağanna ay yatakallam min hayāşîmihi* [= Adam genizden konuştuğunda “raculun ağanna” denir.] ^{3680/026}. Ve hazîn hazîn rikkatle genizden meler olan āhūyağ dënür. **yukālu** *zabyun ağannu izā kâna yahrucu şavtuhu min hayāşîmihi* [= Genizden meleyen ceylan yavrusu sesini burnundan çıkardığında “zabyun ağanna” denir.] Ve C e v h e r î ’ n i ñ ^{3680/027}. *tayraq* vasıfla *tayrun ağannun* ‘ibāreti ğalağdır mütercim dër kî *zâhiren tuğyān-ı kalem-i nasih* dir kî *zabyun* yerineğ *tayrun* yazmışdır ve *ağanna* nübüvvet ^{3680/028}. iddi’ā eden T a l h i ğ a ’ nıñ havādârlarından bir şahış idi.

al-iğnām hemzenin kesriyle. Gunneyle iki ma’nāyı ahîrde ^{3680/029}. mürādifdir. **yukālu** *ağanna’l-vādiyu va al-nahlu bi-ma’nā ğanna* [= Hurma ağaçları ses çıkardığında ve vadi çınladığında “ağanna” denir.] Ve sinek vızırdamak ma’nāsındır. **yukālu** *ağanna’l-zubābu izā avvata* [= Sinekler ses çıkardığında “ağanna’l-zubābu” denir.] Bir adamın ^{3680/030}. şecerinin dallarını yeşertmek ya’nî ‘nimetini ve sâz ve sāmān ve devletini *mutırrān* ve *firāvān* eylemek ma’nāsınağ müsta’meldir; zîrā dallar ^{3680/031}. *mutırrān* olıncağ rüzgār esdikçe *gunne*den hâli olmaz. **yukālu** *ağanna’l-lahu ğaş’anahu ay ca’lahu nādīrān* [= Allah onun dalını yeşertsin soyunu devam ettirsin manasına “ağanna’l-lahu ğaş’anhu” denir.] Ve tulum tölmeğ ma’nāsınağ ^{3680/032}. müsta’meldir kî *gunneyi*

mücibirdir. **yuḳālu** aḡanna's-siḳā' izā imtalā' [= Bakraç dolduğunda "aḡanna's-siḳā'" denir.]

al-taḡnîn^u taf'ül vezninde. Bir adamı genizden söyler kılmak^{3680/033}. ma'nāsınadır ki dimāḡına çarar işābetinden neş'et eder. **yuḳālu** ḡananahu izā ca'lahu aḡannin [= Genizden konuşmasına neden olduğunda "ḡananahu" denir.]

al-ḡannā' darrā' vezninde. Aḡanna lafzından^{3680/034}. mü'enneḡdir ve ehl ve sükkān ve 'imāret ve bünyānı firāvān ve şen ve ābādān ḳaryeḡe ıtlāk olunur. **yuḳālu** ḳaryatun ḡannā'un ay cummatu'l-'āhli^{3680/035}. va'l-bünyāni [= Köyün binaları ve sakinleri çok olduğunda "ḳaryatun ḡannā'un" denir.] Ve çayı ve çimeni vāfir bāḡçaya ve murḡ-zāra dēnür; yāhūd çayırları ve otlakları pek şık ve şārmaşık olmaḡla^{3680/036}. yel uğradıkda ḡāşırdsı olmayup dırlayup hārıdar gibi āvāz eyleye. **yuḳālu** ravdatun ḡannā'un ay al-ḳatiratü'l-'uşbi av tamurru^{3680/037}. a'r-rīhu fihā ḡayra şāfiyati'l-şavti li-keḡāfeti 'uşbihā [= Otun çokluğundan dolayı rüzgarların o bahçeden geçerken rüzgarların sesinin deḡiştiḡinde "ravdatun ḡannā'un" denir.]

al-ḡunān^u gurābu vezninde. Sinek vızırdsına dēnür. **yuḳālu** aḳlaḳanī^{3680/038}. ḡunānu al-zubāba ay şavtuhu [= Sineklerin sesi beni rahatsız ettiḡinde "aḳlaḳanī ḡunānu al-zubāba" denir.]

al-taḡavvun^u tafa'ul vezninde. Ma'aşî ve āḡāmē ısrār ve tühallük eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu** taḡavvan al-raculu^{3680/039}. izā aşarra 'alā'l-ma'aşî [= Adam haramlarda ısrar ettiḡinde "taḡavvan al-raculu" denir.] Ve cenk ve ḳitāle ikdām eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu** taḡavvana fi'l-ḡarbi izā aḳdama dāhirān [= Savaşta ilerlediḡinde "taḡavvana fi'l-ḡarbi" denir.] Tūlāḡisi^{3680/040}. mahcürdur

al-ḡayn^u 'ayn vezninde. Hurūf-ı hecādan bir ḡarfdır mechūrādan ve hurūf-ı müsta'liyēdendir. Maḡrecî a'lāy-ı^{3680/041}. ḡulḡdandır, telaffuzunda ifrāḡa mü'eddî ḡarḡara ve ihfāya müntehā olur. Vechle taḡḳik maḡrecinde ihmāl olunmamaḡ [3_681]^{3681/001}. münāsibdir. Belki beyān ve izḡarında ḡāy mu'cemē maḡūleşi ḡarfden temiz ve taḡlîşinde ihtimām ve diḡḳat olunmaḡ lāzımdır.^{3681/002} Ve ḡarf-i mezkūr zā'id ve ḡarf-i sā'irē bedel vāki' olmaz ve ḡayn maşdar olur şuşmaḡ ma'nāsına. **taḳūlu** ḡanat aḡayana ḡaynān^{3681/003}. izā 'aḡaşa [=Deve susadıḡında "ḡanat" denir.] Ve pek şuşuzluḡdan yūrek yānmaḡ ma'nāsınadır. **yuḳālu** ḡānat al-ibilu ay ḡāmat [=Deve sustuḡunda "ḡānat" denir.] Ve ḡaynun buluda dēnür ḡaymun ma'nāsına^{3681/004}. ve örtmek ve ḳaplamak ma'nāsınadır. Ve minhu **yuḳālu** ḡayna 'alā ḳalbihi 'alā'l-machūli ḡaynān ay taḡaşşathu'l-şahvatu av ḡuttā 'alayhi va ulbisa^{3681/005}. av ḡuşiyā 'alayhi av aḡāḡa bihi'r-rayn [=Şehvet onu kapsadıḡında veya onu örttüḡünde

veya onu giydirdiğinde veya onu bir şeyle büründürdüğünde veya şüphe onu sardığında “ğuyina ‘alā kalbihi” denir.] Ve gönül bulanup ğaşıyān gelmek ma‘nāsınadır. **yukālu** ğānat nafsî ay ğatat [=Nefis bıkkın olduğunda “ğānat” denir.]

al-ğayna^{tu} *tamrā*^{3681/006.} vezninde. Bir ard ismidir ve şusuz yerdē olan ağaçlığa dēnür ve koralığa eger şulu yerdē olursa ğayda dēnür^{3681/007.} ve **Şām**’da ve **Yemāmē**’de bir mevdi‘ adıdır.

al-ğiyna^{tu} ğaynıñ kesriyle. Yaradan akan şarı şuya dēnür. Kezalik meyitden ve cîfeden^{3681/008.} akan şarı şuya dēnür.

al-ğaynā^u *hamrā*’u vezninde. Yaprakları firāvān olan tāb ve tarāvetlü ağaca dēnür. **yukālu** şacaratum ğaynā’un^{3681/009.} ay hađrā’un [=Yeşil ağaca şacaratum “ğaynā’un” denir.] Ve bir kıyu adıdır.

al-ğaynā *elif-i* maşşüre ile tebîr nām tağıñ kalasına dēnür ve tebîr nāmında yedi tağ olmağla^{3681/010.} ğaynā anlarıñ birisiniñ ismidir.

al-iğyān^u *hemzēniñ* kesriyle. Aşlı üzere bu dañı örtmek ve kaplamak ma‘nāsınadır. **yukālu**^{3681/011.} *ağyana ‘alā kalbihi ‘alā binā’i’l-maf’ūli bi-ma’nā ğayana kāla’l-şarihu va minhu al-ħadıtu* [=Kalbini kapladı. Şarih der ki bu kelime şu hadiste de geçer.] * *innahu la yuğānu ‘alā kalbî hattā istağfarāllahā*^{3681/012.} *fî’l-yavmi sab’ina marratin*⁵⁴ [=Kalbimi sıkıntı kaplar ve Allah’a günde yetmiş kez istiğfarda bulunurum.]* burada ğayene kalbi şeriflerî ba‘dan *ħasbü’l-beşerîyyē* umūr-ı dünyevîye iştiğalden kināyedir; *zîrā*^{3681/013.} kalb-i enverleri müdāme istiğrāk üzre olur idi *ağyānen* ba‘dı mühimm olan emr-i dünyevîye inşirāfını paslanmak ile^{3681/014.} ta‘bir buyurdılar

al-iğāna^{tu} *ikāmā* vezninde. Bulud havā yüzini bütün bürimek ma‘nāsınadır. **yukālu** *ağāna’l-ğaynu’l-samā’*^{3681/015.} ay *albasahā* [=Sema buluta büründüğünde “ağāna” denir.]

al-ğāna^{tu} yay kirişiniñ ucında olan halkaya dēnür ve mağribde bir belde adıdır.

farğāna *fāniñ* fethiyle.^{3681/016.} ‘Acem bilādından bir belde.

al-ğîn^u ğaynıñ kesriyle. Bir mevdi‘ adıdır, havāsı vaħîm olmağla ğummāsı pek çok olur her kim^{3681/017.} oraya vağ’-ı kadem eylesē hemān ‘arığ olmağla pek enîs ve hem-dem haqqında * *ānasa min ğummā al-ğîni* [=Sıkıntının ateşine dost olmuştur.] * meṭel olmuştur.

⁵⁴ “ Şurası muhakkak ki bazen kalbime gaflet çöker ancak ben Allah’a günde yüz kez istiğfar ederim. Müslim, Zikr, 41. Ebū Dāvud, Şalat, 361.

al-ağyana ^{3681/018.} *aḥmar* vezninde. Uzun nesneye dēnür. **yukālu** *şay'un ağyanun ay tavīlun* [=Bir şey uzun olduğunda “ağyanun” denir.]

zū-ğānin Yemen 'de bir vādî adıdır. [3_886]

faşlu'l-ğayni'l-mu'camat

al-ğabyat^u ^{3886/025.} *al-yā-î*; *ğayn*ın fethi ve *bān*ın sükūnuyla. Azça yağmura dēnür, 'alā *ḳavlin* birden ^{3886/026.} *şağanaḳlı* yağın yağmura dēnür. **taḳūlu** *aḥazatnā ḡabyatun ay maṭaratun ḡayru kaṭīratin av a'd-duf'atu's-şadīdatu va mutatābi'ān* [=Bizi şiddeti çok olmayan bir yağmur ıslattığında “aḥazatnā ḡabyatun” dersin.] Dökülen çok ^{3886/027.} *şuyā* dēnür. Ve mütetābi'ān urulan *ḳamçiyā* dēnür. Bunların mecmū'unda isimdir ve ism-i maşdar daḫı olur. Ve *ḡabyatū't-turābi* ^{3886/028.} *topraḡın havāya tozūp çıkan tozına* dēnür. Ve *ḡabyā nābedīdliḡe* dēnür. *Ḡaybet* ma'nāsınadır. **yukālu** *cāū 'alā ḡabyati's-şamsi* ^{3886/029.} *ay ḡaybathā* [=Güneş batarken geldiğinde “cāū 'alā ḡabyati's-şamsi” denir.]

al-ğabā 'aṣā vezninde. Bu daḫı havāya āḡūb çıkan toza dēnür.

al-ğabyā^{'u} *ḥamrā'u* vezninde. Şarmaşık çitliḳı ^{3886/030.} ağaçlara dēnür. **yukālu** *şacaratum ḡabyā'un ay multafatum* [=Ağacın dalları birbirine karıştığında “şacaratum ḡabyā'un” denir.] Ve **yukālu** *ḡuşnun ağba* [=Ağacın dalları çok olduğunda “ḡuşnun ağya” denir.]

al-taḡbiya^{tu} *tā'diyātu* vezninde. Örtmek ma'nāsınadır. **yukālu** *ḡabāhu* ^{3886/031.} *izā satarahu* [=Onu örttüğünde “ḡabāhu” denir.] Ve başdan saçın mecmū'nı kesmek ma'nāsınadır. **yukālu** *ḡaba's-şa'ara izā ḳaşarahu va isti'salihu* [=Saçını dibinden kestiğinde “ḡaba's-şa'ra” denir.]. al- vāvî;

al-ğabā ^{3886/032.} 'aṣā vezninde. **al-ğabāva**^{tu} 'adavāhu vezninde. Bir kimse künd *zihin* ve belīd olmaḡla fehim ve fiṭnatdan *ḳaşır* olmak ma'nāsınadır. ^{3886/033.} **yukālu** *ḡaba al-raculu's-şay'a va 'anhu ḡabān va ḡabāvatan min al-bābi al-rābi 'i izā lam lam yaḫṫin lahu* [=Dördüncü babda. Adam bir şeyi hatırlamadığında “ḡaba al-raculu's-şay'a” denir.] Ve bir nesne mestūr ve maḫfî olmak ma'nāsınadır. ^{3886/034.} **yukālu** *ḡaba'a aş-şay'u minhu izā ḫafīya* [=Bir şey gizlerse “ḡaba'a aş-şay'u” denir.]

al-ğabiyy^u *ḡaniyyu* vezninde. Zihni ağır belādetlū adamā dēnür *ḳi zekî* ve *zîrek* muḳābilîdir.

al-ğabva^{tu} ^{3886/035.} *ḫaṭvātu* vezninde. Ve **al-ğubuvva**^{tu} *futuvva* vezninde. Ve **al-ğubiyy**^u *şulīyyu* vezninde. *Ḡaflet* ma'nāsınadır. **yukālu** *fīhi ḡubuvvatun va*

ğabvatun va ğabbā ^{3886/036.} *ay ğaflatun [=Adamda katillik olduğunda “fihi ğubuvvatun” denir.]*

al-ğabā^u *samā*’u vezninde. Gizlüce arda dênür. *al-yā-î*;

al-ğātiya^u *tā-i favkıyya* ile *’ātiya* vezninde. Bön ve oğuz ^{3886/037.} *hātūna* dênür. *yukālu imrā*’atun *ğātiyatun ay balhā*’u [=Kadın akılsız olduğunda “imrā’atun *ğātiyatun*” denir.]. *al- vāvî*;

al-ğutā^u *tāyi mütellete* ile *ğurāb* vezninde. Ve **al-ğuttā**^u *zunnār* ^{3886/038.} vezninde. Şu yüzinde olan ve seyl şuyı getirdiği *hār* ve *hāşākā* ve köpüğe ve seyl şuyına karışmış yaprak maķūleşine ^{3886/039.} dênür, *kāla fi*’l-*esāsi yukālu fulānin mālahu ğuttā*’un va *ğuttā*’un va *’amiluhu habā*’un va *sa’yihu cafa*’un [= Malın, gayretin ve işin heba olduğunda “*ğuttā*’un” denir.]

al-ğatv^u *haşvu* vezninde. Bir yerde *ğuttā*’ ^{3886/040.} çoğalmak ma’nāsınadır. *yukālu ğatā*’l-*vādî yaġtū ğatvān izā kaṭura fihi*’l *ğuttā*’u [=O vadide otlar çoğaldığında “*ğatā*’l-*vādî*” denir.]. *al-yā-î*;

al-ğaty^u *ğatvu* vezninde. Ve muradifidir. *yukālu* ^{3886/041.} *ğata*’l-*vādî yaġtî ğatīyān bi-ma*’nā *ğatā ğatvan* [=Sel suyundan sonra kalan çerçöp tortuya “*ğata*” denir.] Ve seyl şuyı mer’āyı bozup biri birine katmağla ħalāvetini gidermek ma’nāsınadır. [3_887] ^{3887/001.} *yukālu ğatā*’l-*saylu al-marta*’ *izā cam*’a *ba*’*duhu ilā ba*’*din va aḫaba ħalāvatahu* [= Sel otağı birbirine kattı, güzelliğini götürdüğünde “*ğatā*” denir.] Ve hılt-ı kelām eylemek ma’nāsınadır. *yukālu ğata*’l-*kalāma* ^{3887/002.} *ğatīyān min al-bāb al-tānî va*’l-*rābi*’i *izā ħalaṭ ahum va davāb* [= İkinci babda. Sözü birbirine karıştırdığında “*ğata*’l-*kalāma*”.] Ve mavāşîyi; yāhūd nāsı birbirine katup herc ü merc eylemek ma’nāsınadır. ^{3887/003.} *yukālu ğata*’l-*māla avi*’n-*nāsa izā ħabaṭahum va ḍaraba fihim va ğata va ğatayāni* [= Malı insanların arasını karıştırdığında “*ğata*’l-*māla avi*’n-*nāsa*” denir.] Fethātlā. Gönül bulanmak ma’nāsınadır kî kıy’ ^{3887/004.} muķaddimeşidir. *yukālu ğatata*’n-*nafsu ğatīyān va ğatīyānān izā ħabuṭat* [= Nefis tiksindiğinde, bıkıtığında “*ğatata*’n-*nafsu*” denir.] Ve havā yüzi bulanup bulutlanmak ma’nāsınadır. *yukālu* ^{3887/005.} *ğatata*’s-*samā*’ u *bi*’s-*saḫābi izā ğayyamāt* [= Hava bulutlandığında “*ğatata*’s-*samā*’u” denir.]

al-iğtā^u *hemzenin kesriyle*. Bu dahı seyl şuyı mer’āyı bozup biri birine katmak ^{3887/006.} ma’nāsınadır. *yukālu aġtā*’s-*saylu*’l-*marta*’ *bi-ma*’nā *ğatā* [= Merayı sel bozduğunda “*aġtā*” denir.]

al-ğatā *aşā* vezninde. Yeryüzünde nebāt çoğalmak ma’nāsınadır. *yukālu* ^{3887/007.} *ğatīyat al-arḍu bi*’n-*nabāti ğatā min al-bābi al-rābi*’i *izā kaṭura fiḫā* [= Dördüncü babda. Merada ot aşırı çoğaldığında “*ğatīyat al-arḍu*” denir.]

al-ağtā *ağšā* vezninde. Arslana dēnür. al- *vāvî*;

al-ğudva^{tu} ^{3887/008.} *ğaynî*ñ dammı ve *dālî*ñ sükūnuyla. Sabāhıñ evvel vaqtine dēnür, bukrā ma'nāsınā. Fārisî'de bām-dād ve Türkî'de erken ^{3887/009.} ta'bir olunur. 'Alā kavlin *şalāt-ı fecr* ile *tulū*'-ı *şems* beyninde olan vaqte dēnür. **tağūlu** *ataytahu ğudvatan ay bukratan av mā bayna* ^{3887/010.} *şalāti facri va tulū* 'aş-şamsi [= Birinin yanına güneşle fecir arasında geldiğinde "ataytahu ğudvatan" denir.] *Ş ā r i ħ* dēr kî *ğudve* ve *bukrā* kelimeleriyle eger içinde oldığıñ günün şabāhı murād olur işe ^{3887/011.} münevven olmaz ve eger nekra murād olursa münevven olur. Ve *ğudva* lafzının cem'i *ğudā* gelür *müdye* ve *mudā* gibi. **al-ğadā**^{tu} ^{3887/012.} *haşātu* vezninde. **al-ğudya**^{tu} *ğunya* vezninde. Bunlarda *ğudve* ma'nāsınadır *ğadātu* kelimesinin cem'i *ğadavātun* gelür fethātlā. ^{3887/013.} Ve *ğudyeni*ñ cem'i *ğadayāt* gelür ve *ğadāyā*'u gelür ve *ğuduv* gelür, dammeteyle. Ve *vāvî*ñ teşdidiyle. Ve 'inde'l-ba'di *ğadāyā* *ğudyeni*ñ cem'i ^{3887/014.} degildir belki 'aşyā'u kelimesine müzāvece vechiyle isti'māl olunur. *Es kā'il-i mezbūr* *ğadāt* kelimesinden cem'i oldığına ^{3887/015.} zāhib olmuşdur.

al-ğuduvv^u *sumuvvu* vezninde. Ve **al-ğudva**^{tu} *ğurfā* vezninde. Bir yere şabāh vaqti gelmek şabāh vaqti gitmek ve bir işe şabāh ^{3887/016.} vaqti mübāşeret eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** *ğadā* 'alayhi *ğuduvvān* va *ğudvatan izā bakkara* 'alayhi [= Birinin yanına erken geldiğinde "ğadā 'alayhi *ğuduvvān*" denir.] *Ş ā r i ħ* dēr kî *ba'deħu tevessiq* olunup vaqitden ^{3887/017.} tecrîd ile rāh gibi ef'ālî nākışaya mülhak olmuşdur, *şāra* ma'nāsına müsta'meldir.

al-iğtidā^{'u} *ifti'āl* vezninde. *Ğuduvvu* ^{3887/018.} ma'nāsınadır. **yukālu** *iğtidā* 'alayhi *bi-mā'nā* *ğadā* 'alayhi [= Onun yanına erken geldiğinde "iğtidā 'alayhi" denir.]

al-muğādā^{tu} *mufā'alē* vezninde. Bir kimseye erkenden varmak ve bir işi ^{3887/019.} erkenden işlemek ma'nāsınadır. **yukālu** *ğādāhu* va *ğādī'l-amri izā bākarahu* [= İşe erken başladığında "ğādāhu" denir.]

al-ğad^u *ğaynî*ñ fethi ve *dālî*ñ taħfifiyle. Ertē güne dēnür kî ^{3887/020.} yarın daħı ta'bir olunur. Fārisî'de *ferdā* dēnür ve bunun aşlı *ğadū* idi. *Bi-lā* 'ivad *vāv* ħazf olndı nisbetinde *ğadiyyu* ^{3887/021.} ve *ğadaviyyu* dēnür, *itbātı vāv* ile.

al-ğādiya^{tu} şabāh vaqtinde peyda olan buluda; yāhūd yağmura dēnür.

al-ğadā^{'u} *samā*'u vezninde. ^{3887/022.} Şabāh ta'āmının ismidir cem'i *ağdiyēdir*. **tağūlu** *ağ'amnā* *ğadā'an ayta'āmu*'l-*ğudvati* [= Öğle yemeğini yediğinde "ağ'amnā *ğadā'an*" denir.]

al-tağaddā *tafa* ‘ul vezninde. Şabāḥ ^{3887/023}. ta‘āmı yemek ma‘nāsındır. **yuḳālu** *tağaddā al-raculu izā akala’l-ğadā’a* [= Adam öğle yemeğini yediğinde “tağaddā al-raculu” denir.]

al-ğadā ‘aşā vezninde. Tağaddā ma‘nāsındır. **yuḳālu** ^{3887/024}. *ğadā al-raculu ğadān min al-bābi al-rābi’i bi-ma’nā tağaddā* [= Dördüncü babda. Yemeğini yediğinde “ğadā al-raculu” denir.]

al-tağdiya^{tu} *tādiyā* vezninde. Şabāḥ ta‘āmı yedirmek ma‘nāsındır. **taḳūlu** ^{3887/025}. *ğaddaytuhu izā aṭ’amtahu al-ğadā’* [= Birine öğle yemeğini yedirdiğinde “ğaddaytuhu” denir.]

al-ğudyān^u *sukrān* vezninde. Dā’ima erken ta‘ām ekl eden adamaḡ dēnür, mü’ enneṭi *ğudyā’* dur.

abū’l-ğādiya ^{3887/026}. Y a s ā r b . S a b u ‘ı dēr kī şahābîdir.

al-ğādî arslāna itlāk olunur.

al-ğaddā^u *şaddādu* vezninde. İ b n - i K a ‘ a b dır kī ^{3887/027}. *ağyān-ı ‘arab’*dandır.

al-mağdā *mîmiṅ* ve *dālḡ* fethiyle. İsm-i mekândır, mü’enneṭi *mağadātun*’dur. Şol yere dēnür kī ḳavim andan şabāḥ vaḳtinde ^{3887/028}. rıḡlet édeḡer, kezalik vaḳti merḳūmda rıḡlet olunan yere dēnür; netē kī merāḡ ve merāḡa bunıṅ muḳābilidir. Bu münāsebetle muṭlaḳā ^{3887/029}. menşe‘ ve maşîrdē isti‘māl olundılar. Ba‘de bir veledıṅ pederineḡ müşābehet-i kāmilesinde isti‘māl eylediler; zîrā peder evlādıṅ aşlı ^{3887/030}. ve menşe‘i ve neseb ve aḡlākı ve şemā’ildē binnisbeḡ merci‘ ve maşîridir ve bu cihetle mecāz-ı bi-mertebeteyn olur. Ve minhu **yuḳālu** *mātaraka fulānun* ^{3887/031}. *min abîhi mağdā ve mağdātan va lā marāḡā va marāḡatan ay şabbahā* [= Babasının huyundan gelen tüm güzellikleri taşıdığında “min abîhi mağdā” denir.] Ya‘nî güyā kī cümlesini aḡz ve istîfā etmişdir

al-ğadaviyy^u ‘arabiyyu ^{3887/032}. vezninde. Gebeḡ ḡayvān ḳarındā olan yavrıya dēnür. ‘alā *ḳavlin* ḳoyun ḳısmınaḡ maḡşūşdur; yāḡūd faḡliṅ tutdurdıḡı dölē ^{3887/033}. muḳābil bey‘ olunan deveyeḡ ve sâ’ir ḡayvānaḡ dēnür; yāḡūd ḳoçuṅ tutdurdıḡı dölē muḳābil bey‘ olunan ḳoyunaḡ dēnür, ^{3887/034}. mü’ellifıṅ bimā yabā‘ av an yabtā‘ ḳavilleri müsāmaḡa üzerēdir ve lafz-ı mezbūr kelime‘-i nisbet olmaḡla güyā kī anlar ferdāyaḡ mensūblardır. ^{3887/035}. al- vāvî;

al-ğaziyy^u *zāl-ı* mu‘cemeyle. Ġaniyyu vezninde. Ve **al-ğazaviyyu** ‘arabiyyu vezninde. Ġadaviyyu ma‘nāsındır, bu şüretde ḡazāya ^{3887/036}. mensūb olur. Ve ḡaziyyu tāzeḡ ḳuzuyaḡ dēnür. Cem‘i ḡızā’u gelür, ḡaynıṅ kesriyle.

al-ğizā^u *kisā*'u vezninde. Me'kūlāt ^{3887/037.} ve meşrübâtdan bedeniñ nemā' ve kıvāmına medār olan şey'e dēnür. **yukālu** *a'ṭāhu ğizā'ahu va huva mābihi namā'u'l-cismi va kıvāmuhu* [= *Ona gıdasını, yiyeceğini verdiğiinde "a'ṭāhu ğizā'ahu" denir.*]

al-ğuzv^u ^{3887/038.} *ğuzvu* vezninde. Bir kimseye ğizā' vèrmek ma'nāsınadır. **yukālu** *ğazāhu bi-ğuzvihi ğuzvān izā a'ṭāhu'l-ğazā'a* [= *Ona gıdayı, yiyeceği verdiğiinde "ğazāhu bi-ğuzvihi" denir.*] Ve erkek devē ifşānını keserek ^{3887/039.} işemek ma'nāsına müsta'meldir. **yukālu** *ğaza'l-camalu bavlahu va bi-bavlihi izā қата'* [= *Devenin bevli kesik kesik geldiğinde "ğaza'l-camalu" denir.*] Ve devēniñ ifşānı kesilē kesilē gelmek ma'nāsınadır. ^{3887/040.} **yukālu** *ğazā bavlul-camali izā in қата'* [= *Devenin bevli kesildiğinde "ğazā" denir.*] Ve akmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ğazā a's-şay'a ay sāla* [= *Bir şey aktığında "ğazā" denir.*] Ve tiz tiz yürümek ma'nāsınadır **yukālu** *ğazā al-raculu* ^{3887/041.} *izā asra'a* [= *Hızlı davrandığında "ğazā al-raculu" denir.*] Ve tamardan kan revān olmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ğazā al-'irku izā sāla damān* [= *Damardan kan aktığında "ğazā al-'araķu" denir.*]

al-tağziya^{tu} *taf'ila* vezninde. Bu daħı ğizālandırmak [3_888] ^{3888/001.} ma'nāsınadır. **yukālu** *ğazzāhu bi-ma'nā ğadāhu* [= *Öğle yemeğini yedirdiğinde "ğazzāhu" denir.*] Ve beslemek ma'nāsına müsta'meldir. **yukālu** *ğazāhu izā rabbāhu* [= *Onu büyüttüğünde "ğazāahu" denir.*] Ve devē keserek işemek ma'nāsınadır. ^{3888/002.} **yukālu** *ğazzā'l-camalu bavlahu izā қата'qhu* [= *Deve bevletmeyi kestiğinde "ğazza'l-camalu" denir.*] Ve tamardan kan akmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ğazzā'l-'irka izā sāla damā'an* [= *Damardan kan aktığında "ğazza'l-'araķa" denir.*]

al-iğtizā^u *ifti'āl* ^{3888/003.} vezninde. **al-tağazza** *tafa'ul* vezninde. Ğıdālanmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ğazāhu fāğtazā va tağazzā* [= *Onu ğıdalandırduğında "ğazāhu" denir.*]

al-ğazā *aşā* vezninde. ^{3888/004.} Erkek devēniñ bevlinē dēnür.

al-ğazavān^u fethatla. Şevklü ve cümbüşlü ve oynak yügrük atā dēnür. Bed-zebān ve fāhiş ve dil-āzār ^{3888/005.} adamağ dēnür, mü'enneṭi *ğazavātadır.* Ve **Başraq** ile **Medîne** beyninde bir şuyun adıdır.

al-istiğzā^u bir adamı yere çalup hāk-sār eylemek ^{3888/006.} ma'nāsınadır. **yukālu** *istiğzāhu izā şar'ahu faşadda şar'ahu* [= *Bir adamın sırtını yere getirdiğinde ve onu bağladığında "istiğzāhu" denir.*]

al-ğāziyat^u Bedende bir tamarın adıdır.

al-ġāzî Gıdālandırıcı^{3888/007.} ve besleyici ma'nalarıdır; bu münāsebetle devāb ve mevāşîyi güzel besleyüp ri'āyet ve tımārında hāzîk adama ıtlāk olunur. **yukālu**^{3888/008.} *huva ġāzî mālin ay muşlihuhu ve sâ'isuhu [= Bir malı yönettiğinde ve idare ettiğinde "huva ġāzî mālin" denir.] al-yā-î;*

al-ġazā ġazavu vezninde. Ve mürādifidir. **taġūlu** ġazaytahu va ġazayā min al-bābi al-ṭānî^{3888/009.} *bi-ma'nā ġazavtuhu [= İkinci babda. Onu gıdalandırdığında "ġazaytahu" dersin.] Cevherî yā-î den daġı geldigini bilmekle inkār eyledi. al- vāvî;*

al-ġarvu ġaynıñ fethi ve rānıñ sükūnuyla.^{3888/010.} Bir nesne bir nesneye büsbütün muhkemçe yapışup kaplamak ma'nasıdır. **yukālu** ġarā al-samanu ġalbahu yaġrū ġarvān izā lazîka bihi^{3888/011.} va ġaṭṭāhu [= Kalbini şişmanlık sardığında "ġarā al-samanu ġalbahu" denir.] Ve bir nesneyi tutkalla yapışdırmak ma'nasıdır. **yukālu** ġarā'l-cilda bihi izā alşakahu bi'l-ġirā'i ve ġarvu [=Deriye cila maddesini yapıştırdığında "ġarā'l-cilda bihi" denir.] 'Ucub ma'nasıdır kî^{3888/012.} ta'accübdendir nete kî ġarvā daġı bu ma'nâyadır, *da'vā* vezninde. *yukālu la-ġarva min kazā va la-ġarvā ay la-'acab [= Şaşılacak bir şey değildir denir.]*

al-ġara 'aşā^{3888/013.} vezninde. Ve **al-ġirā'**^u *kisā'u* vezninde. Bir nesnedir kî kendisiyle bir nesne tılā olunur; yāhūd āġir nesneye yapışdırılır. Ba'dılar^{3888/014.} *dēdi kî bir nesnedir kî balıġıñ ġarnından zuhūr eden anuñla nesne yapışdırılır. Bunlar Türkî'de tutkal didikleridir kî iki^{3888/015.} dürlü olur; bir dürlüsü ġarā al-culūdi dēdikleridir kî hayvānıñ cildini mehir olınca tekrār tekrār ṭabḥ ve taşfiyeden sonra^{3888/016.} in 'iġād rütbesine gelince biri birine ġarblā hāşıl olan tutkaldır ve birisi ġarā al-semek dēdikleridir kî balıġ^{3888/017.} tutkalı dērler ġinzıru'l-baġru dēdikleri uzun burunlu balıġıñ emṭāliniñ cevfindē olur. Müncemid-i ruṭbetdir. Ve*

ġarā 'aşā^{3888/018.} vezninde. Küçük buzaġıya dēnür. Ve muṭlakā tāze veledē dēnür. Ve arıġ ve mehzül insāna ve hayvāna dēnür, ġarāt daġı dēnür,^{3888/019.} cem'i aġrā'u gelür. Ve ġarā güzellige dēnür. **yukālu** *bihi ġarā ay ġasuna [= Güzelliġi olduġunda "bihi ġarā" denir.]*

al-ġirā'^u *kisā'u* vezninde. Tutkalā dēnür kî zıkr olundu.^{3888/020.} Ve dābbesi olmayan adama dēnür. **yukālu** *raculun ġirā'un ay la-dābbata lahu [= Adamın hayvanı olmadığında "raculun ġirā'un" denir.]*

al-maġruvva^{tu} *maġruvva* vezninde. **al-maġriyya** *marmiyya* vezninde.^{3888/021.} Tutkalla yapışdırılmış yaya dēnür. **yukālu** *ġavsun maġruvvatun va maġriyyatun*

ay mulşakatun bi'l-ğarā'i [= Yay cilalandığında "kavsun mağruvvatun" denir.]

al-ğarā 'aşā vezninde. Ve **al-ğarā** 'u samā'u^{3888/022} vezninde. Bir nesneye pek hırşla düşkün olmak ma'nāsınadır. **yuğālu** ġarā bihi ġarān va ġarā'an min al-bābi al-rābi'i izā uvliā' [= Bir şeye dadandığında ve müptela olduğunda "ğarā bihi" denir.] Ve māya^{3888/023} ve mādde olan ayazma ve pınar mağūleşiniñ suyu şoğumak ma'nāsınadır. **yuğālu** ġarā al-'iddu izā barida maūhu [= Su kabındaki su soğuduğunda "ğarā al-'adda" denir.] Burada 'iddu^{3888/024} 'aynıñ kesriyledir.

al-iğrā'u hemzeñiñ kesriyle. Bu dañı bir nesneye düşkün olmak ma'nāsınadır. **yuğālu** uğrā bihi^{3888/025} 'alā'l-machūli izā uvliā' [= Bir şey vererek onu kandırduğunda "uğrā bihi" denir.] Ve bir adamı bir nesneye tergīb ve tañrışle kandırmak ma'nāsınadır. **yuğālu** ağrā fulānān bihi izā valla'hū [= Birini kandırduğunda "ağrā" denir.] Ve nās^{3888/026} aralığınā fitne ve ihtilāl ilkāsiyle biri birine kışkırtmak ma'nāsınadır. **yuğālu** ağrā baynahum al-'adāvata ay al-kāha ka-annahu'l-zakahā bihim [= Düşmanlığı onların arasından çıkardığında "ağrā baynahum al-'adāvata" denir.]

al-ğarvā^{3888/027} da 'vā vezninde. İsimdir bir nesneye düşkünlüğüne dēnür.

al-tağriya taf'ilā vezninde. Bu dañı bir nesneye pek hırşla^{3888/028} düşkün olmak ma'nāsınadır. **yuğālu** ġurrā bihi 'alā'l-machūli ay avla'a [= Bir şeye dadandığında "ğurrā bihi" denir.] Ve şıvamak ma'nāsınadır **yuğālu** ġarrāhu bihi izā talāhu [= Cilanın bir şeye sürüldüğünde "ğarrāhu bihi" denir.]

al-ğariyy'u^{3888/029} ġaniyyu vezninde. Güzele dēnür. **yuğālu** raculun va şay'un ġariyyun ay hasanun [= Bu adam veya şey güzel olduğunda "ğariyyun" denir.] Ve resim ve tarh ve bināsı hūb ve lañf binā^{3888/030} ve 'imārete dēnür.

al-ğariyyāni tetniye bünyesiyle. **Kūfe**'de iki binā'-ı meşhūrdur, mādde-i merkūmeden me'hūzdur.

al-muğārāt'u mubāhātu^{3888/031} vezninde. Ve **al-ğirā**'u kitālu vezninde. İki nesne beynine fāşıla vērmeyüp biri birine ulaşdırmak ve yanaşdırmak ma'nāsınadır. ^{3888/032} **yuğālu** ġārā bayna's-şay'a ayni izā vallā [= Düşmanları birbirine yaklaştırdığında "ğārā bayna's-şay'a ayni" denir.] Ve bir kimsē ile üngülük edüp lecüc ve cidāl eylemek ma'nāsınadır. **yuğālu** ġārā fulānān^{3888/033} izā laccahu [= Birinin önüne geçip tutuşturduğunda "ğārā fulānān" denir.]

al-ğurāvā ruğāmā vezninde. Köpüğe dēnür. rağavq ma'nāsınā; cem'i ruğāvādur. rāñıñ fethiyle.

ğariyya *ğaniyya* vezninde. ^{3888/034}. Bir mevdi' adıdır.

ğurayya *sumayya* vezninde. *Ğ a n î y y u* kabîlesi yurdunda bir şu adıdır.

ğurayy^u *sumayyu* vezninde. **Ece'** nâm cebel kurbında ^{3888/035}. bir şu adıdır. al- *vāvî*;

al-ğazv^u *ğaynı* fethi ve *zā*-yı mu'cemeniñ sükünüyla. Bir nesneyi irâde ve taleb eylemek ma'nâsınadır. ^{3888/036}. **yukâlu** *ğazāhu yağzūhu ğazvān izā arādahu va talabahu* [= Bir adamın yanına gitmeye kast ettiğinde "ğazāhu" denir.] Ve kaşd eylemek ma'nâsınadır **yukâlu** *ğazāhu izā kaşadahu* [= Bir adamın yanına gitmek istediğinde "ğazāhu" denir.] Ve takūlu *ğazvî kazā ay kaşdî* [= Amacım, gayem budur manasında "ğazvî kazā" dersin.] ^{3888/037}. Ve düşmanla cenk ve kıtāl eylemeğe gitmek ma'nâsınadır. **yukâlu** *ğazā al-'aduvvu izā sāra ilā kıtālihim va intihābihim* [=Düşmanla karşı karşıya geldiğinde onlarla karşılaştığında "ğazā al-'aduvvu" denir.]

al-ğazavāni fethātla. ^{3888/038}. Ve **al-ğazāvatu** *adāvq* vezninde. Bunlar da düşman üzere cenk ve kıtāl eylemeğe gitmek ma'nâsınadır. **yukâlu** *ğazā al-'aduvvu ğazvān* ^{3888/039}. *va ğazavānān va ğazāvatan izā sāra ilā kıtālihim va intihābihim* [= Onlarla savaşmak için yürüdüğünde ve onlara vardığında "ğazā al-'aduvvu" denir.]

al-ğazî *ğazve* eden adama dēnür, cem'i *ğuzzā* gelür *ğaynı* dammi ve *zā*-yı ^{3888/040}. müşeddedeniñ fethiyle. Ve *ğuziyyu* gelür *duliyyu* vezninde.

al-ğuziyyu *ğuniyyu* vezninde. İsm-i cemi' dir.

al-iğtizā^u *ifti'āl* vezninde. Bu dañı ^{3888/041}. kaşd eylemek ma'nâsınadır. **yukâlu** *iğtazahu izā kaşadahu* [= Onun yanına gittiğinde "iğtazahu" denir.] Ve bir adamı sâ'ir hem-dem ve aşhābları beyninden ihtiyār ve ihtişaş [3_889] ^{3889/001}. eylemek ma'nâsınadır. **yukâlu** *iğtazā bi-fulānin izā ihtaşşa bihi min bayni aşhābihi* [= Arkadaşlar arasından birini seçtiğinde "iğtazā bi-fulānin" denir.]

al-iğzā^u *hemzen* kesriyle. Bir adamı *ğazāya* haml ^{3889/002}. eylemek ma'nâsınadır ki *ğazā* èdirmekden 'ibâretdir. **yukâlu** *ağzāhu izā hamalahu 'alā'l-ğazvi* [= Birini savaşa teşvik ettiğinde "ağzāhu" denir.] Ve medyūn zimmetinde olan deyn ve maṭlūbı ^{3889/003}. ta' cîl eylemeyüp te'hîr ve imhāl eylemek ma'nâsınadır. **yukâlu** *ağzāhu izā amhalahu va aḥhara mālahu 'alayhi min al-dayni* [= Borcunu tehir ettiğinde ve ona mühlet verdiğiğinde "ağzāhu" denir.] Ve nākānıñ döl tütması ^{3889/004}. çaparızlanmak ma'nâsınadır. **yukâlu** *ağzzat an-nākātu izā 'asura likāhuhā* [= Devenin hamile kalması zorlaştığında "ağzzat an-nākātu" denir.] Ve hātūnuñ eri *ğazāya* gitmek ma'nâsınadır. **yukâlu**

ağazzat ^{3889/005.} *al-mar'ātu izā ġazā ba'luhā* [= Kadının kocası savaşa gittiğinde “ağazzat” denir.]

al-tağziya *taf'ila* vezninde. Bu dağı bir adamı ġazā  tdirmek ma'nasınadır. **yuġālu** *ġazzāhu izā ħamalahu 'alā* ^{3889/006.} *al-ġazvi* [= Bir adamı savaşa zorladığında “ġazāhu” denir.] Ve

al-maġzā *macrā* vezninde. İsmi mekāndır maġşad ve merām ma'nasınadır. **yuġālu** *maġzā'l-kalāmi ay maġşadihi* [= S z nde kasıt olduġunda “maġzā'l-kalāmi” denir.]

al-maġzāzī ^{3889/007.} *m min* fethiyle. Ġuzāt kısmının menākıb ve d st nlarına d n r; siyer ve *Şehn m * gibi ve *minhu kitābu'l-meġz  ey menākıbu'l-ġuzāti* ^{3889/008.} *Ş ā r i ħ* d r ki bunun m fredi yokdur; y h d *maġzā*; y h d *maġzātun* kelimeleridir.

al-muġziya^{tu} *muhsinā* vezninde. Şol gibi n kaġa ^{3889/009.} d n r ki m ddeti ħamlinden bir sen   zer  bir ay ge miŐ ol  ki on  c ay  b liġ olur. **yuġālu** *n katun muġziyatun ay z dat* ^{3889/010.} *'al 's-sanati Őahr n fi'l-ħamli* [= Bir devenin hamileliġinin bir ay fazla olduġunda “n katun muġziyatun” denir.]

ġazv n *salm n* vezninde. **Her t** Şehrinde bir maħalle adıdır. Ve **T 'if**'de bir cebel adıdır. Ve bir racul ^{3889/011.} ismidir.

ġ ziya ve **ġazya** *ġaniyyā* ⁵⁵ vezninde. Ve **ġuzayya** *sumayyā* vezninde. Ve **ġuzayyi** *sumayyi* vezninde. Es miyedendir.

ibnu ġazvin ^{3889/012.} *dalvu* vezninde. Muħadditdir ve R a b   ' a t u b . e l - G   z   t  bi' dir. al *v v *;

al-ġusuvv^u *'uluvvu* vezninde. Ge  karanı olmak ma'nasınadır. ^{3889/013.} **yuġālu** *ġas  al-laylu yaġs  ġusuvv n iz  azlama* [= Gece karanlık olduġunda “ġas  al-laylu” denir.]

al-iġs ^u *hemzenin* kesriyle. *Gusuvvu* ma'nasınadır. **yuġālu** *aġs  al-laylu bi-ma'n  ġas * [= Karanlık olduġunda “aġs  al-laylu” denir.]

al-ġas ^{tu} ^{3889/014.} *ħaŐ tu* vezninde. Ħurm nin hen z korıġına d n r ki  c nci mertebesidir ebleħ ma'nasına cem'i *ġas n* gel r ^{3889/015.} ve *ġasay tun* gel r feteħ tl .

al-ġasva^{tu} *tamrā* vezninde. Sedir aġacının yemişine d n r, nabiġa ma'nasınadır ki *'Arabist n ħurm sı* ^{3889/016.} dedikleridir.

⁵⁵ Basmada: *ġaynā*

al-ğasā ‘aşā vezninde. Bu dağı gece karanlı olmak ma‘nāsındır. **yukālu** ğasiyal’laylu ğasān min al-bābi al-rābi ‘i ^{3889/017}. izā azlama [=Dördüncü babda. Karanlık olduğunda “ğasā al-laylu” denir.]

al-iğsā^u hemzenin kesriyle. Geçenin zulmeti kaplayup bürümek ma‘nāsındır. **yukālu** aġsāhu al-laylu izā al-basahu zālāmahu [= Bir adamı gece karanlığı örttüğünde, görünmediğinde “aġsāhu al-laylu” denir.]. ^{3889/018}. al- vāvî;

al-ğaşy^u ġaynın fethi ve şîn-i mu‘cemenin sükūnuyla. Ve **al-ğaşayān**^u fethātla. Bî-hod olmak ma‘nāsındır ki bayılmak ^{3889/019}. ta‘bîr olunur. **yukālu** ġuşa ‘alayhi ‘alayhi ġaşyān va ġaşayānān ‘alā binā’i’l-machūli izā aġmā [= Adamın bayıldığında “ğuşa” denir.] Ve bu setr ve ġitā’ ma‘nāsından me‘hūzdur. Ş ā r i ħ ^{3889/020}. dēr ki ekter luġaviyyîn ġaşā ile iġmā’ beynini fark ederler. Vāki ‘ā kütüb-i tıbbiyede dağı bu vechile meşrūhdur ki ġaşā ^{3889/021}. bir hāletdir ki kalbin da‘findan ve rūh-ı hayvāniyenin dāhile hareketi; yāhūd muhteğin olması hasebiyle bi’l-külliyē kalbe ictimā’ından ^{3889/022}. nāşî kalb teneffüs edemediğinden his ve hareketin mu‘atıl olmasıdır; yāhūd rūh kalil ve raķik olmaġla ma‘den-i rūh ^{3889/023}. olan kalbde mevcūd olan rūhdan fađla olmamaġla sā’ir ‘ādāya tevzî’ olmadığından his ve hareket mu‘atıl olur. ^{3889/024}. Yāhūd sebebi bürüdetin şiddeti veya harāretin hiddeti olur, aña bayġnlık ta‘bîr olunur. Ve iġmā’ bütün dimāġ bārid ve ġalız balġam ile ^{3889/025}. mümtelî olduğundan rūhuñ mecrālarında rūhuñ nufūzını māni’ südde’-i kāmile sebebiyle ā‘dānıñ hiss ve hareketden kalup ^{3889/026} mu‘atıl olmasından ‘ibāretdir, bunu uġunmak ta‘bîr olunur.

al-maġsiyy^u ‘alayhi marmiyyu vezninde. Bayılmış adama dēnür ki bayġn ^{3889/027}. ta‘bîr olunur.

al-ğaşya^{tu} haťvq vezninde. İsimdir, bayġnlığa dēnür.

al-ğuşava^{tu} ve **al-ğaşāva**^{tu} **al-ġişava**^{tu} ġayınların harekāt-ı telāteleriyle. ^{3889/028}. Ve **al-ġāşiya**^{tu} ve **al-ğuşya**^{tu} ġurfq vezninde. **al-ğuşāya** tumāmq vezninde. Ve **al-ġişāya** kitābq vezninde. Örtüye dēnür. ^{3889/029}. **yukālu** ‘alā başarihi va kalbihi ġaşvatun va ġaşāvatun mutallatātayni va ġāşiyatun va ġuşyatun va ġuşāyatun ve ġişāyatun ay ġitā’ un [= Kalbinin üzerinde örtü vardır ‘alā başarihi va kalbihi ġaşvatun denir.]

al-ġavāşî ġāşiyānıñ ^{3889/030}. cem‘idir. Ka-mā sa-yuzkar,

al-taġsiya^{tu} taf’ilq vezninde. Örtmek ma‘nāsındır. **yukālu** ġaşā’llahu ‘alā başarihi ay ġitāhu [= Allah gözüne perde çektiğinde, örttüğünde “ğaşā’llahu ‘alā başarihi” denir.]

al-iğşā^u ^{3889/031.} *hemzenin kesriyle. Tağşiye ma'nāsınadır. **yukālu** ağşā'llahu 'alā başarihi ay gīṭāhu va tağşiya va iğşā' [= Allah gözüne perde çektiğinde, görüşünü örttüğünde "ağşā'llahu 'alā başarihi" denir.] Bir nesneyi şey'-i ^{3889/032.} āḥar ile bürimek ma'nāsınadır. **taḳūlu** ağşaytuhu iyyāhu va gāşaytahu izā gāṭṭaytahu [= Bir şeyi örttüğünde "ağşaytuhu iyyāhu" denir.] Mitāl-i evvelerde mecāz ve bunlar da ḥaḳīkatdir.*

al-gāşāva^{tu} ^{3889/033.} *'adāvā vezninde. Bir nesne bir şey'i bürimek ma'nāsınadır. **yukālu** gāşiyahu'l-amru gāşāvatan min al-bābi al-rābi'i izā gāṭṭāhu [= Dördüncü babda. Durum onu örttüğünde "gāşiyahu'l-amru" denir.]*

al-tağāşşā ^{3889/034} *tafa 'ul vezninde. Bu dahı bürimek ma'nāsınadır. **yukālu** tağāşşāhu'l-amru izā tağāṭṭāhu [= İş onu örttü denildiğinde "tağāşşāhu'l-amru" denir.]*

al-gāşiya^{tu} *Bir nesneyi örtüp büriyen ^{3889/035.} şey'e dēnür. Te'nīti mevşūf 'itibāriyle; yāḥūd mübālağaya maḥmūdür, cem'i gāvāşī gelür ve minhu ḳavluhu ta'ālā ^{3889/036.} " ve min favḳihim gāvāşin⁵⁶ " ay aḡmā'u fy aḡṭiyatu at kısmının egeri örtüsüne ḳi Fārisî'de zîn-pūş dērler gāşiyā dedikleri ^{3889/037.} bu ma'nādandır ve gāşiyā ḳiyāmetē itlāk olunur ve minhu ḳavluhu ta'ālā "hal atāka ḥadīsu'l-gāşiyah⁵⁷ " ay al ḳiyāmetu ve nār-ı cehennemē ^{3889/038.} itlāk olunur ve yüregi ihāṭā eden ince zāra dēnür ḳi inhilā'ında şāḥibi helāk olur ḳamīsu'l-ḳalb ma'nāsınadır ^{3889/039.} Fārisî'de pūş-i dil dērler ve ḳılıç ḳımının ağzından aşağıda diblik ta'bır olunan yerine ḳadar şarılan şıḡır ^{3889/040.} derisine dēnür, 'alā ḳavlin ḳabḏasına şarılan ḳalın deriyē dēnür. Ve insān ve ḥayvānıñ cevfindē 'ārıd olan ^{3889/041.} iç maraḏına dēnür. Ve kabūs gibi adamaḡ müstevlî olan cerrārlara ve sā'illere itlāk olunur. **yukālu** gāşiyat 'alayhi'l-gāşiyatu [3_890] ^{3890/001.} ay al-sū'ālu [= Dilencilik onun ilk vasfı, özelliḡi olduğunda "gāşiyat 'alayhi'l-gāşiyatu" denir.] Ve cemiyetle ziyāreteḡ gelen yārāna itlāk olunur, deve palanının ard ḳaşında olan demüre dēnür.*

al-ḡiṣā^u ^{3890/002.} *vezninde. Örtüyē ve perdeyē dēnür. va minhu ḡiṣāu'l-ḳalbi va's-sarci va's-sayfi va ḡayrihi ay mātağāşşāhu.*

al-gāşvā^u *ḥamrā'u vezninde ^{3890/003.} Bir ma'rūf ḳısrāḡın adıdır. Ve şol keçiyē dēnür ḳi sā'ir bedeni bütün siyāḥ olup yüzi ḳaplayı beyāḏ ola.*

al-ağşā ^{3890/004.} *gāşvā'u lafzının müzekkeridir. Vaşf-ı mezkūr üzere olan erkek atā da sıfat olur.*

⁵⁶ Allāh, *Kur'ān*: 7 A'raf, 41: "Onlar için cehennemden bir döşek ve üstlerinden (de yakan ateşten) örtüler vardır! İşte zalimleri (kafirleri) böyle cezalandırırız!"

⁵⁷ Allāh, *Kur'ān*: 88 Gāşiyē, 1: "(Ey Resülüm!) Gāşiyē'nin (dehşetiyle insanları kaplayıcı olan ḳiyāmet anının) haberi sana geldi mi?"

al-ğaşv^u *haşvu* vezninde. Sedir^{3890/005} ağacının yemişine dênür. Nabika ma'nāsına ve *ğaşvu* maşdar olur. Bir kimseye hemân çıkça gelmek ma'nāsına. **yukālu** *ğaşāhu yağşūhu*^{3890/006}. *ğaşvān izā atāhu* [= *Biri birinin yanına hemen geldiğinde "ğaşāhu" denir.*]

al-ğaşayān^u fethātlā. Kamçıyla ya degnekle peyderpey darb eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** *ğaşşayhu bi's-savti*^{3890/007}. *ğaşayānān min al-bābi al-rābi'i izā đarabahu* [= *Kırbaçla biri birine vurduğunda "ğaşşayhu" denir.*] Ve bir kimseye çıkagelmek ma'nāsınadır. **yukālu** *ğaşā fulānān izā atāhu* [= *Falanla cima etti "ğaşā fulānān" denir.*] Ve cimā' eylemek ma'nāsına^{3890/008}. müsta'meldir. **yukālu** *ğaşā fulānatan izā cāma'ahā* [= *Onunla cima ettiğinde "ğaşā fulānatan" denir.*]

al-istiğsā^u Örtünüp bürünmek ma'nāsınadır. **yukālu** *istağsā tavbahu va bi-tavbihi*^{3890/009}. *izā tağattā bihi kaylā yasma'a va la-yarā* [= *Sesini duymamak için herhangi bir şeyle örttüğünde "istağsā" denir.*] Burada *keylā yusma' kavli* tetmîmdir.

ğuşayyu *sumayyu* vezninde. Bir mevdi'dir. *al-yā-î*;

al-ğadā^{tu} *dād-1*^{3890/010}. mu'cemeyle *haşātu* vezninde. Bir şecer-i ma'rūf adıdır cem'i *ğadā* gelür. Ve minhu *zi'bu* *ğadā* bu şecer, bādiyē eşcārındandır. Farisî'de^{3890/011} tağ Türki'de dağdağan ve sinsin ağacı dēler; be-ğāyet metîn olur. Ateşi nice gün sönmeyüp tırur . *Bayna'l-'arabi nāru' l*^{3890/012}. *ğadā* müte'ārifdir ol ağaçlıkda türeyüp eyva eden kurd kısmı be-ğāyet hābîṭ ve muğtāl olmağla *zi'bu* *ğadā ve aḥbet*^{3890/013}. *min zi' bi'l-ğadā* meṭel-i 'Arāb'dandır ve 'Arablar ba'dı hayvānı ve ba'dı *emkinē* ve *murā'iyē* muḏāf ederler; zîrā *emkinē* ve *ağdiyēni*^{3890/014}. *ṭibā'*larında te'tîrleri olduğundan güyā kî anıñla neş'et eylemişlerdir. Ve *ğadā B e n i K i l ā b* 'a maḥşūş bir arđın adıdır ve *Necid*^{3890/015}. ülkesinde bir vādî adıdır ve ormana dênür.

ahlu'l-ğadā *Ehl-i Necid*'dir; zîrā *şecer-i* *ğadā* anda çok olur.

zi'ābu'l-ğadā^{3890/016}. *B e n ü K a ' b b . M ā l i k b . H a n z a l ā* cemā'tidir kî pek hābîṭ ve bed-kār olurlar.

al-đağyā^u *hamrā'u* vezninde. *Şecer-i* *ğadā* çok^{3890/017} olan yere dênür. **yukālu** *arđun* *ğadayā'un ay kaṭ iratu'l-ğadā* [= *Bir yerde maki ağacı çoğaldığında "arđun* *ğadayā'un" denir.*] Ve.

al-ğadāyā^u meddi ve kaşriyla. *Şecer-i* *ğadā* ormanına ve korılığına dênür.

al-ğādīy^u^{3890/018}. *Şecer-i* *ğadā* otlayıcı deveye dênür. **yukālu** *ba'irun* *ğāđin izā kāna ya'kulu al-ğadā* [= *Develer makileri yediğinde "ba'irun* *ğāđin" denir.*] Ve

yuḳālu *ibilun ḡādiyatun va ḡavāḍin* ^{3890/019.} *va ḡāḍiyun* [= *Develer maki ağaçlarını yediğinde “ibilun ḡādiyatun” denir.*] Dêrneklü ve cem‘îyeti muntazam tām̄m ve vāfir şey‘e dênür. **yuḳālu** *şay’un ḡāḍin ay ḡasanu’l-ḡuḍuvvu* [= *Güzel şeye “şay’un ḡāḍin” denir.*] Cāmmun vāfirun ve nizām-ı ḡāl ^{3890/020.} Ve cem‘îyet ve tām̄n ve tertet şāhibi adamaḡ dênür. **yuḳālu** *raculun ḡāḍin ay ḡasanu’l-ḡuḍuvvi kāsātā’ mun makfîyyun* [= *Giyiminde kuşamında, yiyeceğinde güzel olduğunda “raculun ḡāḍin” denir.*]

al-ḡaḍyu ^{3890/021.} *katfu* vezninde. Şol devēdir ki *şecer-i ḡaḍā* otlamaḡla ḡarın ağrısına uğramış ola. **yuḳālu** *ba’îrun ḡaḍin izā iştakā baṭnahu* ^{3890/022.} *min akli’l-ḡaḍā* [= *Develer maki ağacını yiyip karın ağrısı çektiğinde “ba’îrun ḡaḍin” deveye denir.*] Ve. **yuḳālu** *ibilün ḡaḍiyatun va ḡaḍāyā* [= *Devenin maki ağacını yiyip karın ağrısı çektiğinde “ibilün ḡuḍyatun” denir.*]

al-ḡaḍā *aşā* vezninde. Devē *şecer-i-ḡaḍā* otlamaḡdan ḡarın ağrısına ^{3890/023.} uğramak ma’nāsınadır. **yuḳālu** *ḡaḍyat al-ibilu ḡaḍān min al-bābı al-rābi’i izā iştakā baṭnahu min akli’l-ḡaḍā* [= *Develerin maki ağacını yiyip karın ağrısı çektiğinde “ḡaḍyat al-ibilu” denir.*]

ḡaḍyā *salmā* ^{3890/024.} vezninde. Yüz ‘aded devēniḡ ‘alemidir *ḡayr-ı munşarıf*dır.

ḡaḍyān^u *sakrān* vezninde. Bir mevḍi’dir.

al-ḡāḍiya^{tu} Muḍlimā ma’nāsınadır. ^{3890/025.} **yuḳālu** *laylatun ḡāḍiyatun ay muzlimatun* [= *Hem karanlık hem aydınlık gece olduğunda “laylatun ḡāḍiyatun” denir.*] Ve *muḍî’q* ma’nāsına olmaḡla ḡıddı olur. **yuḳālu** *laylatun ḡāziyatun ay muḍî’atun* [= *Gece aydın ve ateş büyük olduğunda “laylatun ḡāziyatun” denir.*] Ve nār-ı ‘azimeyē ^{3890/026.} ıtlāk olunur. **yuḳālu** *nārun ḡāḍiyatun ay ‘azimatun* [= *Büyük ateş olduğunda “nārun ḡāḍiyatun” denir.*]

al-taḡāḍā *tafā’ul* vezninde. *Tagāfiül* ma’nāsınadır. **yuḳālu** *taḡāḍā ‘anhu izā* ^{3890/027.} *taḡāfala* [= *Görmezlikten geldiğinde “taḡāḍā ‘anhu” denir.*] Ş ā r i ḡ dēr ki aşlı *taḡāḍāda* daḡı olur.

al-iḡḍā^u *hemzenin kesriyle.* Göz ḡapaḡlarını ḡıpmak ma’nāsınadır. **yuḳālu** ^{3890/028.} *aḡḍā al-raculu izā adnā al-cufūna* [= *Gözlerini kırptığında “aḡḍā al-raculu” denir.*] Ve bir nesne ḡaḡkında ṡanımayup epsem olmaḡ ma’nāsınadır. **yuḳālu** *aḡḍā ‘alā aş-şay’i izā sakata* [= *Bir şey hakkında susup tebessüm ettiğinde “aḡḍā ‘alā aş-şay’i” denir.*] ^{3890/029.} Ve ḡeçē ḡaraṡumak; yāḡūd zulmetle her şey’i ḡaplayup bürimek ma’nāsınadır. **yuḳālu** *aḡḍā al-laylu izā azlama av albasa zalāmahu* ^{3890/030.} *kulla şay’in* [= *Gece karanlığı her şeyi kapladığında “aḡḍā al-layla” denir.*] Ve bir nesneyi görmezden gelmek; yāḡūd gördiḡi gibi görmemezlik şüretiyle öteyē baḡıvêrmek ma’nāsınadır ki ^{3890/031.} *musāmaḡā*

eylemekden 'ibâretidir. **yukâlu** *agđā 'anhu ʔarfahu izā saddahu av şaddahu [= Bir şeyden yüz çevirip görmezlikten geldiğinde "agđā 'anhu ʔarafahu" denir.]*

al-ğadv^u *ğaynıñ fethi ve dādın sükünüyla. Bu dañı* ^{3890/032.} *gêçê karanumak; yāñūd zulmetle herşeyi kaplamak ma'nāsınadır. *ğadā al-laylu yağđū* *ğadvān izā azlama av albasa zālāmahu* ^{3890/033.} *kulla şay'in.**

al-ğadyāna *sakrānā* vezninde. Cinsi pek aşıl deve bölüğüne dênür.

al-ğaduvv^u *samuvvu* vezninde. Bir nesne derneklü ^{3890/034.} ve muntazam ve vāfir ve vāfî olmak ma'nāsınadır. **yukâlu** *ğadā aş-şay'u yağđū* *ğaduvvān izā kāna cāmman vāfirān [= Bir şey çok ve bol bulunduğu "ğadā aş-şay'u" denir.].* *al-yā-î;*

al-ğatı^u *ğaynıñ* ^{3890/035.} *fethi ve dammı ve ʔānıñ sükünüyla. Yigitlik hāleti derece-i kemāle varup temām yigit olmak ma'nāsınadır. **yukâlu** *ğatā aş-şabābu* *ğatıyān* ^{3890/036.} *min al-bābi al-ʔānī izā imtalā' [= İkinci babda. Delikanlılık çağına geldiğinde "ğatā aş-şabābu" denir.]* Ve yürimekte tamām döşenüp bir düzeye aşup gitmek ma'nāsınadır. **yukâlu** *ğatat an-nākatu izā zahabat* ^{3890/037.} *fī sayrihā [= Devenin yürüyüşünde ritim tuttuğunda "ğatat an-nākatu" denir.]* Ve geçê müzlim olmak ma'nāsınadır. **yukâlu** *ğatā al-laylu izā az lama [= Gece karanlık olduğunda "ğatā al-laylu" denir.]* Ve ağacın dalları uzanup yeryüzine döşenmek ^{3890/038.} ma'nāsınadır. **yukâlu** *ğatat aş-şacaratu izā ʔālat ağşānuhā va inbasatāt 'alā'l-arđi [= Bir ağacın dalları uzadığında ve yerlere sürünmeye başladığında "ğatat aş-şacaratu" denir.]* Ve geçê zulmetiyle bir nesneyi kaplayup bürimek ^{3890/039.} ma'nāsınadır. **yukâlu** *ğatā al-laylu fulānān ay al basahu zūlmatahu [= Falan adamı gece sardığında, bürüdüğünde ve karanlıkta görünmez olduğunda "ğatā al-laylu fulānān" dersin.]* Ve bir nesnenin üzerini örtü ile örtmek ya kapakla kapamak ma'nāsınadır. **yukâlu** ^{3890/040.} *ğatā aş-şay'a va 'alayhi izā satarahu va 'alāhu [= Bir şeyi örttüğünde ve üzerine geldiğinde "ğatā aş-şay'a" denir.]**

al-iğtā^{'u} *hemzenin kesriyle. Bu dañı ağacın dalları uzanup yeryüzine döşenmek* ^{3890/041.} *ma'nāsınadır. **yukâlu** *ağtata aş-şacaratu izā ʔālat ağşānuhā va inbasatāt 'alā'l-arđi [= Ağaçların dalları uzandığında ve dalları yere süründüğünde "ağtata aş-şacaratu" denir.]* Ve bir nesnenin üzerini örtmek ma'nāsınadır. [3_891] ^{3891/001.} **yukâlu** *ağtā aş-şay'u va 'alayhi izā satarahu va 'alāhu [= Bir şeyin üzerine gelerek örtündüğünde "ağtā aş-şay'a" denir.]**

al-tağtiya^{tu} *taf'ilq* vezninde. Geçê zulmetle bir nesneyi kaplamak ma'nāsınadır. **yukâlu** ^{3891/002.} *ğatā al-laylu fulānān izā al-basahu zūlmatahu [= Gece bir kimseyi kapladığında, örttüğünde "ğatā al-laylu fulānān" denir.]* Ve bir

şey'in üzerini püşide ile örtmek ma'nâsınadır. **yukâlu** *ğatâhu izâ satarahu va 'alâhu* [= Bir şeyin örtüldüğünde ve üzerine geldiğinde "ğatâhu" denir.]

al-igtiṭā^u ^{3891/003.} *ifti 'āl* vezninde. Örtünmek ma'nâsınadır. **yukâlu** *igtaṭā bihi izâ tağatṭā* [= Bir şeyle örtüldüğünde "igtaṭā bihi" denir.]. al- vāvî;

al-ğuṭv^u *huṭvu* vezninde. ^{3891/004.} Ve **al-ğuṭvuv**^u *sumuvvu* vezninde. Gecé muzlim olmak ma'nâsınadır. **yukâlu** *ğatā al-laylu ğatvān va ğuṭuvvān izā azlama va bahr va nahr* [= Deniz, nehir gece karanlık olduğunda "ğatā al-laylu" denir.] Maḳūleşinin ^{3891/005.} şuyı çoğalup kalkımaḳ ma'nâsınadır **yukâlu** *ğatā al-mā'u izā irtafa'a* [= Su yükselip bir şeyi örttüğünde "ğatā al-mā'u" denir.] Ve örtmek ma'nâsınadır ki vāvî ve yā'idir. **yukâlu** *ğatāhu* ^{3891/006.} *izā dārāhu*⁵⁸ va *satarahu* [= Bir şeyi gizlediğinde ve kapattığında "ğatāhu" denir.]

al-ğiṭā^u *kisā'u* vezninde. Örtüye dênür. **yukâlu** *māluhu va tā'un va ğatā'un ay mā yatağtiya bihi* [= Örtünecek bir şeyi olmadığında "ğatā'un" denir.]

al-ğiṭāya^{tu} *kitābq* vezninde ^{3891/007.} 'Arab nisvânının gömlek üzerinden giydikleri zıbbūn maḳūleşine dênür ki anıñla tağtiye ederler.

al-igṭā^u *hemzenin* ^{3891/008.} kesriyle. Bağ aşmasıñ şü yürimeḳ ma'nâsınadır. **yukâlu** *ağtā al-karmu izā carā fihi'l-mā'u* [= Bağda su aktığında "ağtā al-karmu" denir.]

al-ğatavān^u *fethātlā.* Bir adamın ^{3891/009.} *etbā'ı* ve 'avānı ve mütā'allikātı maḳūleşi cem'i ketretine dênür. **yukâlu** *innahu lazū va ğatavānin ay zū mana'tin va kaṭratin* [= Bir adam çokluk sahibi olduğunda "innahu lazū va ğatavānin" denir.]. al-vāvî;

al-ğaffū ^{3891/010.} ve **al-ğafva**^{tu} ve **al-ğafya**^{tu} *ğayınların fethi ve fāların sükūnlarıyla.* Tümsek ve mürtefi' yere dênür ki orayı şü başmaz zübye ma'nâsınadır.

al-ğafuvv^u ^{3891/011.} *afuvvu* vezninde. Ve **al-ğufuvv**^u *sumuvvu* vezninde. Uyumaḳ; yāhūd uyuklamaḳ ma'nâsınadır. **yukâlu** *ğafā al-raculu ğafvān va ğufuvvān* ^{3891/012.} *izā nāma av na'sa* [= Bir adamın uykusu ve uyku öncesi gevşekliği geldiğinde "ğafā al-raculu" denir.] Ve bir nesne şuyun dibine batmayup yüzine çıkmak ma'nâsınadır. **yukâlu** *ğafā aş-şay'u izā ṭafā 'alā'l-mā'i* [= Suyun üzerinde bir şey durduğunda "ğafā aş-şay'u" denir.]

al-igfā^u ^{3891/013.} *hemzenin* kesriyle. Bu daḳı uyumaḳ; yāhūd ımızganmaḳ ma'nâsınadır. **yukâlu** *ağfā al-raculu izā nāma av na'sa* [= Adam uyuduğunda, uykusu geldiğinde "ağfā al-raculu" denir.]. al-yā-î;

⁵⁸ Basmada: vārāhu

al-ğafā ‘aşā^{3891/014} vezninde. Buğdāy içinden ayırtlanup atılacak bigāne nesneye dēnür, karamuk ve delüce ve saman gibi.

al-ğafy^u ğaynı^{3891/015} fethi ve fānı^u sükūnuyla. Buğdāy içinden ğafā dedikleri bigāneleri ayırtlayup ögürtülmek ma’nāsınadır. **yukālu** ğafā al-ṭa’āma^{3891/016} ğafyān min al-bāb al-tānî izā naḳāhu min al-ğafā [= İkinci babda. Yiyeyeği kepeğinden, tortudan temizlediğinde “ğafā al-ṭa’āma” denir.]

al-iğfā^u hemzenin kesriyle. Ğafyu ma’nāsınadır. **yukālu** aġfā al-ṭa’āmu bi-ma’nā ğafāhu [=Yiyeyeği tortudan temizlediğinde “aġfā al-ṭa’āma” denir.]^{3891/017} Ve buğdāy kepekli olmak ma’nāsınadır. **yukālu** aġfā al-ṭa’āma izā kaṭurat nuḳālatuhu [= Gıdanın, yiyeyeğin elentisi çok olduğunda altta kalan tortuya “aġfā al-ṭa’āmu” denir.] Ve harmandā saman üzere yatup uyumak^{3891/018} ma’nāsınadır. **yukālu** aġfā al-raculu izā nāma ‘alā’l-ğafā ay al-tabni⁵⁹ fī baydarihi [= Saman harmanı üzerinde adam uyuduğunda “aġfā al-raculu” denir.]

al-ğufā^u ğuṭā’u vezninde. Mürādifidir ki^{3891/019} toz gibi hurma korığına ‘arıd olur bir afet ismidir ki korığı göyünmez olur. Ve buğdāy içre olan^{3891/020} ve yerinde kalan saman ve kesmik hürdelerine ve elendi ve çalkandı maḳūleşine dēnür. Kezalik devçer içinden ayırtlanup^{3891/021} seçilen kem-terlerine dēnür.

al-iğfā^u infī’āl vezninde. Kırılmak ma’nāsınadır. **yukālu** iğafā aş-şay’u izā in kasara [= Bir şey kırıldığında “iğafā aş-şay’u” denir.]

al-ğufā^a tumāmq^{3891/022} vezninde. Göziñ siyāhına ‘arıd olan aklığa dēnür. **yukālu** aşābat ‘aynahu ğufā’tun ay bayādun ‘alā ḥadaḳatihi [= Gözünde beyazlık olduğunda “aşābat ‘aynahu ğufā’tun” denir.]

al-ğafya^{tu} ğaflq^{3891/023} vezninde. Imızganmak ma’nāsınadır. **yukālu** ğafiya al-raculu ğafyatan min al-bāb al-rābi’i izā na’asa [= Dördüncü babda. Bir adam uyukladığında “ğafā al-raculu” denir.] Ve zubyā ma’nāsınadır ki şu başmaz olan^{3891/024} tepēmsi yere dēnür. al- vāvî;

al-ğalā^u samā’u vezninde. Narḫ ziyāde bahāya çıkmak ma’nāsınadır. **yukālu** ğalā as-si’ru yaġlū ğalā’an^{3891/025} ḳıddu raḫuşa [= Fiyat arttığıında “ğalā as-si’ru” denir.] Mü’ellifin Başā’ir’de beyānına göre ğalava ve ğalā māddeşi bir nesne ḥaddî şavışmak ma’nāsına mevḏū’dur.^{3891/026} Maşdarı narḫda olursa ğalā’u ve ḳadrü menzilet maḳūleşinde olursa ğalava ve ramā Sihām’da ğuluvvu gelür. sumuvvu vezninde.^{3891/027} Ve me’ānî’-i sā’ire andan müteferri’dır intahā. Ve ğalā’u okı pek irāk giden tîr-endāza dēnür. **yukālu**

⁵⁹ Basmada: tayni

raculun ğalā'un ay ba'īdu'l-ġalvi bi's-sahmi [= Adam oku çok uzak yerlere attığında "raculun ğalā'un" denir.]

al-ġālī ve **al-ġaliyy**^{3891/028} *ġaniyyu* vezninde. Pahālu nesneye dēnür, nasb üzređirler. **taġūlu** *bi'tuhu bi'l-ġālī ve'l-ġaliyyi ay bi'l-ġalā'i ya'nī*^{3891/029} *bi's-saġri al-ġālī* [=Pahalı sattığında "bi'tuhu bi'l-ġālī" denir.]

al-iġlā'^u *hemzenin kesriyle*. Narhı ziyāde bahāyā çıkarmak ma'nāsınadır. **yukālu** *aġlā'llahu as-sa'ra ay ca'lahu ġāliyān* [= Allah değerini arttırdığında "aġlā'llahu as-sa'ra" denir.]^{3891/030} Ve otluġların pek boylanup biri birine şarmaşmak ma'nāsınadır. **yukālu** *aġlā an-nabatu izā iltaffa va 'azuma* [= Bitkiler boy atıp sarmaş dolaş olduġunda "aġlā an-nabatu" denir.] Ve nebātin dalları kuvvetlenüp^{3891/031} uzamak için yapraklarını şıyrup tahfif eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** *aġlā al-karma izā ħaffahu min varakihī* [= Baġı budayıp yapraklarını hafiflettiğinde "aġlā al-karma" denir.]

al-muġālā'^{tu} *mubāhātu*^{3891/032} vezninde. Şatılık nesneye ħaddinden ziyāde pahā ile pāzār eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** *ġālāhu va bihi izā sāmahu fā ba'īta* [= Bir şeyi uzaġa fırlattığında "ġālāhu" denir.] Ve okı^{3891/033} pek ıraġa atmak için ellerini yukarı tutmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ġālā as-sahma va bihi muġālātan ve ġalā'an izā rafa'al yadayhi'l-aġşā*^{3891/034} *al-ġāyat* [= Ok atmak için ellerini yükseġe kaldırmaya, germeye "ġālā as-sahma" denir.]

al-ġuluvv^u *sumuvvu* vezninde. Bir nesne ħaddi tecāvüz eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** *ġalā fi'l-amri yaġlū ġuluvvān izā cāvaza ħaddahu* [= Bir işte aşırı gitmeye "ġalā fi'l-amri" denir.]^{3891/035} Ve

ġalv^u *ġaynın fethiyle*. Ve **ġuluvvu** *sumuvvu* vezninde. Okı ıraġa atmak için ellerini yukarı tutmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ġalā bi's-sahmi*^{3891/036} *ġalvān va ġuluvvān izā rafa'yadayhi li-aġşā'l-ġāyati* [= Ok atmak için ellerini yukarı kaldırıp, gerdiğinde "ġalā bi's-sahmi" denir.] Ve

ġuluvv^u *sumuvvu* vezninde. Okı ħaddi ve miġdārından ezyed ıraġa gitmek ma'nāsınadır.^{3891/037} **yukālu** *ġalā as-sahmu izā irtafa' fi zahābihi va cāvaza al-madā* [= Otların büyüyüp birbirine dolaşmasına "ġalā as-sahma" denir.] Ve otlar pek boylanup biri birine şarmaşmak ma'nāsınadır. **yukālu** *ġalā*^{3891/038} *an-nabatu izā iltaffa ve 'azuma* [= Otlar yükselip birbirine karıştığında "ġalā an-nabatu" denir.]

al-ġalva'^{tu} *tamrā* vezninde. Ok atımı mesāfeye dēnür cem'i *ġalavātu* gelür feteġātla. Ve *ġilā'u* gelür.^{3891/039} *ġaynın kesriyle*. Ve *minhu'l-maşalu *caryu al-muzakiyyāti ġilā'un** burada müzekkiyāt müzekkiyenin cem'idir ki beş yaşını geġmiş atlara^{3891/040} dēnür ya'nī *sin-i mezkūrede* olan atlar meydānlu olur

cüz' u gibi meydānı ıar olmaz bu metel meydān-i fağiletde akrānına^{3891/041}.
fā' ik olan kimsē mevki' inde irād olunur.

al-miğlā *minbar* vezninde. İrağa giden oğa dēnür kī menzil okı ta' bīr ētdükleridir.
[3_892]

al-ğalvā^u ^{3892/001}. *nafsā* ' u vezninde. *Lāmı*ñ sükūnuyla da luğatdır. Haddī şavışmağa dēnür. **tağūlu** *hafaða min ğalvā'ika ay min ğuluvvika* [= *Haddi aşmayı hafiflet anlamında "hafaða min ğalvā'ika" dersin.*]^{3892/002}. Ve delükanlılığın sür' atle gelüp başmış evā' il hengāmına dēnür. **yukālu** *fa' la zalika fī ğalvā' i şabābihi ay fī avvalihi va sur' atihi* [= *Delikanlılık döneminde bunu yaptığında "fa' ala zalika fī ğalvā' i şabābihi" denir.*]

al-ğulvān^u ^{3892/003}. *ğaynı*ñ đammıyla. *Ġalvā* ' u ma' nāsınadır. **yukālu** *ğulvānu al-şabābu ay ğalvā' uhu* [= *Delikanlılığın çoşkulu dönemi olduğunda "ğulvānu al-şabābi" denir.*]

al-ğālī Semüz atā dēnür. **yukālu** *laħmun ğālin* ^{3892/004}. *ay samīnun* [= *Eti yağlı olduğunda "laħmun ğālin" denir.*]

al-ğalā^u *samā* ' u vezninde. Hırde bālığā dēnür cem' i ağliyağ gelir.

al-ğalvā *sakrā* vezninde. *Ġāliye*ye dēnür kī ^{3892/005}. *ııb-i* ma' rūfdır. *Ka-mā sa-yuzkaru*. Ve *C e v h e r i* bir feresiñ ismi olmak üzere de tebt eylemekle ğalat eyledi; zīrā evvel mūhmeleyle ^{3892/006}. *evlādir*. *Ş ā r i ħ* der kī *C e v h e r i* dađı mūhmeleyle maħallinde resm eylemiřdir.

al-tağālā *tafā* ' ul vezninde. *Nebāt* boylanup ^{3892/007}. *uzamak* ma' nāsınadır. **yukālu** *tağālā an-nabtu izā irtafa'* [= *Ot boylandığında "tağālā an-nabatu" denir.*]
Ve tavar kısmı zebūnlayup eti gitmek ma' nāsınadır. **yukālu** *tağālā laħmun* ^{3892/008}. *an-nāķati izā zāhaba* [= *Deve semiz olduğunda "tağālā laħmun" denir.*]
] Ve otlar uzayup biri birine şarmaşmak ma' nāsınadır. **yukālu** *tağālā an-nabtu izā iltaffa va ' azuma* [= *Otlar boylandığında "tağālā an-nabatu" denir.*]

al-iğlīlā^u ^{3892/009}. *i' şışāb* vezninde. Bu dağı otlar uzayup biri birine şarmaşmak ma' nāsınadır. **yukālu** *iğlavlā an-nabtu bi-ma' nā tağālā* [= *Otlar uzayup boylandığında "iğlavlā an-nabatu" denir.*]

al-iğtilā^u ^{3892/010}. *ifti' āl* vezninde. Sür' atle yürimek ma' nāsınadır. **yukālu** *iğtalā al-ba' iru izā asra' a* [= *Deve yürüyüşünde hızlandığında "iğtalā al-ba' iru" denir.*]
] *al yā-ī*.

al-ğaly^u *ğaynı*ñ fethi ve *lāmı*ñ ^{3892/011}. sükūnuyla. Ve **al-ğalayān**^u feteħātla. Kaynamağ ma' nāsınadır. **yukālu** *ğalat al-ķidru ğalyān va ğalayānān min al-*

bābi al-tānî izā cāşat [= İkinci babda. Ttencere kaynadığında “ğalat al-ķidru” denir.]

al-iğlā^u ^{3892/012.} *hemzenin kesriyle. Ve al-tağliya^{tu} taf‘ilq vezninde. Kaynatmak ma‘nāsınadır. yuķālu aġlā al-ķidru va ġalā hā* ^{3892/013.} *izā cāşa bihā va taġliya [= Fokur fokur kaynadığında “aġlā al-ķidru” denir.] Bir adama irakdan işāretle selām vèrmek ma‘nāsınadır. yuķālu ġallāhu izā sallamahu min bu‘din* ^{3892/014.} *va aşāra bihi [= Bir adama uzaktan selam vermeye “ğallāhu” denir.]*

al-ġāliya^{tu} *tīb-i ma‘rūf adıdır, Türkî’de tahrîfle kalya miski dèrler. Mürekkebāt-ı kadîmèdendir. İbtidā anı* ^{3892/015.} *icād eden C a l i n u s ’dur. Aşl māddeşi misk ve ‘anber ve bān yaġı ‘üslubunda ve hoş-bu miķdār şulardır; kıymetli olması* ^{3892/016.} *vech-i tesmiyèdir.*

al-taġallā *tafa‘ul vezninde. Ğāliya sürünmek ma‘nāsınadır. yuķālu taġallā al-raculu izā taħallaķa bi’l-ġāliyati [= Bir adam aşırı gitmeyi huy edindiğinde “taġallā al-raculu” denir.]*

al-ġalāniya ^{3892/017.} *‘alāniya vezninde. Bir nesne de ġaddi tecāvüz eylemeġe dènür. Nün-ı zā’idedir; taġālā ma‘nāsınadır. yuķālu bāġahu ġalāniyatan ay bi’t-taġālā [= Birine karşı aşırı gittiğinde “bāġahu ġalāniyatan” denir.]* ^{3892/018.} *al- vāvî;*

al-ġamv^u *ġaynın fethi ve mîmin sükunıyla. Saķf-ı beyti çamur ve tahta ve aġaç maķüleşiyle örtmek ma‘nāsınadır. yuķālu* ^{3892/019.} *ġamā al-bayta yaġmū ġamvān izā ġaṭṭāhu bi’t-tiyni va’l-ħaşabi [= Bir evi tahta ve çamurla örttüġünde “ġamā al-bayta” denir.]. al-yā-î;*

al-ġamy^u *ġamvu vezninde. Oġunmaķ ma‘nāsınadır. yuķālu ġumiya* ^{3892/020.} *‘alā’l-mariḏi ‘alā’l-machūli ay ġuşiyā ‘alayhi tumma afāķa [= Hasta bayıldıġında “ġumiya” denir.]*

iġmā’u *hemzenin kesriyle. Gamyu ma‘nāsınadır. yuķālu uġmā ‘alā’l-mariḏi* ^{3892/021.} *‘alā’l-machūli bi-ma’nā ġamā ‘alayhi [= Hasta bayıldıġında “uġmā” denir.]* *Ve bütün ġün havā kaplayı bulutlu olmaķ ma‘nāsınadır. taķūlu uġmā yavmunā ‘alā’l-machūli ayḏān* ^{3892/022.} *izā dāma ġamyuhu [= Ğün bulutu devam ettiġinde “uġmā yavmunā” dersin.]* *Ve aḡşām hilālin öñine bulud gelmeķle ġörünmez olmaķ ma‘nāsınadır. yuķālu uġmiyat laylatunā ‘alā’l-machūli ay ġumma hilāluhā [= Gece havanın bulutlu olup hilal ġörünmediġinde “uġmiyat laylatunā” denir.]*

al-ġamā ^{3892/023.} *ķafā vezninde. Oġunmuş adama dènür. yuķālu raculun ġamā ay maġmiyyun ‘alayhi [= Adam bayıldıġında “raculun ġamā” denir.]* *Bununġ*

müfredi ve cem‘i ve tetniyesi müsāvîdir; ^{3892/024.} yāhūd tetniyesinde ğamayān dēnür, feteĥātla. Ve cem‘inde aġamā‘u dēnür. Ve

ġimā ve **ġimā‘u kisā‘u** vezninde. Hāneñ tavanına dēnür; yāhūd ^{3892/025.} tām üzere örttükleri toprak ve taĥta ve tuġla maġūleşine dēnür. Bunun tetniyesinde ġimayāni ve ġimavāni ve cem‘inde aġmiya ^{3892/026.} ve aġmā‘u dēnür ve ġamā atı tezletmek için şirtına çekdikleri çul ve palas maġūleşine dēnür . Ve

ġamā havāda bulud olmaġla ^{3892/027.} hilāl mestür olmaġa dēnür. *Ka-mā sa-yuzkaru.*

al-ġamy^u ġaynıñ fethi ve mîmiñ sükūnuyla. Saġf-i hāneyi örtmek ma‘nāsınadır. ^{3892/028.} **taġūlu** ġamyata‘l-baytu ġamyān min al-bābi al-tānî izā ‘aġaytahu [= İkinci babda. Bir şeyle evi örttüğünde “ġamyata‘l-baytu” dersin.] Ve havā bulutlu olmaġla hilāl görünmez olmak ma‘nāsınadır. Ve minhu **yūġālu** ^{3892/029.} *fî’s-samā‘i ġamyun va ġamān izā ġumma ‘alayhim al-hilālu [= Bulutlu havada hilal görünmediğinde “fî’s-samā‘i ġamyun” denir.]* Ve bunlar ġamma māddeşinden degildir *bi-ra‘sihi* luġatlardır.

ġamā ġaynıñ fethiyle. Āmā ^{3892/030.} lafzında luġatdır ki ĥarfi istiftāĥdır. **yūġālu** ġamā vāllahi ay āmā vāllahi [=Āmā görmediğinde “ġamā” denir.]

al-ġāmiyā‘^u *kāşi‘ā‘u* vezninde. Tarla fāreşi yuvālarından ^{3892/031.} biriniñ ismidir: al vāvî;

al-ġunva^{tu} ġurfā vezninde. Zenginliğe dēnür ki ġayra muĥtāġ olmamaġdan ‘ibāretdir. **taġūlu** *lî* ^{3892/032.} ‘anhu ġunvatun ay ġaniyyun [= Ona ihtiyacın olmadığında “lî ‘anhu ġunvatun” dersin.] *al yā-î.*

al-ġinā ġaynıñ kesriyle. Ve *elifiñ* kaşrıyla. Bir kimsē te‘ ehhül eylemek ma‘nāsınadır, ma‘nāyı ātiyedendir; ^{3892/033.} zîrā ol sebeple nā-maĥremden iktifā olunur. **yūġālu** *ġanā al-raculu ġinān min al-bābi al-rābi‘i izā tazavvaca [= Dördüncü babda. Birisi evlendiğinde “ġanā al-raculu” denir.]* Ve zengin olmak ma‘nāsınadır, ^{3892/034.} ve bunda ġaynı meftūĥ olduġda *elif-î* memdūd olur. **yūġālu** *ġanā fulānun ġinā va ġinā‘an dıddı faġr [= Adam zengin olduğunda “ġanā fulānun” denir.]* Ve kifāyet ve iktifā ma‘nāsınadır, ^{3892/035.} *Ka-mā sa-yuzkaru.* Ve ĥatun ġāniya olmak ma‘nāsınadır. **yūġālu** *ġaniyat al-mar‘ātu izā şārat ġāniyatan [= Kadın zenginleştğinde “ġaniyat al-mar‘ātu” denir.]* Ve bir maĥalde muġim olmak ma‘nāsınadır ki ^{3892/036.} maĥalli sāvîreden müstaġni olur. **yūġālu** *ġaniya bi‘l-makāni izā kāma bihi [= Bir yerde kaldığında “ġanā bi‘l-makāni” denir.]* Ve dirlik sürmek ma‘nāsınadır. **yūġālu** *ġaniya fulānun izā ‘āşa [= Bir yerde yaşadığında “ġanā fulānun” denir.]* ^{3892/037.} Ve mülākî olmak ma‘nāsınadır. **yūġālu** *ġaniya bihi izā alkā [= Bir şeyle karşılaştığında “ġanā bihi” denir.]* Ve bir adamıñ dostluġunda ‘alā‘l-devām tırmaġ

ma'nāsınadır. **taḳūlu** ^{3892/038.} ḡanītu laka minnī bi'l-mavaddati ay baḳītu [= Senin birinin yanında hakikaten dostluğun olduğunda "ḡanītu laka minnī bi'l-mavaddati" denir.] Ve olmak kevn ma'nāsına müsta'meldir ki mecāz-ı mürsel-i tābi'î olur. **taḳūlu** ḡuniyat dārunā tihāmatan ^{3892/039.} ay kānat fihā [= Evimiz **Tehame** bölgesinde olduğunda "ḡuniyat dārunā tahāmatan" dersin.]

al-istignā^u ve **al-iḡtinā**^u ifti'āl vezninde. Bunlar da zengin olmak ma'nāsınadır. **yukālu** istagnā al-raculu ^{3892/040.} va iḡtanā bi-ma'nā ḡanā [= Zengin olduğunda ihtiyacı kalmadığında "istagnā al-raculu" denir.] Ve,

istignā^u zenginlik istemek ma'nāsınadır. **yukālu** istagnā allahq ta'ālā ay sālāhu an yaḡniyahu [= Allah'tan zenginlik talep ettiğinde "istagnā allahq" denir.]

al-taḡānī ^{3892/041.} tafā'ul vezninde. Bu daḡı zengin olmak ma'nāsınadır. **yukālu** taḡānī zaydun bi-ma'nā ḡanā [= Zeyd zengin olduğunda "taḡānī zaydun" denir.] Ve biri birinden müstaḡnī ve bî-niyāz olmak [3_893] ^{3893/001.} ma'nāsınadır. **yukālu** taḡānā al-ḡavmu izā istagnā ba'ḡhum 'an ba'ḡdin [= Birilerinin birilerine ihtiyacı olduğunda "taḡānā al-ḡavmu" denir.]

al-taḡānīy^u tafa'ul vezninde. Bu daḡı zengin olmak ma'nāsınadır. ^{3893/002.} **yukālu** taḡānā al-raculu bi-ma'nā ḡanā [= Şarkı söylediğinde "taḡānā al-raculu" denir.] ve ırlamak ma'nāsınadır. **yukālu** taḡānā bi's-şi'iri izā şavvata bihi [= Şair şiiri terennüm ettiğinde "taḡānā bi's-şi'iri" denir.] Ve şā'ir kaşidesinde bir dilberle ^{3893/003.} taḡazzül eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** taḡānā bi'l-mar'āti izā taḡazzala bihā [= Kadına şiir yazdığına "taḡānā bi'l-mar'āti" denir.] Ve şā'ir bir adamı şi'r ile medḡ; yāḡūd hicv eylemek ma'nāsınadır. ^{3893/004.} **yukālu** taḡānā bi-zaydin izā madaḡahu av hacāhu [= Zeyd'i yerdğinde veya övdüğünde "taḡānā bi-zaydin" denir.]

al-taḡniya taf'ilq vezninde. Bir adamı zengin kılmak ma'nāsınadır. **yukālu** ḡanāhu allahu ta'ālā ^{3893/005.} ay ca'alahu ḡaniyyān [= Allah onu zengin ettiğinde "ḡanāhu allahu" denir.] Ve ırlamak ma'nāsınadır. **yukālu** ḡānāhu's-şi'ra va bihi izā taḡānā bihi [= Şiiri terennüm ettiğinde "ḡānāhu's-şi'ra" denir.] Ve şā'ir şi'rinde dilber ile taḡazzul eylemek ma'nāsınadır. ^{3893/006.} **yukālu** ḡānā al-şā'iru bi'l-mar'ati izā taḡazzala bihā [= Şair kadına gazel yazdığına "ḡānā al-şā'iru bi'l-mar'ati" denir.] Ve şi'irdē bir adamı medḡ; yāḡūd hicv eylemek ma'nāsınadır. **yukālu** ḡānā bi-zaydin izā madaḡahu ^{3893/007.} av hacāhu [= Zeyd'i övdüğünde veya yerdğinde "ḡānā bi-zaydin" denir.] Ve kuş laḡif ve dil-nişin avāz ile ötmek ma'nāsınadır. **yukālu** ḡānā al-ḡamāmu izā şavvata [= Güvercinler ötüştüğünde "ḡānā al-ḡamāmu" denir.]

al-iğnā^u hemzenin kesriyle. ^{3893/008.} Zengin eylemek ma'nāsındır. **yukālu** *agnāhu allahu ta'ālā ay ca'alahu ġaniyyān [= Allah zengin yaptığında "agnāhu allahu ta'ālā" denir.]* Ve bir nesneye kifāyet edüp yerini tutmak ma'nāsına ^{3893/009.} müsta'meldir *Ka-mā sa-yuzkar.*

al-ğunya^{tu} **al-ğinya**^{tu} ġaynın dammi ve kesriyle. Ve **al-ğanva**^{tu} kî vāvî dir **al-ğunyān**^u ġaynların dammiyle zenginliğe ^{3893/010.} dēnür kî isimlerdir. **yukālu** *lahu ġunyātun va ġunvatun va ġunyānun ay ġunyu va ġunya va ġunyān [= Adam zengin olduğunda, ihtiyacı olmadığına "lahu ġunyātun" denir.]* Ġaynların dammiyle. Kifāyet ma'nāsındır kî bî-niyāz ^{3893/011.} olmağdan 'ibaretdir *ka-mā sa-yuzkar.*

al-mağniyy^u marmiyu vezninde. Bu dağı kifāyet ma'nāsındır. **yukālu** *mā'lahu 'anhu ġanā va la-mağni va la-ğunyata* ^{3893/012.} *va la-ğunyāni ay māluhu budda [= Biri bir şeyi terk edemediğinde "ma'luhu 'anhu ġanā" denir.]* Ya'nî filānın andan kifāyet ve istiğnāsı yokdur behemēhāl aña muhtāç ve nā-çārdır. Ve *mağnā* ism-i mekān olur ^{3893/013.} şol menzile dēnür kî andā ehli ve sükkānı ikāmet eyledikten sonra göçüp gitmişler ola *'alā kavlin 'āmmidur ya'nî mutlakā menzil* ^{3893/014.} ma'nāsındır. **yukālu** *halā mağnāhum va huva al-manzilu'l-lazī ġanā bihi ahluhu tumma za'nu va 'anhu av 'amma va mağnā ma'innā [= Birileri göçüp gittiğinde ve evleri boş kaldığında "halā mağnāhum" denir.]* Ma'nāsındır *ka-mā sa-yuzkar.*

al-ğaniyy^u ^{3893/015.} vafiyu vezninde. Ve **al-ğanî** zengin adama dēnür. **yukālu** *raculun ġaniyyun va ġānun ay zu'l-vafri va ġaniyyun [= Bolluk içindeki adama "raculun ġaniyyun" denir.]* Ġatafān kabilesinden ^{3893/016.} bir cemā'atdır.

al-ğāniya^{tu} Şol hātūna dēnür kî nās kendisini taleb ve rağbet edüp kendisi kimseye tālibe ve h^vāhişger ^{3893/017.} olmaya. *'Alā kavlin* pek dilber ve hüsün-dār olmağla revnağ-ı hüsün ve cemāliyle zib ve zinetden ihtiyāçsız ola; yāhūd ebeveyni ^{3893/018.} hāneşinde ikāmet edüp sā'ir mağallē naql ve teb'îdi vāki' olmaya; yāhūd şol taze mağbūbeye dēnür kî 'afife ve pāk-dāmen ola ^{3893/019.} gerek zatū'z-zevc olsun gerek olmasun cem'î ġavāniyu gelür. **yukālu** *imrā'atun ġāniyatun ay allatī tuṭlabu va la-taṭlubu av al-ğunyatu bi-ħusnihā* ^{3893/020.} *'ani'z-zīnati avillatī ġuniyat bi-bayti abavayhā va lam yaqi' 'alayhā sibā'un av al-şābatu'l-'afifatu zāti zavcin am lā [= İstenilen ve kendisi istemde bulunmayan, güzelliğinden dolayı süslenmeyen ve süse ihtiyacı olmayan, baba evinde korunup esaret görmeyen, evli olmayan, temiz, namuslu kadına "imrā'atun ġāniyatun" denir.]*

al-ğanā^u *sağāb* vezninde. ^{3893/021.} Ve **al-mağnā** ve **al-mağnā**^{tu} mîmlerin fethi ve dammiyle. Kifāyet ma'nāsındır kî bir nesnenin yerini tutmağdan 'ibaretdir.

yuḳālu aḡnā ‘anhu ^{3893/022}. ḡanā’u fulānin va maḡnāhu va maḡnātuhu ay nāba ‘anhu va acza’ a mucza’ahu [=Onun yerine vekil olduğunda “aḡnā ‘anhu ḡanā’u fulānin” denir.] ve **yuḳālu** māfīhi ḡanā’u zalika ay iḳāmatuhu va’l-iḍ ṭilā’u bihi [= Orada onun ikameti olmadığında “māfīhi ḡanā’u zalika” denir.] Ya’nî bunda ^{3893/023}. anıḡ yerini ṭutmaq hāleti ve anıḡla hāsil olan taḳavvî yokdur.

al-ḡunyān^u ḡaynıḡ ḍammıyḷa. Bir nesne sebebiyle sā’irden müstaḡnî ^{3893/024}. ve ihtiyācsız olmaq ma’nāsınadır. **yuḳālu** ḡaniyat al-mar’ātu bi’z-zavcihā ḡunyānān min al-bābi al-rābi’i izā istaḡnat bihi [= Kadının kocaya ihtiyaç duyduğunda “ḡaniyat al-mar’ātu bi’z-zavcihā” denir.]

al-ḡinā^{’u} kisā’u ^{3893/025}. vezninde. Tarab-nāk olacaq āvāza dēnür kī ḡ^vānende āvāzı olacağıdır Türkî’de ır ta’bır olunur Fārisî’de surūd dēnür. ^{3893/026}. **taḳūlu** sami’ tu ḡinā’ahu ay şavtahu al-muṭribi [= Onun oynak sesini duyduğunda “sami’ tu ḡinā’ahu” denir.]

al-ḡanā^{’u} samā’u vezninde. Bir ḳumluḳ adıdır.

al-uḡniyya^{tu} utfiyya vezninde. Ve yāniḡ taḡfīfiyle ^{3893/027}. luḡatdır. ḡ^vānendēniḡ teḡannî eylediḡi bir ḡünē namē ve āhengē dēnür. Metelā şark-ı ve taḳsīm ve ḳoşma ve ma’ni gibi. **yuḳālu** baynahum ^{3893/028}. aḡniyatun ay nav’un min al-ḡinā’i [= Aralarında bir tür şarkı olduğunda “baynahum aḡniyatun” denir.] Ve bunda hemzeḡniḡ kesriyleḡe cā’izdir.

al-aḡnā^{’u} hemzeḡniḡ fethiyle. Gelinleriḡ cihāzlarına dēnür. ^{3893/029}. **yuḳālu** naḳalū aḡnā al-’arūsi ay amlākahā [= Gelinleriḡ çeyizlerini taşıdığında “naḳalū aḡnā al-’arūsi” denir.]

al-ḡanā ‘aṣā vezninde. Maḡnā gibi me’inne ma’nāsınadır kī bir nesneniḡ mevd-i’ ^{3893/030}. kifāyetinden ‘ibāretdir. **yuḳālu** makānu kazā ḡanā min fulānin va maḡnā minhu ay ma’innatun minhu [= Mekanın birine ihtiyaç duyduğunda “makānu kazā ḡanā min fulānin” denir.]

ḡunayya ve **ḡaniyy**^u sumayya ve samiyyu vezinlerinde. ^{3893/031}. Esāmîdendir. al vāvî:

al-ḡayy^u ḡaynıḡ fethi ve yāniḡ teşdüdiyle. Azḡun ve ḡümrah olmaq ma’nāsınadır. **yuḳālu** ḡavā al-raculu ḡayyān ^{3893/032}. min al-bābi at-ṭānî izā ḍalla [= İkinci babda. Adam azḡınlaştığında “ḡavā al-raculu” denir.]Ve mūta’addî olur. **yuḳālu** ḡavāhu ḡayrahu izā aḍallahu va ḡayrihi [= Bir başkası onu sapıtığında “ḡavāhu ḡayrahu” denir.] Cehennemde bir derēniḡ; yāḡūd bir nehriḡ ismidir. ^{3893/033}. a’āzanā’llahu min zalika ḳāla aṣ-şāriḡu va minhu ḳavluhu ta’ālā [= Allah bizi böyle şeylerden korusun.] “fasavfa yalḳavna

ğayyā⁶⁰” va huva vādin fī cahannama av nahrūn [=Cehennemdeki vadiyi bulacaklardır.]

al-ğavāya saḥābq^{3893/034} vezninde. Bu daḥi azğun ve gümrah olmak ma'nāsınadır. **yukālu** ġavā al-raculu ġavāyatan min al-bābi al-rābi 'i izā ḍalla [= Dördüncü babda. Adam sapıtığında, yoldan çıktığında “ğavā al-raculu” denir.] Bunda **kitābq**^{3893/035} vezninde. Cā'iz degüldür.

al-ğāvî ve **al-ğaviyyu**^u ġaniyyu vezninde. Ve **al-ğayyān** rayyān vezninde. Vaşiflardır; azğun ve gümrah adamağ dēnür.^{3893/036} Ve *ğavluhu ta'ālā* (va'ş-şu'arā'u yattabi 'uhumu'l-ğāvūn⁶¹) [=Peygambere tabi olmayı bırakıp şairlerin peşine düşenler gavilerdir.] *ay aş-şayā'īnu av man ḍalla min an-nāsi av allazīna yuḥibbūna aş-şā'ira izā hacā ħavmān av yuḥibbūhu*^{3893/037} li madḥihi iyyāhum bimā laysa fihim [= Bu gaviler yani şeytanlar veya insanlardan sapık olanlar, şair bir kavmi överse veya yererse ona sevinirler onun bu gününü severler veya kendilerinde olmayan bir şeyle şairin onları övmesi nedeniyle onu severler.] Ve

ğāvî küçük başa itlāk olunur, güyā kī i'tidāldan şapmışdır. **yukālu** rā'sun ġāvin^{3893/038} ay şağ'īrun [= Küçük başa olduğunda “rā'sun ġāvin” denir.] Ve çekirgeye itlāk olunur.

al-iğvā^u hemzenin kesriyle. **al-tağviya** taf'ilq vezninde. Bir adamı azdurup azğun^{3893/039} kılmak ma'nāsınadır. **yukālu** aġvāhu va ġavvāhu izā aḍallahu va tağviya [= Adam sapıtığında “aġvāhu” denir.] Südi çalup yoğurd eylemek ma'nāsına müsta'meldir. **tağūlu**^{3893/040} ġavvaytu'l-labana izā şayyartahu rā'ibān [= Sütü yoğurt yaptığında “ğavvaytu'l-labana” dersin.]

al-muğavvā^{tu} mîminin ḍammı ve vāvinin teşdidiyle. Azacak yereğ dēnür. Maḍilleğ ma'nāsına cem'i^{3893/041} muğavvayātun gelür. **yukālu** vağa 'ū fī muğavvayātin ay maḍillātin [= Sapıklıklara düştüklerinde “vağa 'ū fī muğavvayātin” denir.]

al-mağvā^{tu} mahvātun vezninde. Mağavvāt ma'nāsınadır. **yukālu** arḍun [3_894]^{3894/001} mağvātu ay muḍillatun [= Sapıklıkla aşağılara düştüğünde “mağvātu” denir.]

al-uğviyya^{tu} utfiyyq vezninde. Mehlekeğ ma'nāsınadır. **yukālu** vağā ' fī uġviyyatin ay mahlakatin [= Bir belaya düştüğünde “vağā ' fī uġviyyatin” denir.] Ve arslan saydı^{3894/002} için kazılmış çukurağ dēnür. Zübyeğ ma'nāsına.

⁶⁰ Allāh, *Kur'ān*: 19 Meryem, 59: Ayetin tamamı şöyle : “Sonra onların ardından yerlerine öyle bir nesil geldi ki namazı zāyi' (terk) ettiler ve şehvetler(in)e uydular , (onlar) artık ileride (cehennemdeki) Gayyā Vādisini boylayacaklardır. ”

⁶¹ Allāh, *Kur'ān*: 26 Şuarā, 224: “O şuarā'ya (şairlere) gelince, onlara azginlar uyar. ”

al-tağāvî Biri birine mu‘āvenetle bir kimsē üzerine üşünti édüp katl ^{3894/003}. eylemek ma‘nāsınadır; ‘*Alā kavlin şuradan buradan çöküşüp üzerine üşünti eylemek ma‘nāsınadır, her ne kadar katl eylemezler işe de.* ^{3894/004}. **yukālu tağāvu va ‘alayhi izā ta‘āvanu ‘alayhi fakatalū av cā’ū min hāhunā va hāhunā va an lam yaqtulūhu** [= *Bir adama sağdan soldan gelip saldırdığında “tağāvu va ‘alayhi” denir.*]

al-ğavā ‘ašā vezninde. Devē yavrısı ^{3894/005}. südden tuħmē olmak; yāhūd memē emmekden memnū‘ olmağla pek arıqlayup ölümcül olmak ma‘nāsınadır. **yukālu ğavā al-faşīlu** ^{3894/006}. va ğavā ğavyun min al-bābi al-rābi‘i va al-tānī izā başıma min al-labani av mun‘a ar-rađ ā‘fahazala va kāda yahluku [= *Süt içmeden dolayı karnın şişmesi ve helak olmaya yaklaştığında “ğavā al-faşīlu” denir.*]

al-ğavy^u katfu vezninde. ^{3894/007}. Ma‘nā-yı mezbürdan ismi fā‘ildir.

al-ğayya^{tu} ğaynıñ fethi ve kesriyle. Zenye ma‘nāsınadır ki rüşde ma-ķāblidir, harāmzāde ^{3894/008}. demektir. **yukālu valadun ğayyatun ay zaniyyatun** [= *Annesi, babası belli olmayan çocuğa “valadun ğayyatun” denir.*]

ğaviyyun ğaniyyu vezninde. **ğuvya** ğunya vezninde. **ğuvayya** sumayya vezninde. Esmādandır.

banū ğayyān ^{3894/009}. ħayyān vezninde. Bir cemā‘at adı ki D e r g ā h - ı H a đ r e t i M u ş t a f a v i y e geldiler künyelerini *Rasūl-i Enām ‘Alayhi’s-* ^{3894/010}. *salām* ħadretleri tebdil édüp B a n ū R a ş d ā n ıtlāk eylediler.

al-ğavgā^u ğaynıñ fethiyle. Çekirgeye dēnür ve ecnāsı ^{3894/011}. muhtelifeden nās-ı kefirē dēnür. Mü‘ellif bunı ğayn māddeşinde tebt eylemiştir.

al-ğāga^{tu} bu dahı ecnās-ı muhtelifeden müctemi‘ ^{3894/012}. nās-ı kefirē dēnür. Bir nebāt adıdır.

ğāvā Bir tağın adıdır.

al-ğavā ‘ašā vezninde, **al-ğaviyy^u** ğaniyyu vezninde, **al-muğvî** ^{3894/013}. *muħsin* vezninde. Yalnızca tek ve تنها adama dēnür. **taķūlu batta ğavān va ğavyān va muğviyān ay muħliyān** [= *Yalnız başıma gecelediğimde “batta ğavān” dersin.*]

mağviya ma‘şiyā vezninde. E c r e m ^{3894/014}. b . B ā h i ş lakabıdır.

abū muġviya *muḥsinā* vezninde. Aşḥābdan ‘A b d u ’ l - ‘ u z z ā künyesidir ki ba‘de’l-islāmi R a s ū l - i E n ā m ‘Alayhi’s-salām ^{3894/015}. ‘A b d u ’ r - r a ḥ m a n ile tesmiye buyurdılar.

al-ġāviya tolu şu tulumuna dēnür, rāviya ma‘nāsına.

al-ingivā^u *infī‘āl* vezninde. Hevā ^{3894/016}. ve hevesē uyup dālālete düşmek ma‘nāsındır. **yukālu** *ingavā al-raculu izā inhavā va māla [= Biri bir şeye meylettiğinde ve arzu ettiğinde “ingavā al-raculu” denir.]. al-yā-î;*

al-ġayāya^{tu} *saḥābā* vezninde. ^{3894/017}. Pertev-i şemsiñ aydınlığına ve diyāsına dēnür, nefsi pertev degildir. Ve kuyunun dibine dēnür. **yukālu** *vaḳa ‘a fī ġayābati’l-bir’i ay ḳa‘rahā [= Kuyunun dibine düştüğünde “vaḳa ‘ fī ġayābati’l-bir’i” denir.]* ^{3894/018}. Ve insān üzre muṭlakā gölge eden nesneye dēnür, seḥāb ve sāyebān gibi. Ve **Yemāme**’de bir mevdi‘ adıdır.

al-muġyāya^{tu} *mubāhātu* ^{3894/019}. vezninde. Bir nesne üzre gölge şalmaḳ ma‘nāsındır. **yukālu** *ġāyā al-ḳavmu favḳa rā’sihi bi’s-sayfi ay azallū bihi [= Birilerinin kılıçlarıyla bir adamın başında durduklarında “ġāyā al-ḳavmu favḳa rā’sihi bi’s-sayfi” denir.]*

al-ġāya^{tu} Nihāyet ^{3894/020}. ve encām ma‘nāsındır. **yukālu** *balāġa al-ġāyata ay al-madā [= Sona ulaştığında “balāġa al-ġāyata” denir.]* Ve sancaġa dēnür, rāye ma‘nāsına. Cem‘i ġāyundur.

al-taġyiya *taf‘ilā* ^{3894/021}. vezninde. Ve **al-iġyā**^u *hemzenin kesriyle*. Sancaḳ dikmek ma‘nāsındır. **taḳūlu** *ġayaytu al-ġāyata va aġyaytuhā izā naşabtahā* ^{3894/022}. [=Hedefini belirlediğinde “ġayaytu al-ġāyata” dersin.] Ve

iġyā^u havā yüzinde bulud sāyebānı gibi tırmaḳ ma‘nāsındır. **yukālu** *aġyā as-saḥābu izā aḳāma [= Bulut yerinde durduğunda “aġyā as-saḥābu” denir.]*

ARAPÇA SÖZLÜK

Transkripsiyon	Arapça aslı	Kâmustaki anlam
àatm ^u 3524/003.	عَنَمٌ	İnsan ve hayvanı bunaltacak şekilde havanın sıcak olması.
àatamat ^u 3524/004.	عَنَمَتْ	Dilde olan tutukluktur.
aàatam ^u 3524/005.	أَعْتَمَ	1. Bir sözü doğru ve hatasız ifade edememek. 2. Sütün hışırtısının olmaması.
óiyÀøun àutaymin 3524/008.	جِيَاضُنْعَيْنِ	Ölüm.
iàtÀm ^u 3524/009.	إِعْتَامٌ	Bir adamı usandırıncaya kadar ziyaret etmek.
iàtitÀm ^u 3524/010.	إِعْتَامٌ	Hazımsızlık, mide fesadı.
aàåam ^u 3524/011.	أَعْمٌ	Saçta beyazın siyahtan çok olmak.
àuåamat ^u 3524/012.	عُمْتُ	Renklerden karaya benzeyen boz renk.
åååam ^u 3524/013.	عَمٌ	Bir adama çok fazla mal verilme.
åååîmat ^u 3524/014.	عَيْمَتْ	Çekirgeden yapılan bir yemek adı.
maååÿm ^u 3524/015.	مَعْتُومٌ	Bir nesnenin içine başka nesnelere katmak.
àuåm ^u 3524/016.	عَمٌ	1. Yiyecek maddesi olan peynir mayası. 2. Kırk bayır ve şirdan.
åayåamat ^u 3524/018.	عَيْمَتْ	Fitne ve savaş.
åÿcum ^u 3524/019.	عُوجُمٌ	Tatlı olmayan su.
ååõm ^u 3524/020.	عَدَمٌ	1. İyi mal vermek. 2. Yemeği dökerek yemek.
iàtiõam ^u 3524/023.	إِعْتِمٌ	Deve yavrusunun anasının sütünün tamamını emmesi.
mutaååõõim ^u 3524/025.	مُعْتَمٌ	Sığır gibi her şeyi yiyen obur adam.
àuõam ^u 3524/025.	عَدَمٌ	Sığır gibi her şeyi yiyen obur adam.

iaöÀm^u 3524/026.	إِغْدَامُ	Deve yavrusunun anasının sütünün tamamını emmesi.
aanöamat^u 3524/026.	عَنْدَمْتُ	Deve yavrusunun anasının sütünün tamamını emmesi.
auöÀmat^u 3524/028.	عُدَامْتُ	Deve merasındı bir bitki adı.
aaöam^u 3524/028.	عَدْمٌ	Bir ot adı.
aaöimat^u 3524/029.	عُدِيمْتُ	1. Ot biten yer. 2. Geniş kuyu. 3. Kerim, gönlü zengin ve her şeyi kabul etmek.
aaömat^u 3524/032.	عَدَمْتُ	1. Kelime. 2. Bitkisi, sebzesi çok olan yer.
auömat^u 3524/033.	عُدَمْتُ	1. Karaya yakın boz renk. 2. Bir parça mal 3. Çayır, çimeni çok olan yer.
öuaöum 3524/037.	دُعْمٌ	Bir yer veya dağ adı.
aaöAyim 3524/037.	عُدَايِمٌ	Çok olduğundan dolayı kat kat üst üste nesnelere koyulması.
taaaööum 3524/038.	تَعْدُمٌ	Yiyeceğin tadılması.
aaöramat^u 3524/039.	عَدَرَمْتُ	1. Herhangi bir malın ölçülüp, tartılarak pazarda satılması. 2. Söze karışmak.
auöÀrim^u 3524/041.	عُدَارِمٌ	1. Çok su. 2. Ölçü.
taaaöoram^u 3525/001.	تَعْدَرَمٌ	Tereddüt etmeden yemin etmek.
aaarmÀ 3525/002.	عَرَمَا	1. Bir yer adı. 2. Yemin.
aaarmÀ 3525/004.	عَرَمَا	İyi, ağır canlı kadın.
aaarÀm^u 3525/005.	عَرَامٌ	1. Pek düşkün, hırslı. 2. Azap. 3. Helak.
muàaram 3525/007.	مُعْرَمٌ	1. Aşk düşkünü olmak. 2. Çok borçlu adam.
aaarim^u 3525/010.	عَرِيمٌ	Borçlu, verecekli.
aaÀrama^{tu} 3525/011.	عَارَمْتُ	Ödenmesi gereken borç.
aurm 3525/011.	عُرْمٌ	Ödenmesi gereken borç.
muàaram 3525/011.	مُعْرَمٌ	Ödenmesi gereken borç.
iaarÀm^u 3525/013	إِعْرَمٌ	Himayesinde kararlı olup, ödenmesi gereken

taàrîm^u 3525/013.	تَعْرِيم	nesneyi ödetmesi. Borcu ödetmek. Himayesinde kararlı olup, ödenmesi gereken nesneyi ödetmek. Borcu ödetmesi.
àarm^u 3525/016.	عَرْم	Ödenmesi gereken borcu ödemek.
àarÀma^{tu} 3525/016.	عَرَامَتْ	Ödenmesi gereken borcu ödemek.
iàarinşÀm^u 3525/017.	إِعْرِشَامُ	Zayıflamak, rengi solmak, karnın incelip içeri geçmek.
àurùmÀniyy^u 3525/019.	عُرْمَانِي	Güzel yüzlü, genç delikanlı.
àarúam^u 3525/020.	عَرْمُ	Erkeklik organı ön kısmı.
àÿzam^u 3525/021.	عَوْدَمٌ	Herat'ta bir köy.
àasem^u 3525/021.	عَسَمٌ	Havanın kararması, havanın toz ve bulutla kaplanmak.
àusÿm^u 3525/023.	عُسُومٌ	Gece karanlık olmak.
iàsÀm^u 3525/024.	إِعْسَامٌ	Gece karanlık olmak.
aàsÀm^u 3524/024.	أَعْسَامٌ	Bulut parçaları.
àusam 3525/024.	عُسَمٌ	Bulut parçaları.
àaşm^u 3525/025.	عَشْمٌ	1. Zulm eylemek. 2. Bir vadi adı. 3. Develerin hepsine katran sürmek. 4. Oduncunun gece vakti her türlü odunu toplamak.
àaşam^u 3525/029.	عَشْمٌ	Her türlü deveyi katranlamak.
àayşam^u 3525/030.	عَيْشَمٌ	Erkek adı.
àaşamşam^u 3525/031.	عَشْمَشْمٌ	Yiğitçe, cesaretlince ilerlemek.
àaşamşamîyy^u 3525/031.	عَشْمَشْمِي	Yiğitçe, cesaretlince ilerlemek.
miàaşam^u 3525/032.	مِعْشَمٌ	Saldırdığı şey ne kadar tehlikeli olsada yiğit bir şekilde asla geri dönmek.
àaşamşam^u 3525/032.	عَشْمَشْمٌ	Saldırdığı şey ne kadar tehlikeli olsada

àaêram^u 3525/034.	عَضْرَمٌ	yiğit bir şekilde asla geri dönmek. 1. Toprağın yumuşak ve yapışkan olmak. 2. Kızıl, kuru balçık. 3. Çatlamış, kireç gibi yürürken ayak gömülen yer.
àiùamm^u 3525/037.	عِظْمٌ	1. Büyük deniz. 2. Kalbi geniş adam.
àityamm^u 3525/037.	عَيْتَمٌ	1. Büyük deniz. 2. Kalbi geniş adam.
àaùamùam^u 3525/037.	عَعْتَمٌ	1. Büyük deniz. 2. Kalbi geniş adam.
àiùamm^u 3525/039.	عِظْمٌ	1. Şehvetli. 2. Deve aygır.
àalam^u 3525/039.	عَلَمٌ	1. Şehvetli. 2. Deve aygır.
àulmat^u 3525/039.	عُلْمَتٌ	1. Şehvetli. 2. Deve aygır.
iàtilÀm^u 3526/001.	إِعْتِلَامٌ	Şehvetli.
àalim^u 3526/001.	عَلِمٌ	Şehvetli.
àilliy^u 3526/001.	عَلِيْمٌ	Şehvetli.
miàlîm^u 3526/002.	مُعَلِّمٌ	Şehvetli.
iàlÀm^u 3526/003.	إِعْلَامٌ	Şehvetin artması.
àulÀm^u 3526/004.	عُلْمٌ	1. Bıyığı yeni terlemiş delikanlı. 2. Otuz ile elli yaş arasındaki adamın zıttı.
àulÿma^{tu} 3526/007.	عُلُومَةٌ	Delikanlılık.
àulÿmiyya^{tu} 3526/007.	عُلُومِيَّةٌ	Delikanlılık.
gulÀmiyya^{tu} 3526/007.	عُلَامِيَّةٌ	Delikanlılık.
àaylam^u 3526/007.	عَيْلَمٌ	1. Kuyulardaki su kaynağı. 2. İstekli kıza denir. 3. Kurbağa. 4. Yer adı. 5. Erkek kaplumbağa. 6. Saçı çok delikanlı.
àulaymun 3526/011.	عَالِيْمُن	İbn-i Sam b. Nuh
taàalam^u 3526/012.	تَعْلَمٌ	Bir yer ismi.
taàalamÀni 3526/012.	تَعْلَمَان	Bir yer adı.
àalãama^{tu} 3526/013.	عَالِصَمَةٌ	1. Başla boyun arasında olan et. 2. Adem elması. 3. Boğaz

		deliğinin başı.
		4. Lisanın kökü. 5.
		Cemaat. 6. Zikr olunan
		dili kesmek. 7. Adamın
		galsamasından tutmak.
		8. Kavmi içinde şeref
		sahibi.
õu'l-àalâamat^u 3526/020.		ذوالغُلصَمَة Harmalatu b.
		Abdi'llahi'l İcliyyü,
		Adem elmasının büyük
		olması.
muàalâamÀ^{tu} 3526/021.	مُعَلِّصَةٌ	Boynu bağlı kadın.
àamm^u 3526/023.	عَمُّ	1. Keder, tasa. 2.
		Kederli adam. 3. Binek
		hayvanların ağzına
		torba geçirmek. 4. Bir
		şeyi örtmek. 5. Gün
		çok sıcak olmak. 6.
		Hilalin önünün bulutla
		kapanması. 7.
		Kaynağının belli
		olmaması.
iàtimÀm^u 3526/031.	إِعْتِمَامٌ	Kederli olmak.
inàimÀm^u 3526/032.	إِنْغِمَامٌ	Kederli olmak.
iàmÀm^u 3526/034.	إِعْمَامٌ	1. Tasalı olmak. 2.
		Havanın çok sıcak
		olması. 3. Havanın
		bulutlu olması.
àamm^u 3526/036.	عَمُّ	Havanın çok sıcak
		olduğu zaman.
muğimm^u 3526/036.	مُغِمُّ	Havanın çok sıcak
		olduğu zaman.
àumma^{tu} 3526/037.	عُمَّتٌ	1. Bir işin ne olduğu
		bilinmemek. 2. Tulumun
		en alt kısmı.
maàmÿm^u 3526/038.	مَعْمُومٌ	Hilalin bulut
		tarafından
		kapatılması. 2.
		Haberin gizli olması.
		3. İnsanın nezle
		olması.
àammÀ 3526/040.	عَمَّا	Havanın kapalı olup,
		hilalin görünmemesi.
àuma 3526/040.	عَمَّ	Havanın kapalı olup,
		hilalin görünmemesi.

àumiyya^{tu} 3526/040.	غُمَيْثُ	Havanın kapalı olup, hilalin görünmemesi.
àamÀma^{tu} 3527/001.	عَمَامَتُ	1. Beyaz bulut. 2. Ebu Dâvud al- İyâzi'nin atının ismi. 3. Caferi Tayyâr'ın kılıcının ismi.
muàammim 3527/002.	مُعَمَّم	Suyu çok olan bulut ve suyu çok olan deniz.
kurÀèu'l-àamîmi 3527/003.		كُرَاعَالْغَمِيمِ Mekke yakınlarında bir vadi adı. 2. Hanzala diyarında bir vadi adı. 3. Beni Sa'ad yurdunda bir su adı. Nezle olmak. Çok otlu yer. İnsanın kafasında çok saç olmak.
àumÀm^u 3527/006.	عُمَامُ	
muàimma^{tu} 3527/007.	مُعَمَّمَتُ	
àamam^u 3527/007.	عَمَمُ	
aàamm^u 3527/008.	أَعَمُّ	1. Kafasında saç çok olan. 2. Bulutun çok olması.
àamàama^{tu} 3527/010.	عَمَمَاتُ	1. Öküzlerin korkup böğürmesi. 2. Yiğitlerin savaş meydanında bağırmaları. 3. Kinayeli söz söylemek. Açık açık konuşmamak, mırıldamak.
taàamàum^u 3527/013.	تَعَمَّمُ	
àamîm^u 3527/014.	عَمِيمٌ	1. Isıtılmış süt. 2. Kuru otun altındaki taze, yeşil ot.
àummÀ 3527/015.	عُمَا	Büyük felaket. 2. Köy adı. 3. Gizli, şiddetli ve zor emir.
àammÀ 3527/017.	عَمَّا	Savaş esnasında askerin etrafını saran toz, duman, kötülük, şiddet.
àamÀ 3527/017.	عَمَا	Savaş esnasında askerin etrafını saran toz, duman, kötülük, şiddet.

àimÀ 3527/017.	غما	Savaş esnasında askerinin etrafını saran toz, duman, kötülük, şiddet.
àumÿm^u 3527/018.	عُمُومٌ	Küçük yıldız.
muàÀmma^{tu} 3527/019.	مُعَامَةٌ	İki kişinin birbirini üzmesi.
àimÀma^{tu} 3527/019.	عِمَامَةٌ	1. Devenin ağzını, burnunu, gözlerini kapatan sargı. 2. Çocuk zekerinin sünnetle kesilen derisi.
àuntum 3527/022.	عُنْتُمٌ	İbn-i Tavâbat al-Tâi.
àanam^u 3527/022.	عَنَمٌ	Bir koyun cinsi.
aànÀm 3527/024.	أَعْنَامٌ	Koyun sürüsü.
àunÿm 3527/024.	عُنُومٌ	Koyun sürüsü.
aàÀnimun 3527/024.	أَعْنَامُنْ	Koyun sürüsü.
àanam 3527/025.	عَنَمٌ	Bir koyun cinsi.
àunayma 3527/025.	عُنَيْمٌ	Küçük koyun.
muàanama^{tu} 3527/027.	مُعْنَمَةٌ	Çok koyun.
muàannama^{tu} 3527/028.	مُعْنَمَةٌ	Çok koyun.
àanîm^u 3527/028.	عَنْيْمٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
muàannim^u 3527/029.	مُعْنَمٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
àanîma^{tu} 3527/029.	عَنْيْمَةٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
àanm^u 3527/029.	عَنَمٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
àunm^u 3527/035.	عُنْمٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
àanm^u 3527/035.	عَنَمٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
àanam^u 3527/035.	عَنَمٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
àanîma^{tu} 3527/035.	عَنْيْمَةٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
àunamÀni 3527/035.	عُنْمَانٌ	Düşmandan alınan doyumluk mala denir.
àunÀmÀ 3527/038.	عُنَامَا	Çok faydalanmak.
taànîm^u 3527/040.	تَعْنِيمٌ	Bir adama iyilik etmek.
iàtinÀm^u 3527/041.	إِعْتِنَامٌ	Bir malı ganimet olarak görmek.

taàannum^u 3527/041.	تَعْنُمُ	Bir malı ganimet olarak görmek.
àannÀmun 3528/001.	عَنَّامُن	1. Ebū İyÀz, GannÀm b. Evs al-BeyÀzi. 2. Deve ismi.
àanamun 3528/002.	عَنَّمُن	İbn-i Sa'lib b. Va'il lakabı.
àunaym^u 3528/002.	عُنَيْمُ	İbn-i Kayslakabı.
àanÀma 3528/003.	عَنَّامَ	Kadın adı.
yaàanam^u 3528/003.	يَعْنُمُ	İbn-i Salim b. Kanber. Abdullah b. Mağnam lakabı.
àunaymÀn^u 3528/004.	عُنَيْمَانُ	Bir yer adı.
àanama 3528/005.	عَنَّامَ	İbn-i Salabata b. Taymillah.
àayham^u 3528/005.	عَيْهَمُ	Zulüm.
àaym^u 3528/006.	عَيْمُ	1. Bulut. 2. Kin ve öfke. 3. Deve hastalığı. 4. Çok susayıp yüreğin yanması. 5. Havanın bulutlu olması.
maàayym^u 3528/010.	مَعْيَوْمُ	Hastalıklı deve.
àaymÀn^u 3528/010.	عَيْمَانُ	Çok susamış adam. GamyÀni b. Huseyl İmÀm MÀlik Hazretlirinin atası.
zy-àaymÀnin 3528/011.	عَيْمَانِينَ	Bir melik ismi.
iàÀma^{tu} 3528/012.	إِغَامَةُ	Havanın bulutlanması.
iàyÀm^u 3528/012.	إِغْيَامُ	Havanın bulutlanması.
taàyîm^u 3528/012.	تَعْيِيمُ	Havanın bulutlanması.
taàayyum^u 3528/013.	تَعْيِيمُ	Havanın bulutlanması.
iàyÀm 3528/014.	إِغْيَامُ	1. Bir mahallede oturmak. 2. Susuzluk çekmek.
taàyîm^u 3528/015.	تَعْيِيمُ	1. Çok karanlık gece.
maàÀma 3528/016	مَعَامَ	1. Endülüs'te bir ülke.
àabn^u 3678/007.	عَبْنُ	1. Bir şeyi unutmak. 2. Yanlışlıkla unutmak.
àaban^u 3678/007.	عَبْنُ	1. Bir şeyi unutmak. 2. Yanlışlıkla unutmak.
àabÀna 3678/009.	عَبَانَهُ	Az endişeli olmak.

àabîn^u 3678/019.	عَبِيْنُ	Endişesinin az olmak.
maàbÿn^u 3678/019.	مَعْبُوْنُ	Endişesinin az olmak.
àabn^u 3678/020.	عَبِيْنُ	Aldatmak.
àaban^u 3678/020.	عَبِيْنُ	Aldatmak.
àaban^u 3678/021.	عَبِيْنُ	Zayıf görüş veya endişe.
maàbÿn^u 3678/022.	مَعْبُوْنُ	1. Endişesinin az olması. 2. Aldanmış adam. 3. Bir konu hakkında kesin bir fikri olmamak. 4. Elbiseyi kıvrılarak bükmek.
taàÀbun^u 3678/026.	تَعَابِيْنُ	1. Birini aldatmak. 2. Cehennem ehli.
maàabin^u 3678/029.	مَعْبِيْنُ	1. Kasık 2. Koltuk altı.
iàatibÀn^u 3678/030.	إِعْتِيَابِيْنُ	Bir şeyi kasık, koltuk altı gibi dar bir yerde saklamak.
aàaban^u 3678/031.	أَعْبِيْنُ	1. Malik b. Ağban. 2. Cuhayna kabilesinden biri.
àÀbin^u 3678/032.	عَابِيْنُ	Boş gezen, çalışmayan, gevşek adam.
àadan^u 3678/032.	عَدْنُ	1. Tazelik, temizlik. 2. Uyku. 3. Uykulamak. 4. Uyuşukluk hali.
àudna^{tu} 3678/033.	عُدْنَةُ	1. Tazelik, temizlik. 2. Uyku. 3. Uykulamak. 4. Uyuşukluk hali.
àudunna^{tu} 3678/033.	عُدْنَةُ	1. Tazelik, temizlik. 2. Uyku. 3. Uykulamak. 4. Uyuşukluk.
àudunna 3678/035.	عُدْنُهُ	Kulak altında kemiklerin üzerinde olan et.
muàdavdin^u 3678/036.	مُعْدُوْدِيْنُ	1. Bir tarafa doğru eğilmiş taze fidan. 2. Delikanlı. 3. Saç uzamak. 4. Bitkilerin yemyeşil olması.
àudÀniyy^u 3678/039.	عُدَانِيْيُ	bk. mugdavdin
taàaddun^u 3678/040.	تَعْدُنُ	Fidanın bir tarafa eğilmesi.

àidÀn^u 3678/041.	غِدَانُ	Çubuk.
àudÀma 3678/041.	عُدَام	Cemaat adı.
àadavdaniyy^u 3679/001.		عَدَوْنِيّ Çabuk, atak, hızlı.
àidafn^u 3679/002.	عَدْفُنْ	Bütün, tam, eksiksiz.
àarîn^u 3679/003.	عَرِيْنُ	1. Yapışkan çamur, balçık. 2. Aptallık. 3. Köpük. 4. Selden sonra kalan tortu.
àiryam 3679/003.	عَرِيْم	1. Yapışkan çamur, balçık. 2. Aptallık. 3. Köpük. 4. Selden sonra kalan tortu.
àaran^u 3679/005.	عَرْنُ	Tavşancıl kuşu.
àurÀn^u 3679/006.	عُرَانُ	Bir yer adı.
àarinu 3679/007.	عَرِنُ	Zayıf, güçsüz.
àaran^u 3679/007.	عَرْنُ	Hamurun tekne içinde kuruması.
àazna^{tu} 3679/008.	عَزْنَةُ	Kabil civarında bir belde adı. Sultan Mahmut Gaznevi'nin payitahtı.
àaznayÀni 3679/010.	عَزْنِيَانِ	Maveraün-nehir' de bir köy adı.
àasn^u 3679/010.	عَسْنُ	Ağızda bir şey çiğnemek.
àusn^u 3679/011.	عُسْنُ	Zayıf ve güçsüz.
àusna^{tu} 3679/012.	عُسْنَةٌ	Saç beliği.
àusnÀ^{tu} 3679/012.	عُسْنَاهُ	Saç beliği.
àisÀn^u 3679/013.	عِسَانُ	Arap çocuklarının giydiği kaftan.
àusÀn^u 3679/014.	عُسَانُ	Kalbin, nefsin istediği.
àassÀn^u 3679/015.	عَسَانُ	1. Gençlik zamanının hiddeti, kuvveti. 2. Bir su ismi. 3. Bir kabile ismi. 4. Benu Cefne topluluğu.
àaysÀn^u 3679/015.	عَيْسَانُ	1. Gençlik zamanının hiddeti, kuvveti. 2. Bir su ismi. 3. Bir kabile ismi. 4. Benu Cefne topluluğu.
àassÀniyy^u 3679/019.	عَسَانِيّ	Yakışıklı adam.

aàsÀn^u 3679/020.	أَعْسَانُ	1. İnsanların karakterleri. 2. Eski elbise.
àaysÀna^{tu} 3679/022.	عَيْسَانَةٌ	Sevgili.
àaşn^u 3679/022.	عَسْنُ	Değnek veya kılıçla vurmak.
àuşÀna^{tu} 3679/024.	عُشَانَةٌ	Hurma kesildikten sonra dalda kalan başak.
taàaşşun^u 3679/025.	تَعَسْنُ	Suyun davar dışkısıyla kirlenmesi.
àuān^u 3679/026.	عُشْنُ	Ağaç dalı.
àasn^u 3679/028.	عَسْنُ	1. Ağacın dalını kendine çekmek. 2. Bir nesneyi alma veya kesme. 3. Birisini işten uzaklaştırmak.
zuél-àuāni 3679/031.	زُالْعَصْنِ	Benü Suleym harrasında vadi ismi.
abÿél-àuāni 3679/031.	أَبُو الْعَصْنِ	Ducayn b. Sabit Bir Ducayn
iàāÀn 3679/034.	إِعْصَانُ	Büyük üzüm daneleri.
taàāîn^u 3679/034.	تَعْصِينُ	Büyük üzüm daneleri.
àāān^u 3679/035.	أَعْصَنُ	Kuyruğunda beyazlık olan öküz.
àuānun 3679/036.	عُصْنُنُ	Kişi adı.
àuāaynun 3679/036.	عُصَيْنُنُ	Kişi adı.
àaên^u 3679/037.	عَصْنُ	Adamın işinden alıkonulmak. 2. Devenin yavrusunu düşürmesi. 3. Giysideki açıklık veya büküntü. 4. Kulaktaki bükümler, kıvrımlar.
taàêînu 3680/001	تَعْصِينُ	Devenin yavrusunu düşürmesi.
àiêÀn^u 3680/002.	عِضَانُ	Devenin yavrusunu düşürmesi.
muàÀêana^{tu} 3680/002.	مُغَاضِنَةٌ	İşaret etmek, göz kırpmak.
aàêan^u 3680/004.	أَعْصَنُ	1. Yaradılıştan sürekli gözünü kırpan. 2. Kibirlenerek göz kırpmak.

àaln^u 3680/006.	عَلْنُ	Delikanlının gönül vermesi.
àuluvÀn 3680/007.	عُلُون	Yiğitliği artmak.
àamn^u 3680/009.	عَمُنُ	1. Derinin tüyünü yolmak için yere gömülmesi. 2. Hurma çekirdeği olgunlaşsın diye toprağa gömülmek. 3. Terlemesi için üzerinin örtülmek.
àamîn^u 3680/012.	عَمِيْنُ	Yere gömülmüş deri ve hurma çekirdeği.
àumna 3680/012.	عَمْنُ	1. Boyacıların kullandığı madde. 2. Kadınların yüzlerine sürdükleri kızıl renkli madde.
inàimÀn^u 3680/013.	إِنْعِمَانُ	Gizlenmiş, saklı.
banÿ' l-àumnÀ 3680/015.	بَنُو الْعَمْنَا	Hira memleketinde bir cemaat adı.
àunna^{tu} 3680/015.	عُنَّةُ	Genizden konuşmak.
àann^u 3680/022.	عَنْ	1. Genizden konuşmak. 2. Sinek vızırtılarının çok olduğu ağaçlık yer. 3. Hurma ağacı olan yer.
ààann^u 3680/025.	أَعْنُ	1. Genizden konuşması. 2. Genizden meleyen ceylan yavrusu.
iànÀm 3680/028.	إِغْنَامُ	1. bk. gunna. 2. Sinek vızırtısı. 3. Servetin artması. 3. Tulumun dolması.
taànîn^u 3680/032.	تَعْنِيْنُ	Genizden konuşmak.
àannÀ 3680/033.	عَنْاءُ	1. Güzel, mamur, verimli köy. 2. Çayırı çimeni, kuşu çok olan bahçe. 3. Rüzgar tarafından otlarından ses çıkan yer.
àunÀn^u 3680/037.	عُنَانُ	Sinek vızırtısı.
taàavvun^u 3680/038.	تَعْوُونُ	1. Kötülük ve pervasızlık yapmak. 2. Savaşta ilerlemek.

àayn^u 3680/040.	غَيْنُ	1. Susamak. 2. Susuzluktan yürek yanmak. 3. Örtmek, kaplamak. 3. Gönül bikkınlığı.
àayna^{tu} 3681/005.	غَيْنَةٌ	1. Yer adı. 2. Susuz yerde olan ağaçlık. 3. Şam ve Yemame'de bir yer adı.
àiy^{na} 3681/007.	غَيْنَةٌ	Yaradan, ölüden, leşten akan sarı su.
àaynÀ^u 3681/008.	غَيْنَاءُ	1. Yaprakları çok olan ağaç. 2. Kuyu adı.
àaynÀ 3681/009.	غَيْنَاءُ	Yedi dağdan birisinin adı.
ià^yÀn^u 3681/010.	إِغْيَانُ	Örtmek, kaplamak.
iàÀna^{tu} 3681/014.	إِغْيَانَةٌ	Bulutun havayı kaplaması.
àÀna^{tu} 3681/015.	غَائَةٌ	1. Yay kirişinin ucundaki halka. 2. Batı'da bir belde adı.
faràÀna 3681/015.	فَرَّغَانَهُ	Özbekistan topraklarında bir yer adı.
àîn^u 3681/016.	غَيْنُ	Havası sebebiyle hummanın çok olduğu bir yer adı.
aàyana 3681/017.	أَغْيَانُ	Uzun nesne.
zü-àÀnin 3681/018.	زُغْيَانُ	Yemen'de bir vadi adı.
àabyat^u 3886/025.	غَيْبَةٌ	1. Birden az, sağanaklı yağın yağmur. 2. Çok dökülen su. 3. Vurulan kamçı. 4. Toprağın tozması.
àabÀ 3886/029.	عَبَا	Havadaki toz.
àabyÀ^u 3886/029.	عَبِيًّا	Sarmaşık dolaşmış ağaç.
taàbîya^{tu} 3886/030.	تَغْيِيَةٌ	1. Örtmek. 2. Saçın tamamının kesilmesi.
àabÀ 3886/031.	عَبَا	1. Kafası çalışmayan, ahmak. 2. Bir şeyin gizli olması.
àabÀva^{tu} 3886/032.	عَبَاوَةٌ	1. Kafası çalışmayan, ahmak. 2. Bir şeyin gizli olması.

àabiyy ^u 3886/034.	غَبِي	Ahmak adam.
àabva ^{tu} 3886/034.	غَبْوَة	Dalgınlık, dikkatsizlik.
àubuvva ^{tu} 3886/035.	غَبْوَة	Dalgınlık, dikkatsizlik.
àubiyy ^u 3886/035.	غَبِي	Dalgınlık, dikkatsizlik.
àabÀ ^u 3886/036.	غَبَاء	Gizli yer.
àÀtiya ^{tu} 3886/036.	غَائِيَة	Akılsız, ahmak kadın.
àuaÀ ^u 3886/037.	غَنَاء	Sel suyuyla gelen tortu.
àuaÀÀ ^u 3886/037.	غَنَاء	Sel suyuyla gelen tortu.
àaav ^u 3886/039.	غَنَو	Bir yerde çok sel olması.
àaay ^u 3886/040.	غَنِي	1. Sel suyunun merayı bozması. 2. İnsan bünyesinde olan dört unsur. 3. İnsanları birbirine katıp dağıtmak. 4. Gönlün bulanması. 5. Havanın bulutlanması.
iààÀ ^u 3887/005.	إِغْنَاء	Sel suyunun merayı dağıtması.
àaàÀ 3887/006.	غَنَاء	Yeryüzünde bitkinin çoğalması.
aààÀ 3887/007.	أَغْنَاء	Aslan.
àudva ^{tu} 3887/007.	عُدْوَة	Sabahın ilk vakti.
àadÀ ^{tu} 3887/011.	عَدَاء	Sabahın ilk vakti.
àudya ^{tu} 3887/012.	عُدِيَة	Sabahın ilk vakti.
àudvv ^u 3887/015.	عُدُو	1. Herhangi bir işi sabah vakti eylemek. 2. Sara.
àudva ^{tu} 3887/015.	عُدْوَة	1. Herhangi bir işi sabah vakti eylemek. 2. Sara.
iàtidÀ ^u 3887/017.	إِغْتِدَاء	Erken gelmesi.
muàÀdÀ ^{tu} 3887/018.	مُعَادَاء	Erken varmak, erken iş yapmak.
àad ^u 3887/019.	عَدُّ	Yarın, erte gün.
àÀdiya ^{tu} 3887/021.	غَادِيَة	Sabah vakti ortaya çıkan yağmur veya bulut.
àadÀ ^u 3887/021.	عَدَاء	Sabah kahvaltısı.

taàaddÀ 3887/022.	تَعَدَا	Sabah kahvaltısını yemek.
àadÀ 3887/023.	عَدَا	Sabah kahvaltısını yemek.
taàdiya^{tu} 3887/024.	تَعْدِيَةٌ	Sabah kahvaltısını yedirmek.
àudyÀ^u 3887/025.	عُدْيَانُ	Erken yemek yemesi.
abÿ'l-àÀdiya 3887/026.		أبو الغادي Yasar b. Sabuı sahabi.
àÀdî 3887/026.	غادي	Arslan.
àaddÀ^u 3887/026.	عَدَا	Araplardan İbn-i Kaab
maàdÀ 3887/027.	مَعَدَا	1. Yer adı. 2. Sabah vakti gidilen yer.
àadaviyy^u 3887/031.	عَدَوِيٌّ	Gebe hayvan karnında olan yavru.
àaõiy^u 3887/035.	عَدِيٌّ	1. Gebe hayvan karnında olan yavru. 2. Taze kuzu.
àaõaviyy^u 3887/035.	عَدَاوِيٌّ	Gebe hayvan karnında olan yavru.
àiõÀ^u 3887/036.	عَدَا	Yiyeceğin ve içeceğin bedene faydası.
àuõv^u 3887/037.	عُدُو	1. Birine gıda vermek. 2. Devenin kesik kesik bevl etmesi. 3. Çabuk yürümek.
taàõiya^{tu} 3887/041.	تَعْدِيَةٌ	1. Gıdalandırmak. 2. Devenin kesik kesik bevl etmesi.
iàtiõÀ^u 3888/002.	إِعْتَدَا	Gıdalanmak.
taàaaõõa 3888/003.	تَعَدَّ	Gıdalanmak.
àaõÀ 3888/003.	عَدَا	Erkek devenin bevl.
àaõavÀ^u 3888/004.	عَدَاوَانُ	1. Oynak at. 2. Aşırı, küfürbaz adam. 3. Basra ile Medine arasında bir su adı.
istiaõÀ^u 3888/005.	إِسْتِعْدَا	Adamı yere yatırmak, yenmek.
àÀõiyat^u 3888/006.	غَاوِيَّتٌ	Vücutta bir damar adı.
àÀõî 3888/006.	غادي	1. Gıdalandırıcı, besleyici. 2. Hayvanlara iyi şekilde bakan adam.
àaõÀ 3888/008.	عَدَا	Gıdalandırmak.

àarvu 3888/009.	عَرُؤُ	Bir nesnenin bir nesneye muhkemce ve etraflıca tamamen kaplayacak şekilde yapışması veya yapıştırılması.
àara 3888/012.	عَر	Tutkal.
àirÀ^u 3888/013.	عِرا	Tutkal.
àarÀ 3888/017.	عِرا	1. Küçük buzağı. 2. Küçük çocuk. 3. Cılız insan veya hayvan. 4. Güzellik.
àirÀ^u 3888/019.	عِرا	1. Tutkal. 2. Binek hayvanı olmayan adam.
maàaruvva^{tu} 3888/020.	مَعْرُؤَةٌ	Tutkalla yapıştırılmış yay.
maàariyya 3888/020.	مَعْرِيٌّ	Tutkalla yapıştırılmış yay.
àarÀ 3888/020.	عِرا	1. Bir şeye düşkünlük. 2. Suyun soğuması.
àarÀ^u 3888/021.	عِرا	1. Bir şeye düşkünlük. 2. Suyun soğuması.
iàrÀ^u 3888/024.	إِعْرَأُ	1. Bir şeye düşkünlük. 2. Hırsıyla kandırmak. 3. İnsanların arasına fitne sokmak.
àarvÀ 3888/027.	عَرُوا	Bir şeye düşkünlük.
taàariya 3888/027.	تَعْرِيٌّ	1. Bir şeye çok düşkünlük. 2. Sıvamak.
àariyy^u 3888/029.	عَرِيٌّ	1. Güzel. 2. Güzelce yapılmış bina.
àariyyÀni 3888/030.	عَرِيَانِ	Küfe'de tanınmış iki bina.
muàÀrÀ^{tu} 3888/030.	مُعَارَةٌ	1. İki şeyi birbirine yaklaştırmak. 2. Savaşmak, tartışmak.
àirÀ^u 3888/031.	عِرا	1. İki şeyi birbirine yaklaştırmak. 2. Savaşmak, tartışmak.
àurÀvÀ 3888/033.	عُرَاوَا	Köpük.
àariyya 3888/033.	عَرِيٌّ	Bir yer adı.
àurayya 3888/034.	عُرَيْهَ	Su adı.
àurayy^u 3888/034.	عُرِيٌّ	Ece isimli dağa yakınlarında bir su adı.

àazv^u 3888/035.	عَزُو	1. Bir şeyi istemesi. 2. Kast eylemek. 3. Düşmanla savaşmaya gitmek.
àazavÀni 3888/037.	عَزَوَانِ	Düşmanla savaşmaya gitmek.
àazÀva^{tu} 3888/038.	عَزَاوَةٌ	Düşmanla savaşmaya gitmek.
àÀzi 3888/039.	غازِي	Savaşan adam.
àuziyyu 3888/040.	عُزِي	İsmin çoğulu.
iàtizÀ^u 3888/040.	إِعْتِزًا	1. Kast eylemek. 2. Birin diğerlerine tercih etmesi.
iàöÀ^u 3889/001.	إِغْذَا	1. Savaşa yönlendirmek. 2. Alacaklının borçluya mühlet vermesi. 3. Devenin döl tutması. 4. Kadının kocasının savaşa gitmesi.
taàziya 3889/005.	تَعَزِي	Savaşa gitmesini sağlaması.
maàzÀ 3889/006.	مَعَزَا	1. Yer ismi. 2. Maksat, amaç.
maàÀzi 3889/006.	مَعَازِي	1. Gazilerin anlattığı savaş hikayeleri. 2. Siyer ve Şehname gibi kitaplarda anlatılanlar.
muàziya^{tu} 3889/008.	مُعَزِيَةٌ	Devenin hamileliğinin bir ay uzaması.
àaövin 3889/010.	عَدْوَان	1. Herat'ta bir mahalle adı. 2. Taif'de bir dağ adı. 3. Bir erkek adı.
àÀziya 3889/011.	غازِيه	İsimler.
àaöya 3889/011.	عَدِيه	İsimler.
àuöayya 3889/011.	عُدِي	Kişi ismi.
àuöayyi 3889/011.	عُدِي	Kişi ismi.
ibnu àaövin 3889/011.	إِبْنُ عَدْوَان	Muhaddis Rabi'atu b. al-Gazi.
àusuvv^u 3889/012.	عُسُو	Gecenin karanlık olması.
iàsÀ^u 3889/013.	إِعْسَا	Gecenin karanlık olması.

àasÀ^{tu} 3889/014.	عَسَاةُ	Hurma çekirdeği.
àasva^{tu} 3889/015.	عَسَوَةٌ	1. Sedir ağacının yemişi. 2. Şanlı, şöhretli. 3. Arabistan hurması.
àasÀ 3889/016.	عَسَا	Gecenin karanlık olması.
iàsÀ^u 3889/017.	إِعْسَا	Gecenin çok karanlık olması.
àaşy^u 3889/018.	عَشِي	1. Bayılmak. 2. Örtü.
àaşayÀ^u 3889/018.	عَشِيَان	1. Bayılmak. 2. Örtü.
maàşiy^u 3889/026.	مَعَشِيِي	Bayılmış adam.
àaşya^{tu} 3889/027.	عَشِيَّةُ	Baygınlık.
àuşava^{tu} 3889/027.	عُشَوَةٌ	Örtü.
àaşÀva^{tu} 3889/027.	عَشَاوَةٌ	Örtü.
àişava^{tu} 3889/027.	عِشَوَةٌ	Örtü.
àÀşiya^{tu} 3889/028.	عَاشِيَّةُ	Örtü.
àuşya^{tu} 3889/028.	عُشِيَّةُ	Örtü.
àuşÀya 3889/028.	عُشَايَ	Örtü.
àişÀya 3889/028.	عِشَايَ	Örtü.
àavÀşî 3889/029.	عَوَاشِي	Örtüler.
taàşiya^{tu} 3889/030.	تَعَشِيَّةُ	Örtmek.
iàsÀ^u 3889/030.	إِعْسَا	Örtmek, kaplamak, bürimek.
àaşÀva^{tu} 3889/032.	عَشَاوَةٌ	Örtmek, bürimek.
taàaşşÀ 3889/033.	تَعَشَا	Bürimek.
àÀşiya^{tu} 3889/034.	عَاشِيَّةُ	1. Örtmek. 2. Atın eğer örtüsü. 3. Kıyamet. 4. Kalbin etrafındaki zar. 5. Kılıç kınının tutulan yerine sarılan sığır derisi. 6. İnsan ve hayvanda olan iç marazı. 7. Bir adamı kötülüklerin ele geçirmesi. 8. Ziyarete gelen dost. 9. Deve palanının ardındı olan demir.
àişÀ^u 3890/001.	عِشَا	Örtü, perde.
àaşvÀ^u 3890/002.	عُشَا	1. Kısrak adı. 2. Yüzü beyaz vücudu siyah olan keçi.

aàşÀ 3890/003.	أَعْشَا	1. Erkek keçi. 2. Erkek at.
àaşv^u 3890/004.	عَشْوُ	1. Sedir ağacının yemişine denir. 2. Hemen çıkagelmek.
àaşayÀ^u 3890/006.	عَشْيَانُ	1. Kamçıyla veya deynekle ara ara vurmak. 2. Çıka gelmek. 3. Cima etmek. Örtünüp, bürünmek.
istiàşÀ^u 3890/008.	اِسْتِغَشَا	Bir yer adı.
àuşayy^u 3890/009.	عُشْيِي	1. Ağaç adı. 2. Ağaçlıkta türeyen kurt kısmı. 3. Beni Kıláb'a mahsus bir yer adı. 4. Necid ülkesinde bir vadi adı. 5. Orman.
àaêÀ^{tu} 3890/009.	عَضَاةُ	Ağacı çok olan Necid ülkesi.
ahlu' l-àadÀ 3890/015.	أَهَالُ الْعَادَا	Ağacı çok olan Necid ülkesi.
öiéÀbu' l-àaêÀ 3890/015.	ذِ الْبَالْعَضَا	Benu Kab b. Malik b. Hanzala adlı kötü bir topluluk.
êaâyÀ^u 3890/016.	ضَعْيَا	Ağacı çok olan yer.
àaêyÀ^u 3890/017.	عَضْيَا	Orman.
àÀêiyy^u 3890/018.	عَاضِي	1. Ağaç yiyen deve. 2. Güzel, çok şeylere denir. 3. Servet sahibi adam.
àaêyun 3890/020.	عَضْيُن	Devenin ağaç yiyerek karın ağrısı çekmesi.
àaêÀ 3890/022.	عَضَا	Devenin yediği ağaçtan ötürür karın ağrısına uğraması.
àaêyÀ 3890/023.	عَضْيَا	Yüz adet devenin işareti.
àaêyÀ^u 3890/024.	عَضْيَانُ	1. Karanlık. 2. Aydınlığın zıddı. 3. Büyük ateş.
àÀêiya^{tu} 3890/024.	غَاضِيَةٌ	1. Karanlık. 2. Aydınlığın zıddı. 3. Büyük ateş.
taàÀêÀ 3890/026.	تَعَاَضَا	Görmezlikten gelmek.
iàêÀ^u 3890/027.	إِعْضَا	1. Göz kırpmak. 2. Bir konu hakkında sesiz kalmak. 3. Gecenin

àaêv^u 3890/031.	غَضُو	karanlık olması. 4. Bir nesneyi görmemezlikten gelmek. Gece karanlığının her şeyi kaplaması.
àaêyÀna 3890/033.	غَضِيَان	Cinsi asil olan deve.
àaêuvv^u 3890/033.	غَضُو	Bir şeyin çok, bol olması.
àaùy^u 3890/034.	غَطِي	1. Yiğitlik. 2. Belli bir uslupla yürümesi. 3. Ağacın dallarının upuzun olması. 4. Gecenin her tarafı kaplaması. 5. Bir şeyin üzerini örtmek veya kaplamak.
iàùÀ^u 3890/040.	إِطَا	1. Ağacın dallarının uzaması. 2. Bir şeyin üzerini örtmek.
taàùiya^{tu} 3891/001.	تَعْطِيَةُ	1. Gecenin karanlığının her yeri kaplaması. 2. Bir şeyin üzerini örtü ile örtmek.
iàtiùÀ^u 3891/003.	إِغْطَا	Örtünmek.
àuùv^u 3891/003.	غَطُو	1. Gecenin karanlık olması. 2. Denizlerin ve nehirlerin sularının gece yükselmesi. 3. Örtmek.
àuùuvv^u 3891/004.	غَطُو	1. Gecenin karanlık olması. 2. Denizlerin ve nehirlerin sularının gece yükselmesi. 3. Örtmek.
àiùÀ^u 3891/006.	غَطَا	Örtü.
àiùÀya^{tu} 3891/006.	غَطَايَةُ	Arapların gömlek üzerine giydikleri giysi.
iàùÀ^u 3891/007.	إِطَا	Asma başına su akması.
àaùavÀn^u 3891/008.	غَطَوَان	Bir adamın çevresinin çok olması.
àaffÿ 3891/009.	غَفَو	Su basmayan tümsek, yüksek yer.

àafva^{tu} 3891/010.	عَفْوَةٌ	Su basmayan tümsek, yüksek yer.
àafya^{tu} 3891/010.	عَفْيَةٌ	Su basmayan tümsek, yüksek yer.
àafuvv^u 3891/011.	عَفُو	1. Uyumak, uyuklamak. 2. Bir nesnenin batmadan su yüzüne çıkması.
àufuvv^u 3891/011.	عُفُو	1. Uyumak, uyuklamak. 2. Bir nesnenin batmadan su yüzüne çıkması.
iàfÀ^u 3891/012.	إِغْفَا	Uyumak veya uyuklamak.
àafÀ 3891/013.	عَفَا	Buğday içinden otların, samanların temizlenmesi.
àafy^u 3891/014.	عَفْيِي	Buğday içindeki otların, samanların atılarak, öğütülmesi.
iàfÀ^u 3891/016.	إِغْفَا	1. Buğday içindeki otların, samanların atılarak, öğütülmesi. 2. Buğdayın kepekli olması. 3. Harmanda saman üzerine yatıp uyumak.
àufÀ^u 3891/018.	عُفَا	1. Hurma çekirdeği. 2. Afet ismi. 3. Buğdayda olan ve temizlendikten, çalkaladıktan sonra kalan maddeler. 4. Develer içinde en sıradan olan deve. Kırılmak.
inàifÀ^u 3891/021.	إِنْغِفَا	Gözün siyahında olan beyazlık.
àufÀa 3891/021.	عُفَا	
àafya^{tu} 3891/022.	عَفْيَةٌ	1. Uyuklamak. 2. Su basmayan tepe yer.
àalÀ^u 3891/024.	عَلَا	1. Temel gıda maddelerinin fiyatının artması. 2. Bir şeyin haddini aşması. 3. Oku pek uzağa giden okçu.
àÀlî 3891/028.	غَالِي	Pahalı nesne.

àaliyy^u 3891/028.	غَلِي	Pahalı nesne.
iàlÀ^u 3891/029.	إِغْلَا	1. Temel gıda maddelerinin fiyatlarının artması. 2. Otlukların çok boylanması. 3. Bitkilerin dallarının kuvvetlenip uzaması.
muàÀlÀ^{tu} 3891/031.	مُغْلَاة	1. Satılık bir malı değerinden fazla bir paraya satmaya çalışmak. 2. Oku uzağa atmak için ellerini yukarı kaldırmak.
àuluvv^u 3891/034.	عُلُو	Aşırıya gitmek.
àalv^u 3891/035.	عَاو	Oku uzağa atmak için ellerini yukarıda tutmak.
àuluvv^u 3891/035.	عُلُو	Oku uzağa atmak için ellerini yukarıda tutmak.
àuluvv^u 3891/036.	عُلُو	1. Okun gereğinden fazla uzağa gitmesi. 2. Otların çok boylanıp birbirlerine sarılması.
àalva^{tu} 3891/038.	عَلْوَة	1. Ok atımı mesafesi. 2. Beş yaşını geçmiş at.
miàlÀ 3891/041.	مِغْلَا	Uzağa giden ok.
àalvÀ^u 3892/001.	عَلْوَا	1. Aşırıya gitmek. 2. Delikanlılık dönemi özellikleri.
àulvÀn^u 3892/003.	عُلْوَان	bk. àalvÀ ^u
àÀlî 3892/003.	غَالِي	Semiz at.
àalÀ^u 3892/004.	عَلَا	Küçük balık.
àalvÀ 3892/004.	عَلْوَا	1. Semiz at. 2. Cevheri at ismi der.
taàÀlÀ 3892/006.	تَعَالَا	1. Bitkilerin boylanıp, uzaması. 2. Davar kısmının zayıflaması. 3. Otların uzayıp birbirine sarılması.

iàlîlÀ^u 3892/008.	إغليلا	Otların uzayıp birbirine dolanması.
iàtilÀ^u 3892/009.	إغلا	Hızlıca yürümek.
àaly^u 3892/010.	عَلِي	Kaynamak.
àalayÀ^u 3892/011.	عَلِيَان	Kaynamak.
iàlÀ^u 3892/012.	إغلا	1. Kaynatmak. 2. Bir adama uzaktan işaretle selam vermesi.
taàliya^{tu} 3892/012.	تَعْلِيَةُ	1. Kaynatmak. 2. Bir adama uzaktan işaretle selam vermesi.
àÀliya^{tu} 3892/014.	غَالِيَةُ	Misk, anber.
taàallÀ 3892/016.	تَعْلَا	Misk, anber sürünmek.
àalÀniya 3892/016.	عَلَانِي	Birine karşı aşırıya gitmek.
àamv^u 3892/018.	عَمُو	Evin çatısını tahta veya çamurla örtmek.
àamy^u 3892/019.	عَمِي	Bayılmak
àamÀ 3892/023.	عَمَا	1. Bayılmış adam. 2. Evin damı. 3. Evin damında kullanılan tuğla, toprak veya tahta maddeleri. 4. Atı hızlandırmak için sırtına koydukları çul, palas maddeleri. 5. Havanın bulutlu olduğunda hilalin görünmemesi.
àamy^u 3892/027.	عَمِي	1. Evin çatısını örtmek. 2. Havanın bulutlanmasıyla hilalin görünmez olması.
àamÀ 3892/029.	عَمَا	Görmeyen.
àÀmiyÀ^u 3892/030.	غَامِيَا	Tarla faresinin yuvasının ismi.
àunva^{tu} 3892/031.	عُنُوَةُ	Zenginlik, herhangi bir şeye ihtiyaç duymama.
àinÀ 3892/032.	عِنَا	1. Evlenme, ev bark sahibi olma. 2. Zengin olmak. 3. Kadının zenginleşmesi. 4. Bir yerde ikamet etmek. 5.

		Bir yerde yaşaması. 6. Bir şeyle kavuşması. 7. Biriyle dostluğunu sürdürmek. 8. Var olmak.
istianÀ^u 3892/039.	إِسْتِغْنَا	Zengin olmak.
iàtinÀ^u 3892/039.	إِغْتِنَا	Zengin olmak.
istianÀ^u 3892/040.	إِسْتِغْنَا	Zengin olmayı istemesi.
taàÀnî 3892/040.	تَغَايِي	1. Zengin olmak. 2. Biribirine ihtiyacının olmaması.
taàanniy^u 3893/001.	تَغْنِي	1. Zengin olmak. 2. Şarkı söylemek. 3. Şairin şiirinde bir güzele, güzel şeyler söylemesi.
taàaniya 3893/004.	تَغْنِي	1. Bir adamı zengin kılmak. 2. Şarkı söylemek. 3. Şairin kadına güzel şeyler söylemesi. 4. Şiirde birini yermesi ya da övmesi. 5. Kuşun güzelce ötmesi.
iànÀ^u 3893/007.	إِغْنَا	1. Zengin eylemek. 2. Bir şeye yetişip yerini tutmak.
àunya^{tu} 3893/009.	غُنْيَةٌ	1. Zenginlik. 2. Kendi kendine yetmek, ihtiyacının olmaması.
àinya^{tu} 3893/009.	غُنْيَةٌ	1. Zenginlik. 2. Kendi kendine yetmek, ihtiyacının olmaması.
àanva^{tu} 3893/009.	غَنَوَةٌ	1. Zenginlik. 2. Kendi kendine yetmek, ihtiyacının olmaması.
àunyanÀ^u 3893/009.	غُنْيَانُ	1. Zenginlik. 2. Kendi kendine yetmek, ihtiyacının olmaması.
maàaniyy^u 3893/011.	مَغْنِي	1. İhtiyacının olmaması. 2. Göçüp gitme. 3. Menzil.
àaniyy^u 3893/015.	غْنِي	Zengin adam.
àÀnî 3893/015.	غَايِي	Zengin adam.

àÀniya^{tu} 3893/016.	غَائِبَةٌ	1. Herkesin kendisini istediği ama onun kimseyi istemediği kadı. 2. Anne babasının yanında yaşayan kadın. 3. Çok güzel olan genç kız.
àanÀ^u 3893/020.	عَنَا	Yeterli olmak, bir şeyin yerini tutmak.
maànÀ 3893/021.	مَغْنَا	Yeterli olmak, bir şeyin yerini tutmak.
maànÀ^{tu} 3893/021.	مَغْنَاءُ	Yeterli olmak, bir şeyin yerini tutmak.
àunyÀn^u 3893/023.	عُنْيَانُ	Herhangi bir şeye ihtiyaç duymamak.
àinÀ^u 3893/024.	عِنَا	Coşkulu, eğlenceli şarkı.
àanÀ^u 3893/026.	عَنَا	Kumluk adı.
uàniyya^{tu} 3893/026.	اوْغَيْنِيَّةُ	Şarkı, taksim veya koşma söylemesi.
aànÀ^u 3893/028.	أَغْنَا	Gelinlerin çeyizi.
àanÀ 3893/029.	عَنَا	Bir nesnenin herhangi bir şeye ihtiyaç duymaması.
àunayya 3893/030.	عُنْيِيه	Kişi adı.
àaniyy^u 3893/030.	عُنْيِي	Kişi adı.
àayy^u 3893/031.	عَيُّ	1. Azgın ve sapkın olmak. 2. Cehennemde bir derenin yahut nehrin ismi.
àavÀya 3893/033.	عَوَايَ	Azgın ve sapkın olmak.
àÀvî 3893/035.	عَاوِي	Azgın ve sapkın adam.
àaviyy^u 3893/035.	عَوِيُّ	Azgın ve sapkın adam.
àayyÀn 3893/035.	عَيَّانُ	Azgın ve sapkın adam.
àÀvî 3893/037.	عَاوِي	1. Ölçülü olmayan küçük baş. 2. Çekirge.
iàvÀ^u 3893/038.	إِعْوَا	1. Adamı azdırmak, saptırmak. 2. Sütü çalıp yoğurt yapmak.
taàviya 3893/038.	تَعْوِي	1. Adamı azdırmak, saptırmak. 2. Sütü çalıp yoğurt yapmak.
muàavvÀ^{tu} 3893/040.	مُعَوَّةُ	Azma, sapkınlaşmak.
maàvÀ^{tu} 3893/041.	مَعَوَاتُ	Sapkınlık yaparak alçalmak.

uàviyya^{tu} 3894/001.	اَوْغَوِيَّةُ	1. Tehlikeli yer. 2. Aslan avı için kazılmış çukur.
taàÀvî 3894/002.	تَعَاوِي	Birbirine yardım ederek birinin üzerine çöküşüp katletmek.
àavÀ 3894/004.	عَوَا	Deve yavrusunun çok süt içmekten veya emmekten dolayı karnın şişmesi, mide fesadı geçirmesi.
àavy^u 3894/006.	عَوِي	Hazımsızlık içindeki deve yavrusu.
àayya^{tu} 3894/007.	عَيْتُ	Anne babasının belli olmaması.
àaviyyun 3894/008.	عَوِينُ	İsim.
àuvya 3894/008.	عُوِي	İsim.
àuvayya 3894/008.	عُوِي	İsim.
banÿ àayyÀn 3894/009.	بَنُوَعَيَانَ	Efendimizin huzuruna gelip Benu Raşdan adını alan bir cemaat.
àavàÀ^u 3894/010.	عَوَا	1. Çekirge. 2. Birbiriye anlaşamayan insan topluluğu.
àÀàa^{tu} 3894/011.	غَاغَةُ	1. Birbiriye anlaşamayan insan topluluğu. 2. Bitki adı.
àÀvÀ 3894/012.	غَاوَا	Dağ adı.
àavÀ 3894/012.	غَوَا	Yalnız, tek adam.
àaviyy^u 3894/012.	عَوِي	Yalnız, tek adam.
muàvî 3894/012.	مُعَوِي	Yalnız, tek adam.
maàviya 3894/013.	مَعْوِيَه	Ecrem b. Bahiş lakabı.
abÿ muàviya 3894/014.	أَبُوْمَعْوِيَه	Ashabdan Abduluzza.
àÀviya 3894/015.	غَاوِي	Dolu su tulumu.
inàivÀ 3894/015.	إِنْعَوَا	Nefsine uyup sapıtmak.
àayÀya^{tu} 3894/016.	عَيَايَةُ	1. Güneşin aydınlığı. 2. Kuyunun dibi.
muàÀyÀ^{tu} 3894/018.	مُعَايَاةُ	Bir cismin üzerini kapatması, gölgelemesi.
àÀya^{tu} 3894/019.	غَايَةُ	1. Son, nihayet. 2. Sancak.
taàyiya 3894/020.	تَعْيِي	Sancak dikmek.
iàyÀ^u 3894/021.	إَعْيَا	Sancak dikmek.

iàyÀ^u 3894/022.

إغيا

Havanın bulutlu
olması.

TÜRKÇE DİZİN-SÖZLÜK

a *zm.* Üçüncü teklik kişi zamiri “o”.
-24-
a. + ndan 3887/027. , 3891/027.
a. + nda 3678/015. , 3890/015. ,
3893/013.
a. + nı 3525/015. , 3892/014.
a. + nın 3524/018. , 3891/007. ,
3893/023.
a. + nınla 3527/020. , 3890/014.
a. + nlar 3887/034.
a. + nlardandır 3679/018.
a. + nlarla 3679/018.
a. + nların 3681/010.
a. + nunla 3888/014.
a. + na 3525/015. , 3527/026. ,
3679/006. , 3679/017. , 3889/024. ,
3893/012.
a. + na 3524/012.
â. + lerinin 3680/024.
â. + sinden 3680/018.
âbâdân (*Far.*) Bakımlı, şen,
bayındır, mamur. -1-
â. 3680/034.
‘Abdullah b. Mağnam Kişi adı.
-1-
‘a. 3528/004.
‘abîd (*Ar.*) *is.* İbadet eden. Zahid. -
1-
‘a. 3524/006.
abû’l-gâdiya* (*Ar.*) *is.* -1-
a. 3887/026.
abû’l-guşni* (*Ar.*) *is.* -1-
a. 3679/031.
‘acama* (*Ar.*) *is.* -1-
‘a. 3524/004.
‘acem (*Ar.*) *is.* Arab olmayan. -1-
‘a. 3681/016.
açıklık Açık olma durumu. -1-
a. 3526/041.
ad *is.* Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya,
tanımlamaya, bildirmeye yarayan
söz, isim. -41-
a. + ı 3894/009.

a. + ıdır 3524/014. , 3524/029. bu,
3524/037. , 3525/002. , 3525/027. ,
3525/030. , 3526/009. , 3526/013. ,
3527/004. , 3527/005. , 3527/006. ,
3527/016. , 3528/003. , 3528/008. ,
3528/017. , 3679/001. , 3679/007. ,
3679/009. , 3679/010. , 3681/007. ,
3681/009. , 3681/015. , 3681/016. ,
3681/018. , 3888/005. , 3888/006. ,
3888/034. , 3888/035. , 3889/010. ,
3890/003. , 3890/010. , 3890/014. ,
3890/015. , 3892/014. , 3893/026. ,
3894/012. , 3894/018.
a‘dâ (*Ar.*) *is.* Organ, aza. -1-
a. + nın 3889/025.
‘a. + ya 3889/023.
âdâb (*Ar.*) *is.* Terbiyeler, usuller.
Usuller, yollar. -1-
â. 3524/022. , 3525/006.
adam (*Ar.*) *is.* İnsan. -62-
a. 3527/019. , 3679/028.
a. + a 3524/006. , 3524/013. ,
3524/021. , 3524/026. , 3525/008. ,
3525/009. , 3525/038. , 3526/002. ,
3526/006. , 3526/040. , 3527/009. ,
3527/040. , 3528/011. , 3528/014. ,
3678/020. , 3678/022. , 3678/032. ,
3679/016. , 3679/019. , 3680/004. ,
3680/005. , 3680/025. , 3886/034. ,
3887/025. , 3888/005. , 3888/007. ,
3888/020. , 3888/039. , 3889/026. ,
3889/041. , 3890/020. , 3892/013. ,
3892/023. , 3893/015. , 3893/035. ,
3894/013.
a. + ı 3524/009. , 3526/004. ,
3526/025. , 3678/020. , 3679/030. ,
3679/037. , 3680/011. , 3680/032. ,
3888/005. , 3888/041. , 3889/001. ,
3889/005. , 3893/003. , 3893/004. ,
3893/006. , 3893/038. 3888/025.
a. + ın 3526/018. , 3678/009. ,
3680/029. , 3891/008. , 3892/037.
a. + ısı 3679/016.

adâtu* (Ar.) is. -1-
a. 3887/012.

‘adâva* (Ar.) is. -2-
‘a. 3888/038. , 3889/033.

‘adavâhu* (Ar.) is. -1-
‘a. 3886/032.

adavdaniyyu* (Ar.) is. -1-
a. 3679/001.

‘adâvet (Ar.) is. Düşmanlık,
gütmek. -1-
‘a. 3680/005.

‘add (Ar.) is. İtibar. -1-
‘a. 3680/020.

addâ‘u* (Ar.) is. -1-
a. 3887/026.

‘âded (Ar.) is. Görenek, usul, tabiat,
alışkanlık. -1-
‘a. 3890/024.

‘adî (Ar.) is. Her zaman ki, sıradan,
bayağı. -1-
‘a. + de 3678/028.

ağnu* (Ar.) is. -1-
a. 3679/037.

âfet (Ar.) is. Büyük felaket, bela. -
3-
â. 3527/015. , 3891/019.
â. + i 3678/016.

‘afife (Ar.) is. Namuslu, iffetli kadın.
-1-
‘a. 3893/018.

‘afuvvu* (Ar.) is. -1-
‘a. 3891/011.

ağaç is. Ağaç. -13-
a. 3892/018.
a. + a 3681/008.
a. + ı 3890/011. , 3680/024.
a. + ını 3889/015. , 3890/005.
a. + ını 3679/026. , 3679/028. ,
3890/037. , 3890/040.
a. + lar 3680/023 , 3886/030.

ağaçlık sf. Ağaç olan yer. -2-
a. + a 3681/006. , 3890/012

ağamâ‘u* (Ar.) is. -1-
a. 3892/024.

ağammu* (Ar.) is. -1-
a. 3527/008.

ağânimun* (Ar.) is. -1-
a. 3527/024.

ağanna* (Ar.) is. -2-
a. 3680/027.
a. + ından 3680/033.

ağannu* (Ar.) is. -1-
a. 3680/025.

ağbanu* (Ar.) is. -1-
a. 3678/031.

ağdiya* (Ar.) is. Gıdalar. -2-
a. + dir 3887/022.
a. + ni 3890/013.

ağır Yavaş. -1-
a. 3886/034.

ağız Ağız. -2-
a. + ından 3889/039. , 3527/020. ,
3679/010.
a. + ın 3526/026.

ağlama* (Ar.) is. -1-
a. 3526/006.

ağliya* (Ar.) is. -1-
a. 3892/004.

ağmâ‘u* (Ar.) is. -1-
a. 3892/026.

ağmiya* (Ar.) is. -1-
a. 3892/025.

ağnâm* (Ar.) is. -1-
a. 3527/024.

ağnâ‘u* (Ar.) is. -1-
a. 3893/028.

ağrân* (Ar.) is. -1-
a. 3679/006.

ağrâ‘u* (Ar.) is. -1-
a. 3888/019.

ağrı is. Acı, sızı. -2-
a. + sına 3890/021. , 3890/022.

ağşân* (Ar.) is. -1-
a. 3679/028.

ağsânu* (Ar.) is. -1-
a. 3679/020.

ağşanu* (Ar.) is. -1-
a. 3679/035.

ağşâ* (Ar.) is. -1-
a. 3890/003.

ağtâ* (Ar.) is. -1-
a. 3887/007.

ağtamu* (Ar.) is. -1-
a. 3524/005.

ağtamu* (Ar.) is. -1-
a. 3524/011.

ağunvatu* (Ar.) is. -1-
a. 3892/031.

ağyana* (Ar.) is. -1-
a. 3681/017.

ağar (Ar.) is. Başka. -1-
a. 3889/032.

ağbet (Ar.) is. Pislik, murdar. -1-
a. 3890/012.

âhenk (Far.) Uyum, ahenk. -1-
â. + e 3893/027.

âhîr (Ar.) sf. Son, en son. -1-
â. + de 3680/028.
â. 3888/013.

ağlâk (Ar.) Huy, ahlak. -2-
a. 3679/020.
a. + ı 3887/030.

ahlu'l-gadâ (Ar.) is. -1-
e. 3890/015.

Ağmad (Ar.) is. Kişi adı. -1-
a. 3678/031.

ağmar (Ar.) sıf. Kırmızı, kızıl. -3-
a. 3524/005. , 3524/011. ,
3679/035. , 3680/004. , 3681/018.

âğşâ (Ar.) İç organlar. -1-
â. 3524/015.

ağşâm Akşam. -1-
a. 3892/022.

âhû (Far.) is. Ceylan, karaca. -1-
â. + ya 3680/026.

ağyânen zf. (Ar. ahyân + -en)
Ara sıra, zaman zaman. -1-
a. 3681/013.

ağz (Ar.) Alma, kabul. -4-
a. 3887/031.
a. eylemek 3679/029.
a. + ı 3527/027., 3527/031.

ağ- Akmak. -2-
a. - an 3681/007. , 3681/008.

ağlık Beyazlık. -1-
a. + a 3891/022.

ağmak(sıvı madde) Bir yerden bir
yere doğru gitmek. --2-
a. 3887/040. , 3888/002.

ağrân (Ar.) is. Yaşıt olanlar. -1-
a. + inâ 3891/040.

ağşâ (Ar.) is. Uzak, en son. -1-
a. 3887/007.

âl (Ar.) is. Aile, çocuklar, soy sop,
sülâle, hanedan. -1-
â. -i mulûk 3527/002. , 3679/018.

al- Almak, ele geçirmek, elde etmek -
2-
a. acak 3525/010. , 3680/001.

a'lâ (Ar.) zf. Üst, en iyi, üzere,
fevk. -6-
a. 3524/013. , 3680/040. ,
3886/025. , 3887/009. , 3887/032. ,
3889/040.

'alâka (Ar.) is. İlgi, irtibat,
münasebet. -1-
'a. 3679/016.

'alâniya (Ar.) is. Alenilik.
açıkta, meydanda. -1-
'a. 3892/017.

aldan- Hileye kapılmak, yalana
inanmak -1-
a. - miş 3678/022.

aldatmak Hile ile kandırmak,
oyun etmek. -2-
a. 3678/020. , 3678/026.

'âlem (Ar.) is. Dünyâ, cihan. -1-
'a. + idir 3890/024.

âlet (Ar.) is. Vasıta. -1-
â. 3527/026.

alıkomak Geri tutmak,
engellemek. -1-
a. 3679/037.

alın- Alınmak işi yapılmak. -1-
a. - an 3527/029.

'alil (Ar.) sf. Hastalık, hastalıklı. -
1-
'a. 3525/027.

almaq Ele geçirmek, elde etmek. -1-
a. 3527/036.

alt *is.* Aşağı, üst karşıtı. -3-
a. + indâ 3527/015. , 3678/035. ,
3680/014.

â'mâ (*Ar.*) *is.* Körlük, görmemezlik,
manevi körlük. -1-
â. 3892/029. , 3524/006.

amel (*Ar.*) *is.* İş. -1-
'a. + den 3678/032.

amîr (*Ar.*) *is.* Emreden. -5-
a. 3525/010. , 3527/004. ,
3527/028. , 3678/019. , 3680/012.

amîru* (*Ar.*) *is.* -1-
a. 3527/014.

ammâ (*Ar.*) *bağ.* Kaldı ki, gel
gelelim, gelince gibi açıklama
ifade eder. -1-
a. 3525/003.

ana *is.* Anne. -2-
a. + sınığ 3524/024. , 3524/027.

anber Amber, güzel koku. -1-
'a. 3892/015.

Arab (*Ar.*) *is.* Arap. -5-
'a. 3679/013. , 3890/013. ,
3891/007.
'a. + lar 3890/013.
'a. + ları 3679/034.

Arabistân (*Ar.*) *is.* Yer adı. -1-
'a. 3889/015.

Arabiyyu* (*Ar.*) *is.* -2-
'a. 3887/031. , 3887/035.

aralık (*Ar.*) *is.* Vakit, sıra, esna; yer,
boşluk, mekan. -1-
a. + inâ 3888/026.

arđ (*Ar.*) *is.* Yer, yeryüzü -7-
a. 3681/006.
a. + a 3524/029. bu, 3524/036. ,
3886/036.
a. + indâ 3525/026.
a. + inğ 3526/012. , 3890/014.

ard Arka, geri. -1-
a. 3890/001.

ârığ (*Ar.*) *sf.* Sonradan ortaya
çıkan. -4-
'a. 3525/021. , 3681/017. ,
3891/019. , 3891/022.
'a. ol 3889/040.

arığ *sf.* Bakımsız, zayıf, cılız. -1-
a. 3888/018.

arığla-Zayıflamak, güçsüzleşmek. -1-
a. - yup 3894/005.

arînu* (*Ar.*) *is.* -1-
a. 3679/003.

armâ* (*Ar.*) *is.* -1-
'a. 3525/004.

arşlan *is.* Arşlan. -3-
a. 3894/001.
a. + a 3887/007. , 3887/026.

aşâ* (*Ar.*) *is.* -14-
'a. 3886/029. , 3886/032. ,
3887/006. , 3887/023. , 3888/003. ,
3888/012. , 3888/017. , 3888/021. ,
3889/016. , 3890/022. , 3891/013. ,
3893/029. , 3894/004. , 3894/012.

aşhâb (*Ar.*) *is.* Hz. Peygamber'i
görmüş olan mü'minler. -2-
a. + dan 3894/014.
a. + ları 3888/041.

aşîl (*Ar.*) *is.* Soylu, erdemli. -1-
a. 3890/033.

asker (*Ar.*) *is.* Er. -1-
'a. + i 3527/017.

aşl (*Ar.*) *is.* Temel, esas. Bir şeyin
kendisi. -6-
a. 3892/015.
a. + ı 3528/012. , 3681/010. ,
3887/020. , 3887/029.

aşlâ (*Ar.*) *zf.* Katiyen, hiçbir vakit. -
2-
a. 3524/006. , 3525/001. ,
3525/034.
a. ol 3527/009.

aş- Üstünden geçmek, mesafe
katetmek. -1-
a. - up 3890/036.

aşağı *is.* Aşağı. -1-
a. + da 3889/039.

aşâyâ'u* (*Ar.*) *is.* -1-
'a. 3887/014.

âşikâre (*Far.*) *zf.* Ortada,
görünür, apaçık meydanda. -1-
â. 3527/012.

âşiyatu (Ar.) is. -1-
â. 3889/034.
‘aşk (Ar.) is. Sevgi. -1-
‘a. +  3525/007.
âşüfte (Far.) is. Oynak, açık saçık kadın. -1-
â. + ye 3525/008.
aşvâ’u (Ar.) is. -1-
a. 3890/002.
at- Atmak. -2-
a. - arlar 3678/041.
a. - ımı 3891/038.
at is. At. -7-
a. 3889/036.
a. +  3888/004. , 3890/004. ,
3892/003.
a. + ı 3892/026.
a. + lar 3891/040.
a. + lar 3891/039.
âtâme (Ar.) is. -1-
â. 3680/038.
atıl- Atmak işi yapılmak. -1-
a. - acak 3891/014.
âti (Ar.) is. Gelecek. -1-
â. + yeendir 3892/032.
âtiş (Far.) is. Ateş. -3-
â. 3680/008.
â. + i 3890/011.
a. + de 3527/014.
‘âtiye (Ar.) is. Hediye, bahşış, ihsan.
-1-
‘a. 3886/036.
atmak Bir şeyi bir yerden bir yere taşımak veya bırakmak. -3-
a. 3524/039. , 3891/033. ,
3891/035.
‘atşânu* (Ar.) is. -1-
‘a. 3528/010.
‘avân (Ar.) is. Eli denekli, vurucu, kırıcı, katı yürekli. -1-
‘a. + ı 3891/009.
âvâz (Far.) is. Ses, seda, nida, nara.
-6-
â. +  3893/025. , 3893/007.
â. eyle 3680/036.
â. + ı 3893/025.

‘avrat (Ar.) is. Kadın. -1-
‘a. +  3525/005.
ay is. Ay. -1-
a. 3889/009.
aya is. Ayak. -1-
a. 3525/037.
ayazma (Yun.) is. Rumlarca kutsal sayılan ziyaret yeri, pınar, çeşme. -1-
a. 3888/023.
aydınlı is. Işıklı, aydın olma durumu. -1-
a. + ın 3894/017.
ayır is. Damızlık erkek at. -1-
a. 3525/041.
ayırtla- Ayırt etmek, tefrik, temyiz etmek. -1-
a. - yup 3891/015.
ayırtlan- Ayırt edilmek, seçilmek. -2-
a. - up 3891/014. , 3891/020.
‘ayn (Ar.) is. Ayn harfi. -7-
‘a. 3527/027. , 3680/040.
‘a. + ın 3525/016. , 3527/035. ,
3886/025. , 3892/018. , 3888/024.
az sf. Eksik, cüz’i, çok karşıtı. -2-
a. 3680/006.
a. + ca 3886/025.
az- Şımarlamak, yaramaz olmak. Doğru yoldan azmak. -1-
a. - acak 3893/040.
azdur- Kızdırmak, öfkelenlendirmek. -1-
a. - up 3893/038.
azun Azmış, büyümüş, yükselmiş, boylanmış. -4-
a. 3893/031. , 3893/034. ,
3893/035.
a. kıl 3893/038.
bâ (Ar.) Arap alfabesinin 2. harfi, Arapça’ya göre be harfinin okunuşu. -3-
b. + nın 3678/007. , 3678/020. ,
3886/025.
bâb (Ar.) is. Bir kitabın bölümlerinden her biri. -1-
b. + ından 3678/012.

ba'd (Ar.) *zf.* Sonra. -2-
b. 3527/031. , 3527/032. ,
3681/012.

ba'de (Ar.) *zf.* Sonra. -1-
b. 3887/029.

ba'dehu (Ar.) *zf.* Ondan sonra. -1-
b. 3887/016.

ba'dı (Ar.) *sf.* Birtakım, kimi. -13-
b. 3524/016. , 3527/002. ,
3680/016. , 3681/013. , 3890/013.
b. + lar 3678/017. , 3679/019. ,
3888/013.
b. + ları 3526/010. , 3678/021. ,
3679/032.
b. + ların 3680/019.

bâdiye (Ar.) Kır, çöl. -1-
b. 3890/010.

bağ *is.* Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak için ip, sicim, şerit, tel vb. -1-
b. + a 3527/021.

bağışma Bağ. -1-
b. + sına 3891/008.

bâğça (Far.) *is.* Bahçe. -1-
b. + ya 3680/035.

bağla- Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak. -1-
b. - yacak 3527/021.

bağlu *sf.* Bir bağ ile tutturulmuş olan. -2-
b. 3526/021.
b. ol 3526/022.

bahâ Paha, değer. -3-
b. 3891/032.
b. + ya 3891/024. , 3891/029

bahâdır (Far.) *is.* Savaşlarda gücü ve yılmazlığıyla üstünlük kazanan veya yiğitlik gösteren kimse, batur. -1-
b. + lar 3527/011.

bağış (Far.) *is.* Bağışlama, armağan, hibe. -2-
b. 3527/040. , 3894/014.

bağ- Bakışı bir şey üzerine çevirmek, aramak. -1-
b. - mayup 3525/028.

bağivermek Aniden bakışı bir şey üzerine çevirmek, aramak -1-
b. 3890/030.

bâkî (Ar.) *sf.* Sürekli. -1-
b. + si 3527/031.

balçık *is.* İçinde çeşitli organik maddeler bulunan genellikle killi, koyu, yapışkan çamur. -2-
b. + a 3525/036. , 3679/003.

balgam (Ar.) *is.* Ağızdan atılan sümüksü madde. -1-
b. 3889/024.

balık *is.* Omurgalılarından, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı. -3-
b. 3888/016. , 3892/004.
b. + ın 3888/014. , 3888/017.

bâliğ (Ar.) *is.* Erişmiş, ulaşmış. -1-
b. olur 3889/009.

bâm-dâd (Far.) *zf.* Sabah vakti, sabahleyin. -1-
b. 3887/008.

bân (Far.) Eklendiği söze “ bakan, gözeten, koruyan ” anlamları vererek birleşik söz varlıkları oluşturur. -1-
b. 3892/015.

baş- Basmak. -4-
b. - maz 3891/010.
b. - maz ol 3891/023.
b. - up 3527/017. , 3528/015.

Başâ'ir (Ar.) *is.* Eser ismi.bk. X.Bölüm, s.24. -2-
B. + de 3678/028. , 3891/025.

bâşırmağ Saklamak, gizlemek, bir yere koymak. -1-
b. 3680/010.

Başra (Ar.) *is.* Yer ismi. -1-
B. 3888/005.

başriyyün (Ar.) *is.* Basra'yla ilgili. -1-
b. 3678/013.

başis. Baş, kafa. -10-
b. 3526/013.
b. + dan 3886/031.
b. + a 3893/037.
b. + ı 3526/015. , 3526/030. ,
3526/038. , 3527/033.
b. + ın 3525/033. , 3526/014.
b. + ını 3526/009.
başak Ekin başı. -1-
b. + a 3679/024.
başka Başka, diğer, farklı. -1-
b. 3527/005.
bat- İçine girmek, dalmak. -1-
b. 3891/012.
baygın Bayılmış, kendinden geçmiş,
gevşek. -1-
b. 3889/026.
baygınlık Baygın kimsenin
durumu. -2-
b. 3889/024.
b. + a 3889/027.
bayıl- Kendinden geçmek, solmak. -
2-
b. - miş 3889/018. , 3889/026.
bayır (Ar.) is. Sürülmemiş,
açılmamış, ham, katı toprak. -2-
b. 3524/015. , 3524/018.
bayna'l-`Arabi (Ar.) is. -1-
b. 3890/011.
baytara (Ar.) is. -1-
b. 3524/018.
be- (Far.) Kelime başına getirilir. -1-
b. 3524/003.
bedel (Ar.) is. bir şeyin yerini tutan
veya tutabilen, yerine geçen -1-
b. 3681/002.
beden (Ar.) is. Vücudun, baş, kol ve
bacak dışında kalan bölümü,
gövde. -4-
b. + de 3678/029. , 3888/006.
b. + i 3890/003.
b. + in 3887/037.
bedevî (Ar.) is. Çöl Arabı. -1-
b. + ler 3524/014.

bed-kâr (Far.) sf. Kötü işler
yapan. -1-
b. olurlar 3890/016.
bed-zebân (Far.) sf. Ağzı bozuk,
küfürbaz. -1-
b. 3888/004.
be-gâyet (Far.) zf. Çok aşırı, son
derece. -4-
b. 3524/031. , 3524/032. ,
3890/011. , 3890/012.
beglik Küçük devlet başkanlığı. -1-
b. 3527/033.
behemeşâl (Ar. , Far.) Her
halükarda, mutlaka, ne olursa
olsun. -1-
b. 3893/012.
belâdetlû (Ar.) Kalın kafalılık,
ahmaklılık. -1-
b. 3886/034.
belde (Ar.) is. İlçeden küçük,
belediye ile yönetilen yer. Mekan,
yer. -4-
b. 3528/016. , 3679/009. ,
3681/015. , 3681/016.
belîd (Ar.) sf. Akılsız, ahmak, bön. -
1-
b. 3886/032.
belinle- Uykudan korkuyla
irkilmek veya sıçramak. -1-
b. - yü 3527/010.
belkî (Far.) ed. Hatta. -2-
b. 3681/001. , 3887/014.
belüg Çok, bol. -1-
b. + üne 3679/012.
Benî Cefne (Ar.) is. Topluluk adı. -
1-
B. 3679/018.
Benî ğudn (Ar.) is. Topluluk adı. -
1-
b. 3679/001.
Benî Sa`ad (Ar.) is. Yer adı. -1-
B. 3527/006.
Benî Süleym (Ar.) is. Topluluk adı. -
1-
B. 3679/031.

Benî (Ar.) is. Oğullar. -2-
B. 3890/014. , 3894/009.

Benî'l-ğumnâ* (Ar.) is. -1-
b. 3680/015.

beri Bu tarafta, yakında. -1-
b. + de 3679/005. , 3680/016.

beslemek Semirtmek, geliştirmek.
-2-
b. 3888/001. , 3888/007.

besleyici Besleme işini yapan. -1-
b. 3888/007.

beş Beş(5). -1-
b. 3891/039.

beşerîyye (Ar.) is. İnsanla ilgili,
insana özgü. -1-
b. 3681/012.

bevl (Ar.) is. İşeme, çiş, idrar. -1-
b. + ine 3888/004.

bey (Ar.) is. Küçük ticaret, satma,
satış. -2-
b. 3887/033.

beyâd (Ar.) is. Ak. -2-
b. 3527/001
b. ola 3890/003.

beyân (Ar.) is. Bildirme. -6-
b. 3681/001.
b. ed 3527/013.
b. eyle 3678/029.
b. + ı 3524/011. , 3524/018.
b. + ma 3891/025.
b. + la 3524/006.

beyn (Ar.) is. Boğaz. Ara. -8-
b. + inde 3526/013. , 3527/004. ,
3887/009. , 3888/005.
b. + inden 3888/041.
b. + ine 3888/031.
b. + ini 3889/020.
b. + lerini 3527/030.

beyt (Ar.) ed. Anlam bakımından
birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş
şiir parçası -2-
sağf-ı b. + î Ev, hane, menzil,
konak. 3892/018.
b. + inde İki dizeden oluşan şiir
parçası. 3680/018.

bıyık is. Üst dudak üzerinde çıkan
kollar. -1-
b. + ı 3526/005.

bi-gâne (Far.) Bildik olmayan,
el, yad. -2-
b. 3891/014. , 3891/015.

bi-hod (Far.) Kendinden geçmiş,
bilinçsiz, bayılmış. -1-
b. 3889/018.

bilâ (Ar.) Olumsuzluk edatı, -sız. -
2-
b. 3680/020. , 3680/021. ,
3887/020.

bilâd (Ar.) is. Beldeler, yerleşim
yerleri. -2-
b. + ından 3681/016.
b. + ın 3679/009.

bilme- Tanımamak, haberi olmamak. -
1-
b. - yüp 3678/024.

bilmek Tanımamak, haberi olmak -2-
b. 3528/001.
b. + le 3888/009.

bî-mertebeteyn Derecesiz,
ölçsüz, kademesi olmayan. -1-
b. olur 3887/030.

bin (Ar.) is. Oğul, zade, veled. -1-
b. 3894/014.

binâ (Ar.) is. Yapı, tesis, inşa. -2-
b. 3888/029. , 3888/030.
b. + sı 3888/029.

bingiş- Birbiri üstüne binmek, karışmak,
kaynaşmak, damar damar üstüne
binmek. -1-
b. - miş 3524/038.

bî-niyâz (Far. + Ar.) Niyazsız,
inançsız. -2-
b. 3892/041. , 3893/010.

bin-nisbe (Ar.) Nispeten. -1-
b. 3887/030.

bir Herhangi bir varlığı belirsiz olarak
gösteren (sayı). -167-
b. 3524/006. , 3524/009. ,
3524/013. , 3524/021. , 3524/022. ,
3525/032. , 3524/037. , 3524/022. ,
3524/028. , 3524/029. , 3524/034. ,

3524/037. , 3524/039. , 3525/002. ,
3525/013. , 3526/012. , 3527/040. ,
3527/041. , 3528/003. , 3525/005. ,
3525/009. , 3525/021. , 3525/027. ,
3526/003. , 3526/004. , 3526/009. ,
3526/012. , 3526/018. , 3526/025. ,
3526/027. , 3526/030. , 3527/004. ,
3527/005. , 3527/006. , 3527/010. ,
3527/016. , 3527/037. , 3528/002. ,
3525/003. , 3528/005. , 3528/007. ,
3528/012. , 3528/014. , 3528/016. ,
3678/020. , 3678/031. , 3678/040. ,
3678/041. , 3679/005. , 3679/006. ,
3679/007. , 3679/009. , 3679/010. ,
3679/016. , 3679/017. , 3679/019. ,
3679/028. , 3679/029. , 3679/030. ,
3679/031. , 3679/037. , 3680/005. ,
3680/010. , 3680/011. , 3680/015. ,
3680/023. , 3680/028. , 3680/029. ,
3680/032. , 3680/040. , 3681/007. ,
3681/009. , 3681/015. , 3681/016. ,
3681/018. , 3886/006. , 3886/025. ,
3886/033. , 3887/015. , 3887/018. ,
3887/029. , 3888/005. , 3888/010. ,
3888/011. , 3888/013. , 3888/014. ,
3893/021. , 3893/029. , 3888/015. ,
3888/024. , 3888/027. , 3889/005. ,
3888/025. , 3888/032. , 3888/034. ,
3888/035. , 3888/041. , 3889/001. ,
3889/009. , 3889/009. , 3889/010. ,
3889/034. , 3889/010. , 3889/031. ,
3889/033. , 3890/005. , 3890/007. ,
3889/010. , 3890/014. , 3890/015. ,
3890/028. , 3890/030. , 3890-038. ,
3890/039. , 3890/041. , 3891/001. ,
3891/002. , 3891/008. , 3891/012. ,
3891/025. , 3892/005. , 3892/032. ,
3892/035. , 3892/037. , 3893/002. ,
3893/003. , 3893/006. , 3893/008. ,
3893/023. , 3893/027. , 3893/032. ,
3894/002. , 3894/012. , 3894/018. ,
3678/009. , 3678/030. , 3681/006. ,
3886/032. , 3886/039. , 3887/015. ,
3887/018. , 3887/038. , 3888/013. ,
3888/022. , 3893/004. , 3890/036. ,
3678/008. , 3678/008. , 3678/024. ,

3678/024. , 3678/037. , 3678/037. ,
3679/018. , 3679/018. , 3680/003. ,
3680/003. , 3888/010. , 3888/010. ,
3888/034. , 3888/034. , 3888/035. ,
3888/035. , 3889/021. , 3889/021. ,
3890/003. , 3890/003. , 3892/013. ,
3892/013. , 3893/016. , 3893/016.

biri *zm.* Bilinmeyen bir kimse. -12-

b. 3524/037. , 3527/019. ,

3678/026. , 3886/041.

b. + ne 3886/041.

b. + neç 3680/022.

b. + ni 3527/019. , 3678/026.

b. + niç 3892/031.

b. + si 3888/016.

b. + siniç 3681/010.

biribiri *is.* Biribiri, birbirisi. -11-

b. + nden 3892/041.

b. + ne 3887/002. , 3887/005.

b. + neç 3888/016. , 3888/026. ,

3888/031. , 3891/030. , 3891/037. ,

3892/008. , 3892/009. , 3894/002.

bîrûn (*Far.*) Dış, dışarı. -1-

b. 3524/036.

bitür- Yeşermek, ortaya çıkmak. -1-

b. - en 3524/029. bu

boğaz *is.* Ağzın devamında mideye

kadar uzanan bölüm, gırtlığın

yukarısı. -1-

b. 3526/014.

borçlu *sf.* Borcu olan, verecekli,

medyun. -1-

b. + ya 3525/010.

boylan- Boyu uzamak -4-

b. - up 3526/033. , 3891/030. ,

3891/037. , 3892/006.

boyun *is.* Gövdenin başla omuz

arasında kalan bölgesi. -2-

b. 3526/013.

b. + ı 3526/021.

boz- *is.* ve *sf.* Bozmak. -2-

b. + up 3886/041. , 3887/005.

bozluğ *is.* ve *sf.* Boz renkli olan (şey).

-1-

b. + a 3524/034.

bögürüşmek Öküz, manda, deve bağirmek. -1-
b. 3527/010.

bölük *is.* Parça, kısım, grup -1-
b. + ünç 3890/033.

bön *sf.* Ahmak, budala, şaşkın, avanak. -1-
b. 3886/036.

bönlik Bön olma durumu. -1-
b. 3679/004.

bu *sf. ve zm.* En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılır. -68-
b. 3524/027. , 3525/004. ,
3525/016. , 3527/013. , 3527/027. ,
3527/030. , 3527/034. , 3527/039. ,
3678/010. , 3678/013. , 3678/016. ,
3678/017. , 3678/023. , 3678/028. ,
3679/016. , 3679/033. , 3680/001. ,
3680/018. , 3681/010. , 3680/041. ,
3892/034. , 3886/029. , 3887/005. ,
3887/028. , 3887/030. , 3887/035. ,
3887/041. , 3888/007. , 3888/012. ,
3888/024. , 3888/027. , 3888/040. ,
3889/005. , 3889/016. , 3889/019. ,
3889/020. , 3889/034. , 3889/037. ,
3890/010. , 3890/031. , 3890/040. ,
3891/013. , 3891/040. , 3892/009. ,
3892/041. , 3893/001. , 3893/011. ,
3893/034. , 3894/011.
b. + ndâ 3524/035. , 3527/021. ,
3893/022. , 3893/028. , 3893/034.
b. + nı 3524/017. , 3889/026. ,
3894/011.
b. + nıñ 3527/031. , 3678/015. ,
3887/028. , 3892/023. , 3892/025.
b. + nlardâ 3887/012. , 3888/038.
b. + nlarıñ 3678/013.
b. + nuñ 3887/020. , 3889/008.

buğdây *is.* Buğday. -4-
b. 3891/014. , 3891/015. ,
3891/017. , 3891/019.

bukra* (*Ar.*) *is.* -2-
b. 3887/008. , 3887/010.

bul- Arayarak veya aramadan, bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak. -1-
b. - up 3678/039. , 3678/036.

bulan Bulma işini yapan. -3-
b. + up 3681/005. , 3887/003. ,
3887/004.

bulmağ Arayarak veya aramadan, bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak. -2-
b. 3678/038. , 3680/010.

bulut Bulut. -10-
b. 3525/025. , 3894/022. ,
3528/015. , 3681/014. , 3892/022. ,
3892/026.
b. + a 3527/001. , 3527/003. ,
3528/006. , 3681/003. , 3887/021.
b. + lı 3892/028.
b. + lu 3526/035. , 3528/009. ,
3892/021.

bulutlanmağ Gökyüzünü bulut kaplaması. -1-
b. 3528/013. , 3887/004.

bunlarbk. “ bu ” çoğulu. -5-
b. 3888/014. , 3892/029.
b. + da 3889/032. , 3892/039.
b. + ıñ 3886/027.

buğalt- Bunalmasına yol açmak. -1-
b. - up 3524/004.

bur- Bir şeyi iki ucundan tutup eksenini etrafında ters yönlere çevirerek bükme -1-
b. - arlar 3527/020.

bura İşaret zamiri. -4-
b. + dan 3894/003.
b. + da 3681/012. , 3888/023. ,
3890/009. , 3891/039.

burun *is.* Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı -3-
b. + ını 3527/021.
b. + lu 3888/017.
b. + unâ 3526/026.

buşrâ*(*Ar.*) *is.* -1-
b. 3680/015.

buyur-Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını istemek, emretmek. -2-
b. - dılar 3894/015. , 3681/014.
buzacı İnek yavrusu. -1-
b. + ya 3888/018.
büklim Bükülmüş olan, karışmış olan, kıvrım. -2-
b. + e 3679/039.
b. + ler 3679/041.
bükülmek Eğilmek. -1-
b. 3678/040.
büküncü Kıvrılmış, katlanmış olan. -1-
b. + ye 3679/039.
bünyân (Ar.) is. Yapı, bina. -1-
b. + ı 3680/034.
bünye (Ar.) is. Yapı, yapılış, kuruluş. -3-
b. + siyle 3524/025. , 3527/007. , 3888/030.
büri- Sarmak, kaplamak. -2-
b. - miş 3527/008.
b. - yen 3889/034.
bürimek Sarmak, kaplamak, örtmek. -10-
b. 3526/027. , 3680/011. , 3681/014. , 3889/017. , 3889/032. , 3889/033. , 3889/034. , 3890/029. , 3890/038.
b. + e 3527/008.
bürinmek Bürünmek. -2-
b. 3526/033. , 3890/008.
bürüdet (Ar.) Soğukluk, soğuk, berd. -1-
b. + i 3889/024.
büsütün Tamamıyla, büsbütün. -1-
b. 3888/010.
bütün Tüm, tamamen. -4-
b. 3681/014. , 3889/024. , 3890/003. , 3892/021.
büyük sf. Büyük. -1-
b. 3526/021.

büyüme Eskisinden büyük duruma gelmek. -1-
b. 3679/035.
cabal* (Ar.) is. -1-
c. 3524/035.
câ-be-câ (Far.) zf. Yer yer. -1-
c. 3525/036.
ca'far (Ar.) is. -2-
c. 3525/020. , 3525/035.
câ'iz (Ar.) sf. Uygun. -6-
c. 3678/017. , 3893/035.
c. + dir 3524/035. , 3678/013. , 3679/040. , 3893/028.
Calinus (Ar.) is. Kişi adı. -1-
C. + dur 3892/015.
câmê (Far.) is. Giysi. -1-
c. + yi 3678/025.
cârî (Ar.) is Geçerli, yürürlükte. -1-
c. ol 3678/015.
cebel (Ar.) is. Dağ, tepe. -3-
c. 3524/037. , 3888/034. , 3889/010.
cebhe (Ar.) is. Alın, yüz -2-
c. 3527/008.
cedd (Ar.) is. Ata. -1-
c. + idir 3528/011.
cehennem (Ar.) is. Cehennem. -3-
c. 3678/028.
c. + de 3893/032.
c. + e 3678/027. bu
cem (Ar.) is. Toplama, çoğul. -41-
c. -i keşir 3525/039.
c. + i 3524/007. , 3524/028. , 3524/035. , 3526/006. , 3526/024. , 3527/001, 3527/024. , 3678/029. , 3679/006. , 3679/012. , 3679/027. , 3679/040. , 3887/011. , 3887/012. , 3887/013. , 3887/022. , 3887/036. , 3888/019. , 3888/033. , 3888/039. , 3888/040. , 3889/014. , 3889/035. , 3890/010. , 3891/009. , 3891/038. , 3892/004. , 3892/023. , 3893/019. , 3893/040. , 3894/020.
c. + i ol 3887/014.
c. + idir 3524/017. , 3524/019. ,

3526/021. , 3889/030. , 3891/039.
c. + indē 3892/024. , 3892/025.
cemâ'at (Ar.) İnsan kalabalığı,
topluluk, bir dinden veya bir
soydan olanların topluluğu. -6-
c. 3526/017. , 3679/001. ,
3894/009.
c. + dir 3680/015. , 3893/016.
c. + idir 3890/016.
cemâl (Ar.) Güzellik, hüsn. -1-
c. + iyle 3893/017.
cemiyet (Ar.) is Cemiyet,
dernek, topluluk. -4-
c. 3524/037. , 3890/001. ,
3890/019. , 3890/020.
cenk (Far.) Savaş. -5-
c. 3680/039. , 3888/037. ,
3888/038.
c. + de 3527/011. , 3527/017
cennet (Ar.) is. Cennet, bahçe. -1-
c. 3678/027.
cerem (Ar.) is. -1-
c. 3527/026.
cerrâr (Ar.) is. Dilenci. -1-
c. + larâ 3889/041.
ceste (Far.) Sıçramış, atlamış. -1-
c. 3679/001.
cevf (Ar.) Boşluk, oyuk, çukur. -2-
c. + indē 3889/040.
c. + indē olur 3888/017.
Cevherî (Ar.) is. Kişi adı. -6-
C. 3679/032. , 3888/009. ,
3892/006.
C. 3892/005.
C. + niñ 3680/026.
C. + ye 3679/033.
cidâl (Ar.) is. Savaş, mücadele. -1-
c. 3888/032.
cîfe (Ar.) is. Laşe, leş. -1-
c. + den 3681/007.
cihâz (Ar.) is. Çeyiz, gelin için
hazırlanan ev eşyası. -1-
c. + larınâ 3893/028.
cihet (Ar.) is. Yön, taraf, sebep. -3-
c. + i 3527/016.

c. + iyle 3680/005.
c. + le 3887/030.
cild (Ar.) is. Deri. -1-
c. + ini 3888/015.
cimâ' (Ar.) is. İnsanlarda çiftleşme,
mücamaa. -1-
c. eyle 3526/008. , 3890/007.
cimâ'iyē (Ar.) is. Çiftleşme,
mücamaa. -1-
c. + sî 3526/002. , 3525/040.
cins (Ar.) is. Nevi', çeşit, tür. -1-
c. + inē 3527/022. , 3890/033.
civân (Far.) is. Genç, delikanlı. -2-
c. + â 3678/037.
c. ol 3526/005.
civar (Ar.) is. Yakın çevre. -1-
c. + indâ 3679/009.
Cuḥâ (Ar.) is. Kişi adı. -2-
C. 3679/032. , 3679/034.
Cuhaynâ (Ar.) is. Topluluk adı. -
1-
C. 3678/031.
cumū' (Ar.) Toplama, biriktirme,
devşirme, yığma. -1-
c. 3527/025.
cuz' Kısım, parça, bölüm. -1-
c. + u 3891/040.
cülūdi (Ar.) is. Deri, cilt. -1-
a. 3888/015.
cümbüş (Ar.) is. Zevk, eğlence.
-1-
c. + lü 3888/004.
cümle (Ar.) is. Bütün. -5-
c. 3679/009.
c. + sine 3525/027.
c. + sini 3525/030. , 3887/031.
c. + ye 3527/027.
cür'et (Ar.) is. Yiğitlik, cesaret. -1-
c. 3525/031.
cüvânlık (Far.) is. Gençlik. -1-
c. 3679/015.
çabuk Hızlıca, çabuk. -1-
ç. 3680/006.
çal- Vurmak, çarpmak. -2-
ç. - up 3888/005. , 389/039.

çalkan- Sarsıla sarsıla yürümek.
-1-
ç. - dı 3891/020.

çamur is. Su ile karışıp, bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık. -2-
ç. 3892/018.
ç. + a 3679/005.

çaparızlanmak İçinden çıkılamayacak karışık iş. -1-
ç. 3889/004.

çâr-eburu (*Far.*) Dört kaşlı. Bıyığı yeni gelmiş delikanlı. -1-
ç. 3526/005.

çatlamış Çatlağı olan, yarık. -1-
ç. ol 3525/036.

çayır is. Üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer. -3-
ç. + ı 3524/036. , 3680/035.
ç. + ları 3680/035.

çehre (*Far.*) is. Yüz, çehre, sima. -1-
ç. 3525/020.

çek- Bir ucundan tutup uzatmak veya yükseltmek. -1-
ç. - dikleri 3892/026.

çekil- Azalmak veya yok olmak. -1-
ç. - üp 3680/016.

çekirge Çekirge. -3-
ç. + ye 3525/015. , 3893/038. , 3894/010.

çekmek Bir ucundan tutup uzatmak veya yükseltmek. -1-
ç. 3679/028.

çeñe (*Far.*) is. Çene. -1-
ç. + niñ 3678/035.

çevre (*Far.*) is. Çevre, etraf. -1-
ç. 3526/022.

çık- Oluşmak, olmak. -4-
ç. - an 3886/028. , 3886/029. , 3891/012. , 3891/024. , 3890/005. , 3890/007.

çıkarılmak Dışarı atmak, kovmak. -1-
ç. 3891/029.

çınlama Çın çın ötme. -1-
ç. + sında 3680/018.

çitlik Sakız ağacının verdiği kırmızı meyve, bir nevi merlengeç. -1-
ç. + ı 3886/029.

çimen (*Far.*) is. Kendiliğinden yetişmiş çim. -2-
ç. + i 3524/036. , 3680/035.

çinemek Ayakla basmak, pâyâmî etmek. -1-
ç. 3679/011.

çocuk is. Küçük yaştaki oğlan veya kız. -1-
ç. + uñ 3527/021.

çoğal- Çoğalmak. -1-
ç. - up 3526/033. , 3891/005.

çoğalmağ Artmak. -2-
ç. 3886/040. , 3887/006.

çok *sf.* Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı. -12-
ç. 3524/033. , 3524/035. , 3524/041. , 3525/035. , 3526/009. , 3527/003. , 3680/005. , 3680/023. , 3886/026. , 3890/015. , 3890/016.
ç. ol 3681/016.

çök- (tortu) Dibe inmek -1-
ç. - üşüp 3894/003.

çökmek (tortu) Dibe inmek -2-
ç. 3528/016.
ç. + le 3679/025.

çubuğ Sopa, odun, tahta. -1-
ç. + a 3678/041.

çuğur Girintili çıkıntılı, pürüzlü yüzey. -1-
ç. + a 3894/002.

çul Kıldan mamul kaba mensucat envaı. -1-
ç. 3892/026.

dağ bağ. Kendinden önceki ve sonraki söz veya söz öbeği ile bağ kurar. --
d. 3524/017. , 3524/035. , 3525/003. , 3525/035. , 3527/021. , 3890/004. , 3892/039.

dâbbe (*Ar.*) Yürüyen mahluk. -2-
d. + niñ 3526/026.
d. + si ol 3888/020.

ḡād (Ar.) is. Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi. -3-
d. + ı 3679/037. , 3890/009.
d. + ıñ 3890/031.

ḡa'f (Ar.) is. Zayıflık, kuvvetsizlik. -2-
d. 3678/018. , 3678/021.
d. + ından 3889/021.

ḡaḡı bağ. Dahi, de, bile. -38-
d. 3524/007. , 3524/027. ,
3524/029. , 3524/017. , 3524/036. ,
3525/004. , 3526/010. , 3527/013. ,
3678/029. , 3680/001. , 3680/018. ,
3681/010. , 3886/029. , 3887/005. ,
3887/020. , 3887/041. , 3888/009. ,
3888/012. , 3888/018. , 3888/040. ,
3889/016. , 3889/020. , 3889/034. ,
3890/027. , 3890/031. , 3890/040. ,
3891/013. , 3892/006. , 3892/009. ,
3892/041. , 3893/001. , 3893/011. ,
3893/034. , 3894/011.
d. 3888/024. , 3888/027. ,
3889/005.
d. olur 3886/027.

ḡâḡıl (Ar.) sf. İç, içeri. -1-
d. + e 3889/021.

ḡâḡıye (Ar.) is. Kurnaz kimse. -1-
d. + ye 3527/016.

ḡaḡraca* (Ar.) is. -2-
d. 3524/026. , 3524/039.

ḡa'if (Ar.) is. Gevşek, tembel,
kansız. güçsüz -5-
d. 3525/018. , 3678/009. ,
3678/019. , 3679/007. , 3679/011.

ḡâim (Ar.) zf. Devamlı olarak, her
zaman. -1-
d. 3525/006. den-ür

ḡâ'imâ (Ar.) zf. Devamlı
olarak, her zaman. -2-
d. 3680/004. . 3887/025.

ḡâl (Ar.) Arap alfabesinin sekizinci,
Osmanlıca'nın onuncu harfi. -3-
d. + ıñ 3524/021. , 3887/008. ,
3887/019. , 3887/027. , 3887/035.

ḡal Budağın büyüğü. -7-
d. + ını 3679/028.

d. + lar 3680/030.
d. + ları 3890/037. , 3890/040. ,
3891/030.
d. + larını 3680/030.
d. + larıñ 3679/024.

ḡalâlet (Ar.) is. Doğru yoldan sapma,
yolu kaybetme, azma. -1-
d. + e 3894/016.

ḡamm (Ar.) Arap harfli metinlerde
bir ünsüzün o, ö, u, ü seslerinden
biriyle okunacağını gösteren işaret,
hareke. . -33-
d. + ı 3527/005. , 3527/035. ,
3679/026. , 3680/015. , 3887/008. ,
3888/039. , 3890/035. , 3893/009. ,
3893/040.
d. + ıyla 3524/007. , 3524/016. ,
3524/019. , 3526/013. , 3526/023. ,
3526/036. , 3526/038. , 3526/040. ,
3527/003. , 3527/004. , 3527/018. ,
3527/021. , 3527/035. , 3527/037. ,
3528/005. , 3679/001. , 3679/011. ,
3679/036. , 3892/003. , 3893/009. ,
3893/010. , 3893/021. , 3893/023.

ḡammeteyn (Ar.) is. İki zamme,
tesmiye. -3-
d. 3524/037.
d. + le 3680/007. , 3887/013.

ḡâne (Far.) is. Tane, tohum,
çekirdek. -1-
d. + leri 3679/035.

ḡar Bol ve geniş olmayan, teng,
sıkı. -2-
d. + dır 3526/029.
d. ol 3526/017.

ḡarar (Ar.) Zıyan, hanel, hasar. -1-
d. 3680/033.

ḡarb (Ar.) Döven, darp eden, dayak
atan. -2-
d. 3890/006.
d. + la 3888/016.

ḡarrâ' (Ar.) Mihnet, bela, şiddet. -1-
d. 3680/033.

ḡâstân (Far.) Hikaye, masal,
sergüzeşt. -1-
d. + larına 3889/007.

datmak Tatmak. -1-

d. 3524/038.

da`vâ*(Ar.) *is.* -1-

d. 3888/027.

de *bk.* Da. -5-

d. 3525/033. , 3527/017. ,
3528/011. , 3679/040. , 3894/003.

dé- Söylemek, söz söylemek. -42-

d. - di 3678/021. , 3888/014.

d. - dikleri 3524/015. , 3524/016. ,
3679/018. , 3888/017. , 3889/036. ,
3891/015.

d. - dikleridir 3524/018. ,
3680/013. , 3888/015. , 3888/016. ,
3889/016.

d. - meyüp 3525/027. , 3525/030.

d. - r 3526/024. , 3527/025. ,
3527/030. , 3678/038. , 3680/019. ,
3887/016. , 3678/010. , 3679/033. ,
3680/027. , 3887/010. , 3887/026. ,
3889/008. , 3889/020. , 3890/027. ,
3892/006.

d. - rler 3524/030. , 3526/013. ,
3678/014. , 3679/017. , 3888/017. ,
3889/036. , 3889/039. , 3890/011.

d. - yecek 3679/017.

d. - yü 3526/010. , 3527/033.

defa`ten (Ar.) Bir defada. -1-

d. 3524/021.

değil *ed.* İsim cümlesinde yükleme

veya başka öğelere olumsuzluk
anlamı veren kelime -6-

d. + dir 3678/017. , 3887/014. ,
3679/032. , 3892/029. , 3893/035. ,
3894/017.

d. + sin 3679/017.

değnek *is.* Elde taşınacak

incelikte düzgün ağaç, sopa. -1-
çoban d. + i : Kara

buğdaygillerden, beyaz veya
pembe çiçekli, yürek biçimi
yapraklı, otsu bir kır bitkisi
(Polygonum aviculare). -2-
d. + le 3679/023. , 3890/006.

delâlet(Ar.) *is.* Kılavuzluk, yol

gösterme, alamet olma. -2-

d. éd 3527/039.

d. eyle 3678/015.

delig *is.* Dar, küçük açıklık;

dar, küçük çukur. -1-

d. + iniş 3526/014.

delikânlü Delikanlı. -2-

d. + ya 3525/020. , 3526/009.

delüce Deliye benzer. -1-

d. 3891/014.

delükânlülük Delikanlı olma durumu.

-2-

d. + ı 3680/006.

d. + ın 3892/002.

demek Söylemek, söz söylemek. -4-

d. + dir 3894/008.

d. idi 3678/016.

d. ol 3525/015. , 3525/016.

demür Timür, demir. -1-

d. + e 3890/001.

dên- Ad verilmek. -241-

d. - ür 3524/003. , 3524/006. ,
3524/007. , 3524/012. , 3524/013. ,
3524/015. , 3524/016. , 3524/017. ,
3524/020. , 3524/026. , 3524/029. ,
3524/034. , 3524/035. , 3524/036. ,
3524/038. , 3524/041. , 3525/005. ,
3525/008. , 3525/009. , 3525/010. ,
3525/012. , 3525/020. , 3525/021. ,
3525/022. , 3525/025. , 3525/032. ,
3525/035. , 3525/036. , 3525/037. ,
3525/038. , 3526/002. , 3526/005. ,
3526/007. , 3526/008. , 3526/009. ,
3526/010. , 3526/013. , 3526/014. ,
3526/015. , 3526/037. , 3526/038. ,
3526/039. , 3526/040. , 3526/041. ,
3527/001, 3527/003. , 3527/008. ,
3527/009. , 3527/015. , 3527/016. ,
3527/020. , 3527/021. , 3527/024. ,
3527/028. , 3527/029. , 3527/031. ,
3527/033. , 3527/038. , 3528/006. ,
3528/010. , 3528/011. , 3678/020. ,
3678/022. , 3678/023. , 3678/029. ,
3678/032. , 3678/034. , 3678/035. ,
3678/036. , 3678/037. , 3678/038. ,
3678/041. , 3679/002. , 3679/005. ,
3679/006. , 3679/007. , 3679/012. ,

3679/013, 3679/016. , 3679/019. ,
3679/021. , 3679/022. , 3679/025. ,
3679/026. , 3679/027. , 3679/036. ,
3679/039. , 3679/041. , 3680/002. ,
3680/004. , 3680/005. , 3680/008. ,
3680/012. , 3680/013. , 3680/016. ,
3680/025. , 3680/026. , 3680/035. ,
3680/037. , 3681/003. , 3681/006. ,
3681/007. , 3681/008. , 3681/009. ,
3681/015. , 3681/018. , 3886/025. ,
3886/026. , 3886/027. , 3886/028. ,
3886/029. , 3886/030. , 3886/034. ,
3886/036. , 3886/037. , 3886/039. ,
3887/007. , 3887/008. , 3887/009. ,
3887/019. , 3887/020. , 3887/021. ,
3887/025. , 3887/027. , 3887/028. ,
3887/032. , 3887/033. , 3887/036. ,
3887/037. , 3888/004. , 3888/005. ,
3888/018. , 3888/019. , 3888/020. ,
3888/021. , 3888/027. , 3888/029. ,
3888/030. , 3888/039. , 3889/007. ,
3889/009. , 3889/014. , 3889/015. ,
3889/026. , 3889/027. , 3889/028. ,
3889/035. , 3889/038. , 3889/040. ,
3889/041. , 3890/001. , 3890/002. ,
3890/003. , 3890/005. , 3890/015. ,
3890/017. , 3890/018. , 3890/019. ,
3890/020. , 3890/033. , 3891/006. ,
3891/007. , 3891/009. , 3891/010. ,
3891/014. , 3891/019. , 3891/020. ,
3891/021. , 3891/022. , 3891/024. ,
3891/027. , 3891/028. , 3891/038. ,
3891/040. , 3891/041. , 3892/001. ,
3892/002. , 3892/003. , 3892/004. ,
3892/017. , 3892/023. , 3892/024. ,
3892/025. , 3892/026. , 3892/027. ,
3892/031. , 3893/010. , 3893/013. ,
3893/015. , 3893/016. , 3893/018. ,
3893/025. , 3893/027. , 3893/028. ,
3893/035. , 3893/040. , 3894/002. ,
3894/010. , 3894/011. , 3894/012. ,
3894/013. , 3894/015. , 3894/017. ,
3894/018. , 3894/020.

deniz Derya, deniz. -1-
d. + e 3527/003.

derę *is.* İki dağ arasındaki uzun
çukur. -1-
d. + niğ 3893/032.

dereğ *is.* Bir süreç içindeki
durumlardan her biri, basamak,
aşama, rütbe, mertebe. -2-
d. -i kemâlę 3890/035.
d. + sinde ola 3524/004.

dergâh (*Far.*) *is.* Tekke. -1-
d. + ı 3894/009.

deri *is.* İnsan ve hayvan vücudunu
kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı
örtü. -6-
d. + sine 3527/021. , 3679/039. ,
3889/040.
d. + ye 3680/012. , 3889/040.
d. + yi 3680/009.

dérnek Toplanma yeri meclis,
cemiyet. -1-
d. + lü 3890/019. , 3890/033.

deryâ (*Far.*) *is.* Deniz. -1-
d. + ya 3525/038.

deryâ-dil (*Far.*) *is.* Gönlü
zengin. -2-
d. 3524/031. , 3525/038.

devâb (*Ar.*) *is.* Hayvan, yük ve binek
hayvanı. -1-
d. 3888/007.

deve *is.* Deve. -22-
d. 3524/024. , 3524/027. ,
3524/028. , 3528/007. , 3887/038. ,
3888/001. , 3890/001. , 3890/022. ,
3890/033. , 3894/004.
d. + dir 3890/021.
d. + ler 3891/020.
d. + lere 3525/027.
d. + leri 3525/030.
d. + niğ 3527/020. , 3528/002. ,
3887/039. , 3888/004. , 3890/024.
d. + ye 3528/010. , 3887/033. ,
3890/018.

devlet (*Ar.*) *is.* Nimet, câh, servet,
sâmân. -1-
d. + ini 3680/030.

deyn (Ar.) is. Borç. -3-
d. 3525/012. , 3889/002.
d. + e 3525/008.

dıdd Karşıt, zıt. -2-
d. + ı 3890/025.
d. ol 3525/011.

đırla- Ziyade sesle vızırdamak,
gürültü etmek. -1-
d. - yup 3680/036.

dib is. Oyuk veya çukur bir şeyin en
alt bölümü, taban. -5-
d. + in e 3526/038. , 3679/024. ,
3891/012. , 3894/017.
d. + lik 3889/039.

difâ'î (Ar.) zf. İlk defa, birinci defa. -
1-
d. ol 3527/026.

dikkat Dakiklik, incelik, dikkat. -1-
d. 3681/001.

dikmek Ayakta durdurmak. -1-
d. 3894/021.

dil is. 1. Ağızda bulunan organ. -2-
d. 3526/014.
d. + den 3680/016.

dilâver (Far.) Yürekli, yiğit. -
1-
d. + e 3525/032.

dil-âzâr (Far.) Gönül incitici,
hatır bozan. -1-
d. 3888/004.

dilber (Far.) sf. Gönlü alıp götüren
güzel. -5-
d. 3525/020. , 3679/019. ,
3893/005. , 3893/017.
d. + le 3893/002.

dilîr (Far.) Yürekli, yiğit. -1-
d. 3525/032.

dil-nişîn (Far.) Yürekte duran,
yerleşen, pek hoş a giden, latif. -1-
d. 3893/007.

dimâğ (Ar.) is. Akıl, şuur. -2-
d. 3680/033. , 3889/024.

dirlik is. Yaşayış, hayat, sağlık,
varlık, geçim, huzur, erinç. -1-
d. 3892/036.

diyâ (Ar.) is. Aydınlık, ışık, nur. -1-
d. + sına 3894/017.

diyâr (Far.) is. Ülke, memleket. -1-
d. -ı hanzalağa 3527/005.

diy et (Ar.) is. İslâm hukukunca
öldürme ve yaralamalarda
suçlunun ödemek zorunda olduğu
para veya mal. -1-
d. 3525/012.

dostluğ Dost hali, muhabbet. -
1-
d. + unda 3892/037.

dök- Dökmek. -2-
d. - de 3524/008.
d. - erek 3524/022. ve

dökül- Yerinden ayrılmak, düşmek. -
1-
d. - en 3886/026.

döl Rahmin içindeki yavru, cenin. -3-
d. 3889/003.
d. + e 3887/032. , 3887/033.

döndür- Çevirmek. -1-
d. + mez ol 3525/034.

döşen- Yayılmak, uzanmak. -1-
d. - üp 3890/036.

döşenmek Yayılmak, uzanmak. -2-
d. 3890/037. , 3890/040.

Ducayn b. Tâbit Bin Ducayn
(Ar.) is. Kişi adı. -1-
D. 3679/031.

duman Ateşten kalkan siyah
hava, tütün. -1-
d. + a 3527/017.

dumanlık Duman kaplamış, sisli.
-1-
d. + a 3525/022.

dünyevî (Ar.) is. "Dünyevî"
sözcüğünün müennes (dişil)
biçimi, dünya ile ilgili, dünyaya
ait. -2-
emr-i d. + ye 3681/013.
umür-ı d. + ye Dünyaya ait işler.
3681/012.

dürlü Türlü, çeşitli. -3-
d. 3524/014. , 3888/015.
d. + si 3888/015.

düşkün Bir şeye çok bağlı. -4-
d. 3525/009. , 3888/022. ,
3888/024. , 3888/028.

düşkünlük Düşmüş olanın hali. -2-
d. + ünë 3888/027. , 3525/005.

düşman (*Far.*) *is.* Bir
başkasının kötülüğünü isteyen. -4-
d. 3888/038.
d. + dan 3527/029. , 3527/035.
d. + la 3888/037.

düşmek Olmak, olumsuz bir
duruma girmek. -1-
d. 3894/016.

düşürme Olumsuz bir duruma
sokma işi. -1-
d. + sinë 3680/002.

düşürmek Olumsuz bir duruma
sokmak. -2-
d. 3679/038. , 3680/001.

düzey Bir yüzeyin veya bir noktanın
yüksekliği. -1-
d. + ç 3890/036.

ebeveyn (*Ar.*) Ana baba,
valideyn. -1-
e. + i 3893/017.

ebleh (*Ar.*) *sf.* Akılsız, ahmak, bön. -
1-
b. 3889/014.

Ebū 'İyâd (*Ar.*) *is.* Kişi adı. -1-
E. 3528/001.

Ebū 'Ubeyde (*Ar.*) *is.* Kişi adı. -1-
E. + den 3527/030

ebū (*Ar.*) “eb” isminin halet-i ref'i
olup künyelerde bulunur. Ata,
baba, peder, valid. -1-
a. 3894/014.

ecnâs (*Ar.*) *is.* Cinsler, türler,
çeşitler. -1-
e. -1 muhtelifeden 3894/010. ,
3894/011.

ecrem (*Ar.*) Hatalar, suçlar,
kabahatler. -1-
e. 3894/013.

éd- Eylemek, yapmak, kılmak, fiile
getirmek. -28-
è. - 3527/013. , 3887/028. ,

3889/022.
è. - en 3524/006. , 3527/017. ,
3680/028. , 3887/025. , 3888/014. ,
3889/038. , 3890/012.
ğazve è. - en 3888/039.
gölge è. - en 3894/018.
icâd è. - en 3892/015.
è. - er 3524/026. , 3680/033.
delâlet è. - er 3527/039.
taħammül è. - er 3524/031.
è. - erler 3680/013. , 3889/020.
muğâf è. - erler 3890/013.
tağtiye è. - erler 3891/007.
niyâz è. - ersen 3524/031.
è. - üp 3888/032. , 3893/008. ,
3894/002.
ikâmet è. - üp 3893/018.
rağbet è. - üp 3893/016.
tebdîl è. - üp 3894/010.

edâ (*Ar.*) *is.* Borç veya borç gibi
olan herhangi bir şeyi ödeme,
yerine getirme. -4-
e. + sı 3525/012. , 3525/013. ,
3525/017.
e. + ya 3524/006.

ef'âl (*Ar.*) *is.* Fiiller, hareketler,
davranışlar. -3-
e. 3678/012. , 3887/017.
e. -i merkûme 3678/011.

eğer *is.* Eğer (at). -1-
e. + i 3889/036.

eger *ed.* Şart anlamını güçlendirmek
için şartlı cümlelerin başına
getirilir, şayet. -3-
e. 3681/006. , 3887/010. ,
3887/011.

eğil- Bir işi yapmak için belini
eğmek. -1-
e. - üp 3678/040.

ehl (*Ar.*) *is.* Sahip, mensup. -8-
e. 3680/034.
e. -i cehennem 3678/028.
e. -i cehennemë 3678/027. bu
e. -i cennet 3678/027. bu
e. -i şirkden 3527/031.

e. -i tecvîd 3680/019.
e. + i 3890/015. , 3893/013.
ekl (Ar.) Yemek yeme. -2-
e. 3524/026. , 3887/025.
ekter (Ar.) *sf.* En ziyade, çoklukla. -1-
e. 3889/020.
el Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. -2-
e. + lerini 3891/033. , 3891/035.
elen- Elek yardımıyla ayıklanmak veya incesi kabasından ayrılmak, elekten geçirilmek. -1-
e. - di 3891/020.
elif (Ar.) *is.* Osmanlı Türkçesi alfabesinin ilk harfi -3-
e. -i maşşûre 3681/009.
e. -i memdûd olur 3892/034.
e. + in 3892/032.
elkâb (Ar.) *is.* Ünvanlar. -1-
e. + indandır 3524/009.
elvân (Ar.) *is.* Renkler, çeşitler. -2-
e. + dan 3524/012. , 3524/033.
emkinê (Ar.) Mekanlar, yerler. -2-
e. 3890/013.
emmek Dudak ve dil yardımıyla bir şeyi içine çekmek. -3-
e. 3524/024. , 3524/027.
e. + den 3894/005.
emr (Ar.) Buyruk, emir. -2-
e. -i dünyevîye 3681/013.
e. -i şedîde 3527/016.
emtâl Benzer, örnekler. -1-
e. + iniş 3888/017.
encâm (Far.) *is.* Son, nihayet, akıbet. -1-
e. 3894/020.
endişe (Far.) *is.* Gam, keder, gaile -2-
e. + si 3678/009. , 3678/019.
e. + ye 3678/022.
endüh (Far.) *is.* Keder. -2-
e. 3526/023.
e. + a 3526/025.

Endülüs (Ar.) *is.* Yer adı. -1-
e. 3528/016.
enîs Dost, arkadaş, sevgili. -1-
e. 3681/017.
enver (Ar.) *is.* Nurlar. -1-
e. + leri 3681/013.
epsem (Ar.) *is.* Dilsiz, ebkem, sessiz. -1-
e. 3890/028.
er Erkek, koca. -1-
e. + i 3889/004.
erkek *is.* İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiye dölleyecek cinsten olanı. -4-
e. 3526/009. , 3887/038. , 3888/004. , 3890/004.
erken *zf.* Vakit geçmeden, geç karşıtı. -4-
e. 3887/008. , 3887/025.
e. + den 3887/018. , 3887/019.
êrte Ertesi gün, yarın. -1-
è. 3887/019.
es- Yel hareket etmesi. -1-
e. - dikçe 3680/031.
esâmî (Ar.) *is.* İsimler. -2-
e. -i nâsdandır 3679/037.
e. + dendir 3889/011. , 3893/031.
eski Hükmü geçmiş, muattal. -1-
e. 3679/021.
esmâ (Ar.) İsimler. -4-
e. + dandır 3527/025. , 3528/001. , 3678/031. , 3894/008.
eşcâr (Ar.) *is.* Ağaçlar. -1-
e. + indandır 3890/010.
êt- Eylemek, yapmak, kılmak, fiile getirmek. -6-
3525/016 è. - di 3525/016.
setr è. - digine 3526/025.
ğazâ è. - dirmekden 3889/002. , 3889/005.
ta' bîr è. - dükleridir 3891/041.
isti' ânet è. - meyüp 3525/033.
istîfâ è. - mişdir 3887/031.
et *is.* İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka. -5-
e. + cegiz. e 3678/036.

e. +  3526/013.
e. + i 3525/018. , 3526/013. ,
3892/007.
etbâ (Ar.) is. Birinin sözüne işine
mesleğine uyanlar. -1-
e. + ı 3891/009.
etvâb (Ar.) is. Giysiler. -4-
e. +  3678/041. , 3679/021
e. +  3679/039.
e. +  3680/011.
evâ'il (Ar.) is. Evveller, ilk zamanlar.
-2-
e. 3680/008. , 3892/002.
evlâ Daha iyi, uygun. -1-
e. + dır 3892/006.
evlâd (Ar.) is. Çocuklar. -1-
e. + ı 3887/029.
evsa (Ar.) Çok geniş. -1-
e. + ıdır 3679/009.
evvel (Ar.) sf. İlk, birinci. -5-
e. 3887/008. , 3892/005.
e. +  3527/038.
e. + ki 3680/020.
e. + lerd 3889/032.
eygüli İyi. -1-
e. 3525/005.
eyle- Kılmak, etmek, yapmak, fiile
getirmek. -31-
alâ e. - di 3892/005.
inkâr e. - di 3888/009.
isti' mâl e. - di 3680/018.
aşd e. - di 3525/033.
atlı e. - di 3527/034.
setr e. - di 3527/006.
teğannî e. - di 3893/027.
isti' mâl e. - digidir 3680/018.
ikâmet e. - dikden 3893/013.
ıtlâ e. - diler 3894/010.
isti' mâl e. - diler 3887/029.
tebt e. - diler 3526/010.
te'vîl e. - diler 3678/017.
ta'cîl e. - meyüp 3889/003.
tel'asem e. - meyüp 3525/001.
ğun e. - mez 3680/022.
helâk e. - mez 3528/008.
atlı e. - mezler 3894/003.

3678/028 e. - miş olurlar
3678/028.
beyân e. - mişdir 3678/029.
far e. - mişdir 3527/030.
resm e. - mişdir 3892/006.
tebt e. - mişdir 3679/033. ,
3894/011.
tefsîr e. - mişdir 3524/017.
neşe't e. - mişlerdir 3890/014.
vehm e. - miştir 3679/032.
îş e. - s 3527/033.
vaı '-ı adem e. - s 3681/017.
delâlet e. - y 3678/015.
âvâz e. - y 3680/036.
eylemek Kılmak, etmek,
yapmak, fiile getirmek. -48-
e. 3524/004. , 3525/026. ,
3527/040. , 3678/008. , 3887/016. ,
3888/005. , 3888/032. , 3888/035. ,
3888/036. , 3888/038. , 3889/003. ,
3890/006. , 3892/017. , 3893/006. ,
3893/039.
az e. 3679/029.
cimâ' e. 3890/007.
firâvân e. 3680/030.
alâ e. 3678/008.
am-nâk e. 3526/034. , 3527/019.
ğuş-nâk e. 3526/026.
aml e. 3889/001.
hercümerc e. 3887/002.
ıl-ı kelâm e. 3887/001.
hicv e. 3893/003.
itişâş e. 3888/041.
ikdâm e. 3680/039.
aşd e. 3888/041.
at' e. 3679/029.
atlı e. 3894/002.
mülâzemet e. 3524/010.
oun e. 3525/029.
pâzâr e. 3891/032.
şarf e. 3679/030.
tafîf e. 3891/031.
tecâvüz e. 3891/034.
te'ehhül e. 3892/032.
teğazzul e. 3893/005.
teğazzül e. 3893/003.

tehâlük e. 3680/038.
 üşünti e. 3894/003.
 yemîn e. 3525/001.
 zengin e. 3893/008.
 musâmahâ e. + den 3890/031.
 e. + ç 3888/037.
 e. + lç 3525/015.
 tebt e. + lç 3892/005.
eyü *sf.* İyi, güzel, latif. -2-
 e. + çç 3678/024.
 e. + sinç 3525/028.
Ezd (*Ar.*) *is.* Topluluk ismi. -1-
 E. 3679/017.
ezvâ' (*Ar.*) *is.* Dertler, hastalıklar. -1-
 e. 3528/011.
ezyed (*Ar.*) En çok, pek çok, ziyade
 olarak. -1-
 e. 3891/036.
fâ Osmanlı alfabesinde bir harf. -3-
 f. + larıñ 3891/010.
 f. + nıñ 3681/015. , 3891/015.
fağilet (*Ar.*) İnsanda olan güzel vasıf,
 iyi huy, erdem. -1-
 meydân-i f. + değ 3891/040.
fağla Artık, ziyade, çok. -1-
 f. 3889/023.
fâhiş (*Ar.*) Abartmalı, taşkın, aşırı. -1-
 f. 3888/004.
fahl (*Ar.*) *is.* Aygır, iri yapılı. -1-
 f. + inç 3887/032.
faht (*Ar.*) *is.* -1-
 f. 3524/017.
fâ'ik (*Ar.*) *is.* Üstün olan, manevi
 olarak üstünde olan. -1-
 f. olan 3891/041.
fâ'il (*Ar.*) *sf.* Yapan, eyleyen,
 işleyen. -5-
 f. 3527/007. , 3678/036.
 f. + dir 3894/007.
 f. + lerdir 3526/002. , 3526/036.
fâre (*Ar.*) *is.* Küçük sıçan, ev
 sıçanı. -1-
 f. + si 3892/030.

fariha (*Ar.*) *is.* -2-
 f. 3524/015. , 3526/002.
Fâris (*Far.*) *is.* İran'da bir şehir. -1-
 f. 3526/020.
Fârisî (*Far.*) *is.* Farsça. -6-
 f. + değ 3887/008. , 3887/020. ,
 3889/036. , 3889/039. , 3890/010. ,
 3893/025.
farq (*Ar.*) *is.* Ayrılık, başkalık. İki
 veya daha çok şey arasındaki
 ayrılık. -2-
 f. 3889/020.
 f. eyle 3527/030.
fâşıla (*Ar.*) *is.* Aralık, ara, kesinti. -1-
 f. vërme 3888/031.
fâtir (*Ar.*) *is.* Mayasız hamursuz
 ekmek. -1-
 f. 3678/032.
favkıyya Üst, üst taraf, yukarı. -1-
 f. 3886/036.
fay'un (*Ar.*) *is.* -4-
 f. 3527/030. , 3527/032. ,
 3527/038.
fecr Sabaha karşı, güneş doğmadan
 önce, tan yerinin ağarması. -1-
 f. 3887/009.
fehîm (*Ar.*) *is.* Zeki, kavrayışı üstün.
 -1-
 f. 3886/032.
ferdâ (*Far.*) *is.* Yarın, yarınki gün. -2-
 f. 3887/020.
 f. + ya 3887/034.
feres (*Ar.*) *is.* At, beygir. -2-
 f. + i 3527/002.
 f. + inç 3892/005.
Fergâna (*Ar.*) *is.* Özbekistan'da
 bir yer adı. -1-
 f. 3681/015.
feşâhat (*Ar.*) *is.* Lisanın doğru
 ve hatasız ve suhulet ve selasetle
 söylenmesi veya yazılması. -1-
 f. 3524/006.
feteħât (*Ar.*) *is.* Arapçada harflerin
 üzerine konan üstün (◌̣) işaretleri. -

14-
f. 3525/031.
f. + la 3524/035. , 3528/005. ,
3887/003. , 3887/012. , 3888/004. ,
3888/037. , 3889/015. , 3889/018. ,
3890/006. , 3891/008. , 3891/038. ,
3892/011. , 3892/024.

feth (Ar.) is. Arapçada harflerin üzerine konan üstün (◌̣) işaretleri. -52-
f. + i 3524/020. , 3525/025. ,
3526/023. , 3527/017. , 3678/007. ,
3679/008. , 3679/010. , 3679/023. ,
3679/037. , 3680/006. , 3680/009. ,
3886/025. , 3887/019. , 3888/009. ,
3888/035. , 3889/018. , 3890/031. ,
3890/035. , 3891/010. , 3891/015. ,
3892/010. , 3892/018. , 3892/027. ,
3893/021. , 3893/031. , 3894/007.
f. + iyle 3525/005. , 3525/016. ,
3525/021. , 3525/024. , 3527/017. ,
3526/013. , 3527/035. , 3527/038. ,
3528/002. , 3528/006. , 3528/016. ,
3678/020. , 3679/010. , 3679/020. ,
3679/028. , 3680/022. , 3681/015. ,
3887/027. , 3888/033. , 3888/040. ,
3889/007. , 3891/035. , 3892/029. ,
3893/028. , 3894/010.

fethateyn (Ar.) gr. tes. Arapçada harfleri (e, a) diye okutan işaret, üstün, fetha. -14-
f. 3524/028. , 3525/029. ,
3525/039. , 3527/022. , 3678/007. ,
3678/021. , 3678/032. , 3679/005. ,
3679/007.
f. + le 3527/008. , 3527/035. ,
3678/009. , 3678/018. , 3679/040.

fişku Hayvanların taze gübresi. -1-
f. + sı 3679/025.

fikr (Ar.) is. Düşünce, fikir. -1-
f. 3678/019.

fi'l (Ar.) is. Eylem, hareket, davranış. -1-
f. 3678/014.

filân (Ar.) is. Adı anılmak istenilmeyen veya her kim olursa

makamında kast olunan şahıs ve şey. -1-
f. + ıa. ndan 3893/012.

firâvân (Far.) sf. Bol, fazla, çok. -5-
f. 3527/007. , 3527/028. ,
3680/034.
f. eyle 3680/030.
f. ol 3681/008.

fiṭnat (Ar.) is. -1-
f. + dan 3886/032.

fitne (Ar.) is. Bölücülük, kargaşa çıkartma, sıkıntı. -2-
f. 3524/018. , 3888/026.

fustâṭ*(Ar.) is. -1-
f. 3679/012.

futuvva* (Ar.) is. -1-
f. 3886/035.

ğabâ* (Ar.) is. -2-
ğ. 3886/029. , 3886/031.

ğabâna* (Ar.) is. -1-
ğ. 3678/009.

ğabana* (Ar.) is. -2-
ğ. 3678/009. , 3678/018.

ğabanu* (Ar.) is. -3-
ğ. 3678/007. , 3678/020. ,
3678/021.

ğabratu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/023.

ğabâ'u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/036.

ğabâva* (Ar.) is. -1-
ğ. 3678/009.

ğabâvatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/032.

ğabina* (Ar.) is. -1-
ğ. 3678/023.

ğabînu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3678/019.

ğâbinu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3678/032.

ğabiyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/034.

ğabnu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3678/007. , 3678/021

ğabvatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/034.

ğabya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/028.

ğabyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/025.

ğabyâ`u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/029.

ğadâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/023.

ğadâ* (Ar.) is. -12-
ğ. 3890/010. , 3890/012. ,
3890/014. , 3890/015. , 3890/016. ,
3890/017. , 3890/018. , 3890/021. ,
3890/022.

ğadanu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3678/032.

**ğadât*(Ar.) is. -1-
ğ. 3887/014.**

ğadâtu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/011.

ğadâtu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/009.

ğadâ`u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/021.

ğadavâtun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/012.

ğadaviyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/031.

ğadaviyyu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3887/021. , 3887/035.

ğadâyâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/013.

ğadayât* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/013.

ğadâyâ`u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/013.

ğâdî* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/026.

ğâdiyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/021.

ğâğiyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/024.

ğadiyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/020.

ğâğiyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/018.

ğadramu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/034.

ğadū* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/020.

ğaduvvu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/033.

ğadvu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/031.

ğadÿâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/023.

ğadÿânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/024.

ğadÿâu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/017.

ğadÿun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/020.

ğafâ* (Ar.) is. -2-
ğ. 3891/013. , 3891/015

ğâfil (Ar.) sf. Çevresindeki
gerçekleri görmeyen, sezmeyen,
bilgisiz, dalgın (kimse). -1-
ğ. olmak 3678/024.

ğafıa* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/022.

ğaflet (Ar.) is. Dalgınlık,
dikkatsizlik, boş bulunma,
aymazlık, dalgın, ihtiyatsızlık. -2-
ğ. 3678/008. , 3886/035.

ğafuvvu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/011.

ğafvatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/010.

ğafyatu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3891/010. , 3891/022.

ğafyu *(Ar.) is. -2-
ğ. 3891/014. , 3891/016

ğâğatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/011.

ğalâ (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/025.

ğalamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/039.

ğalâniya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/016.

ġalaṭ (Ar.) is. Yanlış. -3-
ğ. + dir 3680/027.
ğ. eyle 3892/005.
ğ. eylemek 3678/008.

ġalâ'u* (Ar.) is. -4-
ğ. 3891/024. , 3891/026. ,
3891/027. , 3892/004.

ġalava* (Ar.) is. -2-
ğ. 3891/025. , 3891/026.

ġalavâtu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/038.

ġâlî* (Ar.) is. -2-
ğ. 3891/028. , 3892/003.

ġâlib (Ar.) is. Galip. -2-
ğ. 3524/011. , 3525/040.

ġalim*(Ar.) is. -1-
ğ. 3526/001.

ġalima* (Ar.) is. -1-
ğ. + dir 3526/002.

ġalip (Ar.) is. Galip. -1-
ğ. 3526/002.

ġâliya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/004. , 3892/016.

ġâliyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/014.

ġaliyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/028.

ġalnu*(Ar.) is. -1-
ğ. 3680/006.

ġalŝama* (Ar.) is. -3-
ğ. + sı 3526/020.
ğ. + sından 3526/018.
ğ. + yı 3526/017.

ġalŝamatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/013.

ġalvatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/038.

ġalvâ'u* (Ar.) is. -2-
ğ. 3892/001. , 3892/003.

ġalvu*(Ar.) is. -1-
ğ. 3891/035.

ġalyu*(Ar.) is. -1-
ğ. 3892/010.

ġamâ*(Ar.) is. -3-
ğ. 3892/023. , 3892/026. ,
3892/029.

ġamâm* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/001. , 3527/002.

ġamâma* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/026.

ġamâmatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/001

ġamamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/007.

ġamayân* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/024.

ġamâyim* (Ar.) is. -1-
ğ. + dir 3527/001

ġamc*(Ar.) is. -1-
ğ. 3524/019.

ġamġamatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/010.

ġamîmu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/014.

ġamînu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/012.

ġâmiyâ'u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/030.

ġammâ* (Ar.) is. -5-
ğ. 3526/023. , 3526/036. ,
3526/040. , 3527/017. , 3892/029.

ġammâ'u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/023.

ġâmmu* (Ar.) is. -3-
ğ. 3526/023. , 3526/024. ,
3526/036. , 3527/018.

ġammun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/025.

ġam-nâk (Ar.) is. Gamlı, tasalı. -
2-
ğ. eyle 3526/034. , 3527/019.

ġamnu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/009.

ġamvu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3892/018. , 3892/019.

ġamya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/011.

Ġamyâni b. Huṭeyl İmâm Mâlik
(Ar.) is. Kişi adı. -1-
Ġ. 3528/011.

ġamyu* (Ar.) is. -3-
ğ. 3892/019. , 3892/020. ,
3892/027.

ġanâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/029.

ġanam* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/025. , 3527/026.

ġanâma* (Ar.) is. -2-
ğ. 3528/003. , 3528/005

ġanamâni* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/024.

ġanamu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3527/022. , 3527/035.

ġanamun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/002.

ġânatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3681/015.

ġanâ'u* (Ar.) is. -2-
ğ. 3893/020. , 3893/026.

ġânî* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/015.

ġanîma* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/038.

ġanîmatu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3527/029. , 3527/035.

ġanîmet (Ar.) is. Düşmandan
alınan mal. -6-
ğ. 3527/030. , 3527/031. ,
3527/040. , 3527/041.
ğ. + den 3527/026.
ğ. ol 3527/027.

ġanîmu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/028.

ġânîya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/035.

ġânîyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/016.

ġaniyya (Ar.) is. -2-
ğ. 3888/033. , 3889/011.

ġaniyyu* (Ar.) is. -9-
ğ. 3886/034. , 3887/035. ,
3888/029. , 3888/034. , 3891/028. ,
3893/015. , 3893/030. , 3894/008. ,
3894/012.

ġanmu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3527/029. , 3527/035.

ġannâ'* -1-
ğ. 3680/033.

Ġannâm b. Evs a'l-Beyâd (Ar.) is.
Kişi adı. -1-
Ġ. 3528/001.

ġannâmu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/001.

ġannâmun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/001.

ġannu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/022.

ġanvatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/009.

ġanzamatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/026.

ġarâ* (Ar.) is. -6-
ğ. 3888/012. , 3888/015. ,
3888/016. , 3888/017. , 3888/019. ,
3888/021.

ġarâ'ib (Ar.) is. -1-
vehm-i ġ. + dendir 3679/033.

ġarâmatu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3525/011. , 3525/016.

ġaranu* (Ar.) is. -3-
ğ. 3679/005. , 3679/006. ,
3679/007.

ġarât* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/018.

ġarâ'u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/021.

ġarġaraġ (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/041.

ġarîmu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/010.

ġarinu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/007.

ġariyya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/033.

ġariyyâni* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/030.

ġariyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/029.

ġarġamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/020.

ġarmâ* (Ar.) is. -2-
ğ. 3525/002. , 3525/004.

ġarmu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3525/016.
ġarvâ*(Ar.) is. -2-
 ġ. 3888/012. , 3888/027.
ġarvu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3888/009.
ġasâ* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3889/016.
ġasamu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3525/021.
ġasân*(Ar.) is. -1-
 ġ. 3889/014.
ġaşana* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3679/027.
ġasâtu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3889/014.
ġasayâtun* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3889/015.
ġasnu* (Ar.) is. -2-
 ġ. 3679/010. , 3679/028.
ġassân* (Ar.) is. -3-
 ġ. 3679/018. , 3679/019.
 ġ. 3679/017.
ġassâniyyu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3679/019.
ġassânu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3679/015.
ġasvatu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3889/015.
ġaşyân* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3681/005.
ġaşâ* (Ar.) is. -2-
 ġ. 3889/020.
ġaşamşamiyyu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3525/031.
ġaşamşamu* (Ar.) is. -2-
 ġ. 3525/031. , 3525/032.
ġaşamu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3525/029.
ġaşâvatu* (Ar.) is. -2-
 ġ. 3889/027. , 3889/032.
ġaşayânu* (Ar.) is. -2-
 ġ. 3889/018. , 3890/006.
ġâşiya* (Ar.) is. -3-
 ġ. 3889/036. , 3889/037.
 ġ. + niņ 3889/029.

ġâşiyatu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3889/028.
ġaşmu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3525/025.
ġaşnu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3679/022.
ġaşvâ' u* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3890/004.
ġaşvu*(Ar.) is. -2-
 ġ. 3890/004. , 3890/005.
ġaşyatu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3889/027.
ġaşyu*(Ar.) is. -1-
 ġ. 3889/018.
ġatâ* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3887/006.
ġatafân (Ar.) is. Kabile ismi. -
 1-
 ġ. 3893/015.
ġatamatu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3524/004.
ġatamu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3524/013.
ġatavânu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3891/008.
ġatîmatu* (Ar.) is. -2-
 ġ. 3524/014. , 3524/015.
ġâtiyatu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3886/036.
ġatm* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3524/021.
ġatmu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3524/003.
ġatvu *(Ar.) is. -2-
 ġ. 3886/039. , 3886/040
ġatyu*(Ar.) is. -1-
 ġ. 3886/040.
ġatyu*(Ar.) is. -1-
 ġ. 3890/034.
ġavâ* (Ar.) is. -2-
 ġ. 3894/004. , 3894/012.
ġavâniyyu* (Ar.) is. -1-
 ġ. 3893/019.
ġavâşî* (Ar.) is. -2-
 ġ. 3889/029. , 3889/035.

ğavâya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/033.

ğavğâ'u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/010.

ğâvî* (Ar.) is. -2-
ğ. 3893/035. , 3893/037.

ğâviya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/015.

ğaviyyu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3893/035. , 3894/012.

ğaviyyun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/008.

ğavyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/006.

ğayana (Ar.) is. -1-
ğ. 3681/012.

ğayâyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/016.

ğaybet(Ar.) is. Görünmeme, ortada olmama. -1-
ğ. 3886/028.

ğayda Bulgarların çaldıkları düdük.
(Ar.) is. -1-
ğ. 3681/006.

ğâyet (Ar.) is. Son, . bitim, nihayet. -2-
ğ. 3527/039.
ğ. -i nefis:Benliğin sonu.
3679/014.

ğayhabu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/005.

ğayhamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/005.

ğaylamiyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/010.

ğaylamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/007.

ğaym*(Ar.) is. -2-
ğ. 3528/008. , 3528/010.

ğaymânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/010.

ğaymu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/006.

ğaymun* (Ar.) is. -3-
ğ. 3528/008. , 3681/003.

ğayn (Ar.) is. Osmanlı Türkçesi alfabesinin yirmi ikinci harfi olup ebced düzeninde 1000 sayısının karşılığıdır. -72-
ğ. 3681/002. , 3894/011.
ğ. + ı 3892/034.
ğ. + ıñ 3524/007. , 3524/016. , 3524/019. , 3524/020. , 3525/005. , 3525/021. , 3525/025. , 3526/013. , 3526/023. , 3526/038. , 3526/040. , 3527/004. , 3527/005. , 3527/017. , 3527/018. , 3527/021. , 3527/035. , 3527/036. , 3527/038. , 3528/002. , 3528/005. , 3528/006. , 3678/007. , 3678/020. , 3679/001. , 3679/008. , 3679/010. , 3679/011. , 3679/022. , 3679/026. , 3679/028. , 3679/036. , 3679/037. , 3680/006. , 3680/009. , 3680/015. , 3680/022. , 3681/007. , 3681/016. , 3887/008. , 3887/019. , 3887/036. , 3888/009. , 3888/035. , 3888/039. , 3889/018. , 3890/031. , 3890/034. , 3891/014. , 3891/035. , 3891/039. , 3892/003. , 3892/010. , 3892/027. , 3892/029. , 3892/032. , 3893/009. , 3893/023. , 3893/031. , 3894/007. , 3894/010. , 3524/013.
ğ. + larıñ 3526/006. , 3526/023. , 3889/027. , 3891/010. , 3893/009. , 3893/010.

ğaynâ* (Ar.) is. -2-
ğ. 3681/009. , 3681/010.

ğaynatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3681/005.

ğaynâ'u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3681/008.

ğaynu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/040.

ğayr (Ar.) is. Arapça sözlerle terkibe girerek bu yapıya “-sız”, “değil”, “olmayan” anlamı kazandırır. -3-
ğ. -ı munşarîf 3890/024.
ğ. + î 3527/026.
ğ. + â 3892/031.

ğaysânatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/022.

ğaysânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/015.

ğayşamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/030.

ğaytamatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/018.

ğâyun* (Ar.) is. -1-
ğ. + dur 3894/020.

ğayyân* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/009.

ğayyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/007.

ğayyu* (Ar.) is. (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/031.

ğazâ (Ar.) is. Din uğruna yapılan savaş, kazanılan galibiyet. -7-
ğ. ét 3889/002. , 3889/005
ğ. + ya 3887/035. , 3888/003. ,
3888/008. , 3889/001. , 3889/004.

ğazam* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/024.

ğazama* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/035.

ğazamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/035.

ğazavâni* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/037.

ğazavânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/004.

ğazavâta* (Ar.) is. -1-
ğ. + dır 3888/005.

ğazâvatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/038.

ğazaviyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/035.

ğazavu* -(Ar.) is. 1-
ğ. 3888/008.

ğazâyim* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/037.

ğâzi (Ar.) is. Gaza eden, düşmana karşı savaşa giden. -1-
ğ. + niğ 3527/034.

ğâzi* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/006.

ğâzi* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/039.

ğazîma* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/031.

ğazîma* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/036.

ğazîmatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/029. bu

ğâziya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/011.

ğâziyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/006.

ğaziyyu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3887/035. , 3887/036

ğazma* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/031.

ğazmatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/032.

ğazmu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/020.

ğaznatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/008.

ğaznayâni* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/010.

ğazramatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/039.

**ğazva*(Ar.) is. -1-
ğ. 3888/039.**

ğazvân* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/010.

ğazvu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/035.

**ğazya*(Ar.) is. -1-
ğ. 3889/011.**

gebe Karnında bebek bulunan, yüklü, hamile. -1-
g. 3887/032.

geçe is. Güneş battıktan gün ağarmaya başlayıncaya kadar geçen süre, tün. -12-
g. 3525/023. , 3525/028. ,
3889/012. , 3889/016. , 3890/029. ,
3890/032. , 3890/037. , 3890/038. ,
3891/001. , 3891/004.
g. + niğ 3528/015. , 3889/017.

- geç-** Geçmek. -1-
g. - miş 3891/039.
- geç** Kararlaştırılan zamandan sonra. -1-
g. + miş olâ 3889/009.
- geçmek** Geçmek. -1-
g. 3525/018.
- geçürmek** Takmak, koymak, yerleştirmek. -1-
g. 3526/026.
- gel-** Bir yere gitmek, varmak. -39-
g. - digini 3888/009.
g. - diler 3894/009.
g. - en 3525/017. , 3680/016. , 3890/001.
g. - ince 3888/016.
g. - ur 3679/006.
g. - üp 3892/002.
g. - ür 3524/007. , 3524/035. , 3526/006. , 3526/010. , 3526/024. , 3527/024. , 3679/012. , 3679/027. , 3679/028. , 3679/040. , 3887/011. , 3887/012. , 3887/013. , 3887/036. , 3888/019. , 3888/039. , 3888/040. , 3889/014. , 3889/015. , 3889/035. , 3890/010. , 3891/026. , 3891/038. , 3892/004. , 3893/019. , 3893/041.
- gelin** Evlenmeye hazırlanmış kız veya yeni evlenmiş kadın. -1-
g. + lerin 3893/028.
- gelmek** Öne doğru çıkmak, bir yere gitmek, varmak. -7-
g. 3681/005. , 3887/015. , 3887/039. , 3890/005. , 3890/007. , 3890/030.
g. + le 3892/022.
- geniş** Bol, vasi, dar karşıtı. -2-
g. 3524/029. , 3525/038.
- geniz** Burun deliklerinin boğaza açılan yeri. -6-
g. + den 3680/015. , 3680/022. , 3680/025. , 3680/026. , 3680/032.
g. + e 3680/016.
- gerdan** (*Far.*) is. Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü, boyun, gerdan. -1-
g. + ları 3526/022.
- gerdan-bend** (*Far.*) is. Kolye, gerdanlık. -1-
g. 3526/022.
- gerek** bağ. İster. (İster. . . ister anlamında bağlaç) -4-
g. 3679/005. , 3893/019.
g. olmasun is. Lazım, yakışır, layık. 3893/019.
- getür-** Sebep olmak, ortaya çıkarmak. -1-
g. - diği 3886/038.
- gevşeklik** Kuvvetsizlik, metanetsizlik. -1-
g. + e 3678/035.
- ğidâlandırıcı** Besleyici yiyecek. -1-
ğ. 3888/006.
- ğidâlanmak** Yemek, beslenmek. -1-
ğ. 3888/003.
- ğırâ'u*** (*Ar.*) is. -1-
ğ. 3888/013.
- ğışâ'** (*Ar.*) is. Örtü, örtünecek şey. -1-
ğ. 3889/019.
- ğışammu*** (*Ar.*) is. -1-
ğ. 3525/038.
- ğızâ'** Gıda. -1-
ğ. 3887/038.
- ğızâlandırmak** Yedirmek, beslemek. -1-
ğ. 3887/041.
- ğızâ'u*** (*Ar.*) is. -1-
ğ. 3887/036.
- gibi** ed. Benzetme ve örnek ifade eder. -30-
g. 3524/006. , 3524/026. , 3525/012. , 3525/036. , 3526/004. , 3526/036. , 3527/038. , 3528/005. , 3528/007. , 3528/015. , 3678/016. , 3678/029. , 3678/030. , 3680/008. , 3680/021. , 3680/036. , 3887/011. , 3887/017. , 3889/007. , 3889/008. , 3889/041. , 3890/030. , 3891/014. , 3891/019. , 3891/040. , 3893/027. , 3893/029. , 3894/018. , 3894/022.

ğidafı* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/002.

ğidânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3678/041.

ğidânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/002.

gidermek Gitmesini, geçmesini
sağlamak. -1-
g. 3886/041.

ğilâ' u * (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/038.

ğilaym* (Ar.) is. -1-
ğ. + dir 3526/003.

ğilliyâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/003.

ğilliyumu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/001.

ğilmâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/006.

ğilmân* (Ar.) is. -1-
g. 3526/006.

ğimâ* (Ar.) is. -2-
ğ. 3527/017. , 3892/024.

ğimâmatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/019.

ğimâ' u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/024.

ğimayâni* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/025.

ğinâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/032.

ğinâ' u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/024.

ğînu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3681/016.

ğinyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/009.

ğirân-cân (Far.) Ağır canlı. -1-
g. 3525/005.

ğirâ' u* (Ar.) is. -2-
ğ. 3888/019. , 3888/031.

ğiriftâr (Far.) Düşkün,
müptela, duçar. -2-
g. ol 3525/008.

ğiryam* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/003.

ğışanağ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/027.

ğışânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/013

ğışâ' u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/001.

ğışavatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/027.

ğışâyâğ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/028.

git- Bir yerden ayrılmak. -1-
g. - mişler ol 3893/013.

ğitammu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3525/037. , 3525/039.

ğitâ' u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/006.

ğitâyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/006.

gitmek Bir yerden ayrılmak. -7-
g. 3887/015. , 3888/037. ,
3888/038. , 3889/004. , 3890/036. ,
3891/036. , 3892/007.

ğityammu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/037.

giy- Giysileri vücuda geçirmek. -2-
g. - dikleri 3891/007.
g. - erler 3679/014.

ğiynatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3681/007.

ğizâ' u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/036.

gizlemek Saklamak, ketm etmek.
-1-
g. 3678/030.

gizli Saklanmış. -1-
g. + ç 3886/036.

göç- Bir yerden başka bir yere
gitmek. -1-
g. - üp 3893/013.

gölge Gölge. -2-
g. 3894/019.
g. eden 3894/018.

gömil- Yerin içine veya diğer bir şeye
sokmak, batırmak. -1-
g. + ür olan 3525/037. , 3680/012.

gömlek Gömlek. -1-
g. 3891/007.

gömmek Yerin içine veya diğer bir şeye sokmak, batırmak. -2-
g. 3680/009. , 3680/010.

gönül Duygu, kalp, dil, fuad, sevgi. -2-
g. 3681/005. , 3887/003.

gör- Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek. -2-
g. - digi 3890/030.
g. - mezden 3890/030.

göre *ed.* Üzre, nazaran. -1-
g. 3891/025.

görmemezlik Görmeme durumu. -1-
g. 3890/030.

görün-Görülür duruma gelmek, görülür olmak. -2-
g. - mez 3892/022. , 3892/028.

götür- Koparıp alma, yok etmek. -1-
g. - üp 3679/005.

götürmek Koparıp alma, yok etmek. -1-
g. 3526/004.

gövde *is.* İnsan veya hayvan bedeni. -1-
g. + siniğ 3525/018.

göyün-Olgunlaşmak, meyva olmak. -1-
g. - mez ol 3891/019.

göz *is.* Görme organı. -8-
g. 3526/007. , 3680/003. , 3890/027.
g. + ini 3680/004. , 3680/005.
g. + iğ 3891/022.
g. + lerini 3527/021.
g. + lü 3680/004.

gubiyyu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3886/035.

ğubuvvatu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3886/035.

ğucüm* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3524/020.

ğucumu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3524/019.

ğudâ* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3887/011.

ğudâma* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3678/041.

ğudnatu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3678/033.

ğudûn* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3679/040.

ğudunna* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3678/035.

ğudunnatu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3678/033.

ğuduv* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3887/013.

ğuduvvu* (*Ar.*) *is.* -2-
ğ. 3887/015. , 3887/017.

ğudva* (*Ar.*) *is.* -3-
ğ. 3887/010. , 3887/011. , 3887/012.

ğudvatu* (*Ar.*) *is.* -2-
ğ. 3887/007. , 3887/015.

ğudyâ'* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. + dur 3887/025.

ğudyânu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3887/025.

ğufâ'a* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3891/021.

ğufâ'u* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3891/018.

ğufuvvu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3891/011.

ğulâm* (*Ar.*) *is.* -2-
ğ. 3526/005. , 3526/007.

ğulâma* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. + dır 3526/007.

ğulâmiyyatu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3526/007.

ğulâmu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3526/004.

ğulaymun* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3526/011.

ğulmatu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3525/039.

ğulûmathu* (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3526/007.

ġulūmiyyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/007.

ġuluvân* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/007.

ġuluvvu* (Ar.) is. -3-
ğ. 3891/026. , 3891/035. ,
3891/036.

ġulvânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3892/003.

ġuma* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/040.

ġumâmu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/006.

ġumayyîm* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/005.

ġumiyyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/040.

ġummâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/015.

ġummatu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3526/023. , 3526/037.

ġumna* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/012.

ġumûc* (Ar.) is. -1-
ğ. + u 3524/019.

ġumûm* (Ar.) is. -1-
ğ. 3526/024.

ġumûmu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/018.

ġûn (Far.) Renk, gidiş, tarz. -1-
g. + e 3893/027.

ġunâmâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/038.

ġunamâni* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/035.

ġunânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/037.

ġunayma* (Ar.) is. -1-
ğ. + dir 3527/025.

ġunaymânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/004.

ġunaymu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3528/002.

ġunayya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/030.

ġuniyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/040.

ġunmu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3527/035. , 3527/038.

ġunnatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3680/015.

ġunne (Ar.) is. Genizden gelen ses. -
9-
ğ. 3680/019. , 3680/021.
ğ. + den 3680/031.
ğ. + dir 3680/020.
ğ. eyle 3680/022.
ğ. + siz 3680/021.
ğ. + yi 3680/032.
ğ. + yleş 3680/022. , 3680/028.

ġuntum* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/022.

ġunûm* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/024.

ġunya* (Ar.) is. -2-
ğ. 3887/012. , 3894/008.

ġunyânu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3893/009. , 3893/023.

ġunyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3893/009.

ġurâb* (Ar.) is. -3-
ğ. 3526/004. , 3679/006. ,
3886/037.

ġurâbiyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3678/039.

ġurâbu* (Ar.) is. -3-
g. 3527/006. , 3679/014. ,
3680/037.

ġurânu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/006.

ġurâvâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/033.

ġurayya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/034.

ġurayyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/034.

ġurfa* (Ar.) is. -9-
ğ. 3524/012. , 3524/033. ,
3525/040. , 3678/033. , 3887/015. ,
3679/012. , 3680/012. , 3889/028. ,
3892/031.

ğurm* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/011.
ğurṭumâniyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/019.
ğusam* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/024.
ğusan* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/012.
ğuşârâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3527/039.
ğuşaynun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/036.
ğusnâtu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/012.
ğuşnu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/011. , 3679/026.
ğuşnun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/036.
ğuşşâ* (Ar.) is. Tasa, keder. -1-
ğ. 3526/023.
ğuşşâ-nâk (Ar.) sf. Kederli,
kaygılı. -2-
ğ. 3526/032.
ğ. eyle 3526/026.
ğusûm* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/024.
ğuşûnu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/027.
ğusuvvu* (Ar.) is. -2-
ğ. 3889/012. , 3889/013.
ğuşânatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3679/024.
ğuşavatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/027.
ğuşâyâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/028.
ğuşayyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3890/009.
ğuşyatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/028.
ğutama* (Ar.) is. -1-
ğ. + ya 3524/007.
ğutâ`u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/037. , 3891/018.
ğutaymin* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/008.

ğutma* (Ar.) is. -1-
ğ. + yı 3524/018.
ğutmatu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/012.
ğutmiyyun (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/007.
ğutmu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/016.
ğutmun* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/007.
ğuttâ`* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/039.
ğuttâ`u* (Ar.) is. -1-
ğ. 3886/037.
ğutuvvu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3891/004.
ğutvu *(Ar.) is. -1-
ğ. 3891/003.
ğuvayyâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/008.
ğuvyâ* (Ar.) is. -1-
ğ. 3894/008.
ğüyâ (Far.) zf. Sanki, diyelim ki,
sözde. -3-
g. 3527/027. , 3678/027. ,
3887/034. , 3887/031. , 3890/014. ,
3893/037.
ğuzamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/025.
ğuzamu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3525/021.
ğuzârimu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/041.
ğuzât (Ar.) is. Gaziler, savaştan
dönenler. -1-
ğ. + a 3527/033.
ğuzât*(Ar.) is. Gaziler. -1-
ğ. 3889/007.
ğuzayya* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/011.
ğuzayyi* (Ar.) is. -1-
ğ. 3889/011.
ğuziyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/040.
ğuziyyu* (Ar.) is. -1-
ğ. 3888/040.

- ğuzmatu*** (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/033.
- ğuzmu*** (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/035.
- ğuzvu*** (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/037.
- ğuzvu*** (Ar.) is. -1-
ğ. 3887/038.
- ğuzzâ***(Ar.) is. -1-
ğ. 3888/039.
- ğuzzâm*** (Ar.) is. -1-
ğ. + dır 3524/028.
- ğuzzâmatu*** (Ar.) is. -1-
ğ. 3524/028.
- güm râh** (Ar.) is. Doğru yoldan ayrılmış, dalalete düşmüş, sapkın. -3-
g. 3893/031. , 3893/035.
g. olmak 3893/034.
- gün** is. Gündüz. -7-
g. 3526/028. , 3890/011. ,
3892/021.
g. + den 3526/005.
g. + e 3526/028. , 3887/019.
g. + ü 3887/010.
- gürüh** (Far.) is. Cemaat, takım, bölük. -1-
g. 3526/017.
- gürüldemek** Gürültü etmek, büyük ses çıkarmak. -1-
g. 3527/011.
- güzel** is. Hoşa giden, beğenilen, iyi, doğru bir biçimde, beklenene uygun düşen. -3-
g. 3679/019. , 3888/007.
g. + e 3888/029.
- güzellik** Güzel olma durumu. -1-
g. + e 3888/019.
- hâ** (Ar.) is. Osmanlı Türkçesi alfabesinin otuzuncu harfi olup ebced hesabına göre 5 sayısının karşılığıdır. -3-
h. + sız 3524/028. , 3525/004. ,
3681/001.
- haber** (Ar.) is. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık. -1-
h. vërdüklerinde : Bildirmek, haber ulaştırmak. -2-
h. 3526/030.
h. + e 3526/039.
- habî** (Ar.) sf. 1. Ortaya çıkan, meydana gelen. 2. Kötü, fena. -2-
h. 3890/012. , 3890/016.
- hadd** (Ar.) Derece, mertebe. -8-
h. + î 3891/025. , 3891/034. ,
3892/001. , 3892/017.
h. + en 3524/036.
h. + i 3891/036.
h. + inden 3891/032.
h. + ine 3526/005.
- hadret**(Ar.) is. Kutsal ve saygıdeğer kimselerin adlarının başına getirilen unvan, hazret. -2-
H. + i 3894/009.
h. + lerinin 3528/011.
- Hadreti Haydar** (Ar.) is. -1-
Kamber Gulâm-ı H. + dır
3528/004.
- hafî** (Ar.) Gizli. -1-
h. ol 3527/018.
- hakîkat** (Ar.) is. Bir şeyin doğrusu, gerçek, öz, asıl. -2-
h. -i 3678/024.
h. + dir 3889/032.
- hakık** (Ar.) zf. İlgili olarak, üzerine. -3-
h. + kında 3527/032. , 3681/017. ,
3890/028.
- hâk-sâr** (Far.) Toz, toprak içinde kalmış, hali perişan. -1-
h. 3888/005.
- hâl**(Ar.) is. Bir şeyin içinde bulunduğu şartları veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet. -3-
h. 3680/031. , 3890/019.
h. + de 3527/031.
hakîkat-i h. + inden 3678/024.
- halâvet** (Ar.) is. Yumuşaklık, tatlılık, şirinlik. -1-
h. + ini 3886/041.

halef (Ar.) is. Görev zincirinde birinden sonra gelen, selef karşıtı. -1-
h. 3680/022.

hâlet (Ar.) is. Hâl, suret, keyfiyet, nitelik, (Kelime, "hâl" kelimesinin eşiti ve müennesi olmakla beraber "dikkate değer hal" mânâsına gelir). -4-
h. + dir 3889/021.
h. + i 3890/035. , 3893/023.
h. + inç 3679/016.

halka (Ar.) is. Ortası boş, yuvarlak şekil. -1-
h. + ya 3681/015.

hamd (Ar.) is. Övme, övgü. -1-
h. -i 3524/028.

hamîr* (Ar.) is. -1-
h. 3679/007.

haml -2-
h. eylemek Yüklenme. 3889/001.
h. + inden Gebe olma, gebelik. 3889/009.

hamrâ'u* (Ar.) is. -4-
h. 3681/008. , 3886/029. , 3890/002. , 3890/016.

hâne (Far.) Ev, beyit, dar, mesken. -3-
h. + niç 3892/024.
h. + sindç 3893/018.
sakf-i h. + yi 3892/027.

Hanzala (Ar.) is. Kişi adı. -1-
h. + da 3527/005.

hâr (Far.) is. Diken. -1-
h. 3886/038.

harâm-zâde (Ar. + Far.) Yasak ilişkiden doğmuş çocuk. -1-
h. 3894/007.

harâret (Ar.) is. Sıcaklık. -1-
h. + inç 3889/024.

harb (Ar.) is. Cenk, kavga, savaş. -1-
h. 3527/031. , 3527/032.

harekât (Ar.) is. Arap yazısında harflerin hangi ünlü ile okunacağını göstermeye yarayan

işaretler, harekeler. -1-
h. 3889/027.

hareket (Ar.) is. Kımıldama, deprenme, oynama. -4-
h. 3889/023.
h. + den 3889/025.
h. + i 3889/021.
h. + inç 3889/022.

haremeyn (Ar.) is. Ka'be-i Şerife. -1-
h. 3527/004.

harf (Ar.) is. Alfabe oluşturulan ve okuyup yazmayı sağlayan işaretlerin her biri. -8-
h. -i istiftâh 3525/002.
h. -i mezkûr 3681/002.
h. -i sâ'irç 3681/002.
h. + den 3680/020. , 3681/001.
h. + dir 3680/040.
h. + i 3892/030.
h. + lerinden 3680/022.

harıl is. Suyun kaynarken çıkardığı sesin taklidi. -2-
h. 3524/022. ve

hârıl-da- Ses taklidi. -1-
h. - r 3680/036.

harîş (Ar.) Hırslı. -1-
h. ol 3525/009.

harmâ* (Ar.) is. -1-
h. 3525/004.

harman (Far.) Tahılın başaklardan ayrılması ve temizlenmesi işi. -1-
h. + da 3891/017.

Harra (Ar.) is. Yer ismi. -1-
h. + sında 3679/031.

haşâtu* (Ar.) is. -3-
h. 3887/012. , 3889/014. , 3890/010.

hasebiyle (Ar. + T.) zf. Dolayısıyla, -dan ötürü. -1-
h. + 3889/021.

hâşıl (Ar.) Ortaya çıkan, biten, türeyen. -2-
h. ol 3888/016. , 3893/023.

hâsir (Ar.) Zarar eden, hüsrana uğrayan. -1-
h. olan 3678/027. bu

hâşâk (Ar.) is. Süprüntü. -1-
h. 3886/038.

hâşârî sf. Huysuz, azgın. -1-
h. 3525/041.

hâşefe (Ar.) is. Erkeklik organını ön kısmı. . -1-
h. -i 3525/020.

hâşırđı Hışırđı. -2-
h. + sı ol 3524/008. , 3680/036.

hâşvu* (Ar.) is. -2-
h. 3886/039. , 3890/004.

hâţar-nâk (Ar. + Far.) Tehlikeli. -1-
h. 3525/033.

hâttâ (Ar.) zf. Bundan başka fazla olarak, dahi, bile, hem de. -1-
h. 3526/040.

hâţun is. Kadın. -4-
h. + â 3526/021. , 3886/037. , 3893/016.
h. + uñ 3528/003. , 3889/004. , 3892/035.

hâţva*(Ar.) is. -1-
h. 3889/027.

hâţvaţu* (Ar.) is. -1-
h. 3886/035.

havâ (Ar.) is. Gökyüzü, hava. -13-
h. 3524/003. , 3525/021. , 3526/041. , 3526/035. , 3528/009. , 3528/013. , 3681/014. , 3887/004. , 3892/021. , 3892/028. , 3894/022.
h. + dâ 3892/026.
h. + sı 3681/016.
h. + ya 3886/028. , 3886/029.

havâ-dâr (Ar. + Far.) Havası güzel ve temiz olan yer. -1-
h. + larından 3680/028.

havşala-dâr (Ar.) is. Anlayış, akıl sahibi. -1-
h. 3525/038.

Haydar (Ar.) is. Kişi ismi. -3-
h. 3525/030. , 3526/007. , 3528/005.

haykır- Bağırarak. -1-
h. - up 3527/011.

hayvân (Ar.) is. Duygu ve hareket yeteneği olan canlı yaratık. -9-
h. 3527/027. , 3887/032. , 3894/009.
h. + â 3887/033. , 3888/018.
h. + ı 3524/003. , 3890/013.
h. + ıñ 3888/015. , 3889/040.

hayvâniyye Hayvanla ilgili, canlıya ait. -1-
âşâ-i h. + dendir 3524/015. , 3889/021.

hazf (Ar.) Aradan çıkarma, yok etme, silme. -1-
h. olındı 3887/020.

hâziķ (Ar.) Mahir, bilimde ve sanatta uzman kimse. -1-
h. 3888/007.

hazîn hazîn Hüzünlü, acılı, kederli. -1-
h. 3680/026.

hecâ (Ar.) is. Hece, bir hareke ile ve birden okunan bir veya birden çok harf grubu. -1-
h. + dan 3680/040.

helâk (Ar.) is. Telef, mahv, berbat. -4-
h. 3524/004. , 3525/006. dên-ür
h. eyle 3528/008.
h. ol 3889/038.

hemân(Far.) zf. Yalnız, ancak, tek. -4-
h. 3525/001. , 3525/033. , 3681/017. , 3890/005.

hem-dem (Far.) Birlikte yaşayan, refik, arkadaş. -1-
h. 3681/017. , 3888/041.

hemze Arab alfabesinde bir harf -29-
h. + niñ 3524/009. , 3524/026. , 3525/024. , 3525/013. , 3889/001. , 3526/003. , 3526/034. , 3679/020. , 3679/034. , 3680/028. , 3681/010. , 3887/005. , 3888/024. , 3889/013. , 3889/017. , 3889/031. , 3890/027. ,

3890/040. , 3891/007. , 3891/013. ,
3891/016. , 3891/029. , 3892/012. ,
3892/020. , 3893/007. , 3893/028. ,
3893/038. , 3894/021.

hengâm (Far.) is. Zaman, sıra,
vakit. -3-
h. + inâ 3680/008. , 3892/002.
h. + in 3679/015.

henüz (Far.) zf. Ancak, daha. -2-
h. 3524/006. , 3889/014.

hep Bütün, cemi, cümle. -2-
h. 3524/024. , 3524/027.

her(Far.) sf. Cümle, hep, beher. -8-
h. 3524/026. , 3524/031. ,
3525/033. , 3681/016. , 3890/029. ,
3890/032. , 3894/003.
h. + biri 3527/023.

Herât (Ar.) is. Yer adı. -2-
H. 3525/021. , 3889/010.

herc ü merc (Far.) Altüst,
karmakarışık, darmadağınık. -1-
h. eyle 3887/002.

hevâ (Ar.) is. İstek, eğilim, arzu,
şevk. -1-
h. 3894/015.

heves (Ar.) is. İstek, eğilim, arzu,
şevk. -1-
h. + e 3894/016.

hılâf (Ar.) Karşı, zıt, aksi, karşıtlık.
-1-
h. -1 meşhûrdur 3527/027.

hılîf(Ar.) is. 1. İnsan bünyesinde olan
dört unsur. 2. Karışmış olan. -1-
h. -1 kelâm eyle 3887/001.

hırş (Ar.) Tamah, açgözlülük, hırs.
-4-
h. 3525/006. den-ür, 3888/027.
h. + lâ 3524/022. ve, 3888/022.

hıtân (Ar.) Sünnet, sünnet etme. -1-
h. 3527/021.

hicaffu* (Ar.) is. -1-
h. 3525/037.

hicv (Ar.) is. Şiirli söyleyiş ve alay
yollu yergi. -2-
h. 3893/006.
h. eylemek 3893/003.

hiddet (Ar.) is. Öfke. -2-
h. 3679/016.
h. + i olur 3889/024.

hilâl (Ar.) is. Yeni ay, bir iki günlük
ay. -6-
h. 3526/029. , 3892/027. ,
3892/028.
h. + e 3526/039.
h. + in 3526/041. , 3892/022.

Himyer (Ar.) is. Vakt-i
cahiliyyette Yemen cihetinde sakin
bulunan ve Tebabia denilen devleti
teşkil eden Arab kavmi. -1-
mulûk-ı h. + dan 3528/012.

Hîra (Ar.) is. Yer adı. -1-
H. 3680/015.

hiss (Ar.) is. Anlama, kavrama. -3-
h. 3889/022. , 3889/023. ,
3889/025.

hiyâzun* (Ar.) is. -1-
h. 3524/008.

hizyam* (Ar.) is. -1-
h. 3679/003.

hüb (Far.) sf. Güzel, hoş, iyi. -2-
h. 3525/019. , 3888/029.

hucûm* (Ar.) is. -1-
h. 3525/023.

hud'â (Ar.) is. Düzen, aldatma,
dalavere. -1-
h. + ya 3678/021.

hulq (Ar.) is. Huy, ahlak, seciye. -2-
h. + ı 3680/004. , 3680/041.
h. + i ol 3680/016.

humk (Ar.) is. Ahmaklı, bönlük,
budalalık. -1-
h. 3679/004.

humma (Ar.) is. Sıtma, nöbet,
tifüs. -1-
h. + sı 3681/016.

hurde (Far.) Küçük, ufak. -3-
h. 3527/018. , 3892/004.
h. + lerine 3891/020.

hurma(Ar.) is. Hurma ağacı. . -7-
h. 3679/024. , 3680/010. ,
3680/012. , 3680/024. , 3891/019.

h. + niş 3889/014.
h. + sı 3889/015.
hurûf (Ar.) is. Harfler. -3-
h. -1 hecâ 3680/040.
h. -1 müsta'liyê 3680/040.
şifât-ı h. + dandır 3680/019.
huţvu* (Ar.) is. -1-
h. 3891/003.
huzâl (Ar.) Zayıflık, arıklık,
bitkinlik. -1-
h. + dan 3525/018.
huzuķķa* (Ar.) is. -2-
h. 3678/033. , 3678/035.
hük m (Ar.) is. Hakimlik, hükümet,
idare. -2-
h. + i 3527/031. , 3678/015
hüsn (Ar.) is. Güzellik, cemal. -1-
h. 3893/017.
hüsün-dâr Güzel olan yer. -1-
h. 3893/017.
hüzün (Ar.) Keder, gam,
mağmumiyet. -1-
h. 3526/025.
h^vâhişger (Ar.) is. Hafif mizaçlı,
şehvetine düşkün. -1-
h. 3893/016.
h^vânende (Far.) is. Şarkı türkü
söyleyen (kimse), şarkıcı. -2-
h. + niş 3893/025. , 3893/027.
ı mızğanmak Uyuklamak, uykuya
galebe edip defedememekle
yatmaksızın sallanıp durmak. -2-
1. 3891/013. , 3891/023.
1. + a 3678/034.
ırağ is. Uzak. -6-
1. 3891/027.
1. + dan 3892/013.
1. + a 3891/033. , 3891/035. ,
3891/036. , 3891/041.
ırlamak Şarkı ve türkü
söylemek. -2-
1. 3893/002. , 3893/005.
ı sıldıl- Isıtılmak, sıcaklığını arttırmak.
-1-
1. - mış 3527/014.

ı şrâr Ayak direme. -1-
1. 3680/038.
ı t lâk (Ar.) is. İsimlendirme,
genelleme. -25-
1. 3527/006. , 3527/023.
1. eyle 3894/010.
1. + ı 3526/025.
1. ol 3524/008. , 3525/039. ,
3525/038. , 3526/006. , 3526/021. ,
3526/029. , 3527/007. , 3527/018. ,
3678/027. , 3679/018. , 3679/027. ,
3680/034. , 3887/026. , 3888/007. ,
3889/037. , 3889/038. , 3889/041. ,
3890/001. , 3890/026. , 3893/037. ,
3893/038.
ı t lâkât (Ar.) is. İsimlendirmeler. -1-
1. -ı şer'iyê 3527/034.
i- İsim, sıfat, zamir gibi isim
soyundan kelimelerin yüklem
görevinde kullanılmasınisağlayan
yardımcı fiil. Bu fiilin
genişzamanı, şahıs ekleriyle
çekilir: çalışkan-ım, çalışkan-sın,
çalışkan (-dır) çalışkanız,
çalışkanlar(lar-dır). Bu fiilin
belirli, belirsiz geçmiş
zamanlarıyla şartının çekiminde ek
fiil gerektiğinde kullanılabilir:
güzeldi (<güzel i-di), yorgunmuş
(<yorgun i-miş), iyiye (<iyi i-se)
vb. -6-
i. - di 3526/021. , 3678/016. ,
3681/013. , 3887/020.
pâyitahtı i. - di 3679/009.
şahıs i. - di 3680/028.
'ibâret (Ar.) is. Oluşmak, meydana
gelmek. -11-
'i. + dir 3680/016. , 3889/002. ,
3889/026. , 3890/031. , 3892/031. ,
3893/011. , 3893/021. , 3893/030.
'i. + i 3680/027.
'i. + iyle 3525/014. , 3525/015.
İbni Ka'ab (Ar.) is. Kişi adı. -1-
İ. 3887/026.
İbni Kays (Ar.) is. Kişi adı. -1-
İ. + dır 3528/003.

İbni Sâlim b. Kâşber (Ar.) is. Kişi adı. -1-
İ. 3528/003.

İbni Ta'lib b. Va'il(Ar.) is. Kişi adı. -1-
İ. + dir 3528/002.

ibnu ğazvin* (Ar.) is. -1-
i. 3889/011.

İbnu Ta'labata b. Taymi'llâh
(Ar.) is. Kişi adı. -1-
İ. + dir 3528/005.

ibtidâ (Ar.) zf. İlk önce, başlangıçta, önce. -1-
i. 3892/014.

icâd (Ar.) is. Yeni bir şey bulma. -1-
i. ed 3892/015.

iç is. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dahil, dış karşıtı. -10-
i. 3889/041.
i. + eri 3525/018.
i. + i 3678/029.
i. + inde olduğu 3887/010.
i. + inden 3891/014. , 3891/015. , 3891/020.
i. + re 3526/020. , 3679/007.
i. + re ol 3891/019.

içtimâ' (Ar.) is. Toplanma, bir araya gelme. -1-
i. + ndan 3889/021.

içün ed. Amacıyla, maksadıyla, için. -12-
i. 3527/007. , 3527/014. , 3527/020. , 3680/009. , 3680/010. , 3680/011. , 3891/031. , 3891/033. , 3891/035. , 3892/026. , 3894/002.
i. ol 3527/026.

iddi'â (Ar.) is. Savunulan düşünce, tez. -1-
i. 3680/028.

idġâm (Ar.) is. Arapça'da aynı harfin şedde ile tek harf biçiminde kullanılması. -5-

i. 3680/020. , 3680/021.
i. ol 3680/022.

ifrâṭ (Ar.) is. Aşırı gitme, pek ileri varma. -1-
i. + a 3680/041.

ifşân (Ar.) is. İşemek. -2-
i. + ı 3887/039.
i. + ını 3887/038.

ifti'âl*(Ar.) is. -12-
i. 3524/010. , 3524/023. , 3526/001. , 3526/032. , 3527/041. , 3678/030. , 3887/017. , 3888/002. , 3888/040. , 3891/003. , 3892/010. , 3892/039.

iġâmatu* (Ar.) is. -1-
i. 3528/012.

iġânatu* (Ar.) is. -1-
i. 3681/014.

'iġdîdân* (Ar.) is. -1-
'i. + dan 3678/036.

iġfâ'u* (Ar.) is. -2-
i. 3891/012. , 3891/016.

iġlâmu* (Ar.) is. -1-
i. 3526/003.

iġlâ'u*(Ar.) is. -2-
i. 3891/029. , 3892/012.

iġlîlâ'u* (Ar.) is. -1-
i. 3892/008.

iġmâ'*(Ar.) is. Bayılma, kendinden geçme. -2-
i. 3889/020. , 3889/024.

iġmâmu* (Ar.) is. -1-
i. 3526/034.

iġmâ'u* (Ar.) is. -1-
i. 3892/020.

iġnâm* (Ar.) is. -1-
i. 3680/028.

iġnâ'u* (Ar.) is. -1-
i. 3893/007.

iġrâmu* (Ar.) is. -1-
i. 3525/013.

iġrâ'u* (Ar.) is. -1-
i. 3888/024.

iġsâmu* (Ar.) is. -1-
i. 3525/024.

igşân* (Ar.) is. -1-
i. 3679/034.

igşâ' u* (Ar.) is. -2-
i. 3889/013. , 3889/017.

igşâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3889/030.

igţâ (Ar.) is. Çevreyi kaplama,
etrafa yayılma. -1-
i. 3527/033.

igţâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3887/005.

igţâ' u* (Ar.) is. -2-
i. 3890/040. , 3891/007.

igţibânu* -1-
i. 3678/030.

igţidâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3887/017.

igţilâmu* -1-
i. 3526/001.

igţilâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3892/009.

igţimâmu* (Ar.) is. -1-
i. 3526/031.

igţinâmu* (Ar.) is. -1-
i. 3527/041.

igţinâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3892/039.

igţitâmu* (Ar.) is. -1-
i. 3524/010.

igţitâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3891/003.

igţizamu* (Ar.) is. -1-
i. 3524/023.

igţizâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3888/002.

igţizâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3888/040.

igvâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3893/038.

igvâm* (Ar.) is. -2-
i. 3528/012. , 3528/014.

igvânu* (Ar.) is. -1-
i. 3681/010.

igvâ' u* (Ar.) is. -2-
i. 3894/021. , 3894/022.

igzâmu* (Ar.) is. -1-
i. 3524/026.

igzâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3889/001.

iĥâţâ (Ar.) is. Bir şeyin etrafını
çevirme, sarma, kuşatma. -2-
i. 3527/017. , 3889/038.

iĥfâ (Ar.) is. Gizleme, saklama. -1-
i. + ya 3680/041.

iĥmâl (Ar.) is. Gereken ilgiyi
göstermeme, boşlama. -1-
i. olunmama 3680/041.

iĥrincâm* (Ar.) is. -1-
i. 3525/018.

iĥtilâf (Ar.) is. Ayrılık, ayrılma. -1-
i. olındı 3528/004.

iĥtilâl (Ar.) is. Kargaşalık,
düzensizlik. -1-
i. 3888/026.

iĥtimâm (Ar.) is. Dikkatli
davranma, itina. -1-
i. 3681/001.

iĥtişâş (Ar.) is. Uzmanlık,
uzmanlaşma. -1-
i. eyle 3888/041.

iĥtiyâcsız (Ar.) is. Gerek
duymama. -2-
i. ol 3893/017. , 3893/024

iĥtiyâr (Ar.) is. Seçme, tercih etme,
üstün tutma. -1-
i. 3888/041.

iĥkâma (Ar.) is. Oturtma, sakin ve
mukim etme, iskan. -2-
i. 3528/012. , 3681/014.

iĥkâmet (Ar.) is. Oturma, yerleşme, bir
yerde eğleşme. -2-
i. éd 3893/018.
i. eyle 3893/013.

iĥkdâm (Ar.) İlerlemek ve ilerlemeye
çalışmak. -2-
i. 3525/031.
i. eyle 3680/039.

iki sf. Birden sonra gelen sayının adı
ve bu sayıyı gösteren rakam. -10-
i. 3525/016. , 3527/004. ,
3527/019. , 3679/001. , 3680/028. ,

3888/014. , 3888/030. , 3888/031.
i. + ncisi 3680/021.
i. + ye 3680/020.
iktidâr (Ar.) *is.* Bir işi yapabilme
gücü, erk, kudret. -1-
i. + ıdır 3679/016.
iktifâ (Ar.) *is.* Yetinme, yeterli
bulma, kanma. -2-
i. 3892/034.
i. ol 3892/033.
ile *ed. ve bağ.* Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik, işteşlik,
beraberlik, araç, sebep veya durum
anlatan cümleler yapmaya yarar,
cümle içinde aynı görevde bulunan
iki ögeyi birbirine bağlamaya yarar
-48-
i. 3524/006. , 3524/011. ,
3524/017. , 3524/022. , 3524/024. ,
3524/028. , 3525/004. , 3525/018. ,
3525/019. , 3525/020. , 3525/029. ,
3525/031. , 3525/035. , 3525/039. ,
3526/013. , 3526/014. , 3526/022. ,
3526/030. , 3526/040. , 3527/022. ,
3678/007. , 3678/021. , 3678/027.
3678/032. , 3679/007. , 3681/009. ,
3681/013. , 3886/036. , 3886/037. ,
3887/009. , 3887/017. , 3887/021. ,
3888/005. , 3888/032. , 3889/020. ,
3889/024. , 3889/032. , 3890/039. ,
3891/002. , 3891/032. , 3893/003. ,
3893/005. , 3893/007. , 3894/015. ,
3524/037. , 3679/005. , 3679/016.
ilķâ (Ar.) *is.* Atmak, bırakmak. -1-
i. + siyle 3888/026.
ill (Ar.) *is.* -1-
'i. 3524/025.
illet (Ar.) *is.* Hastalık. -2-
'i. + ine 3527/006. , 3528/010.
imâret (Ar.) *is.* Bayındır,
mamur. -2-
'i. 3680/034.
'i. + e 3888/030.
imhâl (Ar.) *is.* Mühlet verme, bir
zaman daha sonraya bırakma. -1-
i. 3889/003.

imtilâ (Ar.) *is.* Dolgunluk. -1-
i. 3524/011.
in- İnmek. -2-
i. + üp 3527/008.
inaba (Ar.) *is.* -1-
'i. 3679/028.
in'âm (Ar.) *is.* Nimet verme, ihsan
etme, iyilik etme. -1-
i. 3527/040.
inât (Ar.) *is.* Bir konuda direnme,
ayak direme, diretme, direnim. -1-
i. + dan 3527/023.
ince *sf.* Kendi cinsinden olanlara
göre, dar ve uzun olan, kalınlığı az
olan, kalın karşıtı. -2-
i. 3889/038.
i. + sine 3679/027.
ince- İncelmek, kalınlığın azalması,
zayıflamak. -1-
i. - üp 3525/018.
'i. 3679/006.
'inde'l-ba'di (Ar.) *is.* Bazılarına
göre. -1-
'i. 3887/013.
'indi (Ar.) *is.* Herkesçe kabul
edilecek bir temele bağlanmayıp
yalnız bir kişinin kendi kanısına
dayanan. -2-
'i. + nde 3679/019. , 3680/019.
infi'âl* (Ar.) *is.* -4-
i. 3526/032. , 3680/014. ,
3891/021. , 3894/015.
ingifâ'u* (Ar.) *is.* -1-
i. 3891/021.
ingimâmu* (Ar.) *is.* -1-
i. 3526/032.
ingimânu* (Ar.) *is.* -1-
i. 3680/013.
ingivâ'u* -1-
i. 3894/015.
inhân (Ar.) *is.* Obur, ekul. -1-
î. 3524/026.
inhlâ' (Ar.) *is.* Kovma, defedilme,
çıkartılma. -1-
i. + nda 3889/038.

in'ikâd (Ar.) is. Bağlanma, bağlılık gösterme. -1-
i. 3888/016.

inkâr (Ar.) is. Yadsıma, reddetme. -1-
i. eyle 3888/009.

insân (Ar.) is. İnsan, beşer. -6-
i. 3524/003. , 3889/040. , 3894/018.
i. + dan 3527/026.
i. + a 3888/018.
i. + ı 3679/020.

inşirâf (Ar.) is. Çekilme, bırakma. -1-
i. + ını 3681/013.

intihâ (Ar.) is. Nihayet, son. (Anlamla ilgili açıklamanın bittiğini ifade için.)-2-
i. 3526/025. , 3527/034. , 3891/027.

îrâd (Ar.) is. Söyleme, dile getirme. -1-
i. ol 3891/041.

irâde (Ar.) is. Dileme, isteme, meram etme. -2-
i. 3888/035.
i. + siyle 3527/024.

irkil- Ürkerek geri çekilir gibi olmak veya şaşırıp duraklamak. -1-
i. - meyüp 3525/001.

işâbet (Ar.) is. Denk gelmek, rastlamak. -1-
i. + inden 3680/033.

işe ed. Şart anlamı katan sözcük. -3-
i. 3525/033. , 3887/010. , 3894/003.

isfidâç (Ar.) is. Üstübeç. -1-
i. 3680/013.

isim (Ar.) is. Canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelime, ad. -11-
i. + dir 3525/030. , 3527/022. , 3527/038. , 3678/023. , 3680/002. , 3886/027. , 3888/027. , 3889/027.
i. + lerdir 3526/007. , 3893/010.
i. ol 3678/018.

ism (Ar.) is. Canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelime, ad. -29-
i. -i cemi'dir 3888/040.
i. -i fâ'il 3526/002. , 3526/036. , 3527/007. , 3678/036. , 3894/007.
i. -i 'ill 3524/025.
i. -i maşdar 3886/027.
i. -i mekân olur 3893/012.
i. + i 3527/027. , 3887/027. , 3889/006. , 3892/005.
i. + idir 3526/012. , 3527/002. , 3528/002. , 3679/006. , 3679/019. , 3679/031. , 3680/013. , 3681/006. , 3681/010. , 3887/022. , 3889/011. , 3891/019. , 3892/031. , 3893/032.
i. + iydi 3679/017.

isnâd (Ar.) Bir şeyi bir adama nispet veya atfetme. -2-
i. 3678/012. , 3679/033.

issi sf. Sıcaklık, hararet. -4-
1. 3526/028. , 3526/037.
1. olmak 3526/035.

issilig Sıcaklık, hararet. -1-
i. + inç 3524/003.

istemek Bir şeyin kendisine verilmesini veya yapılmasını söylemek, dilemek. -1-
i. 3892/040.

isti'ânet (Ar.) Yardım isteme. -1-
i. etmeyüp 3525/033.

istifâ (Ar.) is. Kendi isteğiyle görevden ayrılma. -1-
i. etmişdir 3887/031.

istifâde (Ar.) is. Yararlanma, faydalanma. -1-
i. 3527/039.

istiftâh (Ar.) Başlama, açma, açılma. -2-
i. 3525/002.
i. + dır 3892/030.

istiğnâ (Ar.) is. İstemez görünme, nazlanma. -1-
i. + sı 3893/012.

istiğnâ' u* (Ar.) is. -2-
i. 3892/039. , 3892/040.

istiğrâk (Ar.) is. Derine dalma,
içine gömülme. -1-
i. 3681/013.

istiğşâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3890/008.

istiğzâ' u* (Ar.) is. -1-
i. 3888/005.

isti' mâl (Ar.) is. Kullanma. -6-
i. eyle 3680/018. , 3887/029.
i. ol 3525/003. , 3887/014. ,
3887/029.

iş is. Bir sonuç elde etmek, herhangi
bir şey ortaya koymak için güç
harcayarak yapılan etkinlik,
çalışma. -9-
i. 3526/038. , 3680/018.
i. + e 3887/015.
i. + i 3887/018.
i. + inden 3679/030. , 3679/037.
i. + inç 3525/005. , 3679/016.
i. + lerinç 3679/016.

işâret (Ar.) is. El, yüz hareketleriyle
göstereme. -2-
i. 3680/003.
i. + le 3892/013.

işemek İdrarı dışarı atmak. -2-
i. 3887/039. , 3888/001.

i' şîşâb* (Ar.) is. -1-
i. 3892/009.

işlemek İçine girip etkilemek,
nüfuz etmek. -1-
i. 3887/019.

iştigâl (Ar.) is. Meşgul olma, bir
şeyle uğraşma. -1-
i. + den 3681/012.

iştirâk (Ar.) is. Hemhal olma, birlik,
ittihat. -1-
i. + e 3678/028.

itbât (Ar.) is. Şahit ve kanıt
göstererek bir şeyin gerçek yönünü
ortaya çıkarmak. -1-
i. + ı 3887/021.

i' tibâriyle zf. Bakımından,
dolayısıyla. -1-
i. 3889/035.

i' tidâl (Ar.) is. Ilımlılık, ölçülülük,
uygunluk. -1-
i. + dan 3893/037.

'ivağ (Far.) 1. Ödün, taviz, 2.
Karşılık, bedel. -1-
'i. 3887/020.

ķab is. İçi gaz, sıvı veya katı
herhangi bir maddeyi alabilen
oyuk nesne, kap. -1-
ķ. + a 3524/008.

ķâbalâ (Ar.) Bir şeyin teferruatıyla
beraber toptan ve götürü satılması.
-1-
ķ. + yı 3527/009.

ķabđâ (Ar.) is. Bir şeyin tutulacak
yeri. -1-
ķ. + sına 3889/040.

Kâbil (Ar.) is. -1-
K. 3679/009.

ķabîl (Ar.) is. Türü, gibi, benzer,
tür, cins. -1-
ķ. + indendir 3678/011.

ķabîle (Ar.) is. Aynı soydan sayılan
ve bir başa itaat eden insan
topluluğu, boy. -6-
ķ. 3528/002.
ķ. + niç 3679/019.
ķ. + si 3888/034.
ķ. + sinden 3679/017. , 3678/031. ,
3893/015.

ķabûs (Ar.) is. Uykuda ağırlık basma,
kara basan. -1-
k. 3889/041.

ķađa (Ar.) is. İlçe. -1-
ķ. + sında 3525/021.

ķadar (Ar.) ed. ...dek, ...değın. -5-
ķ. 3524/010. , 3525/033. ,
3526/005. , 3889/039. , 3894/003.

ķadem (Ar.) is. Adım, bir ayak
mesafesi, hatve. -1-
vağı' -ı ķ. eyleş 3681/017.

ḳadîm (Ar.) is. Başlangıç olmayan, ezeli, atık. -1-
ḳ. + ę 3892/014.
ḳadr (Ar.) is. Değer, kıymet, itibar. -1-
ḳ. + ü 3891/026.
ḳâf (Ar.) is. Arab alfabesinde bir harf. -1-
ḳ. 3525/020. , 3527/003.
ḳafa (Ar.) Kafa, baş. -2-
ḳ. + sımı 3527/008.
ḳ. + ya 3527/008.
ḳafâ* (Ar.) is. -1-
ḳ. 3892/023.
ḳâffe (Ar.) Bütün, cümle, hep, hepsi. -1-
k. -i 3527/032.
ḳâfir (Ar.) is. Tanımayan, bilmeyen, gördüğü iyiliği unutan, iyilik bilmeyen şakir zıddı. -1-
k. + iņ 3527/034.
ḳaflu* (Ar.) is. -1-
ḳ. 3527/029.
ḳaftân (Ar.) is. Kaba üstüne giyilen astarsız ve süslü giysi. -1-
ḳ. + a 3679/013
ḳâ'il (Ar.) is. İnanmış aklı yatmış. -1-
k. -i mezbûr 3887/014.
ḳâ'im (Ar.) is. İnanmış, aklı yatmış. -1-
ḳ. oldığı 3527/031.
ḳal- Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek. -4-
ḳ. - an 3679/005. , 3679/024. , 3891/020.
ḳ. - up 3889/025.
ḳala (Ar.) is. Kale. -1-
ḳ. + sına 3681/009.
ḳalb (Ar.) is. 1. Gönül, sevgi. 2. Değiştirme, çevirme. -9-
nâş-ı ḳ. 3889/022.
nihâyet-i ḳ. 3679/014.
ḳ. -i enver 3681/013.
ḳ. -i şerîf 3681/012.
ḳ. + değ 3889/023.

ḳ. + ę 3889/021.
ḳ. + i 3525/038.
sürûr-ı ḳ. + i 3526/025.
ḳ. + iņ 3889/021.
ḳalımaḳ Sıçramak, hoplamak, fırlamak, şaha kalkmak. -1-
ḳ. 3891/005.
ḳalın sf. Eni ve derinliği fazla olan cisim, kaba. -2-
ḳ. 3889/040.
ḳ. + inā 3679/027.
ḳalîl (Ar.) sf. Az, pek fazla olmayan. -1-
ḳ. 3889/022.
ḳalmaḳ Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek. -2-
ḳ. 3679/008.
ḳ. + dan 3528/008.
ḳalya (Far.) Deniz bitkilerinin yakılmasıyla oluşın tuz. -1-
ḳ. 3892/014.
ka-mâ sa-yuzkar (Ar.) is. Söyleneceği gibi. -3-
k. 3889/030. , 3893/009. , 3893/011. , 3893/014.
ka-mâ sa-yuzkaru (Ar.) is. Söyleneceği gibi -4-
k. 3524/032. , 3892/005. , 3892/027. , 3892/035.
ḳamçı Kamçı, kırbaç. -2-
ḳ. + yâ 3886/027.
ḳ. + yla 3890/006.
ḳâmîle (Ar.) is. Bütün ve tam olarak, noksansız. -2-
k. 3889/025.
k. + sindę 3887/029.
ḳân (Far.) 1. Maden ocağı. 2. Bir nesnenin kaynağı. -2-
ḳ. 3887/041. , 3888/002.
Ḳanber Ğulâm Hâdreti Hâdar (Ar.) is. Kişi adı. -1-
Ḳ. -ı dır 3528/004.
ḳandırmaḳ Gönlünü yapmak, ikna etmek. -1-
ḳ. 3888/025.

kaþak Göz kapağı. -2-
k. + larını 3890/027.
k. + la 3890/039.
kaþamak Örtmek, görünmez hale
getirmek. -1-
k. 3890/039.
kaþla- Her yanını örtmek. -5-
k. - yı 3890/003. , 3892/021.
k. - yup 3889/017. , 3890/029. ,
3890/038.
kaþlamak Her yanını örtmek. -5-
k. 3681/004. , 3681/010. ,
3888/010. , 3890/032. , 3891/001.
kaþlumbađa (Ar.) is. Hayvan adı. -
1-
k. + ya 3526/009.
kaþr (Far.) ed. Eklendiği söze “-li, -
ci, eden, edici” kavramları
kazandırarak birleşik söz varlıkları
oluşturur. -1-
k. 3678/032.
kaþa sf. Renk adı. -1-
k. + nu olmak 3525/023.
kaþamtık Karaya benzer. -2-
k. 3524/012. , 3524/034.
kaþamük Buğday içinde biten ve
unu bozan bir tür ot. -1-
k. 3891/014.
kaþađu is. Karanlık. -2-
k. 3889/012. , 3889/016.
kaþađuamak Karanlık olmak. -2-
k. 3890/029. , 3890/032.
kaþarın is. İnsan ve hayvanlarda
gövdenin kaburga kenarlarından
kasıklara kadar olan ön bölgesi. -2-
k. 3890/021. , 3890/022.
kaþarış- Karışmak işini yaptırmak. -1-
k. - mış 3886/038.
kaþarışmak Karışmak işini
yaptırmak. -1-
k. 3524/040.
kaþarn is. İnsan ve hayvanlarda
gövdenin kaburga kenarlarından
kasıklara kadar olan ön bölgesi. -3-
k. + ı 3525/018.

k. + ından 3888/014.
k. + indâ ol 3887/032.
kaþarye (Ar.) is. Köy, belde, yerleşim
bölgesi. -4-
k. 3527/016. , 3679/010.
k. + dir 3525/021.
k. + ye 3680/034.
kaþad Kasededen, niyetlenen. -3-
k. 3888/036.
k. eyle 3525/033.
k. eyle 3888/041.
kaþasık is. Vücudun karın ile uyluk
arasındaki bölümü -2-
k. 3678/029. , 3678/030.
kaþaşır (Ar.) is. Zorla işleten,
zorlayan. -1-
k. 3886/032.
kaþaşı'â'u* (Ar.) is. -1-
k. 3892/030.
kaþaside (Ar.) is. Onbeş beyitten az
olmamak üzere her beyit kafiyeli
olarak büyük kimseleri veya
herhangi bir şeyi medh ü sena
eden, öven manzume şekli. -1
k. + sinde 3893/002.
kaþamak Elbiseyi daraltmak,
eksiltmek. -1-
k. 3678/025.
kaþar (Ar.) is. Kısmı, kısaltma, kısa
kesme. -3-
k. + ıyla 3527/017. , 3890/017. ,
3892/032.
kaþaş Gözün üzerindeki kalın ve kemerli
kıllar. -1-
k. + ında olan 3890/001.
kaþat kaþat İkilime. -1-
k. 3524/038.
kaþat İlave, zamm eylemek. -1-
k. + up 3887/002.
kaþat' Kesme, kesilme, biçme,
ayırma. -1-
k. eyle 3679/029.
kaþatfu* (Ar.) is. -1-
k. 3894/006.
kaþatfun* (Ar.) is. -1-
k. 3890/021.

katıl- Karıştırılmak. -1-
k. - mış 3524/016.
katif* (Ar.) is. -2-
k. 3526/001. , 3679/007.
katil (Ar.) is. Öldüren, katil olan,
kanlı. -1-
k. + iñ 3527/033.
katıl (Ar.) is. bk. katil. -3-
k. eyle 3527/034. , 3894/002. ,
3894/003
katm Kesmek, ısırarak, devenin
kükremesi. -1-
k. 3524/003.
katmak İlave, zamm eylemek. -
2-
k. 3887/005.
k. + la 3886/041.
katrân(Ar.) is. Organik maddelerden
kuru damıtma yoluyla elde edilen,
sıvı yağ kıvamında, kara renkte,
ağır, is kokulu suda erimeyen bir
madde. -1-
k. 3525/027.
kaavl (Ar.) is. Söz, lakırdı. -6-
k. + e 3679/033.
k. + in 3886/025. , 3887/009. ,
3887/032. , 3889/040.
k. + iyle 3678/017.
k. + leri 3887/034.
kaavm (Ar.) is. Aralarında töre, dil ve
kültür ortaklığı bulunan boy ve soy
bakımından da birbirine bağlı
insan topluluğu, budun. -2-
k. + i 3526/020. , 3887/027.
kaavuş Kavuşmak, biraraya gelmek. -
1-
k. + dığı 3526/014.
kaaynamak Bir sıvı, sıcaklığı belli
bir dereceyi bulunca, buhar
durumuna geçerek fokurdamak. -
1-
k. 3892/011.
kaaynatmak Bir sıvı, sıcaklığı belli
bir dereceyi bulunca, buhar
durumuna geçerek fokurdatmak. -

1-
k. 3892/012.
kaysân* (Ar.) is. -1-
k. 3679/015.
kaysâna* (Ar.) is. -1-
k. 3679/022.
kaazıl- Herhangi bir araçla toprağın
açılması, oymak, bu yolla çukur,
kuyu, yol vb. oluşturulmak. -1-
k. - mış 3894/002.
keçi is. Geviş getirenlerden, eti,
sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen,
memeli evcil hayvan (Capra
hircus). -1-
k. + ye 3890/003.
kelâm (Ar.) is. Söz, söyleyiş, lakırdı.
-2-
hılt-ı k. eylemek 3887/001.
k. + ı 3524/006.
kelime(Ar.) is. Kelime, söz. -11-
k. 3524/032. , 3887/034.
k. + dir 3525/003.
k. + ler 3527/039.
k. + leridir 3889/008.
k. + leriyle 3887/010.
k. + si 3678/010.
k. + sindē 3679/002.
k. + sinden 3887/014.
k. + sine 3887/014.
k. + siniñ 3887/012.
kemâl (Ar.) is. Olgunluk,
mükemmellik. -2-
k. + e 3890/035.
k. + inî 3678/038.
kemik is. İnsanın ve omurgalı
hayvanların çatisını oluşturan türlü
biçimdeki sert organların genel
adı. -1-
k. + lerde 3678/036.
kem-ter (Far.) Bayağı, sıradan,
aşağı. -1-
k. + leriñ 3891/021.
kendi zm. Kendi, öz, zat, nefis. -8-
k. 3525/033. , 3679/028. ,
3886/032.
k. + niñ olup 3527/034.

k. + si 3893/016.
k. + sine 3524/016.
k. + sini 3893/016.
k. + siyle 3888/013.
kepek Buğday ve benzeri tahılın öğütülmüş kabuklarından olup un elendikten sonra eleğin üstünde kalan ve hayvan yemi olarak kullanılan madde. -1-
k. + li 3891/017.
kerîm (Ar.) *sf.* Kerem sahibi, cömert, verimcil, eli açık, şerefli, onurlu. -1-
k. 3524/031.
kerte Derece, mertebe, makam. -1-
k. + sine 3526/006.
kes- Bıçak, makas gibi bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak. -2-
k. + çrek 3887/038. , 3888/001.
kesil- Kesme işi yapılması. -1-
k. - dikten 3679/024.
kesile kesile İkilime. -1-
k. 3887/039.
kesmek Bıçak, makas gibi bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak. -2-
k. 3526/018. , 3886/031.
kesmik Başak samanı ince veya kırık saman. -1-
k. 3891/020.
kesr (Ar.) *is.* Bir harfin esre yani “ i ” okunması. -36-
k. + iyle 3524/009. , 3524/026. , 3525/013. , 3525/024. , 3526/003. , 3526/007. , 3526/034. , 3527/006. , 3679/034. , 3680/028. , 3681/007. , 3681/010. , 3681/016. , 3887/005. , 3887/036. , 3888/024. , 3889/001. , 3889/013. , 3889/017. , 3889/031. , 3890/027. , 3890/040. , 3891/008. , 3891/013. , 3891/016. , 3891/029. , 3891/039. , 3892/012. , 3892/020. , 3892/032. , 3893/007. , 3893/009. , 3893/038. , 3894/007. , 3894/021.

k. + iylede 3893/028.
k. + iyledir 3888/024.
ketire (Ar.) *is.* Bir harfin esre yani “ i ” okunması. -1-
cem ‘-i k. 3525/039.
ketret (Ar.) *is.* Çokluk, bolluk. -3-
k. 3524/037. , 3891/009.
k. + inin 3680/024.
kevn (Ar.) *is.* Olma, oluş, var olma. -1-
k. 3892/038.
keyl (Ar.) *is.* Ölçme, tartma. -1-
k. 3524/039.
kez Defa, kez. -1-
k. 3887/028.
kezalik (Ar.) *ed.* Keza, bu, bunun gibi. -3-
k. 3525/022. , 3680/010. , 3681/007. , 3891/020.
Kilâb (Ar.) *is.* -1-
K. + a 3890/014.
kılıc *is.* Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silâh, kılıç. -3-
k. 3527/002. , 3889/039.
k. + la 3679/023.
kılın- Yapılmak, edilmek. -1-
k. - up 3527/024.
kılmaç Etmek, yapmak. -3-
k. 3680/032.
azgün k. 3893/038.
zengin k. 3893/004.
kın *is.* Bıçak, kılıç gibi kesici araçların kabı. -1-
k. + ının 3889/039.
kıp- Göz kapağını hızla kapayıp açmak. -2-
k. + an 3680/004. , 3680/005.
kıpık Kırpılmış olan. -1-
k. 3680/004.
kıpmak Göz kapağını hızla kapayıp açmak. -2-
k. 3680/003. , 3890/027.

ķırâ'at (Ar.) is. Düzgün, kuralına uygun okuma. -2-
ķ. ol 3680/021. , 3680/022.
ķırılmaķ Bir yerinden kopmak. -1-
ķ. 3891/021.
ķırķ 40 rakamı. -2-
ķ. 3524/015. , 3524/018.
ķıřıķ sf. Kısılmış. -1-
ķ. 3678/030.
ķıřm (Ar.) is. Tür, nevi, cins. -6-
ķ. + ı 3525/041. , 3892/007.
ķ. + ma 3528/007. , 3887/032.
ķ. + mı 3889/007. , 3889/036.
ķıřraķ is. Dişi at. -1-
ķ. + mı 3890/003.
ķıřķırtmaķ Ürkütüp kaķırmak. -1-
ķ. 3888/026.
ķıtâl (Ar.) is. Savaşma, vuruşma, birbirini öldürme. -4-
ķ. 3524/018. , 3888/037. , 3888/038.
ķ. + e 3680/039.
ķıvâm (Ar.) is. Olgunluk derecesi. -1-
ķ. + ma 3887/037.
ķıvır- Kıvrılmış durumda. -1-
ķ. - up 3678/025.
ķıvrım is. Bir şeyin kıvrılan yeri, büküm. -1-
ķ. + larâ 3679/041.
ķıy' (Ar.) is. -1-
ķ. 3887/003.
ķıyâmet (Ar.) is. Kıyamet. -2-
ķ. + e 3678/027. bu, 3889/037.
ķıymetlü Kıymetli olan, değerli. -1-
ķ. 3892/015.
ķız is. Dişi çocuk. -1-
ķ. + a 3526/008.
ķızıl sf. Kızıl rengi. -2-
ķ. 3525/036. , 3526/014.
ķızılca Kırmızımsı, kırmızıya çalar. -1-
ķ. + ya 3680/013.
ķi (Far.) bağ. Ki, bir sözü veya cümleyi diğer söze veya cümleye

bağlayan kelime. -134-
ķ. 3524/003. , 3524/005. , 3524/014. , 3524/021. , 3524/015. , 3524/017. , 3524/019. , 3524/026. , 3525/003. , 3525/004. , 3525/032. , 3525/035. , 3525/036. , 3526/015. , 3526/020. , 3526/021. , 3526/024. , 3526/029. , 3527/009. , 3527/016. , 3527/020. , 3527/022. , 3527/024. , 3527/025. , 3527/027. , 3527/030. , 3527/032. , 3527/033. , 3527/038. , 3528/002. , 3528/003. , 3528/004. , 3678/010. , 3678/011. , 3678/014. , 3678/015. , 3678/021. , 3678/027. , 3678/038. , 3678/041. , 3679/002. , 3679/003. , 3679/009. , 3679/013, 3679/016. , 3679/017. , 3679/027. , 3679/032. , 3679/033. , 3680/004. , 3680/008. , 3680/013. , 3680/016. , 3680/019. , 3680/020. , 3680/021. , 3680/024. , 3680/027. , 3680/032. , 3680/033. , 3886/034. , 3887/003. , 3887/010. , 3887/016. , 3887/019. , 3887/026. , 3887/027. , 3887/028. , 3887/031. , 3887/034. , 3888/011. , 3888/012. , 3888/013. , 3888/014. , 3888/015. , 3888/014. , 3888/016. , 3888/019. , 3889/002. , 3889/008. , 3889/009. , 3889/014. , 3889/015. , 3889/018. , 3889/020. , 3889/021. , 3889/026. , 3889/036. , 3889/038. , 3890/003. , 3890/014. , 3890/016. , 3890/021. , 3890/027. , 3890/030. , 3891/005. , 3891/007. , 3891/010. , 3891/018. , 3891/019. , 3891/023. , 3891/039. , 3891/041. , 3892/004. , 3892/006. , 3892/030. , 3892/031. , 3892/035. , 3892/038. , 3893/009. , 3893/010. , 3893/013. , 3893/016. , 3893/018. , 3893/021. , 3893/029. , 3893/025. , 3893/037. , 3894/007. , 3894/009. , 3894/014. ,
ķibir Büyüklük taslama, yukardan bakma. -1-
ķ. 3680/005.

kifâyet (Ar.) *is.* Yetişme, yeterlilik. -7-
k. 3892/034. , 3893/008. ,
3893/010. , 3893/011. , 3893/012. ,
3893/021.
k. + inden 3893/030.

kim *zm.* Hangi kişi anlamında
cümlede özne, tümleç, nesne
görevinde kullanılır. -1-
k. 3681/016.

kimse *zm.* Herhangi bir kişi, kim
olduğu bilinmeyen kişi, şahıs. -19-
k. 3525/013. , 3526/011. ,
3886/032. , 3888/032. , 3891/041. ,
3892/032. , 3894/002.
k. + de 3680/016.
k. + den 3525/032.
k. + dir 3678/031.
k. + niş 3527/002. , 3679/032.
k. + ye 3680/003. , 3887/018. ,
3887/038. , 3890/005. , 3890/007. ,
3893/016.

kîn (Far.) Gizli düşmanlık, gönülde
gizlenen düşmanlık. -1-
k. 3528/007.

kinâye (Ar.) *is.* Maksudı kapalı bir
şekilde ve dolayısıyla anlatan bir
söz. -1-
k. + dir 3681/012.

kireç (Far.) *is.* Kireç. -1-
k. 3525/036.

kireçle- Kireç yapmak. -1-
k. - yüp 3680/009.

kiriş Keman gibi bazı sazlara tel
yerine takılan sinir veya
bağırsaktan sap , yay kirişi. -1-
k. + iniş 3681/015.

ķirşabbu* (Ar.) *is.* -1-
ķ. 3525/037.

kisâ' u* (Ar.) *is.* -7-
k. 3887/036. , 3888/013. ,
3888/019. , 3890/001. , 3891/006. ,
3892/024. , 3893/024.

kitâb (Ar.) *is.* Kitap. -2-
k. 3678/041. , 3679/013

kitâba* (Ar.) *is.* -2-
k. 3889/028. , 3891/006.

kitâbe (Ar.) *is.* Bir binanın giriş
kapısı üzerinde mezar taşında ve
buna benzer mimari yapılarda, celi
hat ile yazdırılan ve kazdırılan
yazı. -2-
k. 3527/019. , 3893/034.

kitâbu* (Ar.) *is.* -1-
k. 3680/002.

ķitâlu* (Ar.) *is.* -1-
ķ. 3888/031.

ķoç Koç aygırı, damızlık erkek
koyun. -1-
ķ. + uş 3887/033.

kol *is.* Bir şeyin ayrıldığı bölümlerden
her biri, dal, kısım, şube, bölüm. -1-
k. + larıdır 3678/013.

ķoltuķ *is.* Omuz başının altında, kolun
gövde ile birleştiği yer. -2-
ķ. 3678/029. , 3678/030.

ķonak Konaklanacak yer, menzil. -1-
ķ. 3527/004.

ķorķ- Korkmak. -1-
ķ. - dukları 3527/010.

ķoruķ Her meyvenin hamı, yeşili,
ekşisi. -5-
ķ. + ı 3680/010. , 3891/019.
ķ. + inā 3680/012. , 3889/014. ,
3891/019.

ķoruluķ Sık ağaçlı yer. -2-
ķ. + ā 3681/006. , 3890/017.

ķoşma Raks havası, koşuk. -1-
ķ. 3893/027.

ķoyu (Ar.) *is.* Akıcı bir maddenin
pek sulu olmayanı. -2-
ķ. 3525/039.
ķ. ol 3524/007.

ķoyulmaķ Koyma işi yapılmak. -
1-
ķ. 3527/014.

ķoyun *is.* Geviş getirenlerden, eti,
sütü, yapağısı ve derisi için
yetiştirilen evcil hayvan (Ovis
aries). -4-
ķ. 3527/022. , 3887/032.
ķ. + ā 3527/028. , 3887/033.

kök Bitkileri toprağa bağlayan ve onların topraktaki besin maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm. -1-
k. + ün 3526/015.

köpük Sıvı maddelerin çok hareketten veya oynamaktan oluştuğları beyaz kabarcık. -1-
k. + e 3888/033.

köşek (Ar.) is. Deve yavrusu. -2-
k. + i 3524/024. , 3524/027.

kötü İyi olmayan, fena. -1-
k. + sine 3525/028.

Küfe (Ar.) is. Yer ismi. -1-
k. + de 3888/030.

küfeki (Ar.) is. Sünger taşı. -1-
k. 3525/036.

kufl* (Ar.) is. Kilit, sürgü. -1-
k. 3525/011.

kuhulet (Ar.) is. Otuz ile elli aralarında olan yaş. -1-
k. 3526/006.

kulâb (Far.) is. Göl, gölcük, büyük dalga. -1-
k. 3528/007.

kulağ is. Başın her iki yanında bulunan işitme organı. -2-
k. 3678/035.
k. + da 3679/041.

kumluk Kum olan yer. -1-
k. 3893/026.

kunfuz* (Ar.) is. Kirpi, fare. -1-
k. 3527/022.

kurama* (Ar.) is. -1-
k. 3525/021.

kurâ'u'l-gamîmi* (Ar.) is. -1-
k. 3527/003.

kuurb (Ar.) is. Yakın olma, yakınlık. -1-
k. + ında 3888/034.

kurbağa Hayvan ismi. -1-
k. + ya 3526/008.

kuru Kuru, yaş veya nemli karşıtı. -4-
k. 3525/036. , 3527/015. ,

3679/007.

k. olsun 3679/005.

kuş is. Yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcak kanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı. -4-
k. 3679/005. , 3893/007.
k. + dur 3679/006.
k. + unu 3679/006.

kuvvet(Ar.) is. Güç, kuvvet, tesir. -2-
k. -i hâletine 3679/016. , 3891/030.

kuyruk Pek çok hayvanın etten veya uzun kıllardan oluşan kıcı. -1-
k. + ında 3679/035.

kuyu is. Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan genellikle silindirik biçiminde çevresine duvar örülen suyundan yararlanılan çukur. -4-
k. 3526/008. , 3681/009.
k. + nu 3894/017.
k. + ya 3524/029. bu

kuzu Koyun yavrusu. -1-
k. + ya 3887/036.

küçük sf. Boyutları benzerlerinden ufak olan, büyük karşıtı -5-
k. 3526/014. , 3680/016. ,
3888/018. , 3893/037.
k. + ün 3679/027.

külliyêHep, bütün, tamamıyla. -1-
k. 3889/021.

künyê “ eb, ibn, ümm, bint ” sözleriyle başlayan lakap veya unvan. -5-
k. + lerini 3894/009.
k. + si 3679/032.
k. + sidi 3679/032. , 3894/014.

Kisâ'î (Ar.) is. Kişi adı.. -1-
k. 3678/013.

küstâhâne zf. Küstahçasına, pervasızca. -1-
k. 3524/022. ve

kütüb (Ar.) is. Kitaplar. -1-
k. -i tıbbiyede 3889/020.

- lâ** (Ar.) *ed.* “Yok, değil” anlamlarında olumsuzluk ifade eden ön edat. -3-
1. 3524/018. , 3891/007. , 3893/023.
- lafz** (Ar.) *is.* Söz, kelime. -7-
1. + ında 3527/023. , 3527/038. , 3892/030.
1. + ının 3526/024. , 3527/025. , 3887/011. , 3890/004.
- lağab** (Ar.) *is.* Bir kimseye veya bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad. -3-
1. + ıdır 3526/020. , 3528/012. , 3894/014.
- lâkin** (Ar.) *ed.* Ancak, ne var ki. -5-
1. 3524/017. , 3526/010. , 3528/008. , 3678/016. , 3680/022.
- lâm** (Ar.) *is.* Osmanlı alfabesinin yirmi altıncı harfi olup ebced hesabında otuz sayısının karşılığıdır. -4-
1. + a 3680/020.
1. + ın 3680/006. , 3892/001. , 3892/010.
- lañif** (Ar.) *sıf.* Şirin, hoş, güzel, nazik. -2-
1. 3888/029. , 3893/007.
- lâzım** (Ar.) *is.* Gerek. -5-
1. 3525/017.
1. + dır 3527/026. , 3681/001.
1. olan 3525/012. , 3525/013.
- leccü** Çok inatçı , çok didinen. -1-
1. 3888/032.
- levn** (Ar.) *is.* Renk. -1-
1. + e 3524/013.
- lisân** (Ar.) *is.* Söz, konuşma. Konuşulan dil. -4-
1. 3524/006.
1. + da 3524/005.
1. + ında 3524/005.
1. + ın 3526/015.
- luğat** (Ar.) *is.* Söz, kelime. -7-
1. + dır 3527/017. , 3527/022. , 3679/002. , 3892/001. , 3892/030. , 3893/027.
1. + lardır 3892/029.
- luğaviyyin** (Ar.) *is.* Lugat alimleri. -1-
1. 3889/020.
- luğf** (Ar.) İyilik, güzellik. -1-
1. 3524/031.
- mâ-ba‘d** (Ar.) *is.* Bir nesnenin alt tarafı, arkası, ötesi, sonu, sonrası. -2-
m. + larına 3678/012. , 3678/015.
- macrâ** (Ar.) *is.* Su yolu, nehir yatağı, kanal. -1-
m. 3889/006.
- ma‘cün** (Ar.) *is.* Hamur kıvamında olan nesne. -1-
m. -ı muğavvî 3526/004.
- mâdde** (Ar.) *is.* Duyularla algılanılabilen, ağırlığı olan nesne. -12-
m. 3678/028. , 3888/023.
m. -i merkûmeden 3888/030.
m. + lerinde 3525/004.
m. + si 3526/024. , 3891/025. , 3892/015.
m. + sind e 3679/002. , 3679/033. , 3894/011.
m. + sinden 3892/029.
m. + siniñ 3527/039. , 3678/030.
- ma‘den** Bir madenin bulunduğu veya çıkarıldığı yer. -1-
m. -i 3889/022.
- mâder-zâd** (Far.) Anadan doğma. -1-
m. olarağ 3680/004.
- mañille** (Ar.) *is.* Kıldan yapılmış çadır. -1-
m. 3893/040.
- ma‘dūd** (Ar.) *is.* Sayılı, tek tek sayılmış, belirlenmiş. -1-
m. ol 3527/034.
- mağâbin** (Ar.) *is.* Kasıklar, uyluk kemikleri. -1-
m. + dir 3678/029.

mağadâtun* (Ar.) is. -1-
m. + dur 3887/027.

mağâma* (Ar.) is. -1-
m. 3528/016.

mağavvât* (Ar.) is. -1-
m. 3893/041.

mağâzi* (Ar.) is. -1-
m. 3889/006.

mağbûnu* (Ar.) is. -2-
m. 3678/019. , 3678/022.

mağdâ* (Ar.) is. -1-
m. 3887/027.

mağmûmu* (Ar.) is. -1-
m. 3526/038.

mağnâ* -3-
m. 3893/012. , 3893/021. ,
3893/029.

mağnâtu* (Ar.) is. -1-
m. 3893/021.

mağniyyu* (Ar.) is. -1-
m. 3893/011.

mağrib (Ar.) is. Garb, batı
tarafında olan memleketler. -2-
m. + de 3527/030. , 3681/015.

mağriyya* (Ar.) is. -1-
m. 3888/020.

mağruvvatu* (Ar.) is. -1-
m. 3888/020.

mağtûmu* (Ar.) is. -1-
m. 3524/015.

mağviya* (Ar.) is. -1-
m. 3894/013.

mağyûmu* (Ar.) is. -1-
m. 3528/010.

mağzâ* (Ar.) is. -2-
m. 3889/006. , 3889/008.

mağzâtun* (Ar.) is. -1-
m. 3889/008.

mağal (Ar.) is. Yer, mekan. -3-
m. + de 3892/035.
m. + lide 3892/006.
m. + li 3680/023.

mağalle (Ar.) is. Bir şehrin bir
kasabanın, büyükçe bir köyün
bölündüğü parçalardan her biri. -3-

m. 3528/014. , 3889/010. ,
3893/018.

mağalli (Ar.) is. Bir yere özgü.
-1-
m. 3892/036.

mağbûbe (Ar.) sf. Sevgili,
maşuk. -3-
m. + lerdir 3526/023.
m. + ye 3679/022. , 3893/018.

mahcür (Ar.) is. Çocukluk,
kölelik veya cünun getirme. -1-
m. + dur 3680/040.

mağfi (Ar.) is. Gizli, saklı. -1-
m. 3886/033.

mahmağ (Ar.) is. Zebanzedi
mim-i saninin fethiyle. -1-
tâ-i m. 3525/019.

mağmül (Ar.) sf. Yüklenmiş,
isnat olunmuş. -2-
m. + dür 3889/035.
m. olur 3678/028.

mağrec (Ar.) is. Çıkış yeri. -2-
m. + i 3680/040.
m. + inde 3680/041.

mağşüş (Ar.) sf. Has. -4-
m. 3528/007. , 3678/022. ,
3679/027. , 3890/014. , 3887/032.
m. 3679/019.

mahül (Ar.) is. Kocası ölmüş kadın. -
1-
m. 3525/033.

mahvâtun* (Ar.) is. -1-
m. 3893/041.

mâ'il (Ar.) is. Bir tarafa doğru
eğilmiş, Bir şeye yeteneği olan. -1-
m. ol 3678/037.

ma-ğâbl (Ar.) is. Ön, öndeki,
üstteki, geçmiş. -1-
m. + idir 3894/007.

mağad (Ar.) is. Oturulacak
yer. -1-
m. 3528/004.

mağlûb (Ar.) is. Alt üst edilmiş,
içi dışına çevrilmiş. -1-
m. + ıdır 3524/019.

maḳruvvā* (Ar.) is. -1-
m. 3888/020.

maḳşad (Ar.) is. Niyet, amaç. -1-
m. 3889/006.

maḳşüre (Ar.) is. Kısaltılmış. -1-
m. 3681/009.

maḳûle (Ar.) is. Tür, çeşit, nevi. -15-
m. + sî 3526/022.
m. + si 3526/038. , 3681/001. , 3891/009.
m. + sindē olan 3679/039.
m. + sindē olursa 3891/026.
m. + sinē 3527/020. , 3886/038. , 3891/007. , 3891/020. , 3892/025. , 3892/026.
m. + siniş 3888/023. , 3891/004.
m. + siyle 3892/018.

mâl (Ar.) is. Bir kimsenin veya bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü. -10-
m. 3524/013. , 3524/034.
m. + dır 3527/032.
m. + a 3527/031. , 3527/033.
m. + ı 3524/021. , 3525/015. , 3527/033. , 3527/034.
m. + ma 3527/029.

Mâlik b. Ağban (Ar.) is. Kişi adı. -1-
M. 3678/031.

ma'nâ (Ar.) is. Anlam. -335-
m. -ı tânîde 3524/024.
m. + dandır 3889/037.
m. + da 3678/023.
m. + ları 3679/002.
m. + larına 3678/018.
m. + larında 3526/010. , 3678/039.
m. + larındır 3888/007.
m. + sından 3889/019.
m. + sından olarak 3526/029.
m. + sına 3524/017. , 3524/030. , 3524/033. , 3525/003. , 3525/029. , 3526/011. , 3526/017. , 3526/019. ,

3526/025. , 3526/030. , 3526/031. , 3527/030. , 3527/037. , 3527/038. , 3528/007. , 3528/014. , 3528/016. , 3679/004. , 3679/017. , 3679/040. , 3680/030. , 3680/031. , 3681/002. , 3681/003. , 3887/008. , 3887/017. , 3887/039. , 3888/001. , 3888/033. , 3889/014. , 3890/005. , 3890/007. , 3890/025. , 3891/010. , 3891/025. , 3892/038. , 3893/008. , 3893/039. , 3893/040. , 3894/002. , 3894/015. , 3894/020.
m. + sına 3524/010. , 3524/011. , 3524/013. , 3524/019. , 3524/021. , 3524/024. , 3524/027. , 3524/031. , 3524/032. , 3524/038. , 3524/040. , 3525/002. , 3525/006. , 3525/007. , 3525/014. , 3525/017. , 3525/019. , 3525/023. , 3525/024. , 3525/026. , 3525/027. , 3525/031. , 3525/040. , 3525/041. , 3526/001. , 3526/004. , 3526/017. , 3526/018. , 3526/023. , 3526/026. , 3526/027. , 3526/028. , 3526/032. , 3526/033. , 3526/034. , 3526/035. , 3526/036. , 3527/010. , 3527/011. , 3527/012. , 3527/013. , 3527/019. , 3527/036. , 3527/039. , 3527/041. , 3528/001. , 3528/006. , 3528/008. , 3528/009. , 3528/006. , 3528/013. , 3528/015. , 3678/008. , 3678/010. , 3678/020. , 3678/024. , 3678/025. , 3678/026. , 3678/030. , 3678/033. , 3678/040. , 3679/002. , 3679/003. , 3679/004. , 3679/008. , 3679/011. , 3679/014. , 3679/023. , 3679/025. , 3679/028. , 3679/029. , 3679/030. , 3679/035. , 3679/037. , 3679/038. , 3679/041. , 3680/001. , 3680/003. , 3680/007. , 3680/009. , 3680/010. , 3680/011. , 3680/014. , 3680/023. , 3680/024. , 3680/025. , 3680/029. , 3680/033. , 3680/038. , 3680/039. , 3681/003. , 3681/004. , 3681/005. , 3681/010. , 3681/014. , 3886/028. , 3886/030. , 3886/031. , 3886/032. , 3886/033. , 3886/035.

, 3886/040. , 3886/041. , 3887/001.
, 3887/002. , 3887/003. , 3887/004.
, 3887/006. , 3887/012. , 3887/016.
, 3887/018. , 3887/019. , 3887/023.
, 3887/024. , 3887/035. , 3887/038.
, 3887/039. , 3887/040. , 3887/041.
, 3888/001. , 3888/002. , 3888/003.
, 3888/006. , 3888/010. , 3888/011.
, 3888/022. , 3888/023. , 3888/024.
, 3888/025. , 3888/026. , 3888/028.
, 3888/031. , 3888/032. , 3888/035.
, 3888/036. , 3888/037. , 3888/038.
, 3888/041. , 3889/001. , 3889/002.
, 3889/003. , 3889/004. , 3889/005.
, 3889/006. , 3889/012. , 3889/013.
, 3889/015. , 3889/016. , 3889/017.
, 3889/018. , 3889/030. , 3889/031.
, 3889/032. , 3889/033. , 3889/034.
, 3889/038. , 3890/006. , 3890/007.
, 3890/008. , 3890/023. , 3890/024.
, 3890/026. , 3890/027. , 3890/028.
, 3890/029. , 3890/030. , 3890/032.
, 3890/034. , 3890/035. , 3890/036.
, 3890/037. , 3890/038. , 3890/039.
, 3890/041. , 3891/001. , 3891/002.
, 3891/003. , 3891/004. , 3891/005.
, 3891/008. , 3891/011. , 3891/012.
, 3891/013. , 3891/015. , 3891/016.
, 3891/017. , 3891/018. , 3891/021.
, 3891/023. , 3891/024. , 3891/029.
, 3891/030. , 3891/031. , 3891/032.
, 3891/033. , 3891/034. , 3891/035.
, 3891/036. , 3891/037. , 3892/003.
, 3892/007. , 3892/008. , 3892/009.
, 3892/010. , 3892/011. , 3892/012.
, 3892/013. , 3892/016. , 3892/017.
, 3892/018. , 3892/019. , 3892/020.
, 3892/021. , 3892/022. , 3892/027.
, 3892/028. , 3892/032. , 3892/033.
, 3892/034. , 3892/035. , 3892/036.
, 3892/037. , 3892/039. , 3892/040.
, 3892/041. , 3893/001. , 3893/002.
, 3893/003. , 3893/004. , 3893/005.
, 3893/006. , 3893/007. , 3893/008.
, 3893/010. , 3893/011. , 3893/014.
, 3893/021. , 3893/024. , 3893/029.

, 3893/031. , 3893/034. , 3893/039.
, 3893/041. , 3894/001. , 3894/003.
, 3894/005. , 3894/007. , 3894/016.
, 3894/019. , 3894/020. , 3894/021.
, 3894/022.

m. + ya 3525/004.

m. + yağa 3525/016.

m. + yağır 3888/012.

m. + yı 3527/038. , 3680/002. ,

3680/028. , 3892/032. , 3894/007.

mâni^ı (Ar.) is. Halk şiirinde dörtlük.

-1-

m. 3889/025.

manşüb (Ar.) is. Yerleştirilmiş,
konmuş, dikilmiş, tayin edilmiş. -

3-

m. 3678/013.

m. + dur 3678/010.

m. olarak 3678/016.

manzil* (Ar.) is. -1-

m. 3678/029.

marad (Ar.) is. Hastalık, güç, bela,
dayanılması güç durum. -3-

m. 3528/007.

m. + ı 3528/007.

m. + inâ 3889/041.

mârda Pazarlığı kesilmiş bir mal için
fazla istenilen para. -1-

m. 3524/039.

marmiyâ* (Ar.) is. -1-

m. 3888/020.

marmiyu* (Ar.) is. -2-

m. 3889/026. , 3893/011.

ma' rûf (Ar.) sf. Bilinen,
tanınmış. -4-

m. 3890/003. , 3890/010

ţib-i m. 3892/005. , 3892/014.

maşdar (Ar.) is. Fiillerin ad
durumundaki yalın biçimi. -8-

ism-i m. 3886/027.

m. + dan 3527/027.

m. + dır 3527/038.

m. + ı 3891/026.

m. olur 3524/032. , 3526/025. ,

3681/002. , 3890/005

ma'şî (*Far.*) Korku nedir bilmeyen, pervasız. -1-
m. 3680/038.
maşîr (*Ar.*) *is.* Varılan yer, netice, akıbet. -2-
m. + de 3887/029.
m. + idir 3887/030.
ma'şiyâ* (*Ar.*) *is.* -1-
m. 3894/013.
maflüb (*Ar.*) *is.* Talep olunan, istenilen. -1-
m. + ı 3889/002.
mavâşî (*Ar.*) *is.* Evcil hayvanlar. -1-
m. + yi 3887/002.
Mâverâ'ünnehir (*Ar.*) *is.* Yer adı. -1-
M. + de 3679/010.
maya (*Far.*) *is.* Bir nesnenin özü, aslı, cevher, unsur. -1-
m. + sı 3524/016. , 3888/022.
mebnî (*Ar.*) *sf.* Bir şeye dayanan. -2-
m. + dir 3526/025. , 3680/017.
mecâz (*Ar.*) *is.* İlgî ve benzetme sonucu sözü gerçek anlamının dışında başka bir anlamda kullanma sanatı. -4-
m. 3889/032.
m. -1 bi-mertebeteyn 3887/030.
m. -1 mürse'l 3892/038.
m. + dir 3680/020.
mecmû' (*Ar.*) *sf.* Cem olunmuş, toplanmış. -2-
m. + na 3527/023.
m. + nı 3886/027. , 3886/031.
mecrâ (*Ar.*) *is.* Suyun cereyan ettiği, aktığı yatak. -2-
m. + larında 3889/025.
m. + sına 3678/015.
medâr (*Ar.*) *is.* Etrafında dönülen nokta. -2-
m. + ı 3679/016.
m. ol 3887/037.
medd (*Ar.*) *is.* Uzatma, çekme. -1-
m. 3526/040. , 3890/017.

medh (*Ar.*) *is.* Övme konusu. -2-
m. 3893/003. , 3893/006.
Medîne (*Ar.*) *is.* Yer ismi, Arabistan'daki Medine şehri. -1-
M. 3888/005.
medyün (*Ar.*) *is.* Borçlu. -2-
m. 3525/015. , 3889/002.
meftüh (*Ar.*) *is.* gr. Arapçada üstün ile okunan, üstünlü. -1-
m. ol 3892/034.
mehir (*Ar.*) *is.* Evlilik sırasında erkek tarafında kadına verilmesi öngörülen nikah bedeli. -1-
m. ol 3888/015.
mehleke (*Ar.*) *is.* Felaket olacak yer, tehlikeli yer. -1-
m. 3894/001.
me'hüz (*Ar.*) *is.* Ele geçirilmiş, ödünç alınmış. -1-
m. + dur 3527/026. , 3888/030.
me'hüz (*Ar.*) *sf.* Alınmış -1-
m. 3889/019.
mehzül (*Ar.*) *is.* Bakımsız, çelimsiz, zayıf. -1-
m. 3888/018.
me'inne (*Ar.*) *is.* Ağıt yeri. -1-
m. 3893/029.
mekân (*Ar.*) *is.* Mekan, yer. -3-
m. + dır 3887/027. , 3889/006.
ism-i m. olur 3893/012.
Mekke (*Ar.*) *is.* Yer ismi, Arabistan'daki Mekke şehri. -1-
M. + ye 3527/004.
me'kül (*Ar.*) *is.* Yiyecek. -1-
m. + dür 3524/017.
me'külât (*Ar.*) *is.* Yiyecekler. -1-
m. 3887/036.
melâbiş (*Ar.*) *is.* Giysi. -1-
m. 3678/027. bu
mele- Küçük baş hayvan sesi. -1-
m. - r ol 3680/026.
melik (*Ar.*) *is.* Padişah, sultan, hakan. -1-
m. 3528/012.
memdūd (*Ar.*) *is.* gr. Medli harf, üzerinde med işareti bulunan harf.

-1-
m. ol 3892/034.
memē *is.* Yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde türlü biçim ve sayıda bulunan ve meme başı denilen çıkıntıları olan organ. -1-
m. 3894/005.
memleket (*Ar.*) *is.* Bir ülke veya devlet toprağı, diyar. -1-
m. + indē 3680/015.
memnū (*Ar.*) *is.* Yasaklanmış, yasak, men edilmiş. -1-
m. 3894/005.
men (*Ar.*) *is.* Engelleme, durdurma. -2-
m. 3527/020. , 3679/030.
menâkıb (*Ar.*) *is.* Menkıbeler, söylenceler. -1-
m. 3889/007.
menba (*Ar.*) *is.* Kaynak, pınar, göze. -1-
m. + sına 3526/008.
menşüb (*Ar.*) *is.* Bir şahsa ait olan, bunlarla ilişkisi veya bağı olan. -4-
m. + dur 3679/020.
m. + lardır 3887/034.
m. ol 3678/012. , 3887/036.
menşe (*Ar.*) *is.* Kök, kaynak. -1-
m. 3887/029. , 3887/030.
menzil (*Ar.*) *is.* Menzil. -3-
m. 3891/041. , 3893/013.
m. + e 3893/013.
menzilet (*Ar.*) *is.* Menziller. -1-
m. 3891/026.
mer'â (*Ar.*) *is.* Hayvanların otladığı otlak, çayırılık alan. -3-
m. + sından 3524/028.
m. + yı 3886/041. , 3887/005.
merâh (*Ar.*) *is.* Rahat ve huzur evi, bakım evi. -2-
m. 3887/028.
m. + a 3887/028.

merâm (*Ar.*) *is.* Arzu, istek, talep. -1-
m. 3889/006.
merci (*Ar.*) *is.* Dönülecek veya geri gelinecek yer. -1-
m. 3887/030.
merkūm (*Ar.*) *is.* İşaret edilmiş, yukarıda adı geçmiş, yazılmış. -1-
m. + da 3887/028.
merkūme (*Ar.*) *is.* İşaret edilmiş, yukarıda adı geçmiş, yazılmış. -2-
m. 3678/011.
m. + den 3888/030.
mersūm (*Ar.*) *is.* Resmedilmiş, anılmış. -2-
m. 3525/015.
m. + dur 3678/039.
mertebe (*Ar.*) *is.* Kademe, basamak. -1-
m. + sidir 3889/014.
mesâfe (*Ar.*) *is.* Uzaklık, ara, mesafe. -2-
m. + de 3527/004.
m. + ye 3891/038.
mestūr (*Ar.*) *is.* Örtülmüş, gizlenmiş. -5-
m. 3526/030. , 3526/039. , 3886/033. , 3892/027.
m. ol 3527/016.
meşakqatsiz (*Ar.*) *is.* Meşakkat zıttı. -1-
m. 3527/037.
meşhūr (*Ar.*) *sf.* Tanınmış, ünlü. -2-
m. + dur 3527/027. , 3888/030.
meşrübât (*Ar.*) *is.* İçecekler. -1-
m. + dan 3887/037.
meşrūh (*Ar.*) *is.* Şerh olunmuş, ayrıntılı açıklanmış veya yorumlanmış. -1-
m. + dur 3889/020.
metel (*Ar.*) *is.* Ders verir nitelikte masal veya hikaye. -3-
m. 3891/040.
m. -i 'Arâb 3890/013.
m. ol 3681/017.

metelâ (Ar.) *zf.* Örneğin, söz gelimi. -3-
m. 3527/033. , 3678/014. ,
3893/027.

metîn (Ar.) *is.* Kuvvetli, güçlü,
dayanaklı. -1-
m. ol 3890/011.

mevâşî (Ar.) *is.* Evcil hayvanlar. -1-
m. + yi 3888/007.

mevcûd (Ar.) *is.* Var, var olan. -1-
m. ol 3889/023.

mevdi (Ar.) *is.* Yer, alan, bölge. -13-
m. 3524/037. , 3525/002. ,
3526/009. , 3526/012. , 3679/007. ,
3681/016. , 3681/007. , 3888/034. ,
3893/029. , 3894/018.
m. + dir 3528/005. , 3890/009. ,
3890/024.

mevdü (Ar.) *sf.* Sonradan
çıkma, yapma, düzme. -4-
m. 3527/022.
m. + dur 3526/025. , 3891/025.
m. olmakla 3678/028.

mevki (Ar.) *is.* Yer, bölge, saha. -1-
m. + nde 3891/041.

mevşûf (Ar.) *is.* Nitelenmiş,
vasıflandırılmış. -1-
m. 3889/035.

meydân (Ar.) *is.* Ortalık. -2-
m. -ı târ 3891/040.
m. -ı fağilet 3891/040.

meydânlu (Ar.) *is.* Meydan olan
yer. -1-
m. olur 3891/040.

meyit (Ar.) *is.* Ölmüş. -1-
m. + den 3681/007.

mezbûr (Ar.) *sf.* Yukarıda adı
zikredilen, anılan, bahsedilen. -3-
m. 3887/014.
m. + dan 3680/002. , 3894/007.

mezkûr (Ar.) *sf.* Adı anılan,
sözü geçen, zikredilen. -4-
m. 3681/002. , 3890/004. ,
3891/040.
m. + ı 3678/013.

mırıl Yansıma ses. -2-
m. 3527/013.

miğlâ* (Ar.) *is.* -1-
m. 3891/041.

miğlîma* (Ar.) *is.* -1-
m. 3526/003.

miğlîmu* (Ar.) *is.* -1-
m. 3526/002.

miğliym* -1-
m. 3526/003.

miğsamu* (Ar.) *is.* -1-
m. 3525/032.

miğnet (Ar.) *is.* Sıkıntı, acı,
dert. -1-
m. + e 3527/018.

miğdâr (Ar.) *is.* Bütünün bir
parçası, bölüm. -1-
m. + ından 3891/036. , 3892/015.

mîm (Ar. , Far.) *is.* Osmanlı
alfabesinin yirmi yedinci harfi
olup "ebced" hesabında kırk
sayısının karşılığıdır. -11-
m. + iñ 3525/039. , 3528/016. ,
3680/009. , 3526/036. , 3887/027. ,
3889/007. , 3892/018. , 3892/027. ,
3893/040.
m. + leriñ 3526/023. , 3893/021.

minbar* (Ar.) *is.* -2-
m. 3525/032. , 3891/041.

mindîl* (Ar.) *is.* -1-
m. 3526/002.

Mişbâh (Ar.) *is.* Eser ismi. -1-
M. + da 3525/015.

misk (Ar.) *is.* Güzel koku. -1-
m. 3892/015.

miğâl (Ar.) *is.* Örnek. -1-
m. -i 3889/032.

mu'akkid* (Ar.) *is.* -1-
m. 3527/029.

mu'âmele (Ar.) *is.* Davranma,
davranış. -4-
m. + de 3678/020. , 3678/021. ,
3678/022. , 3678/023.

mu'atıl (Ar.) *is.* Terk edilmiş,
kullanılmaz duruma konulmuş. -3-

m. olur 3889/022. , 3889/023. ,
3889/026.

mu'âvenet (Ar.) is. Yardım,
destek, katkı. -1-
m. + lę 3894/002.

mubâhâtu* (Ar.) is. -3-
m. 3888/030. , 3891/031. ,
3894/018.

mu'ceme (Ar.) sf. Nokta konmuş,
noktalanmış (Arabî harflerin cim,
ze, şin gibi noktalı olanlarını ifade
etmek için kullanılır). -12-
m. 3525/018. , 3525/035. ,
3681/001.
m. + niş 3524/021. , 3525/025. ,
3679/008. , 3679/023. , 3679/037. ,
3888/035. , 3889/018.
m. + yleş 3887/035. , 3890/010.

mücib (Ar.) is. Gerekli olan, gereken.
-1-
m. + dir 3680/032.

mudâ*(Ar.) is. -1-
m. 3887/011.

muğâf (Ar.) is. Eklenmiş, bağlanmış,
izafe olunmuş. -1-
m. éd 3890/013.

mudağracât* (Ar.) is. -1-
m. 3526/021.

muğî' a (Ar.) is. Işık, aydınlık
veren. -1-
m. 3890/025.

muğlima* (Ar.) is. Karanlık. -1-
m. 3890/024.

mū'eddî (Ar.) is. Eda eden,
veren. -1-
m. 3680/041.

mū'ellif (Ar.) is. Eser oluşturan,
yazı veya kitap kaleme alan kimse.
-2-
m. 3678/028.
m. + inş 3680/017.

mū'ennet (Ar.) sf. Dişi, dişil. -3-
m. 3527/023.
m. + dir 3680/034.
m. + inę 3528/011.

mufâ'la* (Ar.) is. -1-
m. 3527/019. , 3680/002. ,
3887/018.

muğâğanatu*(Ar.) is. -1-
m. 3680/002.

muğâğâtu* (Ar.) is. -1-
m. 3887/018.

muğâlâtu* (Ar.) is. -1-
m. 3891/031.

muğalışama* (Ar.) is. -1-
m. + niş 3526/021.

muğalışamât* (Ar.) is. -1-
m. 3526/021.

muğâmmatu* (Ar.) is. -1-
m. 3527/019.

muğammim* (Ar.) is. -1-
m. 3527/002.

muğannamatu* (Ar.) is. -1-
m. 3527/028.

muğannimu* (Ar.) is. -1-
m. 3527/029.

muğârâtu* (Ar.) is. -1-
m. 3888/030.

muğavvâtu* (Ar.) is. -1-
m. 3893/040.

muğavvayâtun* (Ar.) is. -1-
m. 3893/041.

muğâyâtu* (Ar.) is. -1-
m. 3894/018.

muğdavdin* (Ar.) is. -1-
m. 3678/039.

muğimmatu* (Ar.) is. -1-
m. 3527/007.

mugimmu* (Ar.) is. -1-
m. 3526/036.

muğram* (Ar.) is. -2-
m. 3525/007. , 3525/011.

muğtâl* (Ar.) is. -1-
m. 3890/012.

muğtalima* (Ar.) is. -1-
m. 3526/003.

muğvî* (Ar.) is. -1-
m. 3894/012.

muğviya* (Ar.) is. -1-
m. 3894/014.

muğziyatu* (Ar.) is. -1-
m. 3889/008.

muḥaddit (Ar.) is. Hadis bilgini. -3-
m. 3527/003.
m. + dir 3527/022. , 3889/012.

muḥkem (Ar.) sf. Sağlam,
sağlamlaştırılmış. -1-
m. + ç 3888/010.

muḥsin* (Ar.) is. -1-
m. 3894/013.

muhsina* (Ar.) is. -2-
m. 3889/008. , 3894/014.

muhtâç (Ar.) is. Gereksinimi
olan, ihtiyaç hisseden. -2-
m. 3892/031. , 3893/012.

muhtekin (Ar.) is. -1-
m. ol 3889/021.

muhtelif (Ar.) is. Farklı olan,
uyuşmayan. -1-
m. + den 3894/010.

muhteliṭ (Ar.) sf. Karışmış,
karma. -1-
m. ol 3527/023.

muhterik (Ar.) sf. Yanıcı, yanma
özelliği olan, yanan. -1-
m. ol 3528/008.

muḳâbil (Ar.) is. Karşılık. -4-
m. 3887/033.
m. + idir 3886/034. , 3887/028.

muḳaddime (Ar.) zf. Önce, önceleri.
-1-
m. + sidir 3887/004.

muḳavvî (Ar.) sf. Güç veren,
dayanıklılık sağlayan. -1-
m. 3526/004.

muḳîm (Ar.) sf. Yerinde
sağlam, duran, oturan. -2-
m. 3528/014. , 3892/035.

mukram* (Ar.) is. -2-
m. 3525/007. , 3524/012.

mukrama* (Ar.) is. -1-
m. 3527/028.

muḳtedir (Ar.) is. Güçlü, iktidarı
yüksek. -1-
m. ol 3524/006.

mulûk Melikler. -3-
m. 3679/018.
m. -ı ḥimyardan 3528/012.
m. -i âli 3527/002.

munḳasım (Ar.) is. İnkisam eden,
ayrılan, bölünen. -1-
m. + dır 3680/020.

munşarîf (Ar.) is. gr. Arap
gramerinde her türlü hareke
alabilen. -1-
m. + dır 3890/024.

muntazam (Ar.) is. Düzenli,
intizamlı. -1-
m. 3890/034.

munzirîḡ (Ar.) sf. Gelecekte
haber vererek gelecek tehlikeleri
gösteren. -1-
m. 3527/002.

murâd(Ar.) is. İstemek, arzulamak. -3-
m. 3680/018.
m. ol 3887/010. , 3887/011

murdârlanmak Pisletilmek. -1-
m. 3679/025.

murġ-zâr (Far.) is. Kuşu çok
olan, kuş bahçesi. -1-
m. 3680/035.

muşafdar (Ar.) is. -1-
m. 3526/011.

muşagġar (Ar.) sf. Küçültülmüş,
küçültme kipinde çekimlenmiş. -1-
m. + ı 3527/025.

Muḫtafavi (Ar.) is. İsim. -1-
M. + ye 3894/009.

mutaġazzimu* (Ar.) is. -1-
a. 3524/025.

mutaḫammil (Ar.) sf. Dayanıklı
görünümlü, tahammüllü. -1-
m. 3524/031.

muṭarrız (Ar.) sf. Nakışçı,
işlemeci. -1-
m. + ı 3527/030.

muṭırrân (Ar.) is Çok, bol-2-
m. 3680/030.
m. ol 3680/031.

muṭlaḳâ (Ar.) *zf.* Her hâlde, ne olursa olsun. -1-
m. 3887/028. , 3888/018. ,
3893/013. , 3894/018.

muvâfıḳ (Ar.) *sf.* Uyumlu,
uygun. -1-
m. + dir 3524/018.

muzlim (Ar.) *is.* Karanlık,
kapkara. -1-
m. 3890/037.

mübâlaḡa (Ar.) *is.* Abartma. -1-
m. + ya 3889/035.

mübâşeret (Ar.) *is.* Başlama. -1-
m. 3887/016.

mübhem (Ar.) Anlamsız,
belirsiz, kapalı. -3-
m. 3526/031. , 3526/038. ,
3527/012.

müctemi' (Ar.) *sf.* Toplanan,
biriken, bir araya gelen. -1-
m. 3894/011.

müdâme (Ar.) *is.* Ebedi, daim,
baki. -1-
m. 3681/013.

müddet (Ar.) *is.* Süre, bir şeyin
uzayıp gittiği zaman. -1-
m. -i 3889/009.

müdye(Ar.) *is.* -1-
m. 3887/011.

mü`ellif (Ar.) *is.* Eser oluşturan,
yazı veya kitap kaleme alan kimse.
-4-
m. + i 3894/011.
m. + in 3524/018. , 3887/034. ,
3891/025.

mü`ennet (Ar.) *sf.* Dişi, dişil. -2-
m. + i 3526/002. , 3526/007. ,
3887/027. , 3887/025. , 3888/005.

müfesser Şerh, tefsir ve izah
olunmuş. -2-
m. 3678/015. , 3678/016.

müfred (Ar.) *sf.* Tek, teklik. -6-
m. + i 3524/038. , 3527/023. ,
3889/008. , 3892/023.
m. + idir 3527/018. , 3527/023.

mühimm (Ar.) *is.* Ehemmiyetli,
zihni işgal eden. -1-
m. ol 3681/013.

mühmeleş (Ar.) *is.* Noktasız harf,
bırakılmış, terk olunmuş. -3-
m. + yle 3525/004. , 3892/005. ,
3892/006.

mülâkî (Ar.) *is.* Kavuşma,
birleşme. -1-
m. 3892/037.

mülâzemet (Ar.) *is.* Devamlılık, bir
işe sarılıp onunla uğraşma. -1-
m. eylemek 3524/010.

mülhaḳ (Ar.) *is.* Eklenmiş,
katılmış. -1-
m. ol 3887/017.

mümtelî (Ar.) *is.* Dolmuş olan,
dolgun. -1-
m. oldığı 3889/025.

münâḳıd (Ar.) *is.* Nakzeden,
çelişen. -1-
m. 3679/033.

münâsebet Uygunluk, ilgi. -2-
m. + le 3887/028. , 3888/007.

münâsib (Ar.) *is.* Uygun. -1-
m. + dir 3681/001.

müncemid (Ar.) *is.* Donuklaşmış,
donmuş. -1-
m. 3888/017.

münevven (Ar.) *is.* -1-
m. ol 3887/011.

müntehâ (Ar.) *sf.* Son, nihayet. -
1-
m. ol 3680/041.

mürâdif (Ar.) *sf.* Eş anlamlı,
müteradif. -6-
m. + idir 3524/005. , 3524/024. ,
3527/001. , 3680/029. , 3886/040. ,
3888/008. , 3891/018.

mürâ`î(Ar.) Uyan, saygı gösteren. -1-
m. + ye 3890/013.

mürekkebât (Ar.) *is.* Birleşikler. -1-
m. + ı 3892/014.

mürsel(Ar.) İrsal olunmuş,
gönderilmiş. -1-
m. -i tabi`î olur 3892/038.

mürtefi (Ar.) *sf.* Yükselen. -1-
m. 3891/010.

müsâmaḥa (Ar.) *is.* Görmezden
gelme, hoş görme. -3-
m. 3887/034. , 3890/031.
m. + ya 3680/017.

müsâvî (Ar.) *is.* Eşit. -1-
m. + dir 3892/023.

müslimîn (Ar.) Müslüman. -1-
m. + in 3527/032.

müstağnî (Ar.) *is.* Doymuş, gözü,
gönlü tok. -3-
m. 3892/036. , 3892/041. ,
3893/023.

müsta'liye (Ar.) *is.* Üstün duruma
geçen. -1-
m. + dendir 3680/040.

müsta'mel (Ar.) *sf.* Kullanılan,
kullanılmış. -19-
m. + dir 3525/004. , 3525/029. ,
3526/011. , 3526/017. , 3526/019. ,
3526/030. , 3526/031. , 3527/037. ,
3528/007. , 3528/014. , 3528/016. ,
3680/030. , 3680/032. , 3887/017. ,
3887/039. , 3888/001. , 3890/008. ,
3892/038. , 3893/009. , 3893/039.

müstelzim (Ar.) Bir şeyi gerekli
gören, zorunlu ve mecburi sayan. -
1-
m. + dir 3680/024.

müstevlî (Ar.) *is.* Bir yeri ele
geçiren, istila eden. -1-
m. ol 3889/041.

müşâbehet (Ar.) *sf.* Aralarında
benzerlik olanlar, benzeyenler. -1-
m. -i kâmil 3887/029.

müşeddeḡe (Ar.) *sf.* Şeddeli olan
(harf). -1-
m. + niḡ 3527/005. , 3888/040.

müşevveş (Ar.) *sf.* Karmaşık,
karışık. -1-
m. 3527/012.

müşkil(Ar.) *sf.* Zor, çetin. -1-
m. 3527/016.

müştehiye (Ar.) *sf.* İştahlı, arzulu.
-1-
m. ol 3526/008.

müta'addî (Ar.) *is.* Zorlayan, atak
davranan. -1-
m. ol 3893/032.

müta'allikât (Ar.) *is.* Akraba
olanlar, soyca yakın kimseler. -1-
m. + ı 3891/009.

müte'ârif (Ar.) *is.* Meşhur, çok
tanınan ve bilinen, ünlü, tanşan. -
1-
m. + dir ol 3890/012.

müteferri (Ar.) *is.* Dallara
ayrılan, kök veren. -1-
m. + dir 3891/027.

müteḡarrir (Ar.) *sf.* Kararlılık
gösteren. -1-
m. olup 3525/013.

mütelleḡe (Ar.) Oksijen, hidrojen
ve karbondan oluşan nesne. -2-
m. 3524/011. , 3886/037.

mütercim (Ar.) *sf.* Tercüme eden.
Bir dilden başka bir dile çeviren. -
5-
m. 3527/030. , 3678/010. ,
3678/038. , 3680/019. , 3680/027.

mütetâbi'ân (Ar.) Uyumluluk
göstererek. -1-
m. urılan 3886/027.

müzâvece (Ar.) *is.* Nikahlanma,
eş olma. -1-
m. 3887/014.

müzekker (Ar.) *is.* Erkek. -1-
m. + idir 3890/004.

müzekkiyât (Ar.) *is.* Tezkiye
edenler. -1-
m. 3891/039.

müzekkiye (Ar.) *is.* Tezkiye eden,
saf ve halis haline koyan. -1-
m. + niḡ 3891/039.

nâ-bedîd (Far.) *is.* Ortada
görünmeyen, belirsiz, kayıp, yitik.
-2-
n. 3886/028. , 3680/014.

nabiqa (Ar.) is. Şanlı, şöhretli, çok bilinen. -1-
n. 3889/015. , 3890/005.

nâbit (Ar.) sf. Yerden biten, yerden çıkıp büyüyen. -1-
n. 3527/015.

nâ-çâr (Far.) Çaresiz. -1-
n. 3893/012.

nağıc (Ar.) Olgunlaşmış. -1-
n. 3680/010.

nafsâ'u* (Ar.) is. -1-
n. 3892/001.

nağvet (Ar.) Gurur, azamet, kibir. -1-
n. 3680/005.

nâ'il (Ar.) sf. Muzaffer. -1-
n. 3527/037.

nâka (Ar.) is. Dişi deve, maya. -5-
n. 3680/001.
n. + nıñ 3527/020. , 3680/002. ,
3889/003.
n. + yağ 3889/008.

nâkış (Ar.) is. Eksik, tam olmayan. -1-
n. 3887/017.

naql (Ar.) is. Nakil, anlatma. -1-
n. 3893/018.

nâm (Far.) is. Ad, san, isim. -7-
n. 3524/020. , 3527/002. ,
3679/031. , 3679/032. , 3681/009. ,
3888/034.
n. + indağ 3681/009.

nâ-mağrem (Far. + Ar.) Yasaklı olan. -1-
n. + den 3892/033.

nameğ (Far.) is. Mektup, bitik, risale. -1-
n. 3893/027.

nâr (Far.) is. Ateş, od. -2-
n. 3890/011.
n. -ı 3890/026 3890/025.

narđ (Far.) is. Temel gıda maddelerine belediyelerce verilen fiyat. -3-
n. 3891/024. , 3891/029.
n. olursa 3891/026.

nâs (Ar.) is. İnsanlar. -6-
n. 3888/025. , 3893/016.
n. -ı keğreğ 3894/011. , 3894/012.
n. + dandır 3679/037.
n. + ı 3887/002.

nasb (Ar.) is. Hak, nasip, pay. -1-
n. 3891/028.

Naşrâ'ddîn H'âce (Ar.) is.
Nasreddin Hoca. -1-
N. + sidir 3679/034.

nâşî zf. Dolayısıyla, sebebiyle. -1-
n. 3889/022.

nâ-tamâm (Far. + Ar.) Tamam olmayan. -3-
n. 3679/038. , 3680/001. ,
3680/002.

nâzik-beden (Far. + Ar.) Bedenen hassas olan. -1-
n. 3679/022.

nâzil (Ar.) is. Nuzul eden, inen. -1-
n. 3679/018.

neğ zm. Hangi şey. -3-
n. 3524/031. , 3525/033. ,
3894/003.

nebât (Ar.) is. Bitki. -7-
n. 3678/038. , 3887/006. ,
3892/006. , 3894/012.
n. + dır 3524/028.
n. + ı 3524/033.
n. + ıñ 3891/030.

Necid (Ar.) is. Yer ismi. -2-
N. 3890/014.
n. + dir 3890/015.

nefl (Ar.) is. Fazladan yapılan ibadet. -2-
n. 3527/030. , 3527/033.

nefs (Ar.) is. Ben, kendilik. -6-
n. -i pertev 3894/017.
n. + inden 3678/014.
n. 3524/013. , 3524/021. ,
3526/009. , 3679/014.

nehr (Ar.) is. Irmak, akarsu. -1-
n. + ıñ 3893/032.

nekrağ (Ar.) is. Ma'rife karşıtı. Garibe. -3-
n. 3678/016. , 3887/011.

n. ol 3678/016.
n. + ya 3678/017.
nemâ (Ar.) is. Artma, çoğalma. -1-
n. 3887/037.
neseb (Ar.) is. Nesil, soy, zürriyet. -1-
n. 3887/030.
nesne is. Varlık, madde, şey. -66-
n. 3524/016. , 3526/003. ,
3679/010. , 3886/033. , 3888/013. ,
3888/014. , 3888/031. , 3890/028. ,
3890/033. , 3891/012. , 3891/025. ,
3891/034. , 3893/023. , 3894/019.
n. 3888/010. , 3889/033.
n. + de 3892/017.
n. + den 3525/033. , 3527/010.
n. + dir 3524/017. , 3888/013. ,
3888/014.
n. + le 3524/038.
n. + ni 3526/038. , 3680/008. ,
3890/039. , 3890/041. , 3893/021. ,
3893/029.
n. + ye 3524/016. , 3525/009. ,
3525/012. , 3527/037. , 3679/002. ,
3681/018. , 3888/010. , 3888/013. ,
3888/022. , 3888/024. , 3888/025. ,
3888/027. , 3891/014. , 3891/028. ,
3891/032. , 3893/008. , 3894/018.
n. + yi 3524/022. ve, 3524/039. ,
3525/013. , 3525/017. , 3526/027. ,
3527/041. , 3678/008. , 3678/024. ,
3678/030. , 3679/029. , 3888/011. ,
3888/035. , 3889/031. , 3889/034. ,
3890/030. , 3890/038. , 3891/001.
n. + yle 3524/015. , 3680/010.
neş'et (Ar.) is. Ortaya çıkma. -2-
n. 3680/033. , 3890/014.
nête (İta.) sf. Yerleştirme, bağlama,
tesviye. -6-
n. 3525/004. , 3678/014. ,
3679/032. , 3887/028. , 3888/012.
nev (Ar.) is. Çeşit, tür. -1-
hamd-i n. + inden 3524/028.
nevâdir (Ar.) Ender bulunanlar.
-1-
n. + den 3678/017.

niçe zf. Oldukça, pek çok, nice. -1-
n. 3890/011.
nihâl (Far.) is. Taze fidan. -2-
n. 3678/040.
n. + e 3678/037.
nihân (Far.) is. Gizlenmiş, saklı. -1-
n. 3680/014.
nihâyet (Ar.) is. Son. -4-
n. 3678/036. , 3894/019.
n. -i kalb 3679/014.
n. + ine 3527/039.
'nimet (Ar.) is. Yardım, ihsan, lütf. -1-
'i. + ini 3680/030.
nisbet (Ar.) is. Bağlılık, ilgi. -6-
kelime'-i n. 3887/034.
n. + inde 3887/020.
n. + le 3524/007. , 3526/010. ,
3679/018. , 3679/019.
nisvân Kadınlar -2-
n. 3680/013.
n. + mı 3891/007.
nisyân (Ar.) is. Unutma. -1-
n. 3678/018.
niyâz (Far.) is. İhtiyaç, muhtaçlık. -1-
n. edersen 3524/031.
nufûz (Ar.) is. İşleme, öze doğru
girme. -1-
n. + ını 3889/025.
nûn (Ar.) is. Osmanlı alfabesinin
yirmi sekizinci harfi olup ebced
hesabında elli sayısının
karşılığıdır. -5-
n. -ı sâkin 3680/020. , 3680/021.
n. + ı 3892/017.
n. + ın 3679/010. , 3680/015.
nübüvvet (Ar.) is. Peygamberlik.
-1-
n. 3680/027.
oğlan is. Erkek çocuk. -2-
o. + a 3526/005. , 3680/006.
oğun- Soluğu kesilmek, tıkanmak,
bayılmak, sıkılıp iç ezilmek. -1-
o. - muş 3892/023.

oğunmak Soluğu kesilmek,
tıkanmak, bayılmak, sıkılıp iç
ezilmek. -1-
o. 3892/019. , 3889/026.

oğuz Saf kimse. -1-
u. 3886/036.

oğ *is.* Yayla atılan, ucunda sivri bir
demir bulunan ince ve kısa tahta
çubuk. -6-
o. 3891/038.
o. + a 3891/041.
o. + ı 3891/027. , 3891/032. ,
3891/035. , 3891/036. , 3891/041.

ol *sf.* İşaret sıfatı, o. -3-
o. 3679/018. , 3890/012. ,
3892/033.

ol- Varlık kazanmak, meydana
gelmek, gerçekleşmek. -163-
bağlı o. - an 3526/022.
başmaz o. - an 3891/023.
bedende o. - an 3678/029.
beyninde o. - an 3526/013. ,
3887/009.
3525/003 o. - an 3525/003.
3525/022 o. - an 3525/022.
3889/023 o. - an 3889/023.
3890/017 o. - an 3890/017.
'ârîd o. - an 3889/040.
da'îf o. - an 3678/019.
zîmmetinde o. - an 3889/002.
fâ'îk o. - an 3891/041.
firâvân o. - an 3681/008.
giriftâr o. - an 3525/008.
gömilür o. - an 3525/037.
hâfî o. - an 3527/018.
hârîş o. - an 3525/009.
hâşıl o. - an 3888/016. , 3893/023.
hâsir o. - an 3678/027. bu
içre o. - an 3891/019.
karnındâ o. - an 3887/032.
kâşında o. - an 3890/001.
kulakda o. - an 3679/041.
kuyularda o. - an 3526/008.
lâzım o. - an 3525/012. , 3525/013.
ma'kûleşinde o. - an 3679/039.

medâr o. - an 3887/037.
meler o. - an 3680/026.
mevcûd o. - an 3889/023.
mühimm o. - an 3681/013.
müstevlî o. - an 3889/041.
müştehiye o. - an 3526/008.
peydâ o. - an 3887/021.
şakar o. - an 3679/036.
şavâb o. - an 3526/011.
sin-i mezkûrede o. - an 3891/040.
üzerê o. - an 3526/005. , 3890/004.
yêrde o. - an 3526/014. , 3678/036.
 , 3681/006.
yüzinde o. - an 3886/038.
civân o. - anca 3526/005.
3678/018 o. - arak 3678/018.
manşüb o. - arak 3678/016.
ta'ñniya o. - arak 3526/012.
cârî o. - dı 3678/015.
menşüb o. - dı 3678/012.
vâki' o. - dı 3678/012.
anda o. - dıg 3678/015.
cem'i o. - dıg 3887/014.
içinde o. - dıg 3887/010.
mümtelî o. - dıg 3889/025.
zâhib o. - dılar 3678/018.
ta'kdîrinde o. - dılar 3678/013.
koyu o. - duğundan 3524/007.
te'ñirleri o. - duğundan 3890/014.
meftûh o. - dukda 3892/034.
muhteli' o. - duklarında 3527/023.
beyâd o. - a 3890/003.
dereçesinde o. - a 3524/004.
döndürmez o. - a 3525/034.
çatlamış o. - a 3525/036.
geçmiş o. - a 3889/009.
gitmişler o. - a 3893/013.
içün o. - a 3527/026.
ihtiyâcsız o. - a 3893/017.
mestür o. - a 3527/016.
pâk-dâmen o. - a 3893/018.
uğramış o. - a 3890/021.
yapışkan o. - a 3525/035.
tarab-nâk o. - açak 3893/025.
âvâzı o. - açakdır 3893/025.
ma'nâsından o. - arak 3526/029.

mâder-zâd o. - rak 3680/004.
mehir o. - ina 3888/015.
muırrân o. - ina 3680/031.
itilâf o. - indı 3528/004.
rakı o. - mala 3889/022.
karaņu o. - ma 3525/023.
mutekin o. - ması 3889/021.
mu'atal o. - masıdır 3889/022.
mu'atal o. - masından 3889/026.
gerek o. - masun 3893/019.
dâbbesi o. - mayan 3888/020.
aşırdısı o. - mayan 3524/008.
mutedir o. - mayan 3524/006.
atlu o. - mayan 3524/020.
aşlâ o. - maya 3527/009.
3893/017 o. - maya 3893/017.
vâki' o. - maya 3893/018.
difâ'î o. - mayup 3527/026.
aşırdısı o. - mayup 3680/036.
vâhidi o. - mayup 3527/025.
âli o. - maz 3680/031.
ma'dûd o. - maz 3527/034.
meydân-ı âr o. - maz 3891/040.
münevven o. - maz 3887/011.
vâki' o. - maz 3681/002.
metel o. - mışdır 3681/017.
mâ'il o. - muş 3678/037.
vârid o. - muş olur 3525/016.
3887/015 o. - muşdur 3887/015.
mülak o. - muşdur 3887/017.
vârid o. - muşdur 3524/020.
zatüz-zevc o. - sun 3893/019.
urı o. - sun 3679/005.
kendiniğ o. - up 3527/034.
mütearrir o. - up 3525/013.
safahat o. - up 3678/011.
siyâh o. - up 3890/003.
yumşak o. - up 3525/036.
bâliğ o. - ur 3889/009.
cevfindê o. - ur 3888/017.
dağı o. - ur 3886/027.
dar o. - ur 3526/017.
dêmek o. - ur 3525/015. ,
3525/016.
ok o. - ur 3681/016.
idd o. - ur 3525/011.

elif-i memdûd o. - ur 3892/034.
anîmet o. - ur 3527/027.
göyünmez o. - ur 3891/019.
akı o. - ur 3527/032.
helâk o. - ur 3889/038.
iddeti o. - ur 3889/024.
ulki o. - ur 3680/016.
ıtlâkât-ı şer'iyeden o. - ur
3527/034.
isim o. - ur 3678/018.
ism-i mekân o. - ur 3893/012.
maħmûl o. - ur 3678/028.
maşdar o. - ur 3524/032. ,
3681/002.
mecâz-ı bi-mertebeteyn o. - ur
3887/030.
mecâz-ı mürsel-i tabi'î o. - ur
3892/038.
mensûb o. - ur 3887/036.
metîn o. - ur 3890/011.
meydânlu o. - ur 3891/040.
mu'atal o. - ur 3889/023.
muterik o. - ur 3528/008.
murâd o. - ur 3887/010.
musta'mel o. - ur 3526/011.
münevven o. - ur 3887/011.
müntehâ o. - ur 3680/041.
müstagni o. - ur 3892/036.
müta'ddî o. - ur 3893/032.
nekrâ o. - ur 3678/016.
şıfat o. - ur 3890/004.
üzereğ o. - ur 3681/013.
vârid olmuş o. - ur 3525/016.
maşdar o. - ur 3526/025. ,
3890/005.
bed-kâr o. - urlar 3890/016.
3678/028 eylemiş o. - urlar
3678/028.
narlı o. - ursa 3891/026.
maûleşindeğ o. - ursa 3891/026.
murâd o. - ursa 3887/011.
yêrdeğ o. - ursa 3681/006.
olan Olmak işi gerekleşen. -5-
o. 3524/005. , 3524/012. ,
3527/039. , 3888/023. , 3891/022.

olmak bk. ol- -75-

o. 3524/011. , 3525/040. ,
3525/041. , 3526/028. , 3526/030. ,
3528/009. 3526/031. , 3526/032. ,
3527/037. , 3528/014. , 3678/010. ,
3678/036. , 3678/039. , 3680/007. ,
3680/014. , 3680/023. , 3680/024. ,
3886/032. , 3886/033. , 3887/041. ,
3888/015. , 3890/015. , 3890/025. ,
3890/027. , 3888/022. , 3888/024. ,
3888/028. , 3889/012. , 3889/016. ,
3889/018. , 3890/028. , 3890/034. ,
3890/035. , 3890/037. , 3891/004. ,
3891/017. , 3892/005. , 3892/021. ,
3892/028. , 3892/033. , 3892/035. ,
3892/037. , 3892/038. , 3892/039. ,
3892/041. , 3893/001. , 3893/031. ,
3894/005.

buludlu o. 3526/035.

ġâfil o. 3678/024.

görünmez o. 3892/022.

gümrah o. 3893/034.

ıssı o. 3526/035.

ihtiyâçsız o. 3893/024.

tuhme o. 3894/005.

o. + dan 3893/011.

o. + dır 3526/011.

o. + a 3892/027.

o. + la 3524/006. , 3524/031. ,
3525/015. , 3527/027. , 3678/012. ,
3678/027. , 3679/018. , 3680/035. ,
3681/009. , 3681/016. , 3681/017. ,
3886/032. , 3887/034. , 3890/012. ,
3890/025. , 3892/026. , 3892/028. ,
3893/017. , 3894/005.

hayvan o. + la 3527/027.

mevdū' o. + la 3678/028.

olmamak Meydana gelmemek,
varlık kazanmamak. -3-

o. + dan 3892/031.

o. + la 3526/041. , 3889/023

olun- Olmak fiiline konu olmak,
yapılmak, edilmek. -6-

zıkr o. - dı 3679/003.

hazf o. - dı 3887/020.

ıtlâk o. - dı 3678/027. bu,

3679/018.

o. - dıkdâ 3680/021.

ihmâl o. - mamak 3680/041.

olun- Olmak fiiline konu olmak,

yapılmak, edilmek. -57-

o. - an 3526/017. , 3527/031. ,
3527/033. , 3528/012. , 3887/033.

zıkr o. - an 3524/029. bu

rihlet o. - an 3887/028.

ta'bir o. - an 3889/039.

zaferyâb o. - an 3527/032.

zıkr o. - dı 3525/004. , 3888/019.

terk o. - dı 3678/016.

ıdgâm o. - dıkdâ 3680/022.

isti'mâl o. - dılar 3887/029.

o. - mayup 3527/032.

terk o. - up 3678/016.

tevessu' o. - up 3887/016.

o. - ur 3527/006.

3527/024 o. - ur 3527/024.

ıtlâk o. - ur 3524/008. , 3525/039.

ıtlâk o. - ur 3525/038. , 3526/006. ,

3526/021. , 3526/029. , 3527/007. ,

3527/018. , 3679/027. , 3680/034. ,

3887/026. ,

3888/007. , 3889/037. , 3889/038. ,

3889/041. , 3890/001. , 3890/026. ,

3893/037. , 3893/038.

ıktifâ o. - ur 3892/033.

irâd o. - ur 3891/041.

isti'mâl o. - ur 3525/003. ,

3887/014.

kıra'at o. - ur 3680/021. ,

3680/022.

ta'bir o. - ur 3526/015. , 3680/005.

, 3887/009. , 3887/020. , 3889/019.

, 3889/024. , 3889/026. , 3889/027.

, 3893/025.

taşşış o. - ur 3527/032.

ıtlâ o. - ur 3888/013.

on Sayı (10). -1-

o. 3889/009.

orais. O yer, o mahal, o cihet. -2-

o. + ya 3681/017.

o. + yı 3891/010.

oranla- Ölçmek. -1-
o. - yup 3524/039.
orman Ağaçlık yer, büyük koru. -2-
o. + a 3890/015.
o. + in 3890/017.
orta İki uçtan eşit uzaklıkta olan yer. -1-
o. + sı 3526/009.
ot *is.* Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayı yumuşak kalan, ilkbaharda bitip, bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad. -9-
o. 3524/029. bu, 3526/033.
o. + a 3527/015.
o. + ı 3524/029. bu, 3527/007.
o. + ın 3527/015.
o. + lar 3891/037. , 3892/008. , 3892/009.
otla- Gezerek yerden taze ot ve yaprak yemek. -1-
o. - yucı 3890/018.
otlak *is.* Otu çok yer, mera. -1-
o. + ları 3680/035.
otlamak Gezerek yerden taze ot ve yaprak yemek. -2-
o. + dan 3890/022.
o. + la 3890/021.
otlu *is.* Otlak kaplı yer, çayır, mera. -1-
o. + ların 3891/030.
oşun Odun. -1-
o. eylemek 3525/029.
oşuncu Odun sahibi, satan kişi. -1-
o. 3525/028.
oyna Oynar, müteharrik. -1-
o. 3888/004.
ödeme Vermek, kapatmak, tediye etmek. -1-
ö. 3525/017.
ödet- Tediye ettirmek, bedelini verdirmek. -1-
ö. - di 3525/015.
ödetmek Tediye ettirmek, bedelini verdirmek. -1-
ö. 3525/013.

ögürtülmek Değirmende ezilip un edilmek. -1-
ö. 3891/015.
öküz Enenmiş sığır erkeği. -2-
ö. + e 3679/036.
ö. + ler 3527/010.
ölçü Ölçmek işi, ölçme. -1-
ö. + ye 3524/041.
ölüm Ölme, vefat, mevt, memat. -1-
ö. 3524/009.
ölümcül Ölümü gerektiren veya çağırıştran. -1-
ö. 3894/005.
öñ Yüze gelen taraf, piş. -1-
ö. + in 3892/022.
ört- Kapatmak, setretmek. -4-
ö. - ilü 3526/031.
ö. - tükleri 3892/025.
ö. - üp 3526/027. , 3889/034. , 3680/010.
ö. - üsüne 3889/036.
örtmek Kapatmak, setretmek. -10-
ö. 3681/004. , 3681/010. , 3886/030. , 3889/030. , 3890/039. , 3890/041. , 3891/002. , 3891/005. , 3892/018. , 3892/027.
örtü Örtmeye yarayan her şey. -4-
ö. 3890/039.
ö. + ye 3889/028. , 3890/002. , 3891/006.
örtülü Örtülmüş olan. -1-
ö. 3526/038.
örtün- Üstüne bir şey alıp setrolunmak. -2-
ö. - üp 3526/033. , 3890/008.
örtünmek Üstüne bir şey alıp setrolunmak. -1-
ö. 3891/003.
öte *is.* Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera. -1-
ö. + ye 3890/030.

ötmek Ezgili biçimde ses çıkarmak, terennüm etmek. -1-
ö. 3893/007.

öyke Boğaz. -1-
ö. + niñ 3526/014.

öyle Ona benzer, onun gibi. -1-
ö. + çe 3679/032.

öz 1. İç, cevher. 2. Kendi, nefis. -1-
ö. + lü 3525/036.

pahâlu (*Far.*) Kıymetli, değerli. -1-
p. 3891/028.

pâk-dâmen (*Far.*) Eteği temiz, namuslu, afif. -1-
p. ola 3893/018.

pâlân (*Far.*) Binek hayvanlarının sırtına konulan semer. -1-
p. + mın 3890/001.

palâs (*Far.*) Çula benzer kaba kumaş. -1-
p. 3892/026.

pârê (*Far.*) *is.* Parça. -2-
p. 3524/034.
p. + lerine 3525/025.

paslanmak Üzerinde pas oluşmak. -1-
p. 3681/013.

pâyitaht (*Far.*) *is.* Bir devletin hükümdarının oturduğu şehir, saltanat merkezi. -1-
p. + ı idi 3679/009.

pâzâr (*Far.*) *is.* Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer. -1-
p. eyle 3891/032.

peder (*Far.*) *is.* Baba, ata. -3-
p. 3887/029.
p. + idir 3528/002.
p. + ine 3887/029.

pek *zf.* Çok, ziyade, gayet. 24-
p. 3524/007. , 3525/005. ,
3525/009. , 3525/023. , 3526/028. ,
3526/035. , 3526/037. , 3528/008. ,
3679/019. , 3680/035. , 3681/003. ,
3681/016. , 3681/017. , 3888/022. ,
3888/027. , 3890/016. , 3890/033. ,

3891/027. , 3891/030. , 3891/033. ,
3891/037. , 3893/017. , 3894/005.

penîr (*Far.*) Peynir. -1-
p. 3524/016.

perde (*Far.*) *is.* Kapı pencere gibi yerlere asılan örtü. -1-
p. + ye 3890/002.

pertev (*Far.*) *is.* Işık, ziya, nur, aydınlık. -2-
nefs-i p. 3894/017.
p. -i şemsiñ 3894/017.

pes (*Far.*) *zf.* Bu durumda, öyleyse. -5-
p. 3525/016. , 3527/034. ,
3678/012. , 3678/015. , 3887/014.

peyda (*Far.*) *sf.* Görünür, zahir. -1-
p. olan 3887/021.

peyderpey (*Far.*) *zf.* Birbirinin ardı sıra, yavaş yavaş. -1-
p. 3890/006.

puğar *is.* Yerden kaynayan çıkan su, kaynak. -1-
p. 3888/023.

pîrâyê (*Far.*) Donatma, ziynet. -1-
p. 3526/022.

pöstekî (*Far.*) Hayvan derisi. -1-
p. + den 3679/013

puğur Deve aygırı, kızgın deve. -1-
p. 3525/041.

puş Havada yere dokunacak surette alçakta peyda olan duman. -1-
p. 3525/022.

püşide (*Far.*) Örtülmüş, örtü. -1-
p. 3891/002.

püşiş (*Far.*) Örtü, örtünecek şey, elbise. -1-
p. -i dil 3889/039.

râ (*Ar.*) *is.* Osmanlı Türkçesi alfabesinin on ikinci harfi. -3-
r. + nın 3888/009. , 3888/033.
r. + ya 3680/020.

Rabî'atu b. al- Ğâzî (*Ar.*) *is.* Kişi adı. -1-
R. - 3889/012.

râbiḥ (Ar.) Karlı, kazançlı, faydalı. -1-
r. 3678/027. bu

racul (Ar.) is. Erkek. -2-
r. 3525/030. , 3889/010.

rağava* (Ar.) is. -1-
r. 3888/033.

rağbet (Ar.) Çok beğenilme, arzu edilme. -1-
r. êdüp 3893/016.

râḥ (Far.) Yol, iz, tarik. -1-
r. 3887/017.

raḳîḳ (Ar.) is. Merhametli, çabuk müteessir olur. -2-
r. 3526/030.
r. ol 3889/022.

râm (Far.) Muti, tabi, münkad. -1-
r. 3527/027.

râviya (Ar.) is. Söyleyen, aktaran. -1-
r. 3894/015.

râye (Ar.) Sancak, bayrak. -1-
r. 3894/020.

rayyân* (Ar.) is. -1-
r. 3893/035.

renc (Far.) Zahmet, eziyet, ıstırap. -1-
r. 3527/037.

reng-âmîz (Far.) Değişik ve çeşitli renklerde olan, renkli. -1-
r. 3680/013.

resm Resim. -3-
r. 3527/030. , 3888/029.
r. eylemiştir 3892/006.

revân (Far.) Giden, yürüyen, akan. -1-
r. 3887/041.

rev-naḳ (Ar.) Çekicilik, güzellik. -1-
r. -1 3893/017.

re'y (Ar.) is. Görüş, fikir. -2-
r. 3678/019. , 3678/021.
r. + i 3678/009.

riḥlet (Ar.) is. Bir yerden bir başka yere göçme. -2-
r. 3887/028.
r. olunan 3887/028.

ri'âyet (Ar.) is. Kollama, koruma, esirgeme. -1-
r. 3888/007.

ricâl (Ar.) is. Adamlar, erkekler. -1-
r. + e 3678/011.

riḳḳat (Ar.) is. İncelik, yumuşaklık, dikkat. -1-
r. + le 3680/026.

rivâyet (Ar.) is. Hikaye edilen haber, söz veya hadise. -2-
r. 3527/005.
r. + le 3527/030.

riya (Ar.) is. İki yüzlülük. -1-
r. 3888/027.

rubbâ* (Ar.) is. -1-
r. 3527/015.

ruġâmâ* (Ar.) is. -1-
r. 3888/033.

ruġâvâ* (Ar.) is. -1-
r. + dur 3888/033.

rûḥ (Ar.) is. İnsandaki ve hayvandaki hayatın özü, can, nefes. -6-
r. 3889/022.
ma' den-i r. 3889/022.
r. -1 ḥayvâniyenin 3889/021.
r. + dan 3889/023.
r. + uḡ 3889/025.

rummâna* (Ar.) is. -1-
r. 3524/028.

ruṭbet (Ar.) is. Nemlilik, ıslaklık. -1-
r. + dir 3888/017.

rüşd (Ar.) is. Doğruluk, doğru yoldan ayrılmama. -1-
r. + e 3894/007.

rütbe (Ar.) is. Basamak, derece, paye. -1-
r. + sine 3888/016.

rüzgâr Rüzgar, yel. -1-
r. 3680/031.

şa'b (Ar.) is. Latif, hoş. -1-
ş. 3679/016.

şabâḥ (Ar.) is. Gündüzün ilk saatleri, başlangıcı. -9-
ş. 3887/015. , 3887/021. ,

3887/022. , 3887/024. , 3887/027.
ş. + ı 3887/008. , 3887/010.
şâbiğ (Ar.) Uzun uzadıya, ayrıntılı. -1-
s. 3679/002.
şaç- Dağıtmak. -1-
ş. - ırak 3524/022. ve
şaç is. Baş derisini kaplayan kıllar. -7-
ş. 3527/008. , 3678/038. ,
3679/012.
ş. + ı 3524/012.
ş. + ı 3526/009. , 3527/008.
ş. + ı 3886/031.
şâd(Ar.) is. Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi. -2-
ş. + ı 3526/013. , 3679/026.
safahat (Ar.) is. Safhalar, aşamalar. -1-
s. ol 3678/011.
safarcal* (Ar.) is. -1-
s. 3525/037.
safarcala* (Ar.) is. -1-
s. 3525/032.
safarcaliyyu* (Ar.) is. -1-
s. 3679/001.
saffına* (Ar.) is. -4-
s. 3524/029. , 3527/029. ,
3527/035. , 3678/023.
şâğ Diri, canlı, zinde. -1-
ş. 3525/027.
şâğanak Birden bire yoğun bir şekilde yağıp geçen yağmur. -1-
ş. + ı 3886/026.
sahâba* (Ar.) is. -6-
s. 3525/011. , 3527/001, 3528/003. ,
3893/033. , 3893/020. , 3894/016.
şahâbe(Ar.) is. (Ar.) is. Hz. Muhammed'in (S. A. V.) yakınında bulunan ve onunla görüşüp sohbet eden mü'minler. Ashab. -1-
ş. + ı 3528/002.
şahâbî(Ar.) is. Hz. Muhammed'in (S. A. V.) yakınında bulunan ve onunla görüşüp sohbet eden

mü'minler. -1-
ş. + ı 3887/026.
şâhib (Ar.) is. Bir şeyi elinde bulunduran kimse, bir sıfatı taşıyan kimse. -6-
ş. 3678/032.
ş. + ı 3680/007. , 3889/038. ,
3890/020.
ş. + ı 3525/011. , 3678/014.
şahîh (Ar.) is. Gerçek, doğru yalan olmayan, esaslı. -1-
ş. 3525/030.
sâ'il Saldıran, hücum eden, saldırgan. -1-
s. + ı 3889/041.
sâ'ir (Ar.) sf. Başka, özge, diğer. -12-
s. 3527/020. , 3679/002. ,
3680/008. , 3887/033. , 3888/041. ,
3889/023. , 3890/003. , 3893/018.
s. + ı 3678/038.
s. + ı 3893/023.
harf-i s. + ı 3681/002.
me'ânî' -i s. + ı 3891/027.
sâ'ire (Ar.) "sâ'ir" sözünün müennesi. -1-
s. + ı 3892/036.
şakar Atın alnındaki beyaz leke. -1-
ş. olan 3679/036.
sakf (Ar.) Tavan, çatı, dam. -2-
s. -ı beytî 3892/018.
s. -ı hâneyi 3892/027.
sakîm (Ar.) is. Doğru olmayan, yanlış, hatalı. -1-
s. 3525/030.
sâkin "sâkin" sözünün müennesi. -2-
nün-ı s. 3680/020. , 3680/021.
sakrâ*(Ar.) is. -3-
s. 3525/002. , 3525/004. ,
3892/004.
sakrân*(Ar.) is. -1-
s. 3890/024.
sakrâna* (Ar.) is. -1-
s. 3890/033.
salâma* (Ar.) is. -1-
s. 3525/016.

şalât Namaz. -1-
ş. -1 3887/009.
şaldır- Saldırmak. -1-
ş. + up 3525/033.
salķım *is.* Üzüm gibi birçoğu bir sap
üzerinde bir arada bulunan yemiş.
-1-
s. + ınıņ 3679/035.
salmâ* (*Ar.*) *is.* -1-
s. 3890/023.
şalmaķ Yaymak, sermek,
uzatmak. -1-
ş. 3894/019.
salmân* (*Ar.*) *is.* -1-
s. 3889/010.
saman Tahılların taneleri alındıktan
sonra kalan sapları. -3-
s. 3891/014. , 3891/017. ,
3891/020.
sâmân Varlık, servet. -2-
s. 3680/030. , 3890/020.
samâ' u* (*Ar.*) *is.* -6-
s. 3886/036. , 3887/021. ,
3888/021. , 3891/024. , 3892/004. ,
3893/026.
samiyyu* (*Ar.*) *is.* -1-
s. 3893/030.
samuvvu* (*Ar.*) *is.* -1-
s. 3890/033.
sancâķ Alay bayıręı, bayrak, liva. -1-
s. 3894/021.
şap- Doğru yoldan çıkmak. -1-
ş. - mışdır 3893/037.
şar- Etrafını çevirip dolamak. -2-
ş. - ilan 3889/039. , 3889/040.
sarât (*Ar.*) *is.* Yer adı. -1-
s. 3525/026.
şarf (*Ar.*) *is.* Çevirme, döndürme,
çekip uzaklaştırma. -1-
ş. eyle 3679/030.
şaręı Bedenin bir tarafını sarmaya
yarayan bez. -1-
ş. + ya 3527/021.
şarı *sf.* Altın ve kükürt renginde
olan. --2-
ş. 3681/007. , 3681/008.

şarım*(*Ar.*) *is.* -1-
ş. 3679/003.
şarmaşık Önüne gelen nesneye
sarılan bir bitki. -2-
ş. 3680/035. , 3886/029.
şarmaşmak Birbirine sarılmak. -4-
ş. 3891/030. , 3891/037. ,
3892/008. , 3892/009.
şatılık Satılması kararlaştırılmış. -1-
ş. 3891/032.
şavâb (*Ar.*) *is.* Doğruluk, dürüstlük,
sihhat. -1-
ş. olan 3526/011.
şâvışmak Kaçmak, gitmek. -2-
ş. 3891/025.
ş. + a 3892/001.
şavt (*Ar.*) *is.* Ses, seda. -2-
ş. + dan 3680/016.
ş. + a 3680/016.
şay- Saygı göstermek, riayet etmek.
-1-
ş. - ılır 3526/020.
şayd Av, av hayvanı. -1-
ş. + î 3894/001.
şâyebân (*Far.*) Gölgelek,
çardak, tente. -2-
s. 3894/018.
s. + ı 3894/022.
şâz (*Far.*) Güç, kuvvet ve kudret. -1-
s. 3680/030.
sebeb (*Ar.*) *is.* Bir şeyin oluşumunu
gerektilen durum, bais, mucip. -4-
s. -i burüdetiņ 3889/024.
s. + iyle 3889/025. , 3892/033. ,
3893/023.
sebze (*Far.*) Yeşillik, çimen, çayır. -
1-
s. 3524/032.
seciyę (*Ar.*) *is.* Huy, karakter. -1-
s. + lerine 3679/020.
seç- Bir şeyin en iyisini bulup
ayırarak. -1-
s. - ilen 3891/021.
sedd (*Ar.*) Kapama, bağlama,
tıkama. -1-
s. + i 3527/006.

sedir Ağaç adı. -2-
s. 3889/015. , 3890/004.

sefâhat (Ar.) Sonunu düşünmeyerek lüzumsuz yere malını israf ve itlaf etme. -1-
s. 3678/015.

sefîne (Ar.) is. Gemi, keşti. -1-
s. 3524/014.

sehâb (Ar.) is. Bulut, ebr, miğ -5-
s. 3526/029. , 3526/039. ,
3527/009. , 3528/006. , 3894/018.

sehl (Ar.) is. Kolay, asan. -1-
s. 3527/026.

sehm (Ar.) is. Hisse, pay, nasip, pehre. -2-
s. + inç 3527/033. , 3527/034.

selâm (Ar.) is. Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine sözle veya işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme. -1-
s. 3892/013.

selâmet (Ar.) is. Salim ve beri olma, salimlik. -1-
s. + i 3527/016.

semek (Ar.) is Balık. -1-
a. 3888/016.

semt (Ar.) is. Cihet, taraf, canip. -1-
s. -i sülûk 3527/016.

semuz Şişman, yağlı, besili. -1-
s. 3892/003.

senzm. Teklik ikinci kişiyi gösteren zamir. -1-
s. 3679/016.

senç (Ar.) is. Yıl. -1-
s. 3889/009.

ser-asker (Far.) Asker ve ordu kumandanı. -1-
s. 3527/033.

ser-beste (Far.) Başlı bağlı veya örtülü, gizli. -2-
s. 3526/031. , 3526/039.

serî Çabuk, hızlı, süratli. -1-
s. 3679/001.

setr (Ar.) is. Bir şeyi örtme, gizleme. -4-
s. 3526/024. , 3526/025. ,
3527/006. , 3889/019.

sevâd (Ar.) Siyahlık, kararlı. -1-
s. + inç 3524/011.

seyl (Ar.) is. Sel. -5-
s. 3679/004. , 3886/038. ,
3886/041. , 3887/005.

şibyân (Ar.) is. Çocuklar. -1-
ş. 3679/013

şifat (Ar.) is. Ön ad. -2-
ş. -i hürüfdandır 3680/019. ,
3890/004

şığır Çift sürmede ve araba çekmede kullanılan eti ve sütü yenen maruf iri hayvan, bakar, gav. -2-
ş. 3524/026. , 3889/039.

Şihâh (Ar.) is. Eser adı. -1-
Ş. + da 3678/038.

şık Pek yakın, bitişik. -1-
ş. 3680/035.

şirt Hayvanın kılıçlama olan arkasının en yukarısı. -1-
ş. + inç 3892/026.

şıvamağ Her tarafını kaplamak. -1-
s. 3888/028.

şıyır- Çekerek çıkarmak. -1-
ş. - up 3891/031.

sibağl* (Ar.) is. -1-
s. 3679/002.

sihâm (Ar.) is. Oklar, hisseler. -1-
s. + da 3891/026.

sikkiyt* (Ar.) is. -2-
s. 3526/002. , 3526/003.

sikkiyta* (Ar.) is. -1-
s. 3526/003.

sil- Yaş bir nesneyi kurutmak. -1-
s. - indiye 3891/019.

sin Osmanlı alfabesinin on beşinci harfi. -4-
s. 3891/040.
s. + inç 3525/021. , 3679/010. ,
3526/013.

sinek *is.* Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel adı. -3- s. 3680/024. , 3680/029. , 3680/037.

sinsin Ağaç cinsi. -1- s. 3890/011.

siyâh (*Ar.) is.* Siyah. -3- s. 3528/015. s. + ınâ 3891/022. s. ol 3890/003.

siyer (*Ar.) is.* Hz. Muhammed (S. A. V)'in hayatını anlatan eser. -1- s. 3889/007.

şoğumağ Soğuk olmak. -1- s. 3888/023.

şol- Rengini ve parlaklığını kaybetmek. -1- s. - up 3525/018.

şoğra *zf.* Daha ileri bir zamanda, müteakiben. -3- s. 3679/024. , 3888/015. , 3893/013.

sön- Yanmakta olan şeyin artık yanmaması. -1- s. - meyüp 3890/011.

söyle- Bir düşünceyi ileri sürmek, ortaya atmak. -4- s. - meyüp 3527/012. s. - r 3680/023. , 3680/032. s. - yen 3680/025.

söylemek bk. söyle-. -2- s. 3527/012. , 3527/013.

söz *is.* Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lâkırdı, kelâm, kavi. -3- s. 3524/040. s. + i 3527/012. , 3527/013.

şu Su. -28- s. 3526/008. , 3679/017. , 3886/038. , 3888/034. , 3888/035. , 3891/008. , 3891/010. , 3891/023. , 3894/015. s. + lardır 3892/015. s. + ya 3524/020. , 3524/041. , 3679/018. , 3681/007. , 3681/008. , 3886/027.

s. + yı 3527/003. , 3679/004. , 3886/038. , 3886/041. , 3887/005. , 3888/023. , 3891/005. s. + yına 3886/038. s. + yuğ 3527/006. , 3679/025. , 3888/005. , 3891/012.

şuhbet (*Ar.) is.* Sohbet. -1- s. + inde 3528/004.

sukrân* (*Ar.) is.* -1- s. 3887/025.

şuliyu* (*Ar.) is.* -1- s. 3886/035.

Sultân Maḥmūd Ğaznevî (*Ar.) is.* Kişi adı. -1- S. + niğ 3679/009.

şulu Suyu bol olan. -1- s. 3681/006.

sumayya* (*Ar.) is.* -4- s. 3888/034. , 3889/011. , 3893/030. , 3894/008.

sumayyi* (*Ar.) is.* -1- s. 3889/011.

sumayyu* (*Ar.) is.* -2- s. 3888/034. , 3890/009.

sumuvvu* (*Ar.) is.* -7- s. 3887/015. , 3891/004. , 3891/011. , 3891/026. , 3891/034. , 3891/035. , 3891/036.

şurad* (*Ar.) is.* -1- s. 3524/035.

şuradu* (*Ar.) is.* -1- s. 3525/025.

şüret (*Ar.) is.* Biçim, görünüş. -4- s. + de 3678/017. , 3679/033. , 3887/035. s. + iyle 3890/030.

surüd (*Far.) is.* Şarkı, türkü. -1- s. 3893/025.

şurud* (*Ar.) is.* -1- s. 3679/012.

şuşa- Susuzluk çekmek. -1- s. + yup 3528/008.

şuşamak Susuzluk çekmek. -1- s. 3681/002.

şusuz Kuru, suyun olmaması durumu. -2-
ş. 3528/008. , 3681/006.
şusuzluk Susuz olma durumu, kuruluk. -3-
ş. 3528/014.
ş. + dan 3528/010. , 3681/003.
şuyık Soğuk. -1-
ş. 3679/003.
süd *is.* Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı, süt. -8-
s. + den 3894/005.
s. + e 3524/008. , 3524/035. , 3525/039. , 3527/014.
s. + i 3893/039.
s. + üni 3524/024. , 3524/027.
südde Vücutun bir yerinde görülen tutukluk. -1-
s. -i 3889/025.
sükkân (*Ar.*) *is.* Oturanlar. -2-
s. 3680/034.
s. + ı 3893/013.
süksün Boyun, omuz başları, kafa, ense. -1-
s. 3526/013.
sükün (*Ar.*) Bir harfin (a, e, i, o) okunmayıp yalnız ses vermesi, harfin harekesiz olarak kendi sesi ile okunması. -25-
s. 3525/026.
s. + ı 3678/020.
s. + ıyla 3524/021. , 3678/007. , 3679/009. , 3679/010. , 3679/023. , 3679/026. , 3679/037. , 3680/006. , 3680/009. , 3886/025. , 3887/008. , 3888/009. , 3888/035. , 3889/018. , 3890/031. , 3890/035. , 3891/015. , 3892/011. , 3892/018. , 3892/027.
s. + ıyla 3892/001.
s. + larıyla 3891/010.
s. + la 3678/021.
sülük (*Ar.*) *is.* Bir yola girme, bir yol tutma. -1-
semt-i s. 3527/016.

sür- Yetişip ortaya çıkmak, bitmek, yeşermek. -2-
s. - i 3527/024.
s. - üp 3680/013.
sür'at Çabukluk, acele, hız. -1-
s. + le 3892/010.
sürmek Sürülecek şeyi el ile sürmek. -2-
s. 3525/027. , 3892/036.
sürür (*Ar.*) Sevinç, meserret. -1-
s. -i 3526/025.
sürünmek Sürüklenmek. -1-
s. 3892/016.
süst (*Far.*) Gevşek, sölpük. -3-
s. 3678/009. , 3678/019. , 3678/032.
süslük (*Far.*) Gevşeklik. -1-
s. + e 3678/035.
şaddâd* (*Ar.*) *is.* -1-
ş. 3528/001.
şaddâdu* (*Ar.*) *is.* -2-
ş. 3679/015. , 3887/026.
şâh (*Far.*) Dal, budak. -1-
ş. 3679/026.
şahış Kişi. -1-
ş. idi 3680/028.
şâ'ir (*Ar.*) *is.* Şair, ozan. -5-
ş. 3893/002. , 3893/005.
ş. 3526/020. , 3893/003.
ş. + in 3524/020.
Şâm (*Ar.*) *is.* Yer ismi. -1-
Ş. + da 3681/007.
şâmme (*Ar.*) *is.* Koku almak hassesi. -1-
ş. + yi 3527/006.
Şârih (*Ar.*) *is. sf.* Bir kitabı şerh eden, bir kitaba açıklama yazan kimse. -11-
ş. 3524/017. , 3524/018. , 3526/024. , 3527/025. , 3679/033. , 3887/010. , 3887/016. , 3889/008. , 3889/019. , 3890/027. , 3892/006.
şarkı Bestelenmiş ezgi. -1-
ş. 3893/027.

şebâb (Ar.) is. Gençlik, tazelik, civanlık. -1-
ş. + a 3679/019.

şebih (Ar.) sf. Benzeyen, benzeyici. -2-
ş. 3524/012. , 3679/006.

şecâ'at(Ar.) Yiğitlik, yüreklilik. -1-
ş. 3525/031.

şecer (Ar.) is. Ağaç. -8-
ş. 3890/010.
ş. -i 3890/010. , 3890/015. ,
3890/016. , 3890/017. , 3890/018. ,
3890/021. , 3890/022.
ş. + iniş 3680/030.

şedîde (Ar.) sf. Sert, katı, şiddetli. -1-
emr-i ş. 3527/016.

Şehnâme (Ar.) is. Eser adı. -1-
ş. 3889/007.

şehr (Far.) is. Şehir. -2-
ş. -i herât 3525/021.
ş. + indeş 3889/010.

şehvet (Ar.) Nefis. -3-
ş. -i 3525/040. , 3526/002.
ş. + e 3526/004.

şemâ'il (Ar.) is. Huylar, alışkanlıklar. -1-
ş. + deş 3887/030.

şems (Ar.) is. Güneş, gün. -2-
ş. 3887/009.
ş. + iñ 3894/017.

şen(Far.) Hoş, güzel. -1-
ş. 3680/034.

şeref (Ar.) sf. Şeref. -1-
ş. 3526/019.

şereh (Ar.) is. Şiddetli hırs, tamahkarlık. -1-
ş. 3524/022. ve

şerîf (Ar.) sf. Şerefli, soylu, asil. -2-
ş. 3526/020.
ş. + leri 3681/012.

şer'îye(Ar.) is. Şeriat konuları ile ilgili işler, İslamî inançlara uygun ve bununla ilgili konular. -1-
ş. + den ol 3527/034.

şerr (Ar.) is. Şerli, kötü -1-
ş. -i dâim 3525/006. dën-ür

şevârib (Ar.) is. Gece gündüz içen, işrete müptela. -1-
ş. 3526/015.

şevk (Ar.) is. Coşku, heyecan. -1-
ş. + lü 3888/004.

şey' (Ar.) is. Şey, nesne. -10-
ş. + e 3525/005. , 3887/037. ,
3889/035. , 3890/019.
ş. + i 3524/026. , 3889/031. ,
3889/033. , 3890/029. , 3890/032.
ş. + iñ 3891/002.

şiddet (Ar.) is. Sertlik, kaba kuvvet -2-
ş. 3527/018.
ş. + i 3889/024.

şi'ir (Ar.) is. Anlama, fehm, idrak. -4-
ş. 3893/003.
ş. + deş 3893/006.
ş. + indeş 3524/020. , 3893/005.

şiken (Far.) Büklüm, kıvrım. -1-
ş. 3679/039.

şim (Ar.) is. Osmanlı Türkçesi alfabesinin on altıncı harfi olup "ş" sesini verir. -3-
ş. -i mu'cemeniş 3525/025. ,
3679/023. , 3889/018.

şirdân (Far.) Hayvanat-ı mücterrenin ikinci midesi. -2-
ş. 3524/015. , 3524/018.

şirk (Ar.) is. Allah'tan başka halik vücuduna inanma. -1-
ş. + den 3527/031.

şol sf. O. -14-
ş. 3525/032. , 3525/035. ,
3527/016. , 3527/020. , 3527/025. ,
3678/041. , 3887/027. , 3889/008. ,
3890/003. , 3890/021. , 3893/013. ,
3893/016. , 3893/018.

şuriş (Far.) Karışıklık, kargaşıklık. -1-
ş. 3524/018.

taş (Ar.) is. Arab alfabesinin on altıncı harfi. -3-
taş. -i 3525/019.
taş. + nıñ 3886/036. , 3890/035.

ta (*Far.*) *ed.* Yeter ki, sonunda. -1-
t. 3678/015.

tâ Peltek şe harfî. -1-
t. -i 3524/011.

ta^{accüb} (*Ar.*) *is.* Hayret. -1-
t. + dendir 3888/012.

ta^{âm} (*Ar.*) *is.* Yemek, aş. -6-
t. 3524/014. , 3887/025.
t. + ı 3524/038. , 3887/023. ,
3887/024.
t. + ını 3887/022.

ta^{ayyün} (*Ar.*) *Ayan ve zahir*
olma, meydana çıkma. -1-
t. 3526/019.

tâb (*Far.*) *is.* Güç, kuvvet, takat. -3-
t. 3678/033. , 3678/039. ,
3681/008.

tabh (*Ar.*) *is.* Yemek pişirme veya
yapma. -1-
t. 3888/015.

tâbi^ç (*Ar.*) *sf.* Kendinden öncekine
bağlı. -2-
t. + dir 3889/012.
t. + idir 3528/003.

tâbi^î (*Ar.*) *is.* Arab gramerinde
kendinden önceki kelimeye göre
hareke alan. -1-
t. ol 3892/038.

ta^{bîr} (*Ar.*) *is.* Anlatım, deyiş, ifade,
beyan; terim, ıstılah. -13-
t. 3528/011. , 3681/014.
t. èt 3891/041.
t. ol 3526/015. , 3680/005. ,
3887/009. , 3887/020. , 3889/019. ,
3889/024. , 3889/026. , 3889/027. ,
3889/039. , 3893/025.

ta^{cîl} (*Ar.*) *is.* Çabuklaştırma, acele
ettirme. -1-
t. eyle 3889/003.

tadahraca* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3525/001.

ta^{diya}* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3887/024.

tâ^{diya}tu* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3886/030.

tafâ^{ul}* (*Ar.*) *is.* -10-
t. 3527/004. , 3678/004. ,
3678/026. , 3680/038. , 3888/003. ,
3890/026. , 3892/006. , 3892/016. ,
3892/041. , 3893/001.

tafa^{ul}* (*Ar.*) *is.* -5-
t. 3524/038. , 3528/013. ,
3679/025. , 3887/022. , 3889/034.

taf^{il}* (*Ar.*) *is.* -6-
t. 3525/013. , 3527/040. ,
3528/012. , 3679/034. , 3680/001. ,
3680/032.

taf^{ila}* (*Ar.*) *is.* -9-
t. 3887/041. , 3888/027. ,
3889/005. , 3889/030. , 3891/001. ,
3892/012. , 3893/004. , 3893/038. ,
3894/020.

tağ *is.* Dağ. -7-
t. 3527/041. , 3678/026. ,
3888/027. , 3681/009. , 3890/011. ,
t. + ını 3894/012.

tağâdâ* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3890/026.

tağaddâ* (*Ar.*) *is.* -2-
t. 3887/022. , 3887/023.

tağaddunu* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3678/040.

tağâffül (*Ar.*) *is.* Gaflet
gösterme. -1-
t. 3890/026.

tağâlâ* (*Ar.*) *is.* -2-
t. 3892/006. , 3892/017.

tağamgumu* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3527/013.

tağânî* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3892/040.

tağannî (*Ar.*) *is.* Şarkı söyleme.
-1-
t. eyle- 3893/027.

tağanniyu* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3893/001.

tağaşşâ* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3889/033.

tağaşşunu* (*Ar.*) *is.* -1-
t. 3679/025.

taġâvî* (Ar.) is. -1-
t. 3894/002.

taġavvunu* (Ar.) is. -1-
t. 3680/038.

taġayyumu* (Ar.) is. -1-
t. 3528/013.

taġazramu* (Ar.) is. -1-
t. 3525/001.

taġazza* (Ar.) is. -1-
t. 3888/003.

taġazzum* (Ar.) is. -1-
t. 3524/038.

taġazzül (Ar.) is. Güzel söyleme
veya yazma. -2-
t. eylemek 3893/003. , 3893/005.

taġbîyatu* (Ar.) is. -1-
t. 3886/030.

taġdînu* (Ar.) is. -1-
t. 3680/001.

taġdiyatu* (Ar.) is. -1-
t. 3887/024.

taġlamâni* (Ar.) is. -1-
t. 3526/012.

taġlamu* (Ar.) is. -1-
t. 3526/012.

taġliyatı* (Ar.) is. -1-
t. 3892/012.

taġnîmu* (Ar.) is. -1-
t. 3527/040.

taġnînu* (Ar.) is. -1-
a. 3680/032.

taġniya* (Ar.) is. -1-
t. 3893/004.

taġrîmu* (Ar.) is. -1-
t. 3525/013.

taġşînu* (Ar.) is. -1-
t. 3679/034.

taġşiya (Ar.) is. Örtme,
bürünme, kapanma. -1-
t. 3889/031.

taġşiyatu* (Ar.) is. -1-
t. 3889/030.

taġti`â (Ar.) is. Kapanma, örtme,
gizleme. -1-
t. 3526/024.

taġtiya(Ar.) is. Kapanma, gizlenme. -
1-
t. éd 3891/007.

taġtiyatı* (Ar.) is. -1-
t. 3891/001.

taġviya (Ar.) is. Azdırma,
baştan çıkarma. -1-
a. 3893/038.

taġyîmu* (Ar.) is. -2-
t. 3528/012. , 3528/015.

taġyiya* (Ar.) is. -1-
t. 3894/020.

taġziya* (Ar.) is. Din uğrunda
savaş açma. -1-
t. 3889/005.

taġziyatı* (Ar.) is. -1-
t. 3887/041.

tahakküm (Ar.) is. Hüküm sürme,
hakim kesilme. -1-
t. + e 3678/028.

tahâlluk (Ar.) is. Tehlikeyi
düşünmeksizin bir şeye dalma. -1-
t. eyle 3680/038.

tahammül (Ar.) is. Yüklenme,
katlanma. -1-
t. éd 3524/031.

tahfif (Ar.) is. Hafif duruma getirme,
azaltma. -3-
t. eylemek 3891/031.
t. + iyle 3887/019. , 3893/026.

tahkîk (Ar.) is. Hakikati arama,
araştırma, inceleme. -1-
t. 3680/041.

tahlîş (Ar.) is. Halas etme, kurtarma.
-1-
t. 3681/001.

tahmîs(Ar.) is. Hazır döğülmüş kahve
satılan dükkan. -2-
t. 3527/031. , 3527/032.

tahrîf (Ar.) is. Bir kimseyi
bunaklıkla itham etme. -1-
t. + le 3892/014.

tahrîş (Ar.) is. Aşırı hırslanma. -1-
t. 3888/025.

taḥşîş (Ar.) *is.* Bir şeyi birine veya bir yere tayin etme. -1-
t. ol 3527/032.

tahta (Far.) Ağaç kereste. -1-
t. 3892/018. , 3892/025.

taḥvîl (Ar.) *is.* Bir halden bir hale koyma, değiştirme. -2-
t. 3678/012.
t. ol 3678/014.

ṭâ'if (Ar.) *is.* Yer adı. -1-
ṭ. + de 3889/010.

ṭâ'ife (Ar.) *is.* Topluluk, grup, takım, fırka. -1-
ṭ. 3679/018.

taḳavvî (Ar.) *is.* Kuvvetlenme, güçlenme. -1-
t. 3893/023.

taḳdîm (Ar.) *is.* Öne alma. -2-
t. 3678/013.
t. + i 3678/017.

taḳdîr (Ar.) *is.* Kıymet biçme, paha tayin etme. -1-
t. + inde oldılar 3678/013.

taḳîl (Ar.) *is.* Ağır; sıkıntılı, can sıkıkan. -1-
ṭ. 3679/016.

taḳsîm (Ar.) *is.* Kısım kısım ayırma, bölme. -1-
t. 3893/027.

ṭaleb (Ar.) *is.* Arzu, istek, hahiş, meyil. -2-
ṭ. 3888/035. , 3893/016.

Talḫiḫa (Ar.) *is.* Kişi adı. -1-
ṭ. + ni 3680/028.

ṭâlib (Ar.) *is.* İsteyen, arayan. -1-
ṭ. + e 3893/016.

ṭam Dam. -1-
ṭ. 3892/025.

tamâm (Ar.) *zf.* Noksansız, eksiksiz, tam. -1-
t. 3890/036.

ṭamar *is.* Damar. -3-
ṭ. + dan 3887/041. , 3888/002.
ṭ. + ni 3888/006.

tâmm Bütün, noksansız. -2-
t. 3679/002. , 3890/019.

tamna'* (Ar.) *is.* -1-
t. 3526/012.

tamra'* (Ar.) *is.* -4-
t. 3524/032. , 3681/005. ,
3889/015. , 3891/038.

ṭanı- Biriyle yakınlığı olmak. -1-
ṭ. - mayup 3890/028.

ṭânî (Ar.) *is.* İkinci birinciden sonra gelen. -1-
ma'nâ-ı ṭ. + de 3524/024.

ṭâr (Far.) Karanlık. -1-
ṭ. ol 3891/040.

ṭarab-nâk (Ar. +Far.) Coşkulu, eğlenceli. -1-
ṭ. ol 3893/025.

ṭaraf (Ar.) *is.* Yan, yön. -3-
ṭ. + a 3678/037. , 3678/040.
ṭ. + i 3678/028.

ṭarâvet (Ar.) *is.* Tazelik canlılık. -3-
ṭ. 3678/033. , 3678/039.
ṭ. -i 3679/019.

tarâvetlü (Ar.) *is.* Taze canlı olma durumu. -1-
t. 3681/008.

ṭarḫ Bölme, ayırma, taksim etme. -1-
ṭ. 3888/029.

ta'rîf (Ar.) *is.* Etraflıca anlatma. -1-
t. + i 3680/017.

tarla Tahıl ekilen toprak, mezraa. -1-
t. 3892/030.

ṭarz (Ar.) *is.* Şekil, suret, biçim. -1-
ṭ. + ında 3526/021.

taşfiye (Ar.) *is.* Halis etme, temizleme. -1-
t. + den 3888/015.

ṭaş *is.* Taş, kaya. -2-
ṭ. + i 3525/036.
ṭ. + ları 3680/018.

ṭatlu Tatlı. -1-
ṭ. 3524/020.

taṭniya (Ar.) İkili. *dilb.* Sarf-ı Arabî'de müfret ile cem arasında olarak iki şahısa delalet eden

sıyga. -1-
t. olarak 3526/012.
tavan *is.* Tavan, taban karşıtı. -1-
t. + inç 3892/024.
tavar *is.* Koyun veya keçi sürüsü. -3-
t. 3679/025. . 3892/007.
t. + inç 3527/020.
tavşancıl Kara kuş. -1-
t. 3679/005.
tayrun(*Ar.) is* Kuş. -1-
t. 3680/027.
tazalzulu* (*Ar.) is.* -1-
t. 3527/013.
tâze (*Far.) sf.* Körpe, yeni, taze. -6-
t. 3527/015. , 3678/037. ,
3678/040. , 3887/036. , 3888/018. ,
3893/018.
tâzelik Taze olma durumu. -1-
t. 3678/033.
tebdîl (*Ar.) is.* Değiştirme, başka bir
duruma sokma. -1-
t. êdüp 3894/010.
teb'îd (*Ar.) is.* Uzaklaştırılma,
sürülme. -1-
t. + i 3893/018.
tebîr (*Ar.) is.* Biçim, görünüş, suret.
-2-
t. 3681/009.
tebt (*Ar.) is.* Kaydetmek, yazmak. -
4-
t. eyle 3526/010. , 3679/033. ,
3892/005. , 3894/011.
tecâvüz (*Ar.) is.* Ötesine
geçme, aşma, atlama. -2-
t. 3892/017.
t. eyle 3891/034.
tecrîd (*Ar.) is.* Ayırmak, soyutlamak.
-1-
t. 3887/017.
tecvîd (*Ar.) is.* Güzel yapma,
güzelleştirme. -1-
t. 3680/019.
te'ehhül (*Ar.) is.* Evlenme, ev
bark sahibi olma. -1-
t. eyle 3892/032.

tefsîr (*Ar.) is.* Yorumlama. -2-
t. 3525/015.
t. eyle 3524/017.
te'hîr (*Ar.) is.* Geri bırakma,
geciktirme. -1-
t. 3889/003.
tek Yalnız, sade. -1-
t. 3894/013.
tekellüm (*Ar.) is.* Söyleme,
konuşma, lakırdı etme. -1-
t. + de 3680/016.
teklif (*Ar.) is.* Birinden zahmetli ve
diğeri hakkında nafî bir iş isteme. -
1-
t. 3524/031.
teknê Yekpare ağaçtan veya tahtadan
yapılan uzun kap. -1-
t. 3679/007.
tekrâr Yineleme. -2-
t. 3888/015.
tel'asüm Kekeleme, iyi cevap
verememe. -1-
t. eyle 3525/001.
telâte (*Ar. selâse*)Üçlü, üç nesneden
oluşan. -1-
t. + leri 3680/039. , 3889/027.
telif Birleştirme, bir araya toplama.
-1-
t. + eden 3894/011.
temâmTamam. -1-
t. 3890/035.
temîz Lekeli olmayan, pak. -1-
t. 3681/001.
temyîziyyet Temyiz suretiyle, ayırt
etmek. -1-
t. + inç 3678/018.
teneffüs Nefes alma, soluk alma.
-1-
t. 3889/022.
tenhâ (*Far.)* Yalnız, tek, vahit. -1-
t. 3894/013.
te'nît (*Ar.) is.* Arapça bir sözü
müennes (dişil) biçime sokma. -2-
t. 3527/026.
t. + i 3889/035.

tenvîn Arapça isimlerin sonunda “en, in, un” gibi okunan çifte hareke. -2-
t. 3680/020. , 3680/021.
tepeṃsi Küçük tümsek yer. -1-
t. 3891/024.
ter ü tâze Taze. -2-
t. 3678/037. , 3679/022.
tereddüd (Ar.) Yapacağı işte kararsız bulunma. -1-
t. 3525/001.
terğîb (Ar.) is. Rağbetlendirme, arzu ve istek verme. -1-
t. 3888/025.
terhîs (Ar.) is. Ruhsat ve izin verme. -1-
t. 3527/033.
terk (Ar.) is. Bırakma, koyuverme. -2-
t. olun 3678/016.
t. olun 3678/016.
terkîb (Ar.) is. Yeni bir şey oluşturma. -2-
t. 3678/010.
t. + indê 3678/014.
terle- Ter dökmek veya çıkarmak. -1-
t. - miş 3526/005.
terletmek Ter döktürmek. -1-
t. 3680/011.
terlik Tazelik. -1-
t. 3678/033.
tervet (Ar.) is. Zenginlik, varlık, maldarlık. -1-
t. 3890/020.
tesmiye (Ar.) is. Ad verme, adlandırma. -2-
t. 3894/015.
t. + dir 3892/016.
teşbîh (Ar.) is. Benzetme, kıyas etme. -1-
t. + en 3678/017.
teşbit (Ar.) is. Dağıtmak, perakende etmek. -1-
t. 3527/016.
teşdîd (Ar.) is. Şiddet gösterme, zorluk çıkarma. -6-

t. + iyle 3525/039. , 3526/023. , 3680/015. , 3887/013. , 3893/031. , 3893/040.
te'îr (Ar.) is. Etkileme, dokunma. -1-
t. + leri 3890/014.
tetmîm (Ar.) is. Bitirme, tamamlama, ikmal. -1-
t. + dir 3890/009.
teṣniye (Ar.) is. İkilenen, ikilik cem'ini gösteren ve kelimenin sonuna “-an” veya “-eyn” getirilerek yapılan kelime. -5-
t. 3527/024. , 3888/030.
t. + si 3892/023.
t. + sindê 3892/024. , 3892/025.
tevellüd (Ar.) is. Dünyaya gelme, doğma. -1-
t. + i 3526/005.
tevessu' (Ar.) is. Açık ve geniş olma. -1-
t. ol 3887/016.
te'vîl (Ar.) is. İzah etme, açma. -1-
t. eyle 3678/017.
tevzi' (Ar.) is. Taksim etme, ayırma, dağıtma. -1-
t. 3889/023.
tezletmek Acele ettirmek. -1-
t. 3892/026.
ṭibâ' (Ar.) is. Seciye, tabiat. -1-
t. + larında 3890/014.
ṭibbiye (Ar.) is. Hekimliğe, doktorluğa, tıp bilimine ait. -1-
kütüb-i t. + de 3889/020.
ṭıḳlet Ağrlık. -1-
t. -i deyne 3525/008.
ṭılâ (Ar.) is. Sürülecek şey, yağ, katran. -1-
t. olun 3888/013.
tımâr Bir hastaya yahut yarasına bakma. -1-
t. + ında 3888/007.
ṭîb (Ar.) is. Koku, güzel koku. -2-
t. -i ma' rûf 3892/014.
t. -i ma' rufdır 3892/005.

tîr-endâz (*Far.*) Ok atan. -1-
t. + â 3891/027.
tiz Tez, acele. -2-
t. 3887/040.
tizlik Tezlik, acelecilik. -1-
t. + i 3680/008.
toğrı Doğru. -2-
t. 3678/037. , 3679/028.
tol-Dolmak. -1-
t. - u 3894/015.
tolmak Dolmak. -1-
t. 3680/031.
toprak*is.* Toprak. -4-
t. 3892/025.
t. + â 3680/010.
t. + ı 3525/035.
t. + ıñ 3886/028.
torba Küçük çuval veya büyük kese.
-1-
t. 3527/020.
toyumluk Doyumluk. -2-
t. 3527/029. , 3527/036.
toz Toz. -5-
t. 3525/022. , 3886/028. ,
3891/019.
t. + â 3527/017. , 3886/029.
t. + ınâ 3886/028.
tuğla (*Lat.*) Fırında pişmiş kırmızı
ve sert kerpiç. -1-
t. 3892/025.
tuğme (*Ar.*) *is.* Mide dolgunluğu,
imtila, mide fesadı, hazımsızlık. -
2-
t. 3524/010.
t. ol 3894/005.
tulüˆ Doğma, doğuş. -1-
t. -ı 3887/009.
tulum (*Yun.*) Hayvanın bütün olarak
çıkarılan derisinden yapılan kap. -
3-
t. 3526/038. , 3680/031.
t. + unâ 3894/015.
tumâma* (*Ar.*) *is.* -4-
t. 3679/001. , 3679/024. ,
3889/028. , 3891/021.

tur- Durmak. -1-
t. + ur 3890/011.
turmak Durmak. -2-
t. 3892/037. , 3894/022.
tut- Tutmak, yakalamak. -1-
t. - durduğu 3887/032.
tutdur- Tutturmak. -1-
t. - dığı 3887/033.
tutkal Yapıştırıcı özelliği olan bir
madde. -6-
t. 3888/014.
t. + dır 3888/016.
t. + â 3888/019.
t. + ı 3888/017.
t. + lâ 3888/011. , 3888/021.
tutkunluk Tutulma durumu, gönül
verme durumu. -1-
t. + dur 3524/005.
tutma Tutmak eylemi. -1-
t. + sı 3889/003.
tutmak El ile yakalamak. -6-
t. 3526/018. , 3891/033. ,
3891/035. , 3893/008. , 3893/023.
t. + dan 3893/021.
tümsek Yumru şey, muhaddi
yer. -1-
t. 3891/010.
tünd (*Far.*) Sert, katı, şiddetli. -1-
t. 3680/008.
türe- Öteden beriden toplanıp
vücuda gelmek. -1-
t. - yüp 3890/012.
Türkî Türk milletine, diline mensup.
-7-
t. + de 3526/013. , 3526/015. ,
3887/008. , 3888/014. , 3890/011. ,
3892/014. , 3893/025.
tüy İnce kıl. -1-
t. + i 3680/009.
ucme (*Ar.*) Dil sürçmesi. -1-
ˆu. 3524/006.
ucub (*Ar.*) *is.* -1-
ˆu. 3888/011.
uç Bir şeyin sivri tepesi. -1-
u. + ındâ 3681/015.

uğra- Geçerken bir yere ilişmek. -4-
u. - dıkdâ 3680/036.
u. - mış 3526/040. , 3528/010.
u. - mış ola 3890/021.
uğramak Geçerken bir yere ilişmek. -3-
u. 3524/033. , 3528/015. , 3890/023.
uğviyyatu* (Ar.) is. -1-
a. 3894/001.
‘ulâbiṭu* (Ar.) is. -1-
‘u. 3524/041.
ulaşdırmak Bitiştirmek, yetiştirmek. -1-
u. 3888/031.
‘uluvvu* (Ar.) is. -1-
‘u. 3889/012.
umūr Dünya işleri. -1-
u. -ı dünyevîye 3681/012.
‘unfûâniyyu* (Ar.) is. -1-
‘u. 3525/019.
unutmak Hatırdan çıkmak. -1-
u. 3678/008.
‘unvân Bir kimsenin adı, sanı, kimliği. -1-
‘u. + mda 3524/020.
‘unveten (Ar.) is. Zorla, güç kullanarak. -1-
‘u. 3527/031.
ur is. Hücrelerin aşırı çoğalmasıyla dokularda oluşan ve büyüme eğilimi gösteren yumru, tümör. -1-
3526/021 u. 3526/021.
urıl- Vurulmak. -1-
u. - 3886/027.
urmak Vurmak. -1-
u. 3679/023.
uşandır- Bıktırmak, bezdirmek. -1-
u. - inçâ 3524/009.
utfiyya* (Ar.) is. -1-
u. 3894/001.
uy- Başkasının düşünce ve arzusuna ortak olmak. -1-
u. - up 3894/016.

uyku Uyku. -1-
u. + ya 3678/034.
uyuklamak Uykuya dalmak, ımızganmak. -1-
u. 3891/011.
uyumak Uyuma işi. -3-
u. 3891/011. , 3891/013. , 3891/017.
uza- Uzun olmak, boyca gelişmek. -3-
u. - yup 3678/038. , 3892/008. , 3892/009.
uzamak Uzun olmak, boyca gelişmek. -2-
u. 3891/031. , 3892/007.
uzan- Boyuna gitmek. -2-
u. - up 3890/037. , 3890/040.
uzat- İletmek, ulaştırmak için ileri sürmek. -1-
u. - up 3678/041.
uzun Uzun. -3-
u. 3678/025. , 3681/018. , 3888/017.
üç is. İki den sonra gelen sayı, 3 rakamı. -2-
ü. + ünci 3889/009. , 3889/014.
ülfet Alışma, kaynaşma. -1-
ü. 3524/006.
ülke Ülke. -2-
ü. + sindē 3528/016. , 3890/015.
üslüb Tarz, biçim, usul. -1-
‘ü. + unda 3892/015.
üstübeç (Far.) is. Boyacılıkta kullanılan beyaz madeni bir madde. -1-
ü. 3680/013.
üşünti Bir araya gelmek. -2-
ü. 3894/002.
ü. eylemek 3894/003.
üzereç ed. Amaç, şart anlatır. -13-
ü. 3678/016. , 3678/036. , 3681/010. , 3888/038. , 3891/017. , 3892/025.
ü. 3889/009.
ü. + de 3892/005.
ü. + dir 3887/034.

ü. + dirler 3891/028.
 ü. olan 3526/005. , 3890/004.
 ü. olur 3681/013.
üzeri Üst, her şeyin yukarısı. -10-
 ü. + nden 3891/007.
 ü. + neç 3524/038. , 3678/041. ,
 3679/025. , 3894/002. , 3894/003.
 ü. + ni 3680/011. , 3890/039. ,
 3890/041. , 3891/002.
üzre *ed.* Amaç, şart anlatır. -3-
 ü. 3528/012. , 3894/018. ,
 3894/019.
üzüm *is.* Asma ağacının meyvesi. -1-
 ü. 3679/034.
vağ (Ar.) *is.* Koyma, konulma. -1-
 v. -ı kadem eyle 3681/017.
vâğih (Ar.) *is.* Açık, belli, ortada. -1-
 v. 3527/012.
vâğî (Ar.) *is.* İki dağ arasındaki
 geçit, koyak. -6-
 v. 3525/027. , 3527/004. ,
 3527/005. , 3679/031. , 3681/018. ,
 3890/015.
vâğî (Ar.) *is.* Yeterli, elverişli. -1-
 v. 3890/034.
vâğir (Ar.) *sf.* Çok, fazla, bol. -4-
 v. 3524/013. , 3680/035. ,
 3890/019. , 3890/034.
vafiiyyu* (Ar.) *is.* -1-
 v. 3893/015.
vâğid (Ar.) *sf.* Tek, bir. -1-
 v. 3527/025.
vahîm (Ar.) *sf.* Sonu tehlikeli, çok
 korkulu. -1-
 v. 3681/016.
vâği (Ar.) *sf.* Vuku bulan, oluşın. -
 5-
 v. 3678/036. , 3681/002. ,
 3889/020.
 v. oldı 3678/012.
 v. ol 3893/018.
vağit (Ar.) *is.* Çağ, zaman, devir. -3-
 v. + değ 3527/010. , 3680/006.
 v. + den 3887/016.
vağt (Ar.) *is.* bk. vağit. -11-
 v. + ağ 3526/037.

v. + eđ 3887/009.
 v. + i 3525/028. , 3887/015. ,
 3887/016. , 3887/028.
 v. + idir 3680/008.
 v. + indę 3887/021. , 3887/027.
 v. + inę 3887/008.
vağtâ (Ar.) O vakit. -2-
 v. + â 3678/011. , 3678/014
var- Bir durumdan başka duruma
 geçmek. -2-
 v. - mış 3526/006.
 v. - up 3890/035.
vârid (Ar.) *is.* Gelen, vasil olana
 erişen. -2-
 v. olmuş 3524/020. , 3525/016.
varmak Bir durumdan başka
 duruma geçmek. -2-
 v. 3526/005. , 3887/018.
vaşif (Ar.) *is.* Nitelik, özellik, sıfat,
 vasıf. -4-
 v. 3526/029. , 3890/004.
 v. + lardır 3893/035.
 v. + lağ 3680/027.
vâv (Ar.) *is.* Osmanlı alfabesinin
 yirmi dokuzuncu harfi olup ebced
 hesabında altı sayısının
 karşılığıdır; v harfinin adı. -7-
 v. 3887/020. , 3887/021.
 v. + dağ 3680/022.
 v. + ınđ 3887/013. , 3893/040.
vâvî "vav" harfine özgü, ilgili. -14-
 a. 3886/031. , 3886/037. ,
 3887/007. , 3887/035. , 3888/009. ,
 3888/035. , 3889/012. , 3889/018. ,
 3891/003. , 3891/005. , 3891/009. ,
 3891/024. , 3892/018. , 3892/031. ,
 3893/009. , 3893/031.
ve (Far.) *bağ.* İki söz birbirine
 bağlayan kelime, çok defa "ü" gibi
 ve vokalle (sesli) biten kelimededen
 sonra "vü" olarak okunur. -698-
 v. 3524/003. , 3524/005. ,
 3524/006. , 3524/007. , 3524/013. ,
 3524/015. , 3524/018. , 3524/021. ,
 3524/022. , 3524/024. , 3524/025. ,
 3524/026. , 3524/029. , 3524/031. ,

3524/032. , 3524/033. , 3524/035. ,
3524/036. , 3524/037. , 3524/039. ,
3524/040. , 3525/001. , 3525/002. ,
3525/004. , 3525/006. , 3525/008. ,
3525/010. , 3525/011. , 3525/012. ,
3525/013. , 3525/015. , 3525/016. ,
3525/018. , 3525/021. , 3525/022. ,
3525/023. , 3525/024. , 3525/025. ,
3525/027. , 3525/028. , 3525/030. ,
3525/031. , 3525/032. , 3525/033. ,
3525/035. , 3525/036. , 3525/037. ,
3525/038. , 3525/039. , 3525/041. ,
3526/003. , 3526/006. , 3526/007. ,
3526/008. , 3526/009. , 3526/010. ,
3526/011. , 3526/013. , 3526/015. ,
3526/017. , 3526/019. , 3526/020. ,
3526/022. , 3526/023. , 3526/024. ,
3526/025. , 3526/026. , 3526/028. ,
3526/031. , 3526/032. , 3526/035. ,
3526/036. , 3526/037. , 3526/038. ,
3526/039. , 3526/040. , 3527/001,
3527/002. , 3527/003. , 3527/004. ,
3527/005. , 3527/006. , 3527/008. ,
3527/009. , 3527/011. , 3527/012. ,
3527/015. , 3527/016. , 3527/017. ,
3527/018. , 3527/020. , 3527/021. ,
3527/023. , 3527/024. , 3527/026. ,
3527/027. , 3527/029. , 3527/030. ,
3527/032. , 3527/033. , 3527/035. ,
3527/037. , 3527/038. , 3527/040. ,
3527/041. , 3528/001. , 3528/004. ,
3528/006. , 3528/007. , 3528/008. ,
3528/009. , 3528/011. , 3528/012. ,
3528/014. , 3528/015. , 3678/007. ,
3678/009. , 3678/010. , 3678/012. ,
3678/013. , 3678/014. , 3678/017. ,
3678/018. , 3678/019. , 3678/020. ,
3678/021. , 3678/022. , 3678/025. ,
3678/029. , 3678/030. , 3678/032. ,
3678/033. , 3678/034. , 3678/035. ,
3678/037. , 3678/038. , 3678/039. ,
3679/001. , 3679/002. , 3679/003. ,
3679/004. , 3679/005. , 3679/006. ,
3679/007. , 3679/008. , 3679/009. ,
3679/010. , 3679/011. , 3679/012. ,
3679/014. , 3679/015. , 3679/016. ,

3679/017. , 3679/019. , 3679/020. ,
3679/021. , 3679/022. , 3679/023. ,
3679/026. , 3679/027. , 3679/028. ,
3679/030. , 3679/032. , 3679/034. ,
3679/036. , 3679/037. , 3679/039. ,
3679/041. , 3680/004. , 3680/005. ,
3680/006. , 3680/007. , 3680/008. ,
3680/009. , 3680/013. , 3680/014. ,
3680/015. , 3680/018. , 3680/020. ,
3680/021. , 3680/022. , 3680/024. ,
3680/026. , 3680/027. , 3680/029. ,
3680/030. , 3680/031. , 3680/034. ,
3680/035. , 3680/038. , 3680/039. ,
3680/040. , 3680/041. , 3681/001. ,
3681/002. , 3681/003. , 3681/004. ,
3681/005. , 3681/006. , 3681/007. ,
3681/008. , 3681/009. , 3681/010. ,
3681/015. , 3681/017. , 3886/025. ,
3886/027. , 3886/028. , 3886/030. ,
3886/031. , 3886/032. , 3886/033. ,
3886/034. , 3886/035. , 3886/036. ,
3886/037. , 3886/038. , 3886/040. ,
3886/041. , 3887/001. , 3887/002. ,
3887/004. , 3887/008. , 3887/010. ,
3887/011. , 3887/013. , 3887/015. ,
3887/019. , 3887/020. , 3887/021. ,
3887/027. , 3887/028. , 3887/029. ,
3887/030. , 3887/031. , 3887/033. ,
3887/035. , 3887/036. , 3887/037. ,
3887/038. , 3887/039. , 3887/040. ,
3887/041. , 3888/001. , 3888/002. ,
3888/004. , 3888/005. , 3888/007. ,
3888/008. , 3888/009. , 3888/013. ,
3888/015. , 3888/016. , 3888/017. ,
3888/018. , 3888/019. , 3888/020. ,
3888/021. , 3888/022. , 3888/023. ,
3888/025. , 3888/026. , 3888/028. ,
3888/029. , 3888/030. , 3888/031. ,
3888/032. , 3888/035. , 3888/036. ,
3888/037. , 3888/038. , 3888/039. ,
3888/040. , 3888/041. , 3889/002. ,
3889/003. , 3889/004. , 3889/006. ,
3889/007. , 3889/010. , 3889/011. ,
3889/012. , 3889/015. , 3889/018. ,
3889/019. , 3889/021. , 3889/022. ,
3889/023. , 3889/024. , 3889/025. ,

3889/027. , 3889/028. , 3889/032. ,
3889/037. , 3889/038. , 3889/039. ,
3889/040. , 3889/041. , 3890/001. ,
3890/002. , 3890/003. , 3890/005. ,
3890/007. , 3890/011. , 3890/012. ,
3890/013. , 3890/014. , 3890/015. ,
3890/016. , 3890/017. , 3890/018. ,
3890/019. , 3890/020. , 3890/022. ,
3890/025. , 3890/029. , 3890/031. ,
3890/034. , 3890/035. , 3890/036. ,
3890/037. , 3890/038. , 3891/004. ,
3891/005. , 3891/009. , 3891/010. ,
3891/011. , 3891/014. , 3891/015. ,
3891/017. , 3891/019. , 3891/020. ,
3891/025. , 3891/026. , 3891/027. ,
3891/028. , 3891/030. , 3891/032. ,
3891/036. , 3891/037. , 3891/038. ,
3891/039. , 3892/002. , 3892/005. ,
3892/007. , 3892/008. , 3892/010. ,
3892/011. , 3892/012. , 3892/015. ,
3892/018. , 3892/021. , 3892/022. ,
3892/023. , 3892/024. , 3892/025. ,
3892/026. , 3892/027. , 3892/028. ,
3892/029. , 3892/032. , 3892/033. ,
3892/034. , 3892/035. , 3892/036. ,
3892/037. , 3892/038. , 3892/039. ,
3892/040. , 3892/041. , 3893/002. ,
3893/003. , 3893/005. , 3893/006. ,
3893/007. , 3893/009. , 3893/012. ,
3893/013. , 3893/015. , 3893/016. ,
3893/017. , 3893/018. , 3893/021. ,
3893/022. , 3893/023. , 3893/024. ,
3893/026. , 3893/027. , 3893/028. ,
3893/030. , 3893/031. , 3893/032. ,
3893/034. , 3893/035. , 3893/037. ,
3893/038. , 3893/040. , 3894/001. ,
3894/007. , 3894/010. , 3894/013. ,
3894/016. , 3894/017. , 3894/018. ,
3894/020. , 3894/021. , 3894/022. ,
3524/034. , 3525/009. , 3526/009. ,
3526/018. , 3526/027. , 3526/030. ,
3527/016. , 3528/002. , 3528/014. ,
3679/029. , 3679/030. , 3680/011. ,
3680/023. , 3681/009. , 3886/033. ,
3887/015. , 3887/018. , 3888/011. ,
3888/025. , 3888/032. , 3888/041. ,

3889/010. , 3890/007. , 3890/028. ,
3890/030. , 3890/039. , 3890/041. ,
3891/002. , 3891/012. , 3892/035. ,
3892/037. , 3893/008.

vech (Ar.) is. Sebep, tarz, uslu. -5-
v. -i tesmiyedir: Ad verme
suretiyle. 3892/016.

v. + e 3527/008.

v. + i tahkik: Hakikati arama

suretiyle. 3680/041. , 3889/020.

v. + i isti'mal: Kullanma suretiyle.
3887/014.

vehm (Ar.) is. Kuruntuya kapılmak. -3-

v. -i Tuhaf şeyler. 3679/033.

v. 3527/005. , 3679/032.

veled (Ar.) is. Çocuk. -2-

v. + e 3888/018.

v. + in 3887/029.

vèrmek (üzerinde, elinde veya
yakınında olan bir şeyi) Birisine
eriştirmek, iletmek, vermek. -4-
v. 3524/013. , 3887/038. ,
3892/013.

v. + dir 3524/021.

veya Ar.) bağ. Ya da. Ayrı olmakla
birlikte aynı değerde tutulan iki
şeyi anlatan kelimelerden
ikincisinin önüne getirilir. -1-
v. 3889/024.

vezn (Ar.) is. Ölçü -308-

v. + ind e 3524/003. , 3524/004. ,
3524/005. , 3524/009. , 3524/010. ,
3524/011. , 3524/012. , 3524/014. ,
3524/015. , 3524/018. , 3524/024. ,
3524/025. , 3524/026. , 3524/028. ,
3524/029. , 3524/032. , 3524/033. ,
3524/035. , 3524/038. , 3524/041. ,
3525/001. , 3525/005. , 3525/010. ,
3525/011. , 3525/012. , 3525/016. ,
3525/019. , 3525/020. , 3525/021. ,
3525/023. , 3525/025. , 3525/030. ,
3525/032. , 3525/037. , 3525/038. ,
3525/040. , 3526/001. , 3526/002. ,
3526/003. , 3526/004. , 3526/007. ,
3526/012. , 3526/021. , 3526/032. ,

3526/040. , 3527/001, 3527/003. ,
3527/004. , 3527/005. , 3527/006. ,
3527/010. , 3527/013. , 3527/014. ,
3527/015. , 3527/019. , 3527/020. ,
3527/022. , 3527/028. , 3527/029. ,
3527/035. , 3527/039. , 3527/041. ,
3528/001. , 3528/003. , 3528/005. ,
3528/010. , 3528/012. , 3528/013. ,
3678/019. , 3678/023. , 3678/026. ,
3678/029. , 3678/031. , 3678/032. ,
3678/033. , 3678/035. , 3678/039. ,
3678/040. , 3678/041. , 3679/001. ,
3679/002. , 3679/003. , 3679/007. ,
3679/012. , 3679/013, 3679/014. ,
3679/015. , 3679/022. , 3679/024. ,
3679/025. , 3679/028. , 3679/034. ,
3679/035. , 3679/036. , 3680/001. ,
3680/002. , 3680/004. , 3680/012. ,
3680/014. , 3680/015. , 3680/033. ,
3680/037. , 3680/038. , 3680/040. ,
3681/008. , 3681/014. , 3681/018. ,
3886/029. , 3886/030. , 3886/032. ,
3886/034. , 3886/035. , 3886/036. ,
3886/037. , 3886/038. , 3886/040. ,
3887/006. , 3887/007. , 3887/012. ,
3887/015. , 3887/017. , 3887/021. ,
3887/022. , 3887/023. , 3887/024. ,
3887/025. , 3887/026. , 3887/032. ,
3887/035. , 3887/036. , 3887/041. ,
3888/003. , 3888/008. , 3888/013. ,
3888/018. , 3888/019. , 3888/020. ,
3888/021. , 3888/027. , 3888/029. ,
3888/031. , 3888/033. , 3888/034. ,
3888/038. , 3888/040. , 3889/005. ,
3889/006. , 3889/008. , 3889/010. ,
3889/011. , 3889/012. , 3889/014. ,
3889/015. , 3889/016. , 3889/026. ,
3889/027. , 3889/028. , 3889/030. ,
3889/033. , 3889/034. , 3890/002. ,
3890/004. , 3890/009. , 3890/010. ,
3890/016. , 3890/021. , 3890/022. ,
3890/024. , 3890/026. , 3890/033. ,
3891/001. , 3891/003. , 3891/004. ,
3891/006. , 3891/011. , 3891/014. ,
3891/018. , 3891/021. , 3891/022. ,
3891/023. , 3891/024. , 3891/026. ,

3891/028. , 3891/032. , 3891/034. ,
3891/035. , 3891/036. , 3891/038. ,
3891/041. , 3892/001. , 3892/004. ,
3892/006. , 3892/009. , 3892/010. ,
3892/012. , 3892/016. , 3892/017. ,
3892/019. , 3892/023. , 3892/024. ,
3892/030. , 3892/031. , 3892/039. ,
3892/041. , 3893/001. , 3893/011. ,
3893/015. , 3893/020. , 3893/025. ,
3893/026. , 3893/029. , 3893/034. ,
3893/035. , 3893/038. , 3893/041. ,
3894/001. , 3894/004. , 3894/006. ,
3894/008. , 3894/009. , 3894/012. ,
3894/013. , 3894/014. , 3894/015. ,
3894/016. , 3894/019. , 3894/021. ,
3524/039. , 3525/002. , 3525/013. ,
3526/012. , 3527/040. , 3527/041. ,
3528/003. , 3678/009. , 3678/030. ,
3679/007. , 3680/032. , 3681/006. ,
3886/032. , 3886/039. , 3887/015. ,
3887/018. , 3887/038. , 3888/013. ,
3888/022. , 3893/004. , 3525/007. ,
3528/004.

v. + lerde 3527/039.

v. + leride 3525/035.

v. + lerinde 3526/003. , 3893/030.

v. + siz 3524/039.

vızrdamak Uçan hayvanların ses çıkarması. -1-

v. 3680/029.

vızrtı Uçan hayvanların ses çıkardığı ses. -1-

v. + sına 3680/037.

vücüh (Ar.) is. Yüzler, çehreler. -1-

v. + ı 3678/028.

vülü (Ar.) is. Aşırı düşkünlük, tutku. -1-

v. 3525/006. den-ür

yâ (Ar.) is. Osmanlı alfabesinin otuz birinci harfi olup ebced hesabında on sayısının karşılığıdır. -11-

a. + î 3886/025. , 3886/036. ,
3886/040. , 3888/008. , 3890/009. ,
3890/034. , 3891/013. , 3892/010. ,
3892/019. , 3892/032. , 3894/016.

ya *bağ.* Aynı anlamda pekiştirme yapmak için ikilemeli kullanılır. -3-
y. 3527/021. , 3890/006. , 3890/039.

yâ *ünl.* Seslenme amacıyla sözün başında kullanılır. -9-
y. 3680/005. , 3680/022.
y. 3680/010.
y. + îden 3888/009.
y. + îdir 3891/005.
y. + nıñ 3893/026. , 3893/031.
y. + yı 3527/005. , 3679/019.

yağ Bazı meyve ve bitkilerden çıkarılan yapışkan, kaygan, yanma özelliği olan madde. -1-
y. + ı 3892/015.

yağmur *is.* Yağmur. -3-
y. + a 3886/025. , 3886/026. , 3887/021.

yağnamu* (*Ar.*) *is.* -1-
y. 3528/003.

yâhüd (*Far.*) *bağ.* Veya, ya da, yahut. -34-
y. 3524/037. , 3526/015. , 3527/002. , 3526/014. , 3678/008. , 3679/006. , 3679/023. , 3679/029. , 3680/005. , 3680/035. , 3887/002. , 3887/021. , 3887/032. , 3887/033. , 3888/013. , 3889/008. , 3889/021. , 3889/022. , 3889/024. , 3889/035. , 3890/029. , 3890/030. , 3890/032. , 3891/011. , 3891/013. , 3892/024. , 3893/003. , 3893/006. , 3893/017. , 3893/018. , 3893/032. , 3894/005.

yâl-bâl(*Far.*) Boy pos. -1-
y. 3680/007.

yalnız *ed.* Sadece, tek. -1-
y. + ca 3894/013.

yamna'u (*Ar.*) *is.* -1-
y. 3528/003.

yan- Susuz kalmak, susamak. -1-
y. - mış 3528/010.

yanışdırmak Yaklaştırmak. -1-
y. 3888/031.

ya'nî (*Ar.*) *ed.* Sözün kıyası, doğrusu. -14-
y. 3524/030. , 3526/010. , 3526/019. , 3526/022. , 3527/040. , 3528/014. , 3678/011. , 3680/018. , 3680/030. , 3887/031. , 3891/040. , 3893/012. , 3893/013. , 3893/022.

yanmak Susuz kalmak, susamak. -2-
y. 3528/008. , 3681/003.

yap- Etmek, kılma, işlemek. -1-
çekirgeden y. - arlar 3524/015.

yapıl- Edilmek, kılınmak, işlenmek. -1-
y. - mış 3679/013

yapış- Dokunduğu yere ilişip ayrılmamak. -3-
y. - dırılır 3888/013. , 3888/014.
y. - up 3888/010.

yapışdırıl- Dokunduğu yere iliştilip ayrılmamak. -1-
y. - mış 3888/021.

yapışdırmak Bir yere iliştilirmek. -1-
y. 3888/011.

yapışkan Dokunduğu yere yapışıp kalan. -1-
y. ola 3525/035.

yapraq *is.* Yaprak. -3-
y. 3886/038.
y. + ları 3681/008.
y. + larımı 3891/031.

yaraq *is.* Keskin bir şeyle, bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik veya zedelenme. -1-
y. + dan 3681/007.

yârân (*Far.*) Dostlar. -1-
y. + a 3890/001.

yarım Bir sonraki gün. -1-
y. 3887/020.

Yasâr b. Sabu'ı (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
Y. 3887/026.

yaşşı Düz ve basık olan, yayvan. -1-
y. 3526/009.

yaş Islak, sulu. -2-
y. 3679/005.
y. + ını 3891/039.
yat- Yere uzanmak. -1-
y. - up 3891/017.
yavru *is.* Yeni doğmuş hayvan veya insan, yavru. -5-
y. + sı 3679/038. , 3680/001. ,
3680/002. , 3894/004.
y. + ya 3887/032.
yay Ok atmakta kullanılan alet. -2-
y. 3681/015.
y. + â 3888/021.
yaz- Yazı yazmak. -1-
y. + mışdır 3680/027.
Yazîd b. al-A'var (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
Y. - 3680/018.
yê- Yemek yeme, karın doyurma işi. -1-
y. - meyüp 3524/022. ve
yedi Yedi rakamı. -1-
y. 3681/009.
yel Rüzgar, esinti. -1-
y. 3680/036.
Yemâme (*Ar.*) *is.* Yer ismi. -2-
Y. + de 3681/007. , 3894/018.
yemek Yemek yeme, karın doyurma işi -3-
y. 3524/022. ve, 3887/023. ,
3887/024.
Yemen (*Ar.*) *is.* Yer ismi. -1-
Y. + de 3681/018.
yemîn (*Ar.*) *is.* And, kasem. -2-
y. 3525/003.
y. eyle 3525/001.
yemiş *is.* Bitkilerde, dölllenme sonunda çiçeği meyve yapraklarından oluşan ve tohumu taşıyan organ, meyve. -2-
y. + inç 3889/015. , 3890/005.
yemyeşil Bol yeşili olan. -1-
y. 3678/039.
yengeç Yengeç. -1-
y. + e 3679/006.

yêr *is.* Arazi, arsa, toprak parçası. -31-
y. 3678/030. , 3680/014.
y. + de 3526/014. , 3678/036. ,
3679/017. , 3681/006. , 3886/039
y. + e 3524/033. , 3525/035. ,
3525/037. , 3527/007. , 3678/041. ,
3680/009. , 3680/012. , 3887/015. ,
3887/027. , 3887/028. , 3888/005. ,
3890/017. , 3891/010. , 3891/024. ,
3893/040.
y. + inde 3891/020.
y. + inç 3678/029. , 3680/027. ,
3889/039.
y. + ini 3893/008. , 3893/021. ,
3893/023.
y. + iniç 3527/021.
yeryüzü Dünya üzeri. -1-
y. + nde 3887/006.
yeryüzü Dünya üzeri. -2-
y. + ne 3890/037. , 3890/040.
yeşertmek Yeşilliği daha da çoğaltmak. -1-
y. 3680/030.
yetişmek Gelişmek, büyümek. -1-
y. 3680/024.
yevm (*Ar.*) *is.* Gün. -1-
y. + i kıyâmet. Kıyamet günü.
3678/027.
yıldız Gökyüzünde parlayan cisim,
ahter. -1-
y. + larâ 3527/018.
yigit Yürekli, mert. -1-
y. 3890/035.
yigitlik Mertlik. -2-
y. 3890/035.
y. + inç 3680/007.
yoğurd Yoğurt. -1-
y. 3893/039.
yok Olmayan, var karşıtı. -4-
y. + dur 3527/023. , 3889/008. ,
3893/012. , 3893/023.
yolınmaç Çekilip koparılmak. -1-
y. 3680/009.
yukarı Yüksek, yüksekte bulunan. -2-
y. 3891/033. , 3891/035.

yumrıca *sf.* Yuvarlak biçimde, yumruca. -2-
y. 3678/036.
y. + ya 3526/014.

yumşak *sf.* Sert olmayan, katı karşıtı. -2-
y. 33525/035. , 525/036.

yumuşsa- Yumuşaklığın artması. -1-
y. - yup 3680/009.

yumuşaklık *sf.* Sert olmayan, katı karşıtı. -1-
y. + ından 3678/037.

yurd *is.* Yer, ülke, memleket, yurt. -2-
y. + unda 3527/006. , 3888/034.

yuva Bazı hayvanların sığınma, barınma yerleri. -1-
y. + larından 3892/030.

yükrek Hızlı koşan. -1-
y. 3888/004.

yürek *is.* Mide, karnı, iç, gönül. -4-
y. 3528/008. , 3681/003.
y. + i 3528/008. , 3528/010. , 3889/038.

yürimek Ayakları kullanarak hareket etmek. -3-
y. 3887/040. , 3891/008. , 3892/010.
y. + de 3890/036.

yürü- Ayakları kullanarak hareket etmek. -1-
y. - rken 3525/037.

yüz Çehre, yüzey. -10-
y. 3525/034. , 3890/024.
y. + i 3887/004. , 3890/003.
y. + indę 3894/022.
y. + indę ol 3886/038.
y. + inę 3525/021. , 3891/012.
y. + ini 3681/014.
y. + lerinę 3680/013.

zâ (*Ar.*) *is.* Osmanlı Türkçesi alfabesinin on üçüncü harfi. -2-
z. -yı mu‘camâ : “rı” harfinden ayırmak için “z” harfine verilen ad. -3-

z. + yı 3679/008. , 3888/035. , 3888/039.

zabyun* (*Ar.*) *is.* -1-
z. 3680/027.

zafer-yâb (*Ar.* +*Far.*) Zafer kazanan, başarı gösteren. -1-
z. olunan 3527/032.

zâhib (*Ar.*) *is.* Bir fikir veya zanna uyan, gidici, giden. -2-
z. 3887/014.
z. ol 3678/018.

zâhiren (*Ar.*) *zf.* Görünen, aşikar ve meydanda olan. -1-
z. 3680/027.

zâ'id (*Ar.*) *is.* Artan, arttıran. -1-
z. 3527/033. , 3681/002.

zâr *is.* Bir iç organı kaplayan veya ayıran ince deri, ince perde. -1-
z. + a 3889/038.

zât (*Ar.*) Osmanlı alfabesinde bir harf. -1-
z. + ında 3527/026.

zatü'z-zevc (*Ar.*) Sahibe, malike, kocalı kadın. -1-
z. ol 3893/019.

zebed (*Ar.*) *is.* Köpük. -1-
z. 3679/004.

zebün (*Ar.*) *is.* Zayıf, kuvvetsiz. -2-
z. + a 3679/007. , 3679/011.

zebünla- Zayıflamak. -1-
z. - yup 3892/007.

zekere (*Ar.*) *is.* Erkek, insan ve hayvanın erkeği. -1-
haşefe-i z. 3525/020.

zekî (*Ar.*) Zihni keskin. -1-
z. 3886/034.

zelzele (*Ar.*) *is.* Deprem. -1-
z. 3527/010.

zengin (*Far.*) *is.* Malı ve parası çok olan. -7-
z. 3892/033. , 3892/039. , 3892/041. , 3893/001. , 3893/015.
z. eyle 3893/008.
z. kılmak 3893/004.

zenginlik Zengin olma durumu. -3-

z. 3892/040.
z. + e 3892/031. , 3893/009.
zerre (Ar.) is. Bir nesnenin en küçük parçası. -1-
z. 3679/039.
zibbün(Ar.) is. Kolu olmayan giysi, üç etekli entari. -1-
z. 3891/007.
zi' b (Ar.) is. Kurt denilen yırtıcı hayvan. -1-
z. 3890/012.
zîb (Ar.) is. Süs, bezek. -1-
z. 3893/017.
zibric*(Ar.) is. -1-
z. 3525/035.
zihn (Ar.) Düşünme ve anlama kuvveti. -2-
z. + i 3886/032. , 3886/034.
zîkr Anma, hatıra getirme. -5-
z. 3526/017.
z. ol 3525/004. , 3524/029. , 3679/003. , 3888/019
zîmmet (Ar.) is. Himaye, tesahup. -3-
z. + inde 3525/013.
z. + inde ol 3889/002.
z. + ine 3525/016.
zînet (Ar.) is. Bezek, süs. -1-
z. + den 3893/017.
zîn-püş (Far.) . Eyer örtüsü. -1-
z. 3889/036.
zîrâ (Far.) ed. Çünkü, şundan dolayı ki. -12-
z. 3527/005. , 3527/025. , 3678/012. , 3678/016. , 3680/020. , 3680/030. , 3681/012. , 3887/029. , 3890/013. , 3890/015. , 3892/005. , 3892/033.
zîrek (Far.) Anlayışlı, uyanık. -1-
z. 3886/034.
zî-şân (Ar.) is. Şanlı, şerefli, onurlu. -1-
z. 3526/020.

ziyâde (Ar.) sf. Çok. -5-
z. 3891/024. , 3891/029. , 3891/032.
z. + siyle 3526/028. , 3678/039.
ziyâret(Ar.) is. Görmeye gitme, görüşmeye gitme işi. -2-
z. + e 3890/001.
z. + ine 3524/010.
zubayr* (Ar.) is. -6-
z. 3524/009. , 3526/012. , 3527/004. , 3527/005. , 3528/003. , 3679/036.
zufar* (Ar.) is. -1-
z. 3524/025.
zû-ğaymânin* (Ar.) is. -1-
z. 3528/011.
zûğzum* (Ar.) is. -1-
z. 3524/037.
zuhûr (Ar.) is. Meydana çıkma, oluşma. -1-
z. + iyle 3680/006.
zukkâm (Ar.) is. Meydana çıkma, oluşma. -1-
z. + a 3526/040.
zul-ğalşamatu* (Ar.) is. -1-
z. 3526/020.
zu'l-ğuşni* (Ar.) is. -1-
z. 3679/031.
zulmet(Ar.) is. Karanlık. -2-
z. + le 3528/015. , 3890/029. , 3890/032.
zunnâr* (Ar.) is. -1-
z. 3886/037.
zû-ğânin* (Ar.) is. -1-
z. 3681/018.
zukkâm (Ar.) is. Nezle. -1-
z. 3527/006.
zükûr (Ar.) is. İnsan ve hayvanın erkeği. -1-
z. 3527/023.
Toplam Kelime Sayısı : 7849
Toplam Madde Baş Sayısı : 2798

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Hüseyin; *Türk Eğitimcileri I*, MEB Yayınları 3434, s. 125, İstanbul, 2001.
- “Âsım”, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, c. I, s. 470, Ankara 2002.
- ABBAS EL-AZZAVÎ ; “*el-Mecd el-Firûzâbâdî ve'l-Şâmûsu'l-Muḥîṭ*”, *Mecelletü'l-Mecma 'i'l-Lugati'l-'Irakıyye*, VI (1959), s. 297-317.
- ABDÜSSEMİ', M. AHMED; *El-Me'âcimü'l-'Arabiyye*, s. 121-139, Beyrut 1984.
- AHMED ABDÜLGAFUR ATTAR; *Es-Sihâh ve Medârisü'l Mu'cemâti'l-'Arabiyye*, s. 207-215, 220-232 Mekke 1410/1990.
- AKSAN, Doğan; *Her Yönüyle Dil*, Türk Dil Kurumu, s. 82-85, Ankara, 1985.
- AKSOY, Ömer Asım; *Gaziantep Ağzı III, (Sözlük ve Kullanılmayan Kelimeler)*, İbrahim Horoz Basımevi, İstanbul 1946.
- AKSOY, Ömer Asım; *Mütercim Asım*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1962.
- ALPAK, Mehmet Nuri; *Arap Dilinde Sözlük Çalışmaları Ve Nazım Efendi'nin Tercümanı'l-Lügat Adlı Eserinin İncelenmesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Van 2006.
- ATASOY, Faysal Okan; *Melhame-i Şeyh Vefa Giriş-Metin-Sözlük*, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.
- AYVERDİ, İlhan; *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Mas Matbaacılık, İstanbul 2011.
- ANDREWS, Walter G. ; İNAN, Murat; KEBELİ, Sevim; WATERS, Stacy; Osmanlıca Metinlerin Transkripsiyonunu Yeniden Düşünmek: Geri Dönüştürülebilir Transkripsiyon, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, s.1210-1240, Volume 5/2 Spring 2010.
- AYAN, Hüseyin; “Mütercim Asım Efendi”, *Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu*, 22 Ekim 1999, s. 23-28, Gaziantep 2000.
- BİNGÖL, Zekeriya; *Sözlük Ve Sözlükçülük Üzerine Bir Araştırma*, Muğla Üniversitesi, Akademik Bakış Dergisi sayı:9, Muğla 2006.
- BAHAEDDİN, Mehmed; *Yeni Türkçe Lügat*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.
- CLAUSON, Sir Gerard; *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford 1972.

- ÇAĞBAYIR, Yaşar; *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 2007.
- DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan; “Asım, Mütercim Seyyid Ahmed Asım”, *İslam-Türk Ansiklopedisi*, s. 564-581, İstanbul 1360/1940.
- DEVELLİOĞLU, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat (Eski ve Yeni Harflerle)*, Yayına Hazırlayan: Aydın Sami Güneyçal, 17. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara 2000.
- DİLÇİN, Cem; *Yeni Tarama Sözlüğü*, 2. bs, TDK yay. , Ankara 2009.
- DOĞAN, Mehmet; *Büyük Türkçe Sözlük*, Birlik Yayınları, Ankara 1982.
- EBU’L-ULÂ MARDİN; “Antepli Seyyit Ahmed Asım Efendi”, *Huzur Dersleri*; C. II, III, s. 207-212, 876-903, İstanbul 1966.
- ELMASOĞLU, İsmail; *Arap Dilinde Cemiler*, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- EMİL BEDİ’ YA’KÛB; *El-Me’âcimü’l-Lugaviyyetü’l-‘Arabiyye*, Beyrut 1985.
- ERDAL, Marcel; *Old Turkic Word Formation, A Functional Approach to the Lexicon, Vol. 1-2*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1991.
- EREN, Ali Cüneyt; “Arapça Alfabetik Sözlüklerin Tanıtımı”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IX (2009), S. 1, s. 129- 151.
- EREN, Hasan; “Türk Dilinin Étymologique Sözlüğüne Katkılar”, *Ömer Asım Aksoy Armağanı* [87-89]. Ankara 1978.
- EREN, Hasan; *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara 1998.
- FİRÛZÂBÂDÎ; *Al-Ğâmûsu’l-Muhît*, Beyrut, 1406/1986.
- FURAT, Ahmet Suphi; *Al-Firûzâbâdî’nin as-Sıhâh’ı Tenkidi*, s. 46-61, İstanbul 1978.
- GÜLER, Kemal; *Kamusu’l Muhit Tercümesi’ndeki Türkçe Hayvan İsimleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya 1988.
- HAYWOOD, J. A; *Arabic Lexicography*, Leiden 1960.
- HÜSEYİN ALİ MAHFUZ; “El-Firûzâbâdî ve’l-Ğâmûs”, *Mecelletü Külliyyeti’l-Âdâb*, IV, s. 197-212, Bağdad 1961.
- HÜSEYİN NASSAR; *El-Mu’cemu’l-‘Arabî Neş’etühû ve Tetavvürüh*, II, s. 575-679, Kahire 1968.
- İKBAL, AHMED ŞERKAVÎ; *Mu’cemü’l-Me’âcim*, Beyrut 1407/1987.
- İslam Ansiklopedisi*; Türkiye Diyanet Vakfı, C. 1-40, İstanbul - Ankara 1996 -2010.

- İZMİRLİ, İsmail Hakkı; *Yeni İlmi Kelam*, Umran Yayınları, s. 340-341, Ankara, 1981.
- İZZEDDİN İSMAIL; *El-Meşâdirü'l-Edebiyye ve'l-Lugaviyyeâ*, s. 387-395, Beyrut 1976.
- KANAR, Mehmet; *Kanar Arapça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- KANAR, Mehmet; *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- KAÇALIN, Mustafa S; «Mütercim Âsım», *TDVİA*, C. 32, İstanbul 2006, s. 200-202.
- KAÇALIN, Mustafa S; *Niyâzî – Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar – El-Lugatu'n-Nevâiyye ve'l İstihşâdâtu'l-Çağatâiyye- Giriş-metin-dizinler-ıtkıbası*, TDK Yayınları, Ankara 2011.
- KARSLI, İlyas; *Mütercim Ahmed Asım Efendi ve Arap Lügatçılığındaki Yeri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2000.
- KILIÇ, Hulusi; «el-Ğâmûsü'l-Muĥît», *TDVİA*, C. 24, s. 287, İstanbul 2001.
- KILIÇ, Hulusi; «Firuzâbâdî», *TDVİA*, C. 13, s. 142-143, İstanbul 1996.
- KİRİŞÇİOĞLU, Mehmet Fatih; *Mütercim Asım Efendi'nin Kamus Tercümesi'ndeki Uzuv İsimleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya 1988.
- KOÇ, Mustafa – TANRIVERDİ, Eyyüp; *El-Okÿânûsu'l-Basît fî Tercemeti'l-Ğâmûsi'l-Muĥît Ķâmûsu'l-Muĥît Tercümesi I, II*, Türkiye Yazma Eserler Kurulu Başkanlığı, İstanbul 2013.
- KOÇAK, İnci; “Bazı Arap Ülke ve Şehir Adları”, *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXXVI, 1-2 (1993) 127-135; <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1255/14413.pdf> (ET: 06. 05. 2013).
- KORKMAZ, Zeynep; *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.
- M. SİDDİK HASAN HAN; *El-Bulga Fî Usûli'l-Luga*(Nşr. Nezir M. Mektebî), s. 441-463, Beyrut 1408/1988.
- MARZOUK, Taher; “Mütercim Âsım'ın “Ğâmus Tercümesi”ne Ekleğiği Türkçe Kelimelerin Etimolojik Açıdan İncelenmesi”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2012.
- MURTAZÂ EZ-ZEBİDÎ; *Tâcü'l-'Arûs* (Nşr. Abdüssettar Ahmed Ferrac), I, 3-4; *Ğâmus Tercümesi*; I, 2-63, Kuveyt, 1385/ 1965.
- NİŞANYAN, Sevan; *Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, Everest Yayınları, İstanbul 2009.

- OTAP (Osmanlı Metinleri Arşiv Projesi), Washington Üniversitesi, <http://courses.washington.edu/otap> (ET: 06. 05. 2013).
- ÖZÖN, Nihat M; *Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1987.
- PARLATIR, İsmail; *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, 3. bs. , Ankara 2011.
- REDHOUSE, Sir James W; *A Turkish and English Lexicon / Kitâb-ı Ma'ânî-i Lehçe*, Costantinapole 1890.
- STEINGAS, F; *A Comprehensive Persian – English Dictionary including then Arabic Words and Phrases to be met with in Persian Literature*, London 1947.
- SÜYÛTÎ; *El-Müzhir Fî 'Ulûmi'l-Luga ve Envâ'ihâ* (Nşr. M. Ahmed Câdelmevlâ v. dğr.), Kahire, Ts. (Daru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye), I, 100-103; *Keşfü'z-Zunûn*, II, 1306-1310.
- Ş[EMSEDDİN] SÂMÎ; *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2010.
- Ş[EMSEDDİN] SÂMÎ; *Kamûsu'l-A'lâm I-II-III-IV-V-VI*, İstanbul Bâb-ı Âlî, 1889_[=1305].
- TÜRK DİL KURUMU, *XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü*, Ankara 2009.
- TÜRK DİL KURUMU; *Türkçe Sözlük I-II*. TDK yay. , Ankara 1998.
- TÜRK DİL KURUMU, *Türkiye 'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, TDK yay. , Ankara 1993, II (B), VIII+445-835. s.; 1993, III (C-Ç), VIII+837-1310. s.; 1993, V (E,F), VIII+1649-1880.s.; 1993, VII (H-İ), [7]+2245-2576. s.; 1993, VIII (K), [8]+2577-3056. s.; 1993, IX (L-R), [VII]+1354-3506. s.; 1993, X (S-T), [VII]+ 3507-4018.s.; 1993, XI(U-Z), [VII]+4019-4402. s.; 1982, XII (ek-I), XIV+4403-4842. s.Türk Dil Kurumu Yayınları-Sayı: 211 [1]-10.
- TÜRK DİL KURUMU; *Yazım Kılavuzu*, TDK yay. , Ankara 2009.
- TIETZE, Andreas; *“Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı”*, 1. Baskı, Simurg, İstanbul 2002.
- TOPALOĞLU, Bekir- KARAMAN, Hayreddin; *Arapça-Türkçe Yeni Kâmus- El-Kâmusü'l-Cedîd*, Nesil Yayınları, İstanbul 1989.
- VARDAR, Berke; *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, s.192, İstanbul, 1998.
- WENSINCK, Arent Jean; *el-Mu'cemü'l-Müfehres li Elfazi'l-Hadisi'n-Nebevi: Concordance et Indices de la Tradition Musulmane*, I-II-III-IV-V-VI-VII, çev. Muhammed Fuad Abdülbaki, E. J. Brill, Leiden 1936.

YAZAR, İlyas, *Transkripsiyonlu Metinlerin web Tabanlı Öğrenme Ortamlarında Kullanımına Dair Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, www.turkishstudies.net, p. 733-754, Volume 3/6 Fall 2008.

YAZAR, İlyas; *Klâsik Türk Edebiyatı Çalışmalarında Bilişim Teknolojisinden Yararlanma ve E-Kütüphane Uygulamaları*, *Journal of Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, www.turkishstudies.net, (Ed. Doç. Dr. Atabey KILIÇ, Arş. Gör. Sibel ÜST), p. 572-584, Volume 2/3, Summer 2007.

YAZICI, Numan; *Dünya Çapında Dil Âlimi Antepî Mütercim Âsım Efendi*, İstanbul Mayıs 2001.

YAZICI, Numan; *Mütercim Asım ve Kamus Tercümesi (Hadis İlimleri Yönünden Değerlendirme)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 1999.

YELTEN, Muhammet – ÖZKAN, Mustafa; *Türkçenin Sözlüğü*, Babıali Kültür Yayınları, İstanbul 2006.

YILDIRIM, SUAT; *Muhammed Murtaza ez-Zebidi(Hayati ve Eserleri)*, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1986.

YILDIRIM, Suat; *Kur ‘ân-ı Hakîm’in Açıklamalı Meali*, İstanbul 1423/2003.

YUSRÎ, Abdulgani Abdullah; *Mu ‘cemü’l-Me ‘âcimü’l- ‘Arabiyye*, s.197-202, Beyrut 1411/1991.

YÜCE, Nuri; *Zemaşşerî (Hayati ve Eserleri)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. XXVI, 1986-1993, s. 289-316.

<http://www.nisanyansozluk.com.tr>

<http://tr.wikipedia.org>

<http://www.tdk.gov.tr>

<http://www.turkoloji.cu.edu.tr>

EK- TIPKI BASIM(AMÛS TERCÛMESİ)

وزنده مالک کز بد سنی آلق معناسنه در یقال اعتمار الرجل اذا اخذ العیمة (العیام) صحاب وزنده نهار معناسنه در
 تقول سرنا العیام کله ای النهار (المعیم) معیم وزنده اوزون سته به دینور که مراد شدت و محتلمو اولان نسنه در یقال
 عام معیم ای طویل فصل الغبن المجهمة (الغتم) کتم وزنده هوانک بغایت اسیلکنه دینور که انسان و حیوانی
 بوکالدوب هلاک ایلک درجه سنده اوله تقول وقعاغتم ای شدة الحر یکا دیاخذ بالنفس (الغتمه) عجه وزنده
 ومرا دینور که لسانده اولان طوقنقلدر یقال فیه غتمه ای عجه فی المنطق (الاغتم) اجر وزنده لسانده
 عجه اولغله اصلا برکلامی فصاحت و بیانله ادا به مقتدر اولیمان آدمه دینور هوز لسان ایله الفت ایدن عبید و اماء کبی
 جعی غتم کور غینک ضمیمه و غتمه به نسبتله غتمی دخی دینور یقال رجل غتمی ای اغتم و غتمی پک قویوا ولدینندن
 قابه دوکده خاشردیبی اولیمان سوده اطلاق اولنور یقال ابن غتمی ای تخین لاصوت لصبه (حیاض غتمی)
 زبیر وزنده اولوم القاننددر یقال وقع فی حیاض غتمی ای مات (الاغتم) همزه نک کسریله برادی او صاندر بجه
 قدر زیارته ملازمت ایلک معناسنه در یقال اغتم الزیارة اذا اکثر منها حتی یمل (الاغتم) افعال وزنده تخمه
 وامتلا اولق معناسنه در یقال اغتم الرجل اذا اتم (الاغتم) نای مثلثه ایله اجر وزنده بیاضی سوادنه غالب
 اولان صاچه دینور یقال شعر اغتم اذا غلب بیاضه علی سواده (الغتمه) غرقه وزنده الوانندن قرامتق بوزلغه واکاشیبه
 لونه دینور یقال فی لونه غتمه ای ورقه ونحوها (الغتم) غینک قحیمله برآدمه بردن وافر نفیس واعلامال ویرمک معناسنه در
 یقال غتمه غمما من الباب الاول اذا دفعه دفعه من المال جمیده (الغتمه) سفینه وزنده بردر لو طعام آدیدر که بدویلر
 چکر که دن یارلر (الغتمه) فرحه وزنده شیردان وقرق بایر دیکر ی نسنه به دینور که احشاء حیوانیه دندر (المغتم)
 کندیسنه بعض نسنه قاتلش نسنه به دینور یقال شیء مغتم ای مخلط (الغتم) غینک ضمیمه پنی ماهه سی دیکر ی
 نسنه در که ما کولدر قبات معناسنه که قبه نک جمعیدر انفعه دخی دینور * لکن شارح بونیده فخت ایله تفسیر المشرک که
 قرق بایر و شیردان دیکر یدر مؤلفک غتمه فی آنکله بانی شارحه موافقدر (الغتمه) یطره وزنده شورش و فتنه و قتال
 معناسنه در یقال ماهذه الغتمه ای القتال والاضطراب (العجوم) غینک ضمیمه غوج مقلوبیدر که غج جمعیدر
 طتلو اولیمان صوبه دینور حنظله بن مصعب نام شاعرک شعرنده عجوم عنوانده وارد اولمشرک (الغتم) غینک قحی
 و ذال مجیه نک سکونیه غتم معناسنه در که برآدمه دفعه مال نفیس ویرمکدر یقال غذمه من ماله غذما من السباب
 الاول معنی غتم و برنسنه بی شره و حر صله هارل هارل یلک علی قول آدایله میوب دو که رک صاچه رک کستاخانه یلک
 معناسنه در یقال غذمه و غذمه غذما من السباب الرابع و الاول اذا اكله بنهمة او بحفاه و شدة (الاغتم) افعال
 وزنده غذم ایله معنای نایده مراد قدر یقال اغتمه معنی غذمه و دوه کوشکی اناسنک سودنی هب اتمک معناسنه در
 یقال اغتم الفصیل مافی ضرع امه اذا شرب جیعه (المغتم) اسم عل بنیه سیله و (الغتم) زفر وزنده اکول
 و اینهان آدمه دینور که صغر کبی هر شیء اکل ایدر (الاغتم) همزه نک کسریله و (الغتمه) درجه وزنده
 بودخی دوه کوشکی اناسنک هب سودنی اتمک معناسنه در یقال اغتم الفصیل مافی ضرع امه و غذمه اذا شرب
 جیعه (الغذامة) رمانه وزنده دوه مرعاسندن حوض نوعندن برناتدر جعی غذام در هاسز (الغتم) قحیمینه
 بودخی براوت آدیدر (الغذیمه) سفینه وزنده ذکر اولنان اوقی تورن ارضه دینور و ککیش قویوبه دینور یقال
 بر غذیمه ای و اسعة و بومعادندر که الق فی غذیمه فلان ماشئت دیرلر الق فی رجب باعه و مصدره معناسنه یعنی
 بغایت کریم و تمجمل و در یادل اولغله هر نه تکلیف و نیاز ایدرسن لطف و تمجمل ایدر و غذیمه غذمه معناسنه در
 کاسیدر (الغذمة) نمره وزنده کله معناسنه در تقول ما سمعت منه غذمة ای کلمة و مصدر اولور بغایت سپره
 و نباتی چوق یره او غرامق معناسنه یقال غذمو بالغذمة غذمة اذا اصابوها (الغذمة) غرقه وزنده الوانندن
 قرامتق بوزلغه دینور یقال فی لونه غذمة ای غبرة کدرة و براره ماله دینور یقال اعطاء غذمة من المال ای قطعة
 منه و چوق سوده دینور بونده قحیماله ده جا زدر جعی غذم کلور صرد وزنده و غذم کلور جبل وزنده و غذمه
 چابری و چنی حددن بیرون ارضه دینور غذیمه دخی دینور یقال وقعا فی غذمة من الارض و غذیمه ای واقفة
 منکره یعنی من البقل و العشب (ذو غذم) ضمیمه بر موضع یا خود بر جبل آدیدر (الغذام) کثرت و جمعیتدن بری بری
 اوزرینه قات بکشمش نسنه در دینور مفردی غذیمه در (الغذم) تفعل وزنده طعماهی داتقم معناسنه در
 یقال تغذم الشیء اذا تطعمه (الغذمة) درجه وزنده برنسنه ی کیل و وزنسر اورا نلیوب مارده صاتقم
 معناسنه در یقال غذم الشیء ای غذمه ای باعه جزا فاسوز قارشتمق معناسنه در یقال غذم الکلام اذا
 اختلط (الغذام) علابط وزنده چوق صوبه دینور یقال ماء غذارم ای کثیر و کثیرا اتفق اولچوبه دینور یقال

(کیل)

2
4
6
8
10
12
14
16
18
20
22
24
26
28
30
32
34
36
38
40
41

2
4
6
8
10
12
14
16
18
20
22
24
26
28
30
32
34
36
38
40
41

۱ کبل غذارم ای جزاف (التغذرم) تدحرج وزنده اصلا ايرکلبوب و تردد و تلعم انلبوب همان بين ايلك
 ۳ معناسنه در بقال تغذرم الرجل مينا اذا حلف بها ولم يتعمع (غرمي) سكري وزنده بر موضع اديبر و غرمي حرف
 ۵ استفتاح اولان اما معناسنه بر گله در كه مین معناسنه استعمال اولنور يقال غرمي و جذك كما يقال اما و جذك
 ۷ نه كه مهمله ايله غرمي و حاليه حرمي دخی بو معناه مستعمل در نه كه ماده زنده ذكر اولندی (الغرمي) سكري
 ۹ وزنده اشك ايكولى كرايجان عورت ته دینور يقال امرأه غرمي ای ثقيله (الغرام) غينك قحيله بر شيهه پك دوشكونلكه
 ۱۱ دینور حرص و ولوع معناسنه در يقال به غرام ای ولوع و شر دائم معناسنه در و هلاك معناسنه در و عذاب
 ۱۳ معناسنه در قال الشارح ومنه قوله تعالى ﴿ان عذابها كان غراما﴾ ای دائما و هلاكا (الغرم) مكرم وزنده در عشقه
 ۱۵ كرفار اولان آشفته به دینور يقال هو مغرم ای اسير الحب و ثقلت دینه كرفار اولان آدمه دینور يقال هو مغرم
 ۱۷ ای اسير الدين و برنسنه به پك دوشكون حريص اولان آدمه دینور يقال هو مغرم به ای مولع * قال الشارح يقال
 ۱۹ اغرم به على الجهول فهو مغرم (الغريم) امير و زنده بور جلويه دینور يقال هو غريم له ای مديون و الاجق
 ۲۱ صاحبته دینكله ضد اولور يقال هو غريمه ای دايته (الغرامة) سحابه و زنده و (الغرم) قتل و زنده و (الغرم)
 ۲۳ مكرم و زنده اداسی لازم اولان نسنه به دینور دين و ديت كبی يقال عليه غرامة و غرم و مغرم و هو ما يلزم اداها
 ۲۵ (الاغرام) همزه نك كسريه و (التغريم) تفعليل و زنده بر كسه ذمتنه متقرر اولوب اداسی لازم اولان نسنه بی اودتمك
 ۲۷ معناسنه در تقول اغرمته و غرمته اذا جعلته مؤذيا بحشمى مقدمة الابدیه * توان افكندش خواسته را * عبارتيله
 ۲۹ تفسير ايلكله اكامالی اودندی ديمك اولور و مصباحه اغرمه اذا جعله غار ما عبارتيله مرسوم اولغله آتی مديون
 ۳۱ ایدی ديمك اولور پس بوايكي معناه ده وارد اولمش اولور (الغرم) غينك قحيله و (الغرامة) سلامه و زنده ذمتنه
 ۳۳ اداسی لازم كلان نسنه بی اودتمك معناسنه در يقال غرم الدية غراما و غرامة من الباب الرابع اذا اداها (الاغرنشام)
 ۳۵ شين معجه ايله اجر نجام و زنده بر آدمك ضعف و هن الدن كوده سنك اتی صلوب قرنی انجه لوب ايجرى يكيمك
 ۳۷ معناسنه در يقال اغرنشم الرجل اذا ذبل لحمه و خص بطنه (الغرطمان) طای مهمله ايله عنفوانی و زنده خوب
 ۳۹ چهره دلبردی قائلو به دینور يقال فتى غرطمانى ای الحسن الوجه (الغرم) قافله جعفر و زنده حشفة ذكره
 ۴۱ دینور (غوزم) كورم و زنده شهر هرات فضا سنده بر قريه در (الغسم) غينك و سينك قحيله هوا بوزنه عارض
 ۴۳ اولان قرا كوفله كذلك توز و پوص و دو مانلغه دینور تقول ما هذا الغسم ای السواد و اختلاط الظلّة و الهبوة
 ۴۵ و الغبرة (الغسوم) هجوم و زنده كيمه پك قراكو اولق معناسنه در يقال غسم الليل غسوما من الباب الاول اذا اظلم
 ۴۷ (الاعظام) همزه نك كسريه غسوم معناسنه در يقال اغسم الليل بمعنى غسم (الاعظام) همزه نك قحيله و (الغسم)
 ۴۹ صرد و زنده بلود باره لرينه دینور يقال فى السماء اعظام و غسم ای قطع من سحاب (الغشم) غينك قحى و شين
 ۵۱ معجمك سكونيله ظلم ايلك معناسنه در يقال غشمه الوالى غشما من الباب الاول اذا ظلمه و غشم سراته ارضنده
 ۵۳ بروادى اديبر و دو ملره صاغ و عليل ديموب جله سنه بردن قطران سورمك معناسنه در يقال غشم الابل غشما
 ۵۵ من الباب الثاني اذا هناه يصبه على صحبته و سقيم و او طوبجى كيمه و قفى اوسنه و كوتوسنه باقبوب فى تأمل كيفها اتفق
 ۵۷ او طون ايلك معناسنه مستعمل در يقال غشم الحاطب اذا احتطب ليلا قطع كل ما قدر عليه بلا نظر و فكر (الغشم) قحيتيله
 ۵۹ اسمدر دوه لرى صحیح و سقيم ديموب جله سنى بردن قطر الثلج دینور (غشم) حيدر و زنده بر رجل اديبر
 ۶۱ (الغشمية) و (الغشمية) قحياته جرات و اقدام و شجاعت معناسنه در يقال انه لذ و غشمية و غشمية
 ۶۳ ای ذو جرأة و مضاء (الغشم) منبر و زنده و (الغشم) سفرجل و زنده شول دلبور دلاوره دینور كه بر كسه دن
 ۶۵ استعانت اقبوب همان كندی باشنه صالدر و ب قصد ايلديكى نسنه دن هر تقدر مهول و خطر ناك ايسه ده
 ۶۷ اصلا يوزد و ندر من اوله يقال هو مغشم و غشمشم اذا كان يركب رأسه فلا يئنه عن مراده شى (الغضرم)
 ۶۹ ضاد معجه ايله جعفر و زبرج و زنده شول غليظ بره دینور كه طراغى چوق و يوشق و يابشقان اوله و شول
 ۷۱ اوزلو قزل قورى بالچغه دینور كه جا بجا چتلاش اوله على قول كوفى طاش كبی و كرج كبی يوشق اولوب
 ۷۳ بورر كن اياق كوميلور اولان ربه دینور (الغطم) هيجف و زنده و (الغطم) قرشب و زنده و (الغطم) سفرجل
 ۷۵ وزنده عظيم در يابه دینور و غطم در يادل و حوصله دار قلبى ككيش آدمه اطلاق اولنور يقال رجل غطم
 ۷۷ ای واسع الاخلاق و جمع كثره اطلاق اولنور (الغطم) ميمك تشديد يله قيو سوده دینور (الغطم) قحيتيله و (الغطة)
 ۷۹ غرغه و زنده بر آدمك شهوت جاعيه سى غالب اولق معناسنه در يقال غم الصوفى غلما و غلّة من الباب الرابع
 ۸۱ اذا غلب شهوة و غلّه خاصة بوغور و آيفر قسمى حشارى اولق معناسنه در يقال غم البعير اذا هاج من الغلّة

(الاعتلام) افتعال وزنده غم معناسنه در يقال اغتم الرجل والبعر بمعنى غم (الغم) كشف وزنده و (الغليم) سكيت وزنده و (المعلم) مندبل وزنده اسم فاعل در شهوت جاعيه سي غالب آدمه دينور مؤنثي غله در فرجه وزنده و مغتله و مغليه و معلم و غليمه و غليم در سكيته و سكيته و زنده (الاعلام) همزه نك كسريه برسنه بر آدمي شهوته كتور مك معناسنه در مجنون مقوي كبي يقال اغله الشيء اذا هيج غلته (الغلام) غراب وزنده يعني تلمس چار ابرو حدينه و ارمق اوزره اولان او غلانه دينور على قول تولدى كوندن جوان اولنجه قدر غلام اطلاق اولنور و كهولت كرتنه سنه و ارمش آدمه ديتكله ضد اولور جعي اغله و غلنه و غلمان كلور غنيلك كسريه مؤنثي غلامه در (الغلومة) و (الغلومية) و (الغلامية) اسم در غلامغه دينور (الغليم) حيدر وزنده كوز قبولده اولان صومئعنه دينور و جاعه مشتبه اولان قيره دينور يقال جاربه صارت غيلما اى مغتله و قور بغه به دينور و بر موضع آيدر و اركت قبلو بغه به دينور و باشنك اور ته سي بصى صاحبي جوق دلى قائلو به دينور نفسنه نسبتله غيلما دخی دينور و بعضلر يعنى ليث لغوى غيلم مشط و مدري معنارينه ده كلور ديو ثبت ايلدبلر لكن مصحفر صواب اولان فايلاه فيل اولقدر و غيلم كس و كسه معناسنه مستعمل اولور يقال ما بالدار غيلم اى احد (غيلم) زير وزنده ابن سام بن نوح عليه السلام در (تعلم) تمنع وزنده بر ارضك اسميدر (غلمان) تنبيه اوله رق بر موضع آيدر (الغليصة) غينك و صادق قحيله باش ايله بيون باننده اولان اته دينور تركيده سگسن اتى در لر سينلر كضيله على قول كوچك دل ايله قزل اويك نك قاوشديغي برده اولان يورمجه به دينور يا خود بوغاز دليكنك باشنه دينور شوارب و حر قده سبيله كه تركيده او كوك باشي تعبير اولنور يا خود لسانك كوكنه دينور يقال اشتمكي غلصته و هو اللحم بين الرأس والعنق او العجرة على ملتق اللهاث والمرى اورأس الخلقوم بشواربه و حر قده او اصل اللسان و غلصمه سادة و شرفاء معناسنه مستعملدر و گروه و جاعت معناسنه در و مصدر اولور ذكر اولنان غلصمبي كسك معناسنه در يقال غلصمه اذا قطع غلصته و بر آدمك غلصمه سندن طومق معناسنه در يقال غلصمه اذا اخذ بغلصته و شرف و تعين معناسنه مستعملدر يقال هو في غلصمة من قومه اى في شرف و عدد يعنى قومي ايجره صايبور شريف و ذیشاندر (ذو الغلصمة) حرمله بن عبدالله العجلي لقبيدر كه فارس و شاعر در غلصمه اى اور طر زنده بولك ايدى (المغصمات) مدرجات وزنده مغلصمه نك جهيدر كه بيونى باغلو خاتونه اطلاق اولنور يقال هن مغلصمات اى مشدودات الاعناق يعنى كردنرى چوره و كردنيدن مقوله سي يبراه ايله باغلو اولان محبوبه لر در (الغم) و (الغماء) غينلر كقحى و ميملر كتشديدليه و (الغمة) غينك ضيله خصه و اندوه معناسنه در غم لفظنك جعي غموم كلور يقال اخذه الغم و الغماء و الغمة اى الكرب * شارح در كه غم ماده سي ستر و نغضته معناسنه موضوع در حزن و اندوهه اطلاق سرور قلبي ستر ايتديكنه مينيدر انتهى * غم مصدر اولور بر آدمي غصه ناك ايلك معناسنه در يقال غم غما من الباب الاول اذا احزنه و دا به نك اغزنه و بروته غمامه كچور مك معناسنه در يقال غم الحمار وغيره اذا اقم فم و مخزبه الغمامة و برسنه بي اور توب بوريمك معناسنه در يقال غم الشيء اذا غطاه و كون زياده سبيله اسي اولمق معناسنه در تقول غم يوما اذا اشتد حره و غم بك اسي كونه اطلاق اولنور كه وصف بالمصدر در يقال يوم غم و ليلة غم اى ذو حر و ستر معناسندن اوله رق هلال بهاب رقيق ايله مستور اولمق معناسنه مستعملدر يقال غم الهلال على الجهول اذا حال دونه غيم رقيق و برخبر باشي اور تيلو مبهم و سر بسته اولمق معناسنه مستعملدر يقال غم الخير عليه على الجهول اذا استجم (الانغمام) افتعال وزنده و (الانغمام) اشغال وزنده غصه ناك اولمق معناسنه در يقال غم فاعتم و انغم و انغمات اوت چو غالوب بويلتمق معناسنه در يقال اغتم انبت اذا طال و كثر و انغمات اور تنوب بوريمك معناسنه در يقال غم اى غطاه فانغم (الانغام) همزه نك كسريه غمناك ايلك معناسنه در يقال ما انغمك لى و ما انغمك بي و ما انغمك على اى ما احزنك و هوا بك اسي اولمق معناسنه در يقال انغم يومنا اذا اشتد حره و هوا بلودلو اولمق معناسنه در يقال انغمت السماء اذا صارت ذا غمامة (الانغام) و (الانغم) ميك ضيله اسم فاعل در غم كبي بك اسي و قته دينور يقال يوم غم و غام و مغم اى ذو حر او ذو غم و يقال ليلة غم و غمى كحى و غمة (الغمة) غينك ضيله باشي اور تلو مبهم ايشه دينور يقال امر غمة اى مبهم طولوم مقوله سي نسنه نك ديبنه دينور (الغوموم) سحابه مستور هلاله دينور يقال غم الهلال فهو مغوم اذا حال دونه غيم رقيق و مبهم و سر بسته خبره دينور و زكاه او غرامش آدمه دينور (الغيمى) حتى وزنده و مد ايله و (الغيمى) غينك ضيله و (الغيمية) عينك ضيله هوا آچقلىق اولماغله هلالك مستور لغنه دينور يقال صمنا للغيمى و الغماء و الغمى و الغمى اى صمنا على غير

(رؤية)

۱ رؤیة الهلال (الغمامة) سحابه وزنده و مراد فیدر علی قول بیاض بلوده دینور جچی غمام و غمامدر و ابی داود
 الیادی نام کسه نك یاخود بعض ملوک آل منذرک فرسی اسمیدر و غمام جعفر طیارک قلبی اسمیدر (الغمام)
 ۳ محدث وزنده صوی جوق بلوده و ذکره دینور یقال غیم و بحر مفهم ای کثیر الماء (کراع الغمیم) کافک ضمیله
 و امیر وزنده حرمین بنسده مکه به ایکی قوناق مسافده بر وادی آدیدر غینک ضمیله زبیر وزنده اولان
 ۵ روایت و همدر زیرا زبیر وزنده دیار حنظله ده بر بشقه وادی آدیدر و غیم غینک ضمی ویای مشدده نك
 کسرله بنی سعد یورنده بر صویک آدیدر (الغمام) غراب وزنده زکام علفنه اطلاق اولنور شامه بی سد و ستر
 ۷ ایلدیکنچون (الغمة) اسم فاعل بنده سیله اوقی فراوان بره اطلاق اولنور یقال ارض مغمة ای کثیرة النبات (الغمم)
 قختینله جهه و قفای صاج انوب بوری مکه دینور (الاغم) صاچی انوب جبهه و وجه و قفاسنی بوریس
 ۹ آده دینور یقال هو اغم الوجه و القفا و قابلائی سحابه دینورکه اصلا فرجه سی اولیه یقال سحاب اغم ای
 لافرجه له (الغمة) ززله وزنده او کوزلر بر نسندن بلکلیوب قور قورلری و قنده بو کور شیک معناسنه در
 ۱۱ یقال غمغت الثیران اذا صاتوا عند الذر و بهادرلر جنکده حیقروب کورلده مک معناسنه در یقال الابطال
 نغم اذا صاتوا عند القتال و سوزی واضح و آشکاره سوئیوب مبهم و مشوش سوئیک معناسنه در یقال
 ۱۳ غم الکلام اذا لم یب (الغغم) تزلزل وزنده بودخی سووزی یان ایده میوب مریل مریل سوئیک معناسنه در
 یقال نغم الرجل اذا لم یب کلامه (الغمیم) امیر وزنده قویولق ایچون آتشدن ایصلدش سووده دینور
 ۱۵ یقال سقانا غمیا ای لباقد سخن حتی یغلظ قوری اونک آتشدن نابت تازه اونه دینور (الغمی) ربی وزنده آفت
 و داهیبه دینور و برقریه آدیدر و شول امر شدید دینورکه سمت سلوک و تشبیه و جهت سلامتی مشکل و مستور
 ۱۷ اوله غینک قحیله ده لغندر (الغمی) غینک قحی و قصر ایله جنکده عسکری باصوب احاطه ایدن توزه و دو مانه
 و شدت و محنته اطلاق اولنور (الغوم) غینک ضمیله خرده و خفی اولان یلدزلره اطلاق اولنور غام مفردیدر
 ۱۹ (الغامة) مفاعله وزنده ایکی آدم بری برینی غمناک انک معناسنه در یقال غامته ای غمته و غنی (الغمامة) کتابه
 وزنده شول طور به مقوله سنه دینورکه علفدن منع ایچون آنکله دونه نك و سائر طوارک اغزلرینی بورلر و ناقه نك
 ۲۱ کوزلرینی یابرونی یاغلیه جق یاغده و صارخی به دینور و چو جفک ختان رینک در یسنه دینور بونده غینک ضمیله ده
 لغندر (غتم) قنذ وزنده ابن توابه الطائی در که محدثدر (الغتم) قختینله قیون جنسنه موضوع اسمدر
 ۲۳ و مؤثدر لفظندن مفردی یوقدر شاة مفردیدر ذکور و اناندرن هر برینه و مختلط اولدقرنده مجموعنه اطلاق
 اولنور جچی اغنام و غنوم و اغنام کاور و تشیه قلوب غمناک دینورکه سوری اراده سیله یقال راح علی فلان
 ۲۵ غمناک ای قطیعان * شارح دیرکه غم لفظنک مصغری غنیه در زیرا شول اسماء جوع که لفظندن و احدی اولمیوب
 و انساندن غیری ایچون اوله لاجرم اکا نایب لازمدر و غم غنیمدن مأخوذدر آلت دفاعی اولمیوب و ذاتنده سهل
 ۲۷ و رام حیوان اولمغه کویا که جله به غنیمت اولور و بواسعین اولمغه مصدر دن اخذی خلاف مشهوردر (الغمة)
 مکرمه وزنده و (الغمة) معظمه وزنده فراوان قیونه دینور یقال غم مغمة و مغمة ای کثیرة (الغمیم) امیر وزنده
 ۲۹ و (الغتم) معقدوزنده و (الغمة) سفینه وزنده و (الغتم) قتل وزنده دشمندن آلنان طویملق مالنه دینور
 فی معناسنه * مترجم دیرکه مطرزی مغربدقی و غنیمت و نفل بینرینی ابو عبیده دن روایتله بورسه فرق المشرکدر که
 ۳۱ غنیمت اهل شرکدن حرب قائم اولدیغی حالده عنوة اخذ اولنان ماله دینور بونک حکمی بعد التخمیس باقیسی
 غنیمته تخمیس اولنور و فی بعد الحرب ظفریاب اولنان مالدرکه تخمیس اولمیوب کافه مسلمینک حق اولور
 ۳۳ و نفل غزاته سهملرندن زائد اعطا اولنان ماله دینورکه مثلاً سرعسکر باشی بکک مالی قاتلکدر دیو ترخیص ایلسه
 غازیک قتل ایلدیکی کافرک مالی کندنک اولوب سهمنه معدود اولمز پس بو اطلاقات شرعیه دن اولور انتهى
 ۳۵ (الغتم) غینک ضمی و قحیله و (الغتم) قختینله و (الغمة) سفینه وزنده و (الغمان) غینک ضمیله دشمندن
 طویملق آلق معناسنه در یقال غم الغازی غما و غمنا و غنیمة و غمنا من الباب الرابع اذا اصاب فیما و غم غینک
 ۳۷ ضمیله بر نسنه به رنج و مشقتسز نائل اولمق معناسنه مستعملدر یقال غم الشيء غمنا اذا فاز به بلا مشقة و علی قول
 معنای اولده غم فی لفظی کبی اسمدر غنیمه معناسنه که طویلغه دینور و غینک قحیله مصدردر (الغنامی)
 ۳۹ فصاری وزنده غایت استفاده معناسنه در بووزلرده اولان کلهلر ماده سنک نهایتنه دلالت ایدر یقال غنامک
 ان تفعل کذا ای قصارك یعنی مبلغ جهدک و الذی تغنمه (التغمیم) تفعل وزنده بر آده غنیمت بخش و انعام انک
 ۴۱ معناسنه در یقال غنمه کذا اذا نفله اياه (الاعتنام) افتعال وزنده و (الغتم) تفعل وزنده بر نسنه فی غنیمت

ع
ه
ها

تبتك معناسنه در يقال اغتمه و نغمه اذا عدّه غنيمه (غنّام) شداد وزنده اسماندنر غنّام ابو عياض و غنّام بن
 اوس البياضى صحابه لر در و بر دونهك اسميدر (غنم) غنّيك قحيله ابن ثعلب بن وائل در كه بر قبيله پديدر (غنيم)
 زبير وزنده ابن قيس در كه تابعيدر (غنّامه) صحابه وزنده بر خاتونك اديدر (يغنم) يمنغ وزنده ابن سالم بن
 قنبردر و قنبر غلام حضرت حيدر در و عبدالله بن مغنم كه مقعد وزنده در صحبتنده اختلاف اولدى (غنّيان)
 غنّيك ضميه بر موضعدر (غنّه) قحساته ابن ثعلبه بن تيم الله در (الغيمم) حيدر وزنده غيهب كنى ظلت
 معناسنه در (الغيم) غنّيك قحيله بلوده دينور سحاب معناسنه يقال دون الهلال غيم اى سحاب و غيظ
 و كينه معناسنه مستعملدر يقال لفلان فى قلبه غيم اى غيظ و دوه قسمنه مخصوص قلاب مرضى كنى بر مرض
 آديدر لكن غيم هلاك ائز بك صوسز قالمقنن يوركى محترق اولور و غيم بك صوصا يوب يورك ياتمق معناسنه در
 يقال فام الرجل يغيم غيما اذا عطش و حرّ جوفه و هوا بلودلو اولمق معناسنه در يقال غامت السماء اذا صارت
 فيها سحابه (الغيوم) غيم غلته او غرامش دويه دينور (الغيان) عطشان وزنده صوسز لقنن يوركى ياتمش
 آدمه دينور مؤنثنده غيمى دينور و غيمان بن خثيل امام مالك حضرت تارنك جديدر (ذو غيمان) اذواء تعبير
 اولنان ملوك جبردن بر ملك لقبيدر (الاغامة) اقامه وزنده و (الاغيام) اصلى اوزره و (التغيم) تفعل
 وزنده و (التغيم) تفعل وزنده هوا بلودلتمق معناسنه در يقال اغامت السماء و اغيمت و غيمت و تغيمت بمعنى غامت
 و اغيام بر محله مقيم اولمق معناسنه مستعملدر يقال اغيم القوم اذا اقاموا يعنى كالغيم و بر آدمه صوسز لرق
 او غرامق معناسنه در يقال اغيم القوم اذا اصابهم غيم اى عطش و تغيم كيجهنك ظلتى سياه بلود كنى باصوب
 چوكك معناسنه مستعملدر يقال اغيم الليل اذا جاء كالغيم (مغامه) ميك قحيله اندلس اولكه سسنده بر بلده
 آديدر فصل الفاء (الفام) فانك قحى و همزه نك سكونيله صويه قائمق معناسنه در يقال فام من الماء
 فاما من الباب الثالث اذا روى و حيوان اغزبنى اوت ايله طيطلو ائلك معناسنه خصا تصدندر يقال فام البعير اذا ملاً
 فاه من العشب (القمم) قحيتيله فام ايله معنى ثابده مرادفدر يقال قمم البعير فتما من الباب الرابع بمعنى فام
 و دونهك بغير نسي طاولو لقنن ياغ باغلق معناسنه مستعملدر يقال قمم حارك البعير اذا امتلا شحما (الفام) تفعل
 وزنده بودخى حيوان اغزبنى اوت ايله طيطلو ائلك معناسنه در يقال قمم البعير بمعنى فام (الفام) اكرام
 وزنده دونهك سمرينه بر مقدار دخی زياده ائلكه بولالمق معناسنه در يقال فام القتب اذا وسعه و زاد فيه (التفيم)
 تفعل وزنده فام معناسنه در يقال فام القتب بمعنى اقامه (المقام) مكرم وزنده و (المقام) معظم وزنده
 توسيع اولتمش سمره دينور (الفوم) سرد وزنده باره باره و ريزه ريزه معناسنه در يقال قطعوه فؤماى قطعاً
 قطعاً (الفام) كتاب وزنده جاعت انسانى به دينور لفظندن واحدى يوقدر و محفه مندرينه دينور ججمى
 فؤم كلور كتب وزنده (المقام) منبر وزنده و (المقام) محراب وزنده بغير نسي شحم ايله طيطلو اولان
 دويه دينور (الافجم) جمله اجر وزنده آوردى قالين آدمه دينور يقال رجل الفجم اى فى شدقه غلظ
 (الفجم) فانك و حانك قحيله و (الفجم) لحم وزنده و (التفيم) امير وزنده كوره دينور مفردى فجمه در
 ججمى فام كلور فانك كسريه و فجوم كلور و فجمه الليل كيجهنك اولى ياخود بك فاره لخي ياخود غروب
 شمس ايله انسانك اويقويه و ارديغى وقتك مايننه اطلاق اولنور و بوياز كيجهنك مخصوصدر تقول آينه
 عند فجمه الليل اى اوله او اشد سواده او ماين غروب الشمس الى نوم الناس و فجمه السحر شفق صبح وقتندن
 عبارتدر كه هنوز سوادى اولور و فجمه بن جبر نصف الليله اطلاق اولنور و فجم مصدر اولور فجمه الليل وقتنده
 شراب ايجمك معناسنه يقال فجم الرجل فجماً من الباب الثالث اذا شرب فى فجمه العشاء و جوا به مقدر اوليوب
 دمبسته قالمق معناسنه در يقال فجم الرجل اذا لم يطق جواها (الافجام) همزه نك كسريه فجمه ليل وقتنده بوله
 كتيوب اولوقتى صاوشدرمق معناسنه در يقال افجموا عنكم من الليل اى لانسيروا فى فجمته بونك باى سلب
 ايجوندر و غم و كدر مقوله سى عارضه شاعرى شعر انشادندن آليقومق معناسنه در يقال افجم الهم الشاعر
 اذا منع من قول الشعر و شاعرى خوش و دمبسته بولمق معناسنه در يقال فاجاه فافجمه اى صادفه مفحما يعنى
 لايقول الشعر و چو جق صولغى كسليجه قدر اغلامق معناسنه در يقال افجم الصبي على الجهول اذا بى حتى
 انقطع نفسه الفام مجادل بوندن مأخوذدر (التفجم) تفعل وزنده بودخى فجمه ليل وقتنده بوله كتيوب اولوقتى
 صاوشدرمق معناسنه در بونكده باى از اله ايجوندر تقول فجموا عنكم من الليل اى لانسيروا فى فجمته و بر نسيه بويه
 ائلك معناسنه در يقال فجمه اذا سوده (الفجوم) و (الفجومة) فانك ضميه بك سياه اولمق معناسنه در يقال فجم الشيء

(فخوما)

2
4
6
8
10
12
14
16
18
20
22
24
26
28
30
32
34
36
38
40
41

مأخوذ در که اصحاب ایچون هاء وصلک حرکه سنه دینور ته که ماده سننده بیان اولندی یقال قافیة عیناه ای
 نافذة وعیناه برقیو آدیدر وقصرایله عینی جبل شیرک قله سنه دینور لکن صواب اولان معینه ایله اولقدر (ذوالعین)
 اصحابین قتاده بن نعمان لقبیدر برغزوه ده کوزینه زخم اصابت الکلکه کوزی طشره اوغرا یوب یوزینه سیلان
 انلشیدی صاحب المعجزات علیه افضل الصلوات حضرتلری یدمؤ بدلر یله برینه رد و مسح ایلدکرنده دیکر
 کوزندن اصح وانور اولدی (ذوالعینین) معاویة بن مالک نام شاعر وفارسک لقبیدر (ذوالعینین) مصغر تئیه
 بنیه سیه جاسوسه اطلاق اولنور (ابوعینان) نهار بن توسعه نام شاعرک جدی کئینه سیدر (ابن معین) مکیل وزنده
 معن ماده سننده مذکوردر فصل الغین المجهمة (الغین) غینک فحی و یانک سکونیه و (الغین) فحمتینله
 برنسنه بی اوتیق یاخود غفلت ایلك یاخود غلط ایلك معناسنه در یقال غین الشیء وفیه غبنا وغبنا من الباب الرابع
 اذ انسیه او غفله او غلط فیه و غبن فحمتینله و غبانه غباوه وزنده بر آدمک رأی وانیشسه سی سست و ضعیف
 اولق معناسنه در یقال غبن رأیه غبانه و غبنا اذا ضعف و رایه کله سی منصوبدر * مترجم در که بو ترکیب سفه نفسه
 و بطر عیشه قیلندندر یعنی فی الاصل سفهت نفسه و بطر عیشه و غبن رأیه اولوب وقتاکه افعال مر قومه رجاله
 تحویل و اسناد اولغله مابعدلری منصوب اولدی زیرا افعال مابعدلرینه واقع اولدی پس تفعلیل باندن سفه نفسه
 و غبن رأیه تقدیرنده اولدیله و بوبصریون و کسائی قولریدر و بونلرک عندنده منصوب مذکور ی تقدیم جائزدر
 نه که غلامه ضرب زید دیرلر و عند الفراءه مثلاً سفه نفسه ترکیبده وقتاکه فعل نفسدن صاحبنه تحویل اولغله
 مابعدی مفسر مجراسنه جاری اولدی تاکه سفاهت آنده اولدیغنه دلالت ایلیه پس بونک حکمی سفه زید نفسا
 دیمک ایدی زیرامفسر نکره اولور لکن بو اضافتی اوزره ترک اولنوب نکره کبی منصوب اوله رق ترک اولندی
 نکره به تشبیها و بوضوح تقدیمی جائز دکلدرد و بعضلر غبن فی رأیه قولیه تاویل ایلدیلر و بعضلر نوادردن
 اوله رق تمیزینته ذاهب اولدیله و غبن فحمتینله ضعف و نسیان معنارینه اسم اولور یقال به غبن ای ضعف و یقال
 غلبه الغین ای النسیان (الغین) امیر وزنده و (المغبون) رأی و فکر وانیشسه سی سست و ضعیف اولان
 آدمه دینور (الغین) غینک فحیله و یانک سکونی و فحیله بر آدمی معامله ده آلداتق معناسنه در یقال عبنه فی البیع
 غبنا و غبنا من الباب الثانی اذا خدعه بعضلر دیدیکه سکونله غبن معامله ده خدعه به و فحمتینله ضعف رأی
 وانیشسه به مخصوصدر (المغبون) معامله ده آلداتمش آدمه دینور یقال غبن الرجل فی البیع علی الجمول فهو
 مغبون ای مخدوع بو معناده غبنه سفینه وزنده اسمدر معامله ده آلداتغه دینور یقال لحفته فی تجارته غبینه
 و غبن برنسنه بی ایوجه تلبیوب حقیقت حالندن غافل اولق معناسنه در یقال غبنوا خبر الناقه و غبنوا غبنا
 من الباب الاول والرابع اذ لم یعلموا علمها و اوزون جامه بی قیوروب قاصحق معناسنه در یقال غبن الثوب
 اذا عطف (التغابن) تفاعل وزنده بری برنی آلداتق معناسنه در یقال تغابنوا اذا غبن بعضهم بعضا
 بوملابسه ایله یوم قیامته یوم التغابن اطلاق اولندی کویاکه اهل جنت رابع اولغله خاسر اولان اهل جهنم غبن
 انلش اولورلر و بوماده اشترکه موضوع اولغله اهل جهنم طرفی تهمه جمول اولور * مؤلف بصائرده و جوه عبیده
 دخی بیان انلشدر (المغبین) منزل وزنده باندنه اولان قصق برینه دینور قولتی ایچی وقاسیق کبی جمعی مغابن در
 غبن الثوب ماده سننددر (الاغتبان) افعال وزنده برنسنه بی قولتی وقاسیق کبی قصق برده کینلک معناسنه در
 یقال اغتبین الشیء اذا اختبأ فی الغبن (اغبن) اجد وزنده اسمادندر مالک بن اغبن جهینه قبیله سندن برکسه در
 (الغابن) صاحب وزنده کار و عملدن سست وفاتر آدمه دینور یقال هو غابن ای فاتر عن العمل (الغدن) فحمتینله
 (والغدنة) غرغه وزنده و (الغدنة) حزقه وزنده تازه لک و ترلک و تاب و طراوت معناسنه در یقال به غدن
 و غدنة و غدنة ای نعمة و لينة و غدن او بقویه دینور و امر غنغنه دینور یقال غلبه الغدن ای النوم وكذا الغعاس
 و کوشکلکه و سستلکه دینور تقول اخذنی غدنی ای استرخاء و فترة و غدنة حزقه وزنده قولاق التند چه کونک
 نهایت بولدیغی برده اولان کیکلرده واقع بومریجه اتجکزه دینور (المغدودن) اغدیداندن اسم فاعل اولق اوزره
 بر طرفه طوغری بومشغلغندن مائل اولمش تازه نهاله دینور یقال غصن مغدودن ای الناعم المثنی و ترو تازه جوانه
 دینور یقال شاب مغدودن ای ناعم * مترجم در که صحاحده و سائرده اغدیدان صایح اوزایوب کالنی بولقی و نبات
 زیاده سیه تاب و طراوت بولوب یم یشل اولق معنارینه ده مر سومدر (الغداتی) غرابی وزنده مغدودن
 معناسنه در (التغدین) تفعل وزنده تازه نهال بر طرفه اکیلوب بونلک معناسنه در یقال تغدن الغصن
 اذا تمایل و تعطف (الغدان) کتاب وزنده شول چبوغه دینور که بریره اوزادوب اوزرینه اثواب آتارلر (غدانه)

2
 4
 6
 8
 10
 12
 14
 16
 18
 20
 22
 24
 26
 28
 30
 32
 34
 36
 38
 40
 41

(مخامه)

۱ ثمامه وزنده و بنو غدن غینک ضمیمه ایکی جماعت آیدر (الغدودنی) سفر جلی و زنده جست و سریع
 معناسنه در (الغدفن) سبجل وزنده غدفل کله سنده لغتدر که تام و سایغ نسه به دینور سائر معناری ماده سنده
 ۳ ذکر اولندی (الغرین) صریم وزنده و (الغرین) حذیم وزنده طرین معناسنه در که صوبق بالحقه دینور
 ومنه یقال اتی بالغرین و الغرین اذا غضب و بونک حقی معناسنه در و کیوکه دینور زبد معناسنه و سیل صوبی
 ۵ کتور و ب بر زده فلان چاموره دینور کرک یاش و کرک قوری اولسون (الغرن) فختینله بر قوش علی قول طوشبجل
 قوشنک اسمیدر یا خود اکا شیه بر قوشدر جعی اغران کلور و عند البعض غرن ینکجه دینور (غران) غراب
 ۷ وزنده بر موضع آیدر (الغرن) کتف وزنده ضعیف و زبونه دینور (الغرن) فختینله خیر تکنه ایچره قوریوب
 ۹ قالیق معناسنه در یقال غرن العین علی القرو غرنا من الباب الرابع اذا بیس (غرنه) غینک قحی وزای مجه نك
 سکونیه کابل جوارنده بر بلده آیدر که بالجمله بلادک انزه و اوسعیدر سلطان محمود غزنو نك پای تختی ایدی
 (غزنیان) غینک و نونک قحیله ما وراء النهره بر قریه آیدر (الغسن) غینک قحی و سینک سکونیه آغزده نسه
 ۱۱ چینک معناسنه در یقال غسن الشیء غسنا من الباب الاول اذا مضغه (الغسن) غینک ضمیمه ضعیف و زبونه
 دینور (الغسنة) غرقه وزنده و (الغسنة) فسطاط وزنده صاج بلوکنه دینور جعی غسن کلور سرد وزنده
 ۱۳ یقال غسنة من الشعر و غسنة ای خصلة (الغسان) کتاب وزنده پوستکیدن یا پلش قفتانه دینور که صبیان
 اعراب کیرلر (الغسان) غراب وزنده نهایت قلب و غایت نفس معناسنه در تقول لقد علمت ان ذلك من غسان
 ۱۵ قلبک ای اقصى قلبک و غایه نفسک (الغسان) شداد وزنده و (الغسان) کیسان وزنده جوانلق هنکامک
 حدت و قوتی حالتنه دینور که صعب و ثقیل ایشلرک مدار اقتداریدر بو علاقه ایله بر آدمه سن او ایشک آدمیسی
 ۱۷ دکلسن دیه جک برده ما انت من غسانه و غسانه دیرلر لست من رجاله معناسنه و غسان بر صواسمیدکه اکاز ذقیله سندن
 بر طائفه نازل اولغله اول صویه نسبتله آنله غسان اطلاق اولندی بنو جفته دیکلری آل ملوک آنلردنر
 ۱۹ و بعضلر عندنده غسان مخصوص بر قبیله نك اسمیدر (الغسانی) پای نسبتله نك کوزل و دلبر آدمه دینور طراوت
 شباهه منسوبدر یقال هو غسانی ای جیل جدا (الاعسان) همزه نك قحیله انسانک اخلاق و مسجیدلر نه
 ۲۱ دینور یقال فلان علی اغسان من ایله ای علی خلایق واسکی اتوابه دینور یقال ثیاب اغسان ای اخلاق
 (الغیسانة) کیسانه وزنده تر و تازه و ناز کیدن محبو به یه دینور یقال جارية غیسانة ای ناعمة (الغسن) غینک
 ۲۳ قحی و شین مجه نك سکونیه دکنگله یا خود قیلجه اورمق معناسنه در یقال غشنه غشنا من الباب الثاني
 اذا ضربه بالعصا او بالسيف (العشانة) ثمامه وزنده خرما کسلسد کدنصکره داللرک دیلرنده فلان بشاغله
 ۲۵ دینور (العشنة) تفعل وزنده صویک اوزرینه طوار فشمسی چوککله مر دارلحق معناسنه در یقال قشش
 الماء اذا ركب البعير في غدر ونحوه (العصن) غینک ضمی و صادق سکونیه اغاجک دالنه و شاخنه دینور
 ۲۷ انجه سنده و قالینته اطلاق اولنور ککوچکنه غصنه دینور که محصصدر جعی غصون و غصنه کلور
 عنبه وزنده و اغصان کلور (العصن) غینک قحیله اغاجک دالنی بر آدم کندویه طوغری چکمک معناسنه در
 ۲۹ یقال غصن الغصن غصنا من الباب الثاني اذا مده اليه و بر نسنه فی اخذ اهلك یا خود قطع اهلك معناسنه در
 یقال غصن الشیء اذا اخذه او قطعه و بر آدمی ایشندن منع و صرف اهلك معناسنه در یقال فلانا عن حاجته
 ۳۱ اذا ثناه وكفه (ذو الغصن) بنو سلیم حره سنده بروادی اسمیدر (ابو الغصن) دجین بن ثابت بن دجین نام
 کسه نك کتیه سیدر جعی نام کسه نك کتیه سی دکلدر ته که جوهری او یلجه و هم ایشدر و بعضلر کتیه سیدر دیدلر
 ۳۳ شارح دیر که بو صورتده جوهری به اسناد و هم غرابنددر مع ذلك جعی ماده سنده بو قوله مناقض ثبت ایشدر
 و جعی عربلرک نصر الدین خواجه سیدر (الاعصان) همزه نك کسریله و (الغصین) تفعل وزنده اوزم
 ۳۵ سالتهمک دانه لری بیومک معناسنه در یقال اغصن العنقود و غصن اذا کبر حبه (الاعصن) اجر وزنده قویریغنده
 صقر اولان اکوز دینور یقال ثور اغصن اذا کان فی ذنبه بیاض (غصن) غینک ضمیمه و (غصین) زبیر وزنده
 ۳۷ اسمی ناسددر (الغصن) غینک قحی و ضاد مجه نك سکونیه بر آدمی ایشندن آلیقومق معناسنه در یقال
 غصنه غصنا من الباب الثاني والاول اذا حبسه و عاقه و ناقة تمام یوری دوشورمک معناسنه در یقال غصنت
 ۳۹ الناقة بولدها اذا الفته لغیر تمام و غصن اتوابده و دری وزره مقوله سنده اولان بوکله و بوکندی به دینور شکن
 معناسنه فختینله ده جائزدر جعی غصون کلور یقال غصن الثوب و الدرع و غصونه و هو الثئی و التکسر و غصون الاذن
 ۴۱ قولاقده اولان بوکلره و قیور مره دینور و غصن رنج و عناء و تعب معناسنه در تقول لقیمت منه غصنا ای عناء

و تعبا (الغضین) تعیل وزنده بودخی ناقه ناتمام یوری دوشورمک معناسنه در یقال غضنت الناقه بمعنی غضنت
 (الغضان) کتاب وزنده معنای مزبور دن اسمدر ناقه نك تمام یوری دوشور مسنه دینور (المغاضنه) مفاعله وزنده
 بر کسه به اشارت ضمنده کوز قیق معناسنه در یقال غاضن عینه اذا کاسرها وقال فی الاساس غاضن المرأة اذا غازلها
 بمکاسرة العینین (الاغضن) اجر وزنده خلقی و مادر زاد اوله رق دائما کوزینی قیان آدمه دینور که قیق کوزلو
 تعیر اولنور یا خود بر آدمه عداوت یا کبر و نخوت جهتله کوزینی چوق قیان آدمه دینور یقال رجل اغضن ای کاسر
 عینه خلقه او عداوة او کبرا (الغلن) غینک قحی و لامک سکونیه او غلانک دلوقنلوقی چاکظ ظهور یله آرز و قنده
 یال وبال صاحبی اولوق معناسنه در یقال غلن الشباب غلنا من الباب الاول اذا غلا (الغلوان) ضمینه بکتلک
 و سائر نسنه نك اوائل هنکامنه دینور که آتش کبی تند و تیز لکی و قنیدر یقال غلوان الشباب و الامر ای غلوانه
 (الغین) غینک قحی و میم سکونیه در یی یومشوب تویی یولتق ایچون کر چلیوب یره کومک معناسنه در
 کذلک خرما قور یغنی نضج یولوق ایچون طیراغه کومک یا بر نسنه ایله اور توب باصرمق معناسنه در یقال غن الجلد
 او البسر غننا من الباب الاول اذا غنمه و بر آدمی تر لکم ایچون اوزرینی اوابله بور یمک معناسنه در یقال غن فلانا
 اذا التی علیه ثیابه لیعرق (الغین) امیر وزنده یره کوملش در یی به و خرما قور یغنه دینور (الغمنة) غرغه وزنده
 اسفیداج اسمیدر که استویج دید کابردر و قزله به دینور که نسوان یوزرینه سوروب رنگامیز ایدرلر (الانغمان)
 انفعال وزنده بر آئنده نهان و نابید اولوق معناسنه در یقال غن فی الارض علی المجهول فانغمن ای ادخل فیها
 فتغیب (بنو الغنمی) بشری وزنده حیره مملکتنده بر جاعتدر (الغنة) غینک ضمی و نونک تشدیدله ککزدن
 کلان صوته دینور که تکلمه کوچک دلدن بر و ککزه چکیلوب کلان صوتدن عبارتدر بعض کسه ده خلقی اولور
 و منه یقال النون اشد غنة و هو جریان الکلام فی الالهة یعنی صوت من قبل الخیاشیم * مؤلفک تعریفی مساحمه به میندر
 و زید بن الاعور طاشلرک آواز سنده یعنی چینلینسند دخی استعمال ایلدی مراد اشبو بیتنده استعمال ایلدی کیدر
 * اذا علا صوته ارتنا * یرمعها و الجنل الاغنا * مترجم دیر که غنه اهل تجوید عندنده صفات حر و قنددر بعضلرک
 حرفدن عدی مجازدر زیرا ادغام ایکی به منقسمدر اولکیسی ادغام بلاغنه در که تونین و نون ساکنه لامه و رابه ادغام
 اولند قدغه غنه سز قراءت اولنور من لدنه و من رب رحیم کبی ایکنجیسی ادغام مع الغنه در که تونین و نون ساکنه ینو
 حرفلر دن برینه ادغام اولند قدغه غنه ایله قراءت اولنور لیکن خلف یاه و او ده غنه الیز (الغن) غینک قحیه ککزدن
 سویلر اولوق معناسنه در یقال غن الرجل غنا من الباب الرابع اذا تکلم من قبل الخیشوم و بر محک اغا جری چوق
 اولوق معناسنه در که سینک آواز ملر نیک کترتتی مستلر مدر یقال غن الوادی اذا کثر شجره و خرما اغاچی یتشک
 معناسنه در یقال غن النخل اذا ادرك (الاغن) ککزدن سویلیان آدمه دینور یقال رجل اغن ای یتکلم من خیاشیمه
 و حزین حزین رقتله ککزدن ملر اولان آهویه دینور یقال ظی اغن اذا کان یخرج صوته من خیاشیمه و جوهر نیک
 طیره و صفله طیر اغن عبارتی غلطدر * مترجم دیر که ظاهرا طغیان قام ناسخدر که ظی برینه طیر یا زمشدر و اغن نبوت
 ادعا ایدن طلحیه نك هوا دارلر دن بر شخص ایدی (الاغان) همزه نك کسر یله غن ایله ایکی معنای اخیرده
 مراد فدر یقال اغن الوادی و النخل بمعنی غن و سینک و زردامق معناسنه در یقال اغن الذباب اذا صوت و بر آدمک
 شجر نیک دالربنی بشرتمک یعنی نعمتی و ساز و سامان و دولتنی مطرا و فراوان ایلک معناسنه مستعملدر زیرا دالر
 مطرا اولنجه روز کار اسدیکه غنه دن خالی اولمز یقال اغن الله غصنه ای جعله ناضرا و طولوم طولوق معناسنه
 مستعملدر که غنه بی موجبدر یقال اغن السقاء اذا امتلأ (الغنین) تعیل وزنده بر آدمی ککزدن سویلر قلمق
 معناسنه در که دماغنه ضرر اصابتدن نشئت ایدر یقال غنه اذا جعله اغن (الغناء) ضراء وزنده اغن لفظدن
 مؤننر و اهل و سکان و عمارت و بنیاتی فراوان و شن و آبادان قریه به اطلاق اولنور یقال قریه غناه ای جة الأهل
 و البنیان و چاری و چینی و افر باغچه به و مرغزاره دینور یا خود چایر لری و او تلقری پک صیق و صار مشق اولغله
 یل او غراد قدغه خاشردیسی اولبوب ضرلر یوب هار لدر کبی آواز ایلیه یقال روضة غناه ای الکثیره العشب او تمر
 الریح فیها غیر صافیه الصوت لکنثافة عشبها (الغان) غراب وزنده سینک و زرد بسنه دینور یقال اقلقی
 غنان الذباب ای صوته (الغنون) تعیل وزنده معاصی و آناه اصرار و تهالك ایلک معناسنه در یقال تغون الرجل
 اذا صر على المعاصی و قتاله اقدام ایلک معناسنه در یقال تغون فی الحرب اذا قدم ظاهرا ثلاثیسی
 مهجوردر (الغین) عین وزنده حروف هجادی بر حرفدر مجهوره دن و حروف مستعلیه دندر مجرعی اعلائی
 حلقندر تلفظنده افراطه مؤدی غرغه و اخفا به منتهی اولور و جهله تحقیق مخر جنده اهمال اولنما مق

(مناسیدر)

- ۱ مناسبدر بلکه بیان و اظهارنده و خای مجمه مقوله سی حرفدن تمیز و تخلیصنده اهتمام و دقت اولثق لازمدر
 و حرف مذکور زائد و حرف سائره بدل واقع اولمز و غین مصدر اولور صوصه مق معناسنه تقول غنت اغین غینا
 ۳ اذا عطشت و یک صوصه لقدن یورک یاتمی معناسنه در یقال غانت الابل ای غامت و غین بلوده دینور غیم معناسنه
 و اورتمک و قبلماق معناسنه در ومنه یقال غین علی قلبه علی المجهول غینا ای تعشته الشهوة او غطی علیه و البس
 ۵ اوغشی علیه و احاطه به الرین و کوکلی بولانوب غشیان کلک معناسنه در یقال غانت نفسی ای غنت (الغینة) تیره
 و زنده برارض اسمیدرو صوصه سز برده اولان اغاجلغه دینور و قورولغه اکر صولور برده اولورسه غیضه دینور
 ۷ و شامده و یامده بر موضع آدیدر (الغینة) غینک کسریله یاره دن اقان صاری صویه دینور کذلک میتدن و جیفه دن
 اقان صاری صویه دینور (الغیناء) جراه و زنده پیراقرلی فراوان اولان تاب و طراوتلوا اغاجه دینور یقال شجرة غیناء
 ۹ ای خضراء و رفیقو آدیدر (الغینی) الف مقصوره ایله شیر نام طاغک قله سنه دینور و شیر نامنده بدی طاخ اولمغله
 غینی آنلرک بر یسنک اسمیدر (الغیان) همزه نک کسریله اصلی اوزره بودخی اورتمک و قبلماق معناسنه در یقال
 ۱۱ اغین علی قلبه علی بنساء المفعول معنی غین قال الشارح ومنه الحدیث * انه لیغان علی قلبی حتی استغفر الله
 فی الیوم سبعین مرة * بوراده غین قلب شریفلری بعضا حسب البشر به امور دنیوی به اشتغال دن کنابه در زیر
 ۱۳ قلب انورلری مدام استغراق اوزره اولور ایدی احیانا بعض مهم اولان امر دنیوی به انصرافنی یاسلقت ایله
 تعبر بوردیله (الغانة) اقامه و زنده بلود هوا بوزینی تون بوریمک معناسنه در یقال اغان الغین السماء
 ۱۵ ای البسها (الغانة) یای کیر یسنک او جنده اولان حلقه به دینور و مغربده بر بلده آدیدر (فرغانه) فانک فتحیله
 عجم بلادندن بر بلده (الغین) غینک کسریله بر موضع آدیدر هواسی و خیم اولمغله حاسمی پک چوق اولور هر کیم
 ۱۷ اورایه وضع قدم ایلسه همان عارض اولمغله پک انیس و همد حقتده * آنس من حی الغین * مثل اولمشدر (الغین)
 اجروزنده اوزون سنه به دینور یقال شی * اغین ای طویل (ذوغان) منده بروادی آدیدر فصل الفاء
 ۱۹ (الفتن) فانک فتحی و تالی فوقیه نک سکونیه فن و حال و کونه معناسنه در ومنه قولهم العیش فتنان ای لوان حلو و مر
 یعنی انسانک دیر لکی ایکی کونه در کراهو حلاوت و شدت و مرارت اوزره اولور و فتن مصدر اولور بر نسنه بی آتشفه
 ۲۱ یاقق معناسنه در ومنه قوله تعالی * یوم هم علی النار یفتنون * ای یحرقون بالنار (وفتن) و (فتون) قعود زنده
 بر نسنه قلبه خوش و پسندیده کلکله پک پسند و عجب انیک معناسنه در که عشق و محبتله اکا کر قنارلغه مؤدی
 ۲۳ اولور حسن دلبرکی یقال فتنه فتن و فتونانم الباب الثانی اذا اعجبه و فتن بر آدمی فتنه به او غرامق معناسنه در یقال
 فتنه اذا وقع فی الفتنه فهو مفتون و فتنه به او غرامق معناسنه لازم اولور یقال فتن الرجل اذا وقع فی الفتنه و فتون
 ۲۵ بر کسه زن پرست اولمغله و صلترلی داعیه سنه دوشمک معناسنه در یقال فتن الرجل الی النساء فتونا و فتن الیهن
 علی المجهول ای اراد الفجور بهن (الفتنة) فانک کسریله و (المفتون) مصدر اوله رقی صنماق معناسنه در
 ۲۷ یقال فتنه فتنه و مفتونا اذا خبره ومنه قوله تعالی * بایکم المفتون * ای الخبره و فتنه بر خوش نسنه بی پسند
 و عجب انیکله دینور که اسمدر و آغزلغه دینور ضلال و کراهی معناسنه یقال وقع فی الفتنه ای الضلال و کنه
 ۲۹ وائم معناسنه در و کفر معناسنه در و رسوایلغه دینور فضیحه معناسنه و عذاب معناسنه در و بوطده التونی
 و کومشی ارتمک معناسنه در تا که جیدی کتردن تمیز اوله یقال فتن الذهب و الفضة فتنه اذا اذابه و بر آدمی
 ۳۱ آزد رقی معناسنه در یقال فتنه اذا اضله و دلیلکه دینور جنون معناسنه و محنت و بلیه به دینور ومنه اعدو بالله
 من فتنه القبر ای محنته و بلائه و مال و اولاده اطلاق اولنور لقوله تعالی * اما اموالکم و اولادکم فتنه * الایة
 ۳۳ و بین الناس واقع اولان اختلاف آراء و شورش و شقاق و غوغایه اطلاق اولنور یقال وقع بینهم الفتنه ای الاختلاف
 فی الآراء (المفتون) مصدر در که ذکر اولندی و اسم مفعول اولور فتنه به او غرا دلش آدمه دینور یقال هو
 ۳۵ مفتون ای او قعوه فی الفتنه و مجنونه اطلاق اولنور یقال رجل مفتون ای مجنون (الافتان) همزه نک کسریله
 بودخی بر نسنه کوزه و کوکله عجیب کلکله پسند ایوب خوشلثق معناسنه در یقال افتنه اذا اعجبه و بر آدمی
 ۳۷ فتنه به او غرامق معناسنه در یقال افتنه اذا وقع فی الفتنه و هو مفتن مکرم (الفتین) تفعلیل و زنده بودخی فتنه به
 ۳۹ دوشورمک معناسنه در یقال فتنه معنی افتنه (الافتان) افتعال و زنده بر آدمی فتنه به او غرامق و فتنه به او غرامق
 معناسنه تعدی و لازم اولور یقال افتن فلان اذا وقع فی الفتنه و یقال افتن فلان اذا وقع فی الفتنه (الفتین) امیر و زنده
 ۴۱ قره طاشلق طیراخی سیاه ارضه دینور کویا که محترق کبی اولور اذابه ذهب معناسندن مأخوذ در جمعی فتن در کتب
 و زنده (الفتان) شداد و زنده و (الفتان) او غری به دینور یقال رجل فتان و فتن ای لص و شیطان به دینور و فتان

۱ يقال غثى السيل المرتع اذا جمع بعضه الى بعض واذهب حلاوته وخلط كلام اثلثك معنائه در يقال غثى الكلام
 غثيانم الباب الثاني والرابع اذا خلطه ودواب وماشى بي ياخود نامى برى برينه قاتوب هر ج ومرج اثلثك معنائه در
 ۳ يقال غثى المال او الناس اذا خبطهم وضرب فيهم وغثيان قحاطه كوكل بولاتق معنائه در كه قى
 مقدمه سيدر يقال غثت النفس غثيا وغثيانا اذا خبت وهوا يوزى بولانوب بولوتلق معنائه در يقال
 ۵ غثت السماء بالسحاب اذا غمت (الاعتاء) همزه نك كسريه بودخى سيل صوبى مرعابى بوزوب برى برينه قاتق
 معنائه در يقال اغثى السيل المرتع بمعنى غثى (الغثا) عصا وزنده يروزنده نبات چو ظلق معنائه در يقال
 ۷ غثيت الارض بالنبات غثانم الباب الرابع اذا كثرفيها (الاغثى) اقصى وزنده ارسلانه دينور * الو اووى * (الغدوة)
 غيثك ضمى ودالك سكونيه صباحك اول وقتنه دينور بكره معنائه فارسيد بامداد و تركيده ار كن
 ۹ تعبير اول نور على قول صلوة فجر ايله طلوع شمس بيننده اولان وقتنه دينور تقول ايتنه غدوة اى بكره او ما بين
 صلوة الفجر و طلوع الشمس * شارح ديركه غدوه و بكره كله ريله اكر ايجنده اولديغك كونك صباحى مراد اولور ايسه
 ۱۱ منون اولمز و اكر نكره مراد اولور سه منون اولور لر و غدوه لفظنك ججى غدى كور مديه ومدى كى (الغداة)
 حصاة وزنده و (الغديه) غنيه وزنده بونلرده غدوه معنائه در غداة كله سنك ججى غدوات كور قحاطه
 ۱۳ و غديه نك ججى غديات كور و غدايا كور و غدو كور ضمينه و و اولك تشديديه و عند البعض غدا يا غديه نك ججى
 دكلدر بلكه عشايه كله سنه مز اوجه و جهيله استعمال اولنور پس قائل مز بور غداة كله سندن جمع اولديغه ذاهب
 ۱۵ اولشدر (الغدوة) سمو وزنده و (الغدوة) غرفه وزنده برره صباح وقتى كلك و صباح قتي كتمك و برايشه صباح
 وقتى مباشرت اثلثك معنائه در يقال غدا عليه غدو و غدوة اذا بكر عليه * شارح ديركه بعده توسعه اولنوب وقتدن
 ۱۷ تجريد ايله راح كى افعال ناقصه به ملحق اولشدر صار معنائه مستعملدر (الاعتاء) افعال وزنده غدو
 معنائه در يقال اغتدى عليه بمعنى غدا عليه (الغداة) مفاعله وزنده بر كسه به ار كندن وار مق و برايشى
 ۱۹ ار كندن ايشلك معنائه در يقال غاده و غادى الامر اذا باكره (الغد) غيثك قحى ودالك تخفيفيله ايرته كونه دينور كه
 يار بن دخى تعبير اولنور فارسيد فردا دينور و بونك اصلى غدو ايدى بلا عوض و اوحذف اولندى نسبتنده غدو
 ۲۱ و غدوى دينور اثبات و او ايله (الغادية) صباح وقتنده پيد اولان بلوده ياخود يغموره دينور (الغداء) سماء وزنده
 صباح طعامك اسميدر ججى اغديه در تقول اطعمنا غداء اى طعام الغدوة (التغدى) تفعل وزنده صباح
 ۲۳ طعامى مك معنائه در يقال تغدى الرجل اذا اكل الغداء (الغداء) عصا وزنده تغدى معنائه در يقال
 غدى الرجل غدا من الباب الرابع بمعنى تغدى (التغذية) تأديه وزنده صباح طعامى يدرك معنائه در تقول
 ۲۵ غديته اذا اطعمته الغداء (الغديان) سكران وزنده دائما ار كن طعام اكل ايدن آدمه دينور مؤنثى غدايه در
 (ابو الغادية) يسار بن سبع در كه صحابيدر (الغادى) ارسلانه اطلاق اولنور (الغذاء) شداد وزنده ابن كعب در كه
 ۲۷ اعيان عربنددر (الغدى) ميك ودالك قحيله اسم مكاندر مؤنثى مغداة در شول بره دينور كه قوم اندن صباح وقتنه
 رحلت ايدلر كذلك وقت مر قومه رحلت اولنان بره دينور ته كه مراح و مراحه بونك مقابليدر بومناستله مطلقا
 ۲۹ منشأ و مصيرده استعمال اولنديلر بعده بولدك پدريته مشابهت كامله سنده استعمال ايلديلر زيرا پدرا اولادك اصل
 و منشأ و نسب و اخلاق و شمائلده بالنسبه مرجع و مصيريدر و بوجهتله مجاز بمرتبتين اولور و منه يقال ماترك فلان
 ۳۱ من ابيه مغدى و مغداة و لامر احا و مراحه اى شبا يعنى كويا كه جله سنى اخذ و استيقا المشدر (الغدوى) عربى
 وزنده كه حيوان قرنده اولان ياورى به دينور على قول قيون قيسنه مخصوص صدر ياخود فحلك طوتدر دىغى دوله
 ۳۳ مقابل بيع اولنان دويه و سائر حيوانه دينور ياخود قوچك طوتدر دىغى دوله مقابل بيع اولنان قيوته دينور
 مؤلفك بما يباع او ان يتباع قوللرى مسامحه اوزر در و لفظ مز بور كلة نسبت اولمغله كويا كه آنر فردايه منسوبلدر
 ۳۵ * الو اووى * (الغدى) ذال معجمه ايله غنى وزنده و (الغدوى) عربى وزنده غدوى معنائه در بوضو رتده غذايه
 منسوب اولور و غدى تازه قوزويه دينور ججى غداء كور غيثك كسريه (الغذاء) كساء وزنده ما كولات
 ۳۷ و مشروب بدنك نامو قوامنه مدار اولان شيهه دينور يقال اعطاه غداء وهو ما به نماء الجسم و قوامه (الغذو)
 عز و وزنده بر كسه به غداء و يرك معنائه در يقال غداء يغذوه غذوا اذا اعطاه الغداء و ار كلك دوه افشائى كسرك
 ۳۹ ايشه مك معنائه مستعملدر يقال الجمل بوله و بوله اذا قطع و دوه نك افشائى كسيله كسيله كلك معنائه در
 يقال غذا بول الجمل اذا انقطع و آقق معنائه در يقال غذا الشئ اى سال و تير تير بور مك معنائه در يقال غذا الرجل
 ۴۱ اذا اسرع و طمردن قان روان اولق معنائه در يقال غذا العرق اذا سال دما (التغذية) تفعله وزنده بودخى غذا اندر مك

معناسنه در یقال غذاه بمعنی غذاه و بسلك معناسنه مستعملدر یقال غذاه اذارباه و دوه كسدر ك ايشه مك معناسنه در
 یقال غذی الجمل بوله اذا قطعه و طمردن قان آقق معناسنه در یقال غذی العرق اذاسال دما (الاعتداء) افتعال
 2 وزنده و (التغذی) تفعل وزنده غذالملك معناسنه در یقال غذاه فاغذی و تغذی (الغذا) عصا وزنده
 4 اركت دونهك بولنه دینور (الغدوان) قحاطه شوقلو و جنبشلو اویناق بوكر ك آته دینور و بدزبان و فاحش و دلازار
 آدمه دینور مؤنثی غذاونه در و بصره ایله مدینه بیننده برصوبك آیدر (الاستغذاء) برآدمی ره چاوب خاكسار املك
 6 معناسنه در یقال استغذاء اذا صرعه فشد صرعه (الغاذیه) بدنده بر طهر ك آیدر (الغاذی) غذالندر یچی
 و بسلیچی معنارینه در بومناسیته دواب و مواشی بی كوزل بسلیوب رعایت و تیمارنده حاذق آدمه اطلاق اولنور یقال
 8 هوغازی مال ای مصلحه و سائسه * الیائی * (الغذی) غذا و وزنده و مرادفیدر تقول غذیته غذا بمن الباب الثانی
 بمعنی غذوته جوهری یایدن دخی كلدیكنی بیلامكله انكار ایلدی * الوای * (الغرو) غینك فحی و رانك سكوتیه
 10 برنسنه برنسنه به بوس تون محكمجه یاپشوب قیلامق معناسنه در یقال غرا السمن قلبه بغرو غرو اذا لثق به
 و غطاه و برنسنه بی توقاله یاپشدر مق معناسنه در یقال غری الجلد به اذا لصقه بالغراء و غر و عجب معناسنه در ك
 12 تعجبندر شهك غروی دخی بومعنا به در دعوی وزنده یقال لاغرو من كذا ولاغروی ای لا عجب (الغراء) عصا
 وزنده و (الغراء) كساء وزنده برنسنه در ك كندیسيله برنسنه طلا اولنور یاخود آخرنسنه به یاپشدر بلور بعضل
 14 دیدیكه برنسنه در ك بالغك قرندن ظهور ایدر آنكه نسنه یاپشدر بلور بونر تركیده توقال دیدك ایدر ك ایچی
 در لو اولور بر در لوسی غرا الجلود دیدك ایدر ك حیوانك جلدنی مهر او نجه تكرار تكرار طبخ و تصفیه دنسك
 16 انعقاد ربه سینه كلنجه بری برینه ضربله حاصل اولان توقالدر و بریسی غرا السمك دیدك ایدر ك بالق
 توقالی دیرل خنزیر البحر دیدك ایدر اوزون برونلو بالغك و امثالنك جو فنده اولور منجمد رطوبتدر و غرا عصا
 18 وزنده كوچك بوزاغی به دینور و مطلقا تازه ولده دینور و آریق و مهزول انسانه و حیوانه دینور غراة دخی دینور
 جمعی اغراء كلوز و غرا كوزلكه دینور یقال به غرا ای حسن (الغراء) كساء وزنده توقاله دینور ك ذكر اولندی
 20 و دابه سی اولیان آدمه دینور یقال رجل غراء ای لادابه له (المغروة) مقروه وزنده و (المغریة) مریه وزنده
 توقاله یاپشدر لمش یا به دینور یقال قوس مغروة و مغریة ای ملصقة بالغراء (الغراء) عصا وزنده و (الغراء) سماء
 22 وزنده برنسنه به بك حرصله دوشكون اولق معناسنه در یقال غری به غرا و غراء من الباب الرابع اذا اولع و مایه
 و ماده اولان آزامه و بیکار مقوله سنك صوبی صوغومق معناسنه در یقال غری العد اذا برد ماؤه بوراده عد
 24 عینك كسریله در (الاغراء) همزه نك كسریله بودخی برنسنه به دوشكون اولق معناسنه در یقال اغری به
 علی المجهول اذا اولع و برآدمی برنسنه به ترغیب و تحریصله قندر مق معناسنه در یقال اغری فلانا به اذا و آله و ناس
 26 ارالغنه فتنه و اختلال القاسیله بری برینه قشقرتمق معناسنه در یقال اغری بنهم العداوة ای القاهه كانه از قهاهم
 (الغروی) دعوی وزنده اسمدر برنسنه به دوشكونلكه دینور (التغریة) تفعله وزنده بودخی برنسنه به بك حرصله
 28 دوشكون اولق معناسنه در یقال غری به علی المجهول ای اولع و صوامق معناسنه در یقال غراء به اذا طلاه
 (الغری) غنی وزنده كوزله دینور یقال رجل و شی غری ای حسن و رسم و طرح و بناسی خوب و لطیف بنا
 30 و عمارته دینور (الغریان) تنیه بنیه سیله كوفه دما ایچی بناء مشهور در ماده مرفومه دن مأخوذ در (المغارة) مباحاة
 وزنده و (الغراء) قتال وزنده ایچی نسنه بنیه فاصله و برمیوب بری برینه اولاشدر مق و یناشدر مق معناسنه در
 32 یقال غاری بین الشیثین اذا ولی و بر كسه ایله او نكولك ایدوب لخ و جدال املك معناسنه در یقال غاری فلانا
 اذا لاجه (الغراوی) رضایی وزنده كپوكه دینور رغوه معناسنه جمعی رغای در رانك قحیلله (غریة) غنیه وزنده
 34 بر موضع آیدر (غریه) سمیه وزنده غنی قبیله سی یوردنده بر صو آیدر (غری) سمی وزنده اجا نام جبل قریبه
 بر صو آیدر * الوای * (الغزو) غینك فحی و زای معجه نك سكوتیه برنسنه بی اراده و طلب املك معناسنه در
 36 یقال غزاه بغزوه غزوا اذا اراده و طلبه و قصد املك معناسنه در یقال غزاه اذا قصد و تقول غزوی كذا ای قصدی
 و دشمنله جنك و قتال املكه كتمك معناسنه در یقال غزا العدو اذا سار الی قتالهم و انتباههم (الغزوان) قحاطه
 38 و (الغزاة) عداوه وزنده بونلرده دشمن اوزره جنك و قتال املكه كتمك معناسنه در یقال غزا العدو غزوا
 و غزوانا و غزاة اذاسار الی قتالهم و انتباههم (الغازی) غزوایدن آدمه دینور جمعی غزی كلوز غینك ضمی و زای
 40 مشدده نك قحیلله و غزی كلوز دلی وزنده (الغزی) غنی وزنده اسم جمعدر (الاغتراء) افتعال وزنده بودخی
 41 قصد املك معناسنه در یقال اغتراه اذا قصد و برآدمی سائر همدم و اصحابلری بندنن اختیار و اختصاص

(معناسنه در)

۱ اثلک معناسنه در یقال اغزنی بفلان اذا اختص به من بین اصحابه (الاغزاء) همزه نك كسریله برآدی غزایه جل
 اثلک معناسنه در که غزا ایتدر مکدن عبارتدر یقال اغزاء اذا حله علی الغزو و مدیون ذمتنده اولان دین و مطلوبی
 ۳ تجیل ایلوب تأخیر و امهال اثلک معناسنه در یقال اغزاء اذا امهله و آخرماله علیه من الدین و ناقه نك دول طو تسمى
 چپارز لئقی معناسنه در یقال اغزت الناقة اذا عسر لقاها و خاتونك اری غزایه كتمك معناسنه در یقال اغزت
 ۵ المرأة اذا غز ابعلمها (التغزیه) تفعله و زنده بودخی برآدی غزا ایتدر مك معناسنه در یقال غزاه اذا حله علی
 الغزو و (المغزی) مجراوزنده اسم مكندر مقصد و مرام معناسنه در یقال مغزی الكلام ای مقصد (المغازی)
 ۷ میك فتحیه غزاة قسمك مناقب و داستانزینه دینور سیر و شهنامه کبی و منه کتاب المغازی ای مناقب الغزاة
 شارح دیر که بونك مفردی یوقدر یاخود مغزی یاخود مغزاة کله لیدر (المغزیه) محسنه و زنده شول کبه ناقه به
 ۹ دینور که مدت جلندن برسنه اوزره برآی یکمش اوله که اون اوچ آیه بالغ اولور یقال ناقه مغزیه ای زادت
 علی السنة شهرافی الحمل (غزوان) سلمان و زنده هرات شهرنده بر حمله آیدر و طاقده بر جیل آیدر و بر رجل
 ۱۱ اسیدر (غازیه) و (غزیه) غنیه و زنده و (غزیه) سیمه و زنده و (غزی) سیمی و زنده اسمیدندر (ابن غزوی)
 دلور زنده محدثدر و ربعة بن الغازی تابعیدر * الوای * (الغسوة) علق و زنده کچه قرا کو اولوق معناسنه در
 ۱۳ یقال غسا اللیل بغسو غسوا اذا اظلم (الاغشاء) همزه نك كسریله غسو معناسنه در یقال اغسی اللیل بمعنی غسی
 (الغساء) حصاة و زنده خرمانك هنوز قور بغنه دینور که او چنجی مرتبه سیدر بلخ معناسنه جمعی غسا کور
 ۱۵ و غسیات کور قحاطه (الغسوة) تیره و زنده سدر اغاجنك میسنه دینور بقه معناسنه در که عربستان خرماسی
 دیدک لیدر (الغسا) عصا و زنده بودخی کچه قرا کو اولوق معناسنه در یقال غسی اللیل غسا من الباب الرابع
 ۱۷ اذا اظلم (الاغشاء) همزه نك كسریله کچه نك ظلمتی قبلا یوب بور مك معناسنه در یقال اغشاء اللیل اذا البسه ظلامه
 * الوای * (الغشی) غینك قحی و شین معجمدك سکونیه و (الغشيان) قحاطه بخود اولوق معناسنه در که بانلق
 ۱۹ تعیر اولور یقال غشی علیه غشیا و غشيانا علی بناء المهول اذا اغمی و بوستر و غطاء معناسندن مأخوذدر * شارح
 دیر که اکثر لغویین غشی ایله اغشاء بیتی فرق ایدر لر و اقصا کتب طبیه ده دخی بو وجهله مشر و حدر که غشی
 ۲۱ بر حالندر که قلبك ضعفندن و روح حیوانینك داخله حرکتی یاخود محتمن اولسی حسینله بالکلیه قلبه اجتماعندن
 ناشی قلب نفس ایده مدیکندن حس و حرکتك معطل اولسیدر یاخود روح قلیل ورقیق اولغله معدن روح
 ۲۳ اولان قلبده موجود اولان روحدن فضله اولما غله سائر اعضایه توزیع اولدیفندن حس و حرکت معطل اولور
 یاخود سببی برودتک شدتی و باحرار تک حدتی اولور اكا باغلق تعیر اولور و اغشاء بطون دماغ یارد و غلیظ بلغم ایله
 ۲۵ متملی اولدیفندن روحك مجرا زنده روحك نفوذنی مانع سده کامله سببیه اعضائك حس و حرکتدن قلوب
 معطل اولسندن عبارتدر بوکه او غونق تعیر اولور (المغشی علیه) مریمی و زنده بانلش آدمه دینور که باغین
 ۲۷ تعیر اولور (الغشیه) خطوه و زنده اسمدر باغلقه دینور (الغشوة) و (الغشاوة) غیلرک حرکات ثلاثیه یله
 و (الغاشیه) و (الغشیه) غرفه و زنده و (الغشایه) تمامه و زنده و (الغشایه) کتابه و زنده اور تویه دینور
 ۲۹ یقال علی بصره و قلبه غشوة و غشاوة مثلثین و غاشیه و غشیه و غشایه و غشایه ای غطاء (الغواشی) غاشیه نك
 جمعیدر کاسیدر (التغشیه) تفعله و زنده اور تمك معناسنه در یقال غشی الله علی بصره ای غطاء (الاغشاء)
 ۳۱ همزه نك كسریله تغشیه معناسنه در یقال اغشی الله علی بصره ای غطاء و تغشیه و اغشاء برنسنه بی شیء
 آخر ایله بور مك معناسنه در تقول اغشیته آیه و غشیته اذا غطیته مثال اولرده مجازو بونلرده حقیقتدر (الغشاوة)
 ۳۳ عداوه و زنده برنسنه برشیء بور مك معناسنه در یقال غشیه الامر غشاوة من الباب الرابع اذا غطاء (التغشی)
 تفعل و زنده بودخی بور مك معناسنه در یقال تغشاء الامر اذا غطاء (الغاشیه) برنسنه بی اور توب بور بیان
 ۳۵ شیئه دینور تأنیثی موصوف اعتبار یله یاخود مبالغه به محمولدر جمعی غواشی کور و منه قوله تعالی
 * و من فوقهم غواش * ای اغشاء ای اغطیه آت قسمك اگری اور توسنه که فارسیده زینپوش دیر لر غاشیه دیدکاری
 ۳۷ بو معنادندر و غاشیه قیامته اطلاق اولور و منه قوله تعالی * هل اتاك حديث الغاشية * ای القیامة و نار جهنمه
 اطلاق اولور و یورکی احاطه ایدن آنچه زاره دینور که الخلاء عنده صاحبی هلاک اولور قیص القلب معناسنه در
 ۳۹ فارسیده پوشش دل دیر لر و قلم قینك اغزندن اشاغیده دیلك تعیر اولسان برینه قدر صاریلان صغری
 در یسنه دینور علی قول قبضه سنه صاریلان قالین دری به دینور و انسان و حیوانك جو فنده عارض اولان
 ۴۱ ایچ مر ضنه دینور و کابوس کبی آدمه مستولی اولان جرار له و سائلاره اطلاق اولور یقال غشبت علیه الغاشیه

ای السؤال و جمعیه زیارتہ کلان یارانه اطلاق اولنور و دودہ بالانک آردقاشندہ اولان دمورہ دینور (الغشاء) کسماہ
 2 وزندہ اورتوبہ و پردہ بہ دینور ومنہ غشاءالقلب و السرج و السیف و غیرہ ای ماتغشاء (الغشاء) جراء وزندہ
 برمعروف قسراغک آدیدر وشول پچی بہ دینور کہ سائر بدنی بتون سیاہ اولوب یوزی قبلائی بیاض اولہ (الاعشی)
 4 غشواہ لفظنک مذکر یدر وصف مذکور اوزرہ اولان ارکک آتہدہ صفت اولور (الغشو) حشو وزندہ سدر
 آناجک میشنہ دینور بق معناسنہ و غشو مصدر اولور برکسہ بہ همان حقیقہ کلک معناسنہ یقال غشاه بغشوه
 6 غشوا اذا اتاه (الغشیان) فتحاته قائمچیلہ یادکنسکله پیدر پی ضرب الیک معناسنہ در یقال غشیه بالسوط
 غشیا نا من الباب الرابع اذا ضربہ و برکسہ بہ حقیقہ کلک معناسنہ در یقال غشی فلانا اذا اتاه و جاع الیک معناسنہ
 8 مستعملدر یقال غشی فلانہ اذا جامعها (الاستغشاء) اورتوب بورتک معناسنہ در یقال استغشی ثوبہ و ثوبہ
 اذا تغطی بہ کیلا سمع ولایری بورادہ کیلا سمع قولی تیمدر (غشی) سئی وزندہ بر موضعدر * الیائی * (الغضاه) ضد
 10 معجمہ الیہ حصاة وزندہ بر شجر معروف آدیدر جعی غضا کلور ومنہ ذئب غضا بو شجر بادیه اشجار ننددر فارسیدہ
 تاغ و ترکیدہ داغدغان و سکسک آغاجی دیرل بغایت متین اولور آتشی نیچہ کون سویتوب طورر بین العرب نار
 12 الغضا متعار فدر و اول آغاجلقده تورہ یوب ایوا ایدن قور دقیمی بغایت خبیث و مقاتل اولغله * ذئب غضا واخبث
 من ذئب الغضا * مثل اعراب نندر و عربلر بعض حیوانی و بعض امکانہ و مراعی بہ مضاف ایدر لر زیرا امکانہ و اغدبہ نک
 14 طبا علر ندہ تأثیر لری اولدیغندن کویا کہ آنکہ نشأت الیشدر در و غضابی کلابہ مخصوص بر ارضک آدیدر و نجد
 اولکہ سندہ بروادی آدیدر و اور مائہ دینور (اهل الغضا) اهل نجد در زیر اشجر غضا آندہ چوق اولور (ذئب الغضا)
 16 بنو کعب بن مالک بن حنظله جاعتیدر کہ بک خبیث و بدکار اولور لر (الضغیاء) جراء وزندہ شجر غضا چوق
 اولان برہ دینور یقال ارض غضیاء ای کثیرة الغضا و غضیاء مد و قصر یلہ شجر غضا اور مائہ و قور بلغنه دینور
 18 (الغاضی) شجر غضا اولتایحی دودہ بہ دینور یقال بعیر غاض اذا کان یا کل الغضا و یقال ابل غاضیہ و غواض
 و غاضی دیرنکلو و جمعیتی منتظم تام و وافر شیئہ دینور یقال شیء غاض ای حسن الغضو جام وافر و نظام حال
 20 و جمعیت و سامان و ثروت صاحبی آدمہ دینور یقال رجل غاض ای حسن الغضو کاس طعام مکئی (الغضی)
 کتف وزندہ شول دودہ کہ شجر غضا اولتاملغله قرن آخر یسنہ او غرامش اولہ یقال بعیر غاض اذا اشتکی بطنہ
 22 من اکل الغضا و یقال ابل غضیة و غضایا (الغضا) عصا وزندہ دودہ شجر غضا اولتاملقدن قرن آخر یسنہ
 او غرامق معناسنہ در یقال غضیت الابل غضا من الباب الرابع اذا اشتکی بطنها من اکل الغضا (غضیا) سلمی
 24 وزندہ یوز عدد دودہ نک علمیدر غیر منصرفدر (غضیان) سکران وزندہ بر موضعدر (الغاضیة) مظلہ معناسنہ در
 یقال لیلة غاضیة ای مظلة و مضییئہ معناسنہ اولغله ضد اولور یقال لیلة غاضیة ای مضییئہ و نار عظیمہ بہ
 26 اطلاق اولنور یقال نار غاضیة ای عظیمة (التغاضی) تفاعل وزندہ تفاعل معناسنہ در یقال تغاضی عنه اذا
 تفاعل * شارح دیر کہ اصلی تفاض دخی اولور (الاغضاء) همزہ نک کسر یلہ کوز قیاقلر نی قتیق معناسنہ در یقال
 28 اغضی الرجل اذا ادنی الجفون و برنسنہ حقدہ ظمیوب ایسم اولمق معناسنہ در یقال اغضی علی الشیء اذا سکت
 و کبجہ قرا کومق یا خود ظلمتله هر شیئی قبلا یوب بوریمک معناسنہ در یقال اغضی اللیل اذا اظلم اولبس ظلامہ
 30 کل شیء و برنسنہ بی کور مزدن کلک یا خود کور دیکی کی کور ہمزلک صور تیلہ اوتہ بہ باقیورمک معناسنہ در کہ
 مسامحہ الیکدن عبارتدر یقال اغضی عنه طرفہ اذا سدہ او صدہ (الغضو) غینک قیمی و ضدک سکونیلہ بودخی
 32 کبجہ قرا کومق یا خود ظلمتله هر شیئی قبلامق معناسنہ در غضا اللیل بغضو غضوا اذا اظلم اولبس ظلامہ
 کل شیء (الغضیانة) سکرانہ وزندہ جنسی بک اصیل و دہ بلوکنہ دینور (الغضو) سمق وزندہ برنسنہ دیرنکلو
 34 و منتظم و وافر و وافی اولمق معناسنہ در یقال غضا الشیء یغضو غضوا اذا کان جاما و افرا * الیائی * (الغضی) غینک
 قیمی و ضمی و طانک سکونیلہ بکنتک حالتی در جہ کمالہ و اروب تمام بکیت اولمق معناسنہ در یقال غطی الشبَاب غطیا
 36 من الباب الثاني اذا امتلا و یور میکنده تمام دوشنوب بر دوزہ به اشوب کتمک معناسنہ در یقال غطت الناقة اذا ذهبت
 فی سیرها و کبجہ مظلم اولمق معناسنہ در یقال غطی اللیل اذا اظلم و آغاجک دالبری اوزانوب بر یوزینہ دوشنک
 38 معناسنہ در یقال غطت الشجرة اذا طالت اغصانها و انبسطت علی الارض و کبجہ ظلمتله برنسنہ بی قبلا یوب بوریمک
 معناسنہ در یقال غطی اللیل فلانا ای البسه ظلمتہ و برنسنہ نک اوزرنی اورتوب ایلہ اورتمک یا قیاقله قیامق معناسنہ در یقال
 40 غطی الشیء و علیہ اذا ستره و علاہ (الاطغاء) همزہ نک کسر یلہ بودخی آغاجک دالبری اوزانوب بر یوزینہ دوشنک
 42 معناسنہ در یقال غطت الشجرة اذا طالت اغصانها و انبسطت علی الارض و برنسنہ نک اوزرنی اورتمک معناسنہ در

(یقال)

- ۱ يقال اغطى الشيء و عليه اذا ستره و علاه (التغطية) تغله و زنده كيجه ظلمته بر نسنه بي قيلامق معناسنه در يقال غطى الليل فلانا اذا البسه ظلمته و بر شيك اوزرني پوشيده ايه اورتمك معناسنه در يقال غطاه اذا ستره و علاه (الاغطاء) افتعال و زنده اورتمك معناسنه در يقال اغطى به اذا تغطى * الووى * (الغطو) خطو و زنده و (الغطو) سمو و زنده كيجه مظلم اولق معناسنه در يقال غطا الليل غطوا و غطوا اذا اظلم و بحر و نهر مقوله سنك صوتي چو غالب قالقيق معناسنه در يقال غطا الماء اذا ارتفع و اورتمك معناسنه در كه و اوى و يايدر يقال غطاه اذا واره و ستره (الغطاء) كساء و زنده اور تو به دينور يقال ماله و طاء و غطاء اى مايتغطى به (الغطاية) كتابه و زنده عرب نسوانك كوملك اوزرندن كيدكاري زيون مقوله سنه دينور كه آنكه تغطى ايدرل (الاغطاء) همزه نك كسريه باغ اصمه سنه صويورمك معناسنه در يقال اغطى الكرم اذا جرى فيه الماء (الغطوان) قحطاه بر آدمك اتباع و اعوان و متعلقاى مقوله سى جمع كترته دينور يقال انه لذ و غطوان اى ذومنعة و كثره * الووى * (الغفو) و (الغفوة) و (الغفبة) غنيرك قحى و فارك سكو نريله تومسك و مرتفع يره دينور كه اوراى صوبا صمز زيه معناسنه (الغفو) عفو و زنده و (الغفو) سمو و زنده او يومق ياخود او يوقى معناسنه در يقال غفا الرجل غفوا و غفوا اذا نام او قفس و بر نسنه صويك دينه با تميو بوزيه چيتمق معناسنه در يقال غفا الشيء اذا طفا على الماء (الاغفاء) همزه نك كسريه بودخى او يومق ياخود امر غنمق معناسنه در يقال اغفى الرجل اذا نام او نعى * الباقى * (الغفا) عصا و زنده بغدادى ايچندن آيرتلوب آتيله جق بيكانه نسنه به دينور قره موق و دلوجه و صمان كبي (الغفي) غنيك قحى و فارك سكو نيله بغدادى ايچندن غفا ديدكاري بيكانه لرى آيرتلوب او كورتلك معناسنه در يقال غفى الطعام غفيا من الباب الثانى اذا نفاه من الغفا (الاغفاء) همزه نك كسريه غفى معناسنه در يقال اغفى الطعام بمعنى غفاه و بغد اى كپلكى اولق معناسنه در يقال اغفى الطعام اذا كثرت نخالته و خرمنده صمان اوزره يا توب او يومق معناسنه در يقال اغفى الرجل اذا نام على الغفا اى التين فى بيدر (الغفاء) غشاء و زنده و مراد فيدر كه سيلندى به دينور و توز كبي خرما قور يغنه عارض اولور بر آفت اسميدر كه قوزيغى كويتز اولور و بغدادى ايجره اولان و برنده فلان صمان و كسمك خرد لرينه و الندى و چالقمى مقوله سنه دينور كذلك دوهر ايچندن آيرتلوب سيلان كتر لرينه دينور (الانغفاء) انفعال و زنده قيرلمق معناسنه در يقال انغفى الشيء اذا انكسر (الانغفاء) تمامه و زنده كوزك سياهنه عارض اولان آقلغه دينور يقال اصابت عينه غفاه اى بياض على حدتها (الغفبة) غفله و زنده امر غنمق معناسنه در يقال غفى الرجل غفبة من الباب الرابع اذا نعى و زيه معناسنه در كه صوبا صمز اولان تپه سى يره دينور * الووى * (الغلاء) سماء و زنده نرخ زياده بهايه چيتمق معناسنه در يقال غلا السعر يغلو غلاء ضد رخص * مؤلفك بصارده بيانه كوره غلو و غلا ماده سى بر نسنه حدى صاوشمق معناسنه موضوعدر مصدرى نرخده اولور سه غلاء و قدر و منزلت مقوله سنه اولور سه غلو و رهمى سهامده غلو كور سمو و زنده و معانى سارده آندن متفر عذر انتهى * و غلاء اوقى پلك ايراق كيدن تيراندازه دينور يقال رجل غلاء اى بعيد الغلو بالسهم (الغالى) و (الغلى) غنى و زنده هالونسنه به دينور نسب اوزره درلر تقول بعته بالغالى و الغلى اى بالغلاء يعنى بالسعر الغالى (الاغلاء) همزه نك كسريه نرخ زياده بهايه چيقارمق معناسنه در يقال اغلى الله السعر اى جعله غاليا و او تقررلك بويلنوب برى برينه صار مشمق معناسنه در يقال اغلى الثبت اذا التف و عظم و نباتك داللى قوتلنوب اوزامق ايچون بر اقربى صيروب تخفيف املك معناسنه در يقال اغلى الكرم اذا خففه من ورقه (المغلاة) مباحاة و زنده صاتلق نسنه بي حدندن زياده بها ايه بازار املك معناسنه در يقال غلاوه به اذا سامه فابطع و اوقى پلك ايراخه آتمق ايچون البرينى يوقارى طومتق معناسنه در يقال غالى السهم و به مغلاة و غلاء اذا رفع يديه لاقصى الغاية (الغلو) سمو و زنده بر نسنه حدى تجاوز املك معناسنه در يقال غلا فى الامر يغلو غلوا اذا جاوز حده (و غلو) غنيك قحيله (و غلو) سمو و زنده اوقى ايراخه آتمق ايچون البرينى يوقرى طومتق معناسنه در يقال غلا بالسهم غلوا و غلوا اذا رفع يديه لاقصى الغاية و غلو سمو و زنده اوقى حد و مقدار دن از يد ايراخه كتمك معناسنه در يقال غلا السهم اذا ارتفع فى ذهابه و جاوز المدى و او تقررلك بويلنوب برى برينه صار مشمق معناسنه در يقال غلا الثبت اذا التف و عظم (الغلو) ثمره و زنده اوقى آتمى مسافه به دينور جمعى غلوات كور قحطاه و غلاء كور غنيك كسريه و منه المثل * جرى المذكيات غلاء * بوراده مذكيات مذكيه نك جمعيدر كه بش ياشنى يكشمش آتله دينور يعنى سن مذكوره ده اولان آتله ميدانلو اولور جندع كبي ميدانى طار اولمز بومثل ميدان فضيلتده اقرانته فائق اولان كسه موقعنده ايراد اولنور (المغلا) منبر و زنده ايراخه كيدن اوقه دينور كه منزل اوقى تعبير ايتدكاريدر

(الغلاء) فسء و زنده و لامك سكونيله ده لغتدر حدی صاوشمغه دینور تقول خفض من غلواثك ای من غلوك
 2 و دلوقانلو لغك سرعتله كلوب باصمش اوائل هكلمنه دینور یقال فعل ذلك فی غلواء شبابه ای فی اوله و سرعته
 (الغلوان) غینك ضمیمه غلواء معناسنه در یقال غلوان الشباب ای غلواؤه (الغالی) سموزاته دینور یقال لحم غال
 4 ای سمن (الغلاء) سماء و زنده خرده بالغه دینور جچی اغلیه كلور (الغلوی) سكری و زنده غالیه به دینور كه
 طیب معروفدر كاسید كر و جوهری برفرسك اسمی اولق اوزره ده ثبت الحكه غلط ایلدی زیرا اول مهمله ایله
 6 علوی در * شارح دیركه جوهری دخی مهمله ایله مجملنده رسم اللشدر (التغالی) تفاعل و زنده نبات بویلنوب
 اوزامق معناسنه در یقال تغالی النبات اذا ارتفع و طوار قسمی زبونلویب اتی كتمك معناسنه در یقال تغالی لحم
 8 الناقه اذا ذهب و او تر اوزایوب بری برینه صر مشفق معناسنه در یقال تغالی النبات اذا التف و عظم (الاعلیاء)
 اعشیشاب و زنده بودخی او تر اوزایوب بری برینه صر مشفق معناسنه در یقال اغلوی النبات بمعنی تغالی (الاعتلاء)
 10 افعال و زنده سرعته یوریمك معناسنه در یقال اغتلی البعیر اذا اسرع * الیائی * (العلی) غینك قحی و لامك
 سكونيله و (الغلیان) فتحاته قینامق معناسنه در یقال غلت القدر غلیا و غلیانا من الباب الثانی اذا جاشت
 12 (الاعلاء) همزه نك كسر یله و (التغلیه) تفعله و زنده قینامق معناسنه در یقال اغلی القدر و غلاها
 اذا جاش بها و تغلیه برآمده ایراقدن اشارتله سلام و یرمك معناسنه در یقال غلاء اذا سلمه من بعد
 14 و اشار به (الغالیه) طیب معروف آدیدر تركیده تحریفله قلیه مسك دیرلر مركبات قدیمه دندر ابتدا آتی
 ایجاد ایدن جالینوسدر اصل ماده سی مسك و عنبر و بان یاغی و عسلیند و خوشبو مقطر صورلدر قیتلو اولمی
 16 وجه تسمیه در (التغلی) تفعل و زنده غالیه سورتمك معناسنه در یقال تغلی الرجل اذا تخلق بالغالیه (الغالیه)
 غلیه و زنده برنسنده حدی تجاوز ایلكه دینور نونی زانده در تغالی معناسنه در یقال باغه غلیه ای بالتغالی
 18 * الوای * (الغوی) غینك قحی و میك سكونيله سقف بدتی جامور و تحته و آجاج مقوله سیله او رتمك معناسنه در یقال
 غمالیت یغمو غموا اذا غطاه بالطين و الخشب * الیائی * (الغمی) غم و زنده او غومق معناسنه در یقال غمی
 20 علی المريض علی المجهول ای غشی علیه ثم افاق (الانغماء) همزه نك كسر یله غمی معناسنه در یقال انغمی علی المريض
 علی المجهول بمعنی غمی علیه و بتون کون هوا قیلابی بلوتلو اولق معناسنه در تقول انغمی یومنا علی المجهول ایضا
 22 اذا دام غیمه و اخشام هلالك او كنه بلود كلكه كورتمز اولق معناسنه در یقال انغیت لیلتنا علی المجهول ای غم هلالها
 (الغما) قفا و زنده او غومش آدمه دینور یقال رجل غمای مغمی علیه بونك مفرد و جچی و تثنیه سی مساویدر
 24 یاخود تثنیه سسنده غیمان دینور فتحاته و جعنده انغماء دینور و غما و انغماء کساء و زنده خانه نك تاوانه دینور یاخود
 طام اوزره اور تدكاری طپراق و تحته و طوغله مقوله سنه دینور بونك تثنیه سسنده غیمان و غوان و جعنده انغمیه
 26 و انغماء دینور و غما آتی ترتمك ایچون صرته چكدكاری چول و پلاس مقوله سنه دینور و غما هواده بلود اولغله
 هلال مستور اولغه دینور كاسید كر (الغمی) غینك قحی و میك سكونيله سقف خانه بی او رتمك معناسنه در
 28 تقول غمیت البیت غمای من الباب الثانی اذا عطیته و هوا بلوتلی اولغله هلال كورتمز اولق معناسنه در منه یقال
 فی السماء غمی و غما اذا غمّ علیهم الهلال و بونلر غمّ ماده سندن دكلدر برأسه لغتدر (غما) غینك قحیه اما
 30 لغظنده لغتدر كه حرف استفتا حدر یقال غما و الله ای اما و الله (الغامیاء) قاصعاه و زنده تر لافاره سی یوه لرندن
 برنك اسمیدر * الوای * (الغنوة) غرفه و زنده ز نكینلكه دینور كه غیره محتاج اولماقدن عبارتدر تقول لی
 32 عنه غنوة ای غمی * الیائی * (الغنا) غینك كسر یله و الفك قصر یله بر كسه تاهل ایلك معناسنه در معنای آیه دندر
 زیرا اول سببله نا محرمدن اكنفا اولور یقال غنی الرجل غنا من الباب الرابع اذا تزوج و ز نكین اولق معناسنه در
 34 و بونده غین مفتوح اولدقده النی بمدود اولور یقال غنی فلان غنا و غناء ضد فقر و كفایت و اكنفاء معناسنه در
 كاسید كر و خاتون غایه اولق معناسنه در یقال غنیت المرأة اذا صارت غایه و بر محله مقیم اولق معناسنه در كه
 36 محال سارهدن مستغنی اولور یقال غنی بالمكان اذا اقام به و دیرلك سورمك معناسنه در یقال غنی فلان اذا عاش
 و ملاقی اولق معناسنه در یقال غنی به اذالق و بر آدمك دوستلغنده علی الدوام طورمق معناسنه در تقول
 38 غنیت لك منی بالمودة ای بقیت و اولق كون معناسنه مستعملدر كه مجاز مرسل تبعی اولور تقول غنیت دار نا تهامة
 ای كانت فیها (الاستغناء) و (الاغشاء) افعال و زنده بونلرده ز نكین اولق معناسنه در یقال استغنی الرجل
 40 و اغتنی بمعنی غنی و (استغناء) ز نكینلك ایسته مك معناسنه در یقال استغنی الله تعالی ای سأله ان یغنیه (التغانی)
 41 تفاعل و زنده بودخی ز نكین اولق معناسنه در یقال تغانی زید بمعنی غنی و بری بریدن مستغنی و بی نیاز اولق

(معناسنه در)

۱ معناسنه در يقال تغانی القوم اذا استغنى بعضهم عن بعض (التغنى) تفعل وزننده بودخی ز نکین اولمق معناسنه در
 ۳ يقال تغنى الرجل بمعنى غنى وایرلامق معناسنه در يقال تغنى بالشعر اذا صوت به وشاعر قصیده سنده بر دلبر ایله
 ۵ تغزل ائلك معناسنه در يقال تغنى بالمرأة اذا تغزل بها وشاعر بر آدمی شعر ایله مدح یا خود هجو ائلك معناسنه در
 ۷ يقال تغنى بزید اذا مدحه او هجاه (التغنية) تفعله وزننده بر آدمی ز نکین قلق معناسنه در يقال غناه الله تعالى
 ۹ ای جعله غنيا وایرلامق معناسنه در يقال غناه الشعرو به اذا تغنى به وشاعر شعر نده دلبر ایله تغزل ائلك معناسنه در
 ۱۱ يقال غنى الشاعر بالمرأة اذا تغزل بها وشعره بر آدمی مدح یا خود هجو ائلك معناسنه در يقال غنى بزید اذا مدحه
 ۱۳ او هجاه وقوش لطيف و دلنشین آواز ایله او تمك معناسنه در يقال غنى الحمام اذا صوت (الأغناء) همزه نك كسریله
 ۱۵ ز نکین ائلك معناسنه در يقال اغناه الله تعالى ای جعله غنيا ورنسنه به كفايت ایدوب برینی طومق معناسنه
 ۱۷ مستملمدر کاسیدکر (الغنية) غنیک ضمی و کسریله و (الغنوة) که و اویدر و (الغنيان) غینلرک ضمیله ز نکینکه
 ۱۹ دینور که اسملدر يقال له غنية و غنوة و غنيان ای غنى و غنیه و غنيان غینلرک ضمیله كفايت معناسنه در که بی نیاز
 ۲۱ اولمقدن عبارتدر کاسیدکر (المغنى) مرمی وزننده بودخی كفايت معناسنه در يقال ماله عنه غنى و لا مغنى و لا غنية
 ۲۳ و لا غنيان ای ماله به یعنی فلانك آدن كفايت واستغناسی یوقدر بهمه حال کا محتاج و ناچار در و مغنى اسم مکان اولور
 ۲۵ شول منزله دینور که آنده اهل و سکانی اقامت ایلد کدنصرکه کوچوب کمنشر اوله علی قول عامدر یعنی مطلقا منزل
 ۲۷ معناسنه در يقال خلا مغناهم وهو المنزل الذى غنى به اهله ثم ظعنوا عنه او عام و مغنى مثنه معناسنه در کاسیدکر
 ۲۹ (الغنى) و فى و زننده و (الغاني) ز نکین آدمه دینور يقال رجل غنى و غان ای ذوالوفر و غنى غطفان قبيله سندن
 ۳۱ بر جاعتدر (الغانية) شول خاتونه دینور که ناس کندیسنى طلب و رغبت ایدوب کندیسنى کسه به طالبه و خواهشکر
 ۳۳ اولیه علی قول بك دلبر و حسندار اولمغه رونق حسن و جالیله زیب و زیندن احتیاجسز اوله یا خود ابوینى
 ۳۵ خانه سنده اقامت ایدوب سائر محله نقل و تبعیدی واقع اولیه یا خود شول تازه محبونه به دینور که عقیفه و پاکدامن اوله
 ۳۷ کرکذات الزوج اولسون کرکذ اولسون جمعی غوانی کلور يقال امرأة غانية ای التى تطلب و لا تطلب او الغنية بحسبها
 ۳۹ عن الزينة او التى غنيت بيت ابويها ولم تقع عليها سباه او الشابة العفيفة ذات زوج ام لا (الغناء) صحاب و زننده
 ۴۱ و (المغنى) و (المغناة) ميملرک قحی و ضمیله كفايت معناسنه در که برنسنه نك برینی طومقدن عبارتدر يقال اغنى عنه
 ۴۳ غناه فلان و مغناه و مغنايه ای ناب عنه و اجزا مجزأه و يقال ما فيه غناه ذلك ای اقامته و الاضطلاع به یعنی بونده
 ۴۵ آنك برینی طومق حالتی و انكله حاصل اولان تقوى یوقدر (الغنيان) غنیک ضمیله برنسنه سبيله سائر دن مستغنى
 ۴۷ و احتیاجسز اولمق معناسنه در يقال غنيت المرأة بزوجهها غنيا من الباب الرابع اذا استغنت به (الغناء) كساء
 ۴۹ و زننده طربناك اوله جق آوازه دینور که خواننده آوازی اوله جقدر ترکیده بر تعبیر اولور فارسیده سرود دینور
 ۵۱ تقول سمعت غناءه ای صوته المطرب (الغناء) سماء و زننده بر قوملق آدیدر (الأغنية) انشیه و زننده و یانك تخفیله
 ۵۳ لغتدر خواننده نك تغنى ایلدیكى بر كونه لغمه و آهنگه دینور مثلا شرقی و تقسیم و قوشمه و معنی كبی يقال ینهم
 ۵۵ اغنية ای نوع من الغناء و بونده همزه نك كسریله ده جائزدر (الأغناء) همزه نك قحیله کلینلرک جهازلرینه دینور
 ۵۷ يقال نقلوا اغناء العروس ای املاکها (الغناء) عصا و زننده مغنى كبی مثنه معناسنه در که برنسنه نك موضع
 ۵۹ كفايتندن عبارتدر يقال مكان كذا غنا من فلان و مغنى منه ای مثنه منه (غنيه) و (غنى) سمیه و سمی و زننده
 ۶۱ اسامیدندر * الواوى * (الغى) غنیک قحی و یانك تشدیدیه آزغون و كراه اولمق معناسنه در يقال غوى الرجل غيا
 ۶۳ من الباب الثاني اذا ضل و متعدی اولور يقال غواه غيره اذا اضله و غى جهنمه بدره نك یا خود برنهرک اسمیدر
 ۶۵ اعادنا الله من ذلك قال الشارح و منه قوله تعالى * فسوف يلقون غيا * وهو واد فى جهنم او نهر (الغواية) صحابه
 ۶۷ و زننده بودخی آزغون و كراه اولمق معناسنه در يقال غوى الرجل غوايه من الباب الرابع اذا ضل بونده كتابه
 ۶۹ و زننده جائزدر (الغواى) و (الغوى) غنى و زننده و (الغيان) ریان و زننده و صفر در آزغون و كراه آدمه دینور
 ۷۱ وقوله تعالى * والشعراء يتبعهم الغاؤون * ای الشياطين او من ضل من الناس او الذين يحبون الشاعر اذا هجوا قوما و يحبوه
 ۷۳ لمدحه اياهم بما ليس فيهم و غاوى كوچك باشه اطلاق اولور كویا که اعتدال دن صابمشدر يقبال رأس غاوى
 ۷۵ ای صغير و چكر که به اطلاق اولور (الأغواء) همزه نك كسریله و (التغوية) تفعله و زننده بر آدمی آزدروب آزغون
 ۷۷ قلق معناسنه در يقال اغواه و غواه اذا اضله و تغويه سودی چالوب یوغرد ائلك معناسنه مستملمدر تقول
 ۷۹ غويت اللبن اذا صيرته رابا (المغواة) ميمك ضمی و وواوك تشدیدیه آزه جق یره دینور مضله معناسنه جمعی
 ۸۱ مغويات کلور يقال وقعوا فى مغويات ای مضلات (المغواة) مهواة و زننده مغوات معناسنه در يقال ارض

مغواة ای مضلة (الاعوئية) ائقيه وزنده مهلكه معناسنه در يقال وقع في اغوئية ای مهلكة وارسلان صيدی
 2 همچون قازلمش چقوره دينور زيه معناسنه (التغاوى) برى برينه معاوتله برکسه اوزرينه اوشونتی ايدوب قتل
 ائلك معناسنه در علی قول شورادن بورادن چوقشوب اوزرينه اوشونتی ائلك معناسنه در هر تقدیر قتل ائلزرايسه ده
 4 يقال تغاوا عليه اذا تعاونوا عليه فقتلوا او جاؤا من ههنا وههنا وان لم يقتلوه (الغوى) عصا وزنده دوه ياوريسی
 سو ددن تخمه اولقى ياخود همه امكدن ممنوع اولغله پك آريقليوب اولو مجل اولقى معناسنه در يقال غوى الفصيل
 6 وغوى غوى من الباب الرابع والثاني اذا بثم من اللبن او منع الرضاع فهزل وكاد يهلك (الغوى) كتف وزنده
 معنای مز بوردن اسم فاعلدر (الغية) غينك فضی وكسريه زيه معناسنه در كه رشده مقابليدر حرامزاده
 8 ديمكدر يقال ولدغية ای زنية (غوى) غنى وزنده و (غويه) غنيه وزنده و (غويه) سميه وزنده اسمادندر
 (بنوغيان) حيان وزنده برجاعت ايدى كه در كاه حضرت مصطفوى به وافدا كلدیلر كنيه لرینی رسول انا م عليه
 10 السلام حضرت لری تبديل ايدوب بنو رشدان اطلاق ايلديلر (الغواض) غينك قحيله چكر كه به دينور واجناس
 مختلفه دن ناس كشيده دينور * مؤلف بوئی غين ماده سنده ثبت ائلشدر (الغاغة) بودخی اجناس مختلفه دن مجتمع
 12 ناس كشيده دينور و ربنا ت آيدير (غاوه) برطاغك آيدير (الغوى) عصا وزنده و (الغوى) غنى وزنده و (الغوى)
 محسن وزنده يالكز جهتك و تنها آدمه دينور تقول بت غوى وغويا و مغويا ای تخليا (مغويه) معصيه وزنده اجرم
 14 بن باهش لقبيدر (ابو مغويه) محسنه وزنده اصحابدن عبدالعزى كنيه سيدر كه بعد الاسلام رسول انا م عليه السلام
 عبدالرحن ايله تسميه بورديلر (الغاوية) طلو صو طولومنه دينور راويه معناسنه (الانغواء) انفعال وزنده هوا
 16 وهوسه او بوب ضلالته دوشمك معناسنه در يقال انغوى الرجل اذا انهوى ومال * الياثى * (الغياية) سخابه وزنده
 پرتوشمك آيدنلغنه و ضياسنه دينور نفس پرتو دكلدر و قيونك دينه دينور يقال وقع في غياية البئر ای قهرها
 18 و انسان اوزره مطلقا كوكله ايدن نسنه به دينور سخاب و سايبان كبی و يمامه ده بر موضع آيدير (المغاية) مباحة
 وزنده برنسه اوزره كوكله صالمق معناسنه در يقال غايا القوم فوق رأسه بالسيف ای اظلوبه (الغاية) نهايت
 20 وانجام معناسنه در يقال بلغ الغاية ای المدى و سخباغه دينور رايه معناسنه جعی غای در (التغية) تغله
 وزنده و (الاغياء) همزه نك كسريه سخباق ديكمك معناسنه در تقول غيبت الغاية و اغيبتها اذا نصبتها
 22 و اغياء هوا يوزنده بلود سايبان كبی طور مق معناسنه در يقال اغي السحاب اذا اقام فصل الغاء *
 * الواوى * (القاوى) فانك قضى و همزه نك سكونيه برنسنه ي اوروب يارمق معناسنه در تنه كه فای دخی بو معنابه در كه
 24 واوى و يائی اولور يقال فأي رأس فلان فأوا فأيا من الباب الثالث اذا ضربته و شقه و فأوا و ايبي طاغ ار الغنده
 اولان آيريه دينور و ايبي قاره طاشلق تيه ار الغنده اولان دوزجه و ملايمه دينور و ذكر ميجه قوملق قطعه سنه
 26 دينور و طاغ ار القلنده حولو كبی محاط اولان دوز و اوتور اقلی پا كيره يره دينور و صعيد ايلنده بر قريه آيدير و فأوا
 كيجيه دينور و اخشامه دينور و دولوج ناحيه سنده بر موضع آيدير و دره نك شول صيقي طاره جق برينه دينور كه
 28 اونه سى يابونلق اوله تركيده او بوز تعبير اولتور و مهره تخنه سى كبی پك دوز و يالم يره دينور (الافاء) همزه نك
 كسريه فأو ديدىكي موضع مز بوره او غرامق معناسنه در علی قول باشى موضحه اوله رق يارمق معناسنه در
 30 يقال افأى الرجل اذا وقع في الفأ و اوشيح موضحة (الانقياء) انفعال وزنده آچمق معناسنه در يقال انقأى
 الشىء اذا انقح و ايبي نسنه نك ار النقى آريلوب آچمق معناسنه در يقال انقأى ما بينهما اذا انفرج و برنسنه چتلامق
 32 و يارمق معناسنه در يقال انقأى الشىء اذا انصدع (الفئة) عده وزنده جاعت و كروه معناسنه در جعی فئات
 و فتون كاور * مؤلف همزه باننده دخی ثبت ائلشدر آنده رجوع معناسنه در و بونده شق معناسندندر (القاوى)
 34 سكرى وزنده ذكر باشنه دينور فيشه معناسنه (الفاية) شول يوكسك يره دينور كه صحرا كبی دوبدوز اوله
 * الياثى * (الفتاء) سماء وزنده دلوقانلو يكيه اولقى معناسنه در يقال فتى الغلام فتاه من الباب الرابع اذا شب شبابا
 36 (الفتا) عصا وزنده دلوقانلو جوانه دينور يقال هوفتى ای شاب و سخى و كرم و جوانمرد آدمه اطلاق اولتور تشيه سنده
 فتیان و فتوان دينور جعی فتیان و فتوه كاور فالرك كسريه و فتو كاور صمئيله و فتى كاور عصى وزنده مؤنثنده
 38 فتاة دينور جعی فتيات كاور قحائله (الفتى) غنى وزنده هر حيوانك كنجنه دينور مؤنثى فتیه و جعی فتاه كاور
 كساء وزنده يقال ثور فتى ای شاب (الفتية) تغله وزنده براو غلانى چوجمق او ضاعتدن منع ايله يكيه
 40 كرتيه سنده معامله ائلك و اكا من بعد يكيه اولدك مثلا سكا من بعد چوجمق و ضعی عبيدر كبی سوز ديمك
 41 معناسنه در تقول فتيت البنت اذا منعت من اللعب مع الصبيان (التفتى) تغل وزنده تفتيه دن مطاوعدر يقال

(فتيت)